Onu bu kadar sevmeseydi tarih böyle yazılmazdı...

Enver Paşa'nın Sultanı

2. BASKI

MELİKE İLGÜN

ALFA TARİHİ ROMAN

MELİKE İLGÜN

Kanal E, Kanal 6, Radikal Gazetesi, Kanal D ve Show TV'de muhabir olarak çalıştı. Kanal 6'da haftasonu ana haber bültenini, Show TV'de hafta içi her gece yayınlanan Melike İlgün ile Son Haber programını sundu. Kanaltürk'te ana haber sunuculuğu ve haber editörlüğü yaptı. Gazeteport'ta köşe yazıları yazdı. İlk kitabı Kemal'e Eren Kadınlar Şubat 2009'da yayınlandı. Şu sıralar belgesel dizi çalışmaları yapıyor. Evli ve Ayşe'nin annesi.

Enver Paşa'nın Sultanı

Melike İlgün

ALFA

Alfa Yayınları **2212**
Edebiyat-Roman **62**

ENVER PAŞA'NIN SULTANI

"Onu Bu Kadar Sevmeseydi
Tarih Böyle Yazılmazdı"

Melike İlgün

1. Basım: Haziran 2011
2. Basım: Ağustos 2011
ISBN: 978-605-106-352-2
Sertifika No: 10905

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak
Yayın Yönetmeni ve Editör Rana Alpöz
Genel Müdür Vedat Bayrak
Kapak Tasarımı Gökhan Burhan

© 2011, ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Baskı ve Cilt
Melisa Matbaacılık
Tel: (212) 674 97 23 Faks: (212) 674 97 29

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Ticarethane Sokak No: 53 34110 Cağaloğlu İstanbul, Turkey
Tel: (212) 511 53 03 - 513 87 51 - 512 30 46 Faks: (212) 519 33 00
www.alfakitap.com
info@alfakitap.com

Piraye ve Celal Dinç'e hasretle....

Teşekkür

Bu kitabı yazarken yardımlarını esirgemeyen, anılarını ve aile albümlerini paylaşan Naciye Sultan ve Enver Paşa'nın torunları Osman Mayatepek ve Arzu Enver Eroğan'a, Naciye Sultan ve Kamil Killigil'in torunları Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü Başkanı Profesör Doktor Edhem Eldem'e;

Kitaplarına, makalelerine sıklıkla başvurduğum Orhan Koloğlu, Nevzat Kösoğlu, Taylan Sorgun, Arı İnan ve Murat Bardakçı'ya;

Yardımları için Türkiye'nin Unesco Daimi Temsilcisi Gürcan Türkoğlu'na, Aras Tan'a, Kuşçubaşı Eşref'in doktoru ve dostu Müfid Ekdal'a;

Destekleri için İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı çalışanlarına ve Henne Erkan'a;

Uzun bir yolculuğun ilk adımını bu kitapla attığımıza inandığım Alfa Kitap Ailesi'nden Rana Alpöz ve Vedat Bayrak'a;

En çok da benimle arşivini ve kütüphanesini paylaşan, ulaştığım her yeni bilgide, yazdığım her yeni bölümde benim kadar heyecanlanan, desteğiyle beni yüreklendiren gazeteci yazar Gürkan Hacır'a;

Ve elbette sabrı, aşkı ve varlığı için sevgili eşim Mustafa Levent İlgün'e teşekkür ederim.

Melike İlgün

Birinci Bölüm

"Vahidettin Amcan geldi, seni görmek istiyor," dendiğinde konuyu anlamıştı Naciye. Piyanosunun başından isteksizce kalktı. Merdivenlerden inerken gözucuyla etrafı kolaçan etti, ortalıkta kimsenin olmadığından emin olunca üzerine basıp düşmemek için pembe tafta elbisesinin eteklerini topladı. Yürümeyi yeni öğrenen çocuklar gibi her basamakta durarak indi merdivenlerden. Uzun elbiselerle yürümeye alışamamıştı daha.

Sonunda büyük salonun kapısının önüne geldiğinde derin bir nefes aldı, içeri girdi. Amcası Vahidettin Efendi pencere kenarındaki yazı masasının yanındaydı. Sağında cici annesi Filisan Kadın, solunda ise annesi Ayşe Tarzıter Kadın vardı. Masanın üzerindeki resimleri görünce attığı her adımda hışır hışır sesler çıkaran o süslü elbiseyi yırtıp atmak, koşa koşa merdivenlerden inmek, babası sağken birlikte yaptıkları gibi atına atlayıp saatlerce dolaşmak geldi içinden. Annesinin yukarı kalkan sol kaşını fark ettiğinde yapamadı elbet, etekleri hışırdaya hışırdaya masanın yanına geldi.

— Hoş gelmişsiniz amcacığım.

Başını okşayarak karşıladı amcası onu. Babası Süleyman Efendi'nin ani ölümünün ardından sık sık gelir gider olmuştu yanlarına. Hal hatır sormadan doğrudan konuya girdi.

— Kızım, sana bugün bir amca gibi değil, zatı şahane* tarafından gönderilen bir musahip** olarak geliyorum.

İşte Naciye'nin günlerdir korkarak beklediği an gelmişti nihayet. Gözlerine yaşlar doldu birden. Demek büyümek buydu ha, demek büyümek, gitmek isterken kalmak, bağırmak isterken susmaktı. Demek büyümek, seçmek demekti, seçmek ve sonrasına razı olmak. Elbisenin içinde hapsolmuş gibi hissetti kendini, taftası etine batıyor, farbelaları boğazını sıkıyordu sanki.

Amcası anlayışlı bir sesle devam etti.

— Seni Abdürrahim Efendi, Enver Bey ve diğer şahıslar istiyor. Bunlardan birini seçmeni zat-ı şahane Sultan Reşat Hazretleri emrediyor. Karar vermen lazım...

Naciye sesini çıkarmadan sandalyeye oturdu. Dört resim vardı masanın üstünde. İkisini hiç düşünmeden kenara itti. Geriye iki resim kalmıştı, Abdurrahim Efendi ve Enver Bey. Abdurrahim Efendi, Enver Bey ve arkadaşlarının müdahalesiyle hal olunan*** amcası Sultan Abdulhamid'in oğluydu. Yıllardır talipti Naciye'ye. Ama onunla evlenirse ne değişecekti ki hayatında. Yine bir saraya kapanıp kalacak, yine aynı hayatı yaşayacaktı. Hem iki kardeş çocuğu çok yakın akraba sayılmaz mıydı? Aile arasında böyle bir izdivaç ilk defa olmayacak mıydı? Hal olunmuş bir padişahın oğluyla evlenmekle istikbalini karartmayacak mıydı? Yüzünü hoşnutsuzlukla buruşturdu, Abdurrahim Efendi'nin fotoğrafını sertçe itti.

Geriye tek Enver Bey kalmıştı. Dikkatle fotoğrafı inceledi Naciye. Yukarı doğru kıvırdığı bıyıklarına takıldı ilkin. "Ne değişik," diye geçirdi içinden. Sonra gözlerini seçti fotoğraftan, ne de kendinden emin bir bakışı vardı. Hem o değil miydi Hürriyet Kahramanı diye isim takılan, o değil miydi memlekette taze bir hava estiren? Onunla evlense hayatı ne farklı olurdu kim bilir? Gururu okşandı birden,

---

* zat-ı şahane: padişah'tan bahsedilirken kullanılan sıfat

** musahip: padişahların özel hizmetlerinde bulunanlardan her biri

*** hal olunmak: tahttan indirilmek

Hürriyet Kahramanı'nın zevcesi olmak önünde ne değişik kapılar açacaktı acaba? "Sarayın bahçe kapısını açacağım, artık bu altın kafeste mahpus hayatından kurtulacağım kesin," diye düşünürken hafifçe gülümsediğini fark etti. "Ya amcam gördüyse," diye endişelendi birden, başını mahçup mahçup yukarı kaldırdı.

Bir şey söylemesine gerek yoktu zaten, amcası anlamıştı anlayacağını.

— Çok isabetli bir karar verdin kızım. Zatı şahane de benim gibi çok memnun olacak bu karardan.

Naciye annesine baktı. Hiçbir şey sezemedi bakışlarından, ne memnuniyet ne hayal kırıklığı... Acaba yanlış bir şey mi yapmıştı, yok yapsa sol kaş havada olurdu. "Peki o zaman ne," diye geçirdi içinden. Filisan Kadın'ın gözlerinden taşan mutluluğu görünce içine su serpildi biraz, müsaade istedi.

Uzun eteklerini toplayıp koşarcasına çıktı merdivenlerden, bir-iki kere yalpaladı ama olsun, kalfalardan biri eteklerini topladığını annesine uçursa da annesi ona bugünlük kızmazdı herhalde. Zor attı kendini odasına. Cariyesi Seher odanın içinde telaşla bir aşağı bir yukarı yürüyerek bekliyordu. Kapının açıldığını duyunca bir solukta geliverdi yanına.

— Ne oldu sultanım? Neden istetmiş amcanız Vahidettin Efendi sizi?

Naciye huzursuz huzursuz söylendi.

— Kuzum önce kapıyı kapa, sonra da şu elbiseyi çıkarıver ne olur.

İşbilir hareketlerle elbisenin kopçalarını çözmeye başladı Seher. Son kopça da açılınca elbise hışırtıyla yere düştü. Derin bir oh çekerek kendini yatağa attı Naciye. Sonunda bir karar verdiğinden hafiflemişti. Elbiseyle birlikte olgun halleri de üzerinden sıyrılmış, yeniden muzip bir kız çocuğuna dönüşmüştü sanki.

Seher sevgiyle sultanına baktı. "Acaba ben onu çok seviyorum diye mi güzel, yoksa gerçekten mi güzel?" diye sordu kendi kendine. Derin mavi gözleri vardı Naciye'nin. Uzun bakmaya korkacağınız kadar mavi, korksanız da gözlerinizi alamayacağınız kadar derin...

Kim bilir belki de hep kıpır kıpır oluşundan epey esmer tenine tezat her daim pembe pembe dururdu yanakları. İç entarisinin altında iyice çocuk gibi görünüyordu, tomurcuk gibi duruyordu memeleri. Oysa tombul sayılırdı. "Olsun," diye geçirdi içinden Seher, "hepitopu 12 yaşında daha. Boy attıkça biraz süzülecek elbet."

Sonunda kararını verdi Seher, evet çok seviyordu sultanını, ama güzel gelişi sevgisinden değil, sultanının güzelliğindendi.

Kuğu gibi süzülerek pencere kenarında duran masaya gitti, üzerindeki gülabdanlıktan* kesme kristal bir bardağa gül şerbeti doldurdu, sessizce Naciye'ye uzattı. Naciye bardağı görünce irkiliverdi. Hep böyle olurdu zaten, dal gibi bedeniyle çabucak ama sessizce hareket ederdi Seher. Hiç beklemediği anda o an içinden geçen şeyi getiriverir, her defasında şaşırtırdı Naciye'yi.

Naciye bardaktaki şerbetten büyükçe bir yudum aldıktan hemen sonra sordu.

— Bil bakalım ne oldu?

— Yüzünüzde açan güllere bakılırsa haberler hayırlı galiba sultanım.

— Vallahi hayırlı mı değil mi bilmiyorum, ama bir karar verdim sonunda. Verince de rahatladım, sırtımdan yük kalktı sanki.

Biraz soluklandı, sonra sözlerinin etkisini görmek için Seher'in gözlerine bakarak konuştu.

— Enver Bey'i seçtim.

— Hayırlısı olsun sultanım. Pek yerinde karar vermişsiniz.

Naciye'nin kararıyla Seher'in de üzerinden yük kalkmıştı. Enver'i seçmesi onun için de değişiklik demekti. Demek o da sonunda kurtulabilecekti bu saraydan. Bayramdan bayrama çıktığı bahçe kapısı sonunda ardına kadar açılacaktı. Kim bilir nereye taşınacaklardı, kim bilir nasıl bir hayat kuracaklardı?

Çalınan kapının sesiyle ikisi de sıyrıldı düşüncelerinden. Naciye iç elbisesiyle kimseye yakalanmamak için hemen yatağın içine girdi,

* gülabdan: gülsuyu sürahisi, gülsuyu kabı

uyuyormuş gibi gözlerini yumdu. Seher koşar adım kapıya yöneldi. Gelen Filisan Kadın'dı.

— Naciye uyudu mu yoksa?

Filisan Kadın'ın şen sesini duyunca Naciye yatağında doğruldu. Rahmetli babası Süleyman Efendi, Sultan Reşat'ın erkek kardeşiydi. Dört karısı vardı. Filisan, İkbal, annesi Ayşe Tarzıter ve Zatı Melek... Dört kadından toplam üç kardeştiler. İkbal'den olma ağabeyi Abdülhalim, Naciye ve anne-baba bir kardeşi Şerafettin... Bu dört kadın ortak değil de dört kızkardeş gibi geçinirlerdi. Belki babasının adil olma gayretinden belki de kadınların kumaşının iyiliğinden kimsenin kimseye ne ters söz söylemişliği vardı, ne ters bakmışlığı... Başka saraylardaki ayak oyunları, dedikodular onların kapısından içeri giremezdi. Babasının diğer eşlerini de sever, sayardı da, Filisan Kadın'ın yeri apayrıydı Naciye için. Onu annesiyle bir tutar, hatta çoğu zaman annesinden yakın bulur, sormaya çekindiği şeyleri ona sorardı.

— Cicianne sen miydin?

— Ne işin var bu saatte senin yatakta bakayım? Artık gelinlik kız oldun, yakışıyor mu bu hal? Hiii bir de iç elbisesiyle yatmış. Kalk, kalk, kalk bakayım. Çok işimiz var, çok.

— Ne işimiz var?

— Kızım resmi seçtin, işin bitti mi sanıyorsun sen? Vahidettin Efendi kararını bildirmek için zat-ı şahanenin sarayına gitti bile. Erkek tarafı yarın, bilemedin öbür gün nişan takmak için gelir.

Filisan Kadın kızmış gibi yaparak sesini yükseltti.

— Hadi bakayım, hâlâ mı yatıyorsun sen? Seher sen de getir bakayım dolaptan bütün kıyafetleri. Hepsini tek tek yatağın üzerine koy.

Naciye söylene söylene çıktı yataktan.

— Cicianne kızmış gibi yapıyorsun ama, kaşını çatsan gözün gülüyor, gözünü kıssan ağzın gülüyor.

Filisan gülümsediğini belli etmemeye çalışarak Seher'in getirdiği askılardan birini eline aldı. Doğru, bir türlü beceremiyordu Naciye'ye kızmayı. Kendi çocuğu olmadığından zaten çok bağlıydı Naciye'ye ama babası öldüğünden beri bir başka sever olmuştu.

— Yok, bu pek düz, nişan için yakışık almaz. Şu eflatunu uzat bakayım.

Elbiseyi Naciye'nin üzerine tuttu, yok bu da olmamıştı.

— Bu da pek cafcaflı. En iyisi galiba gök mavi olanı. Hem gözlerine de yakışır.

Ne giyileceğine karar verildiğine göre oturabilirdi Naciye artık. Çekine çekine seslendi.

— Cicianne...

Tam devam edecekti ki vazgeçti. Filisan Kadın mavi elbiseyi Seher'in eline tutuşturdu. Yataktaki elbiseleri hızlı hareketlerle ittirerek oturacak yer açtı. Önce kendi oturdu, sonra başıyla işaret ederek Naciye'yi çağırdı yanına.

— Söyle ciciannesinin kuzusu. Ne oldu, ne diyecektin de vazgeçtin?

Naciye gözlerini kaçırarak cevap verdi.

— Bana Enver Bey'i anlatsana cicianne.

Filisan Kadın derin bir nefes aldı. Kelimeleri doğru seçmek, doğru anlatmak lazımdı. Vakit kazanmak için sordu.

— Nesini anlatayım kızım?

Naciye omuzlarını silkerek cevap verdi.

— Yani...Ne bileyim... Mesela Hürriyet Kahramanı oluşunu... Biraz biliyorum, ağabeyim anlatmıştı ama sen yine anlat.

Filisan kadın yutkundu, nereden başlasın bilemiyordu. Rahmetli kocası kendisiyle uzun uzun siyaset konuşur, duyduğunu, bildiğini anlatırdı anlatmasına ama 12 yaşında bir kız çocuğuna anlatmak kolay değildi ki... Sonra derin bir nefes daha aldı ve başladı anlatmaya.

— Kızım biliyorsun, amcan Abdulhamid tam 33 yıl tahtta kaldı. Allah uzun ömür versin, 33 yıl ondan habersiz kuş uçamadı koca imparatorlukta. Çok hizmetleri oldu, çok hayratlar, okullar, hastaneler yaptırdı. Her tür savaştan alabildiğine kaçındı, ip üstünde bir cambaz gibi hünerle yönetti imparatorluğu ama...

Sanki birisi duyacakmış gibi korkuyla sesini alçaltarak devam etti.

— Ama pek vesveseli, pek güvensizdi. Kendinden başka kimseyi dinlemez, kimseye güvenmezdi. Hele orduya hiç. Kendine karşı ihtilal yaparlar diye donanmayı Haliç'te çürüttüğünden yakınırdı ya hep rahmetli baban. Gerçi otuz üç yıl ülkeyi hiç savaşa sokmadı ama bu Devlet-i Ali'nin* toprak kaybetmesini engellemedi ki... Muallimin derste anlattı mı bilmiyorum ama eskiden de meşrutiyet vardı güzel kızım. Sultan Abdulhamid memleketin aydınlarına ve askerlere meşrutiyeti ilan edeceği sözünü vererek padişah oldu. Sözünü tuttu da...

Seher boş bulunup atıldı, ancak kendi sesini duyunca fark etti Filisan Kadın'ın sözünü kestiğini.

— Meşrutiyet olunca ne oluyor yani?

Seher'in Çerkez beyazı yüzünün kıpkırmızı olduğunu gören Filisan Kadın gülümseyerek, "Sen de otur" dercesine yatağın yanındaki minderleri gösterdi.

— Meşrutiyet olması imparatorluğun bir anayasası olması demek. Bir Mebuslar Meclisi olması demek. Neyse ama çok sürmedi bu, Sultan iki yıla kalmadan kaldırdı meşrutiyeti. İlanına öncülük edenleri de sürgüne gönderdi.

— E cicianne tarih dersine çevirdin, hani Enver'i anlatacaktın.

— Enver Bey ne de çabuk Enver oldu bakalım.

Naciye'nin tombulca yanaklarından bir makas aldı Filisan Kadın.

— Sen bunları bilmeden Enver'i anlatamam ki güzel kızım. Neyse işte yıllar böyle geçti, Sultan'ın demir yumruğu da delik kulağı da her yerdeydi. Biliyorsunuz en çok baskıyı da kardeşlerine yaptı. Babanın, Reşat Amca'nın, Vahidettin Amca'nın saraylarından çıkmaları hep yasaktı. Keza bizim de... Ne çabuk unuttun akrabalarımızı, amcalarını, halalarını bile ancak bayramdan bayrama görebildiğini. Aile ziyaretleri yasak, toplanıp biraraya gelmek yasak... Önceki sultanın ismi olduğu için murat demek bile yasak! Aklım çıkardı ağız alışkanlığıyla "Bir muradınız var mı efendim?" diye orta yerde babana

* Devlet-i Ali: Ulu devlet, Osmanlı İmparatorluğu için kullanılır.

soracağım diye. Mazallah jurnalcileri her yerdeydi, muradınız var mı sorusu padişaha gidene kadar nasıl değişir, neler eklenirdi kim bilir? Hatırlamıyor musun kızım, Reşat Amca'nın gözü mavi ya, nazarı değer diye yıllarca amcanla biraraya gelmedi. Ama mukadderat işte. Bak Reşat amcan sultan şimdi. Abdulhamid ise...

Filisan Kadın'ın sözleri aniden açılan kapıyla kesildi. Bu kez gelen Naciye'nin annesiydi. Naciye'yi yarı çıplak görünce sol kaşı yine havaya kalktı, tam söylenecekti ki tuttu kendini. Filisan Kadın göz yumduğuna göre onun kızması yakışık almazdı, en doğrusu fark etmemiş gibi yapmaktı.

— Tahmin ettiğim gibi oldu, Zat-ı Şahaneleri haber yollamış, yarın kuşluk vakti nişan takılacakmış. Hazırlıklara başlasak iyi olacak.

Naciye kızdığını bildiği annesini yatıştırmak için en sevimli sesiyle atıldı.

— Biz de ciciannemle kıyafet seçiyorduk anneciğim. Mavi olana karar verdik, siz de uygun bulursanız.

Annesi diklendi.

— İş kıyafetle bitmiyor küçükhanım.

Sonra Seher'e döndü.

— Yarın sabah erkenden hamamı yaktır. Menekşe'ye buyur, sabahtan o da hamama insin.

Filisan Kadın'a dönerek devam etti.

— Ben aşağı iniyorum efendim. Naciye size emanet.

Menekşe'nin adını duyunca Naciye heyecanlanmıştı. Annesinin arkasından seslenecek gibi oldu ama annesi çoktan kapıdan çıkmıştı bile. Neden böyle davranıyordu ki annesi, yoksa kararından mı memnun değildi, niye Filisan Kadın'ın yerine o yoktu yanında şimdi? Ne demekti hem Naciye size emanet? Yüzündeki bulutları görünce sormasına gerek kalmadan her zamanki müşfik sesiyle cevap verdi ciciannesi.

— Kızım, kolay mı sanıyorsun babasız kız evlendirmeyi? O senin için en doğrusu olsun istiyor. Burası Osmanlı. Bir gün sultansın, ertesi gün sürgün. Bir gün paşasın, ertesi gün ipte. Tahtın var şükür ama bahtın da olsun istiyor annen.

Başını okşayarak konuyu değiştirdi.

— Bırak şimdi bunları da Menekşe sana gelecek diye heyecanlı mısın onu söyle.

Menekşe sarayın ağdacısıydı. Her ay iki kere hamamda ağda pişirir, saray kadınlarının ağdasını yapar, sonra ağda yaptığı yerleri Hicaz'dan gelen karınca yumurtası yağlarıyla dakikalarca ovalardı. Naciye dudaklarını büzüştürerek cevap verdi.

— Cicianne yarın nişanlanıyorum, nişan dururken Menekşe'ye niye heyecanlanayım? Hem sen Enver'i...

Durdu, gülümseyerek düzeltti.

— Enver Bey'i anlatıyordun bana.

Filisan'ın arkasına bakınmasıyla Seher ok gibi fırladı. Her zamanki gibi söylenmeden anlamıştı isteneni. Pencere kenarındaki masanın üzerinde duran gülabdanlıktan yarım bardak şerbet doldurdu. Filisan Kadın yarım bardak içerdi. Tam bardak doldurulduğunda da kalanı israf olacak diye kızar, kendinden hiç beklenmedik şekilde söylenirdi. Besmele çekerek bardaktaki şerbeti bir yudumda içti, "Ölmüşlerinin ruhuna gitsin evladım," diye başladı söze.

— Devlet-i Ali kaynayan bir kazandı kızım. Savaş yoktu belki ama huzursuzluk had safhadaydı. İngiltere Kralı ile Rus Çarı'nın buluştuğu, buluşmada Osmanlı'nın paylaşılmasına karar verildiği haberinin duyulması bardağı taşıran son damla oldu. Tabii Balkanlar da kaynıyormuş, subaylar hem Bulgarlar'ın azgınlığından hem de Sultan'ın istibdadından* bıkkınmış. İttihat ve Terakki Cemiyeti de öyle doğmuş zaten.

— Enver Bey de kurucularındanmış değil mi cicianne, ağabeyim söylemişti bir keresinde.

— Evet, Balkanlar'da binbaşıymış o zamanlar. Bulgarlar azıtıp Türk köylerini yakıp yıkmaya başlayınca, Sultan Abdulhamid de Bulgarları durdurmak yerine askeri susturmayı deneyince rütbeyi, istikbalini bir kenara bırakıp dağa çıktı. Ona göre vatanın bölünmemesi için, memlekette keyfi idarenin kalkması için çare meşrutiyetin yeniden

* istibdat: kendi başına, hiçbir kanuna bağlı olmadan idare etme.

ilanıydı, köylüleri örgütledi, silahlı isyan çıkardı. Enver Bey'in yaktığı ateş o kadar büyüdü ki sonunda Anadolu'daki askerler de hürriyetçilere karşı silah kullanmayacağını ilan etti. Sultan da çaresiz kabul etti tabii meşrutiyeti.

— Ama tahtta kaldı değil mi?

— Kaldı, kaldı tabii. Ama eskisi gibi tek adam değildi artık, kanun vardı, meclis vardı.

Naciye cevabı dinlemedi bile, yüzünde hülyalı bir gülümsemeyle kendi kendine tekrar ediyordu.

— Hürriyet Kahramanı Enver Bey... Hürriyet Kahramanı Enver Bey... Kahraman Enver...

Seher'in boğazına bir şey kaçmış gibi öksürmesiyle kendine geldi. Apar topar aklına ilk gelen soruyu sordu.

— E madem meşrutiyet ilan edildi, niye Abdulhamid Amca'mı hal ettiler?

Filisan Kadın yüz göz olmamak için Naciye'nin sayıklamalarını duymazlıktan geldi ama devam etmenin yersiz olacağına karar verdi. Ani bir kararla duvardaki saate baktı.

— Çok geç olmuş saat. Seher, söyle de yemeği getirsinler. Hava kararmaya başlamış bile. Ben de kalkayım artık. Kalanını yemekten sonra ağabeyinden dinlersin. O sonrasını daha iyi bilir.

Seher ikiletmeden uçar adımlarla hemen odadan süzüldü. Filisan Kadın da çıkınca Naciye yalnızdı artık. Bu kez önce alçak sonra yüksek sesle tekrarladı.

— Hürriyet Kahramanı Enver Bey...Enver... Ben Naciye Enver...

Nasıl biriydi acaba Enver Bey? Fotoğraftan çehresi munis duruyordu ama her şeyi göze alıp dağa çıktığına göre, koskoca Sultan Abdulhamid'e karşı geldiğine göre pek de munis olamazdı. Hem onca askerin içinde ona kahraman dediklerine göre vardı elbet bir bildikleri... "Keşke daha dikkatli baksaydım," diye dertlendi. Annesinin, amcasının yanında uzun uzun bakamamıştı ki fotoğrafa... Hem sadece yüzü gözü değildi ki merak ettiği. Boyu posu nasıldı

acaba? Ya elleri? Ya sesi? Amcasının dediğine göre 30 yaşındaydı Enver Bey. Kendisiyse sadece 12!

Birden kötü hissetti kendisini, nasıl yetişecekti ki ona, nasıl kapanacaktı onca yılın görgüsü, bilgisi. İçi sıkıldı birden, "Bu yaşa kadar boş durmamıştır elbet," diye düşündü, koskoca Hürriyet Kahramanı, koskoca Enver Bey, elbet girmişti hayatına birileri. "Onlarla nasıl baş ederim ben?" diye geçirdi içinden, nasıl aşık atardı o koca kadınlarla. Öyle dalmıştı ki düşünmeye Seher'in geldiğini bile fark edemedi.

— Anneniz bu akşam yemek odasında yeneceğini söylememi istedi. Ağabeyiniz Abdulhalim Efendi de yemekte olacakmış, sultanım. Yarım saate kadar bekliyorlar sizi.

Naciye bir hamlede kalktı. Seher'in yardımıyla giyinmeye başladı. Bu adet de yeni çıkmıştı. Meşrutiyetten önce kırk-elli odalı koca saraylarda yemek odası diye bir yer yoktu bile. Hele sultanın sarayında zehirleme korkusuyla neredeyse hiç yemek pişmezdi. Yemekler dışarıda pişer, tablalara konulur, tablalar örtülere sarılır, örtüler kurdelelerle bağlanarak kilercibaşı tarafından mühürlenirdi. Daha sonra tablakarlar* bir kilercinin refakatinde tablaları saraylara getirirdi. Naciye'nin yaşadığı gibi şehzade saraylarında ise zehirlenme korkusu olmadığından mıdır nedir mutfak arap bacılara emanetti. Mutfak ortaktı ama herkesin tablası ayrıydı, herkes yemeğini kendi odasında tek başına yerdi. Naciye sevmişti bu yeni adeti, hem geceler kısalıyordu beraber yenince, hem sohbet edebiliyorlardı. Ağabeyi de geleceğine göre Enver Bey'i de sorabilirdi belki.

Yemek salonunun kapısını, "İnşallah henüz ağabeyimden başka kimse gelmemiştir," diye dua ederek açtı. İşte oradaydı ağabeyi, pencere kenarındaki koltuklardan birinde oturmuş, manzarayı seyrediyordu. Naciye ses çıkarmamaya gayret ederek parmak uçlarında gitti ağabeyi Abdulhalim Efendi'nin yanına. Koltuğun arkasından uzanarak gözlerini kapattı ve kendini bildi bileli en sevdiği oyunu bir kez daha yaptı.

— Bil bakalim ben kimim?

* tablakar: yemek sırasında iş gören hizmetçi

Ağabeyinin cevabı her zamanki gibiydi.

—Bilmem ki... Kimin elleri bu kadar kemikli, bu kadar katur kutur acaba?

— Ağabey hep aynı şeyi söylüyorsun ama, gerçekten öyle mi ellerim?

Ağabeyi kahkahayla cevap verdi.

— E her defasında sen de bozuluyorsun ama şımarık. Hem gel bakayım sen buraya. Gel de otur karşıma. Duyduklarım doğru mu, söyle?

Naciye koltuğa oturdu, koca sarayda en sevdiği yer tam da bu pencerenin önüydü, güvertede gibi hissederdi kendisini burada. Bakışlarını pencerenin önünde çırpınan denizden kaldırdı, ağabeyine baktı. Abdulhalim Efendi babasının ikinci zevcesi İkbal Hanım'ın oğluydu. Ama anne bir kardeşi Şerafettin Efendi'den farkı yoktu Naciye için. Hele babasının vefatından sonra daha da düşkün olmuştu ağabeyine. Mahçup cevap verdi.

— Doğru ağabeyciğim.

Ağabeyinin Enver Bey'i çok sevdiğini, hatta Naciye'nin Sultan Abdulhamid'in oğlu Abdurrahim Efendi ile izdivacına açık açık karşı çıktığını biliyordu. Kendinden birkaç yaş büyüktü ama meşrutiyetten bu yana Mektebi Sultani'ye gidiyordu ağabeyi. Yani sarayın dışındaki havayı koklayabiliyor, okulda arkadaşlarından havadisler alabiliyordu. O halde Enver Bey hakkında en teferruatlı bilgiyi ondan alabilirdi. Odaya başkaları gelmeden konuşmak istediği için vakit kaybetmeden sordu.

— Ağabey, bana Enver Bey'i anlatır mısın?

Durdu, en doğrusu asıl merak ettiğini açık açık sormaktı. Başka kime soracaktı ki, hem biliyordu şimdi sorup öğrenmese gece uyuyamayacaktı. Cesaretini topladı, fazla hevesli görünme endişesine karşın bir avazda soruverdi.

— Nasıl Hürriyet Kahramanı olduğunu biliyorum da madem meşrutiyet geldi, neden amcam Abdulhamid'i hal edip yerine Reşat Amcamı getirdiler?

Sorusunun üstüne ağabeyinin yüzü değişti. Az önceki saz benizli delikanlı gitmiş, yerine şahin bakışlı bir asker gelmişti sanki. Ne zaman Devlet-i Ali'yi ilgilendiren bir şey konuşulsa ağabeyi hep böyle olurdu zaten. Oturduğu koltukta dikleşti, üst üste attığı bacaklarını değiştirdi ve anlatmaya başladı.

— Çünkü meşrutiyetin ilanına rağmen huzur gelmedi memlekete. Herkes kendine göre bir hürriyet havası tutturmuştu. Hatta hürriyet ilan olundu diye vergi vermeyi kesenler bile vardı. Soygunlar aldı yürüdü, bakkallarda bile silah satılır hale geldi. İki gün önce Abdulhamid'in hafiyeliğini yapanlar birden hürriyetçi kesilivermişti. Ordu da allak bullaktı. Genç subaylar paşalara sadakat yeminleri yaptırmaya başlamıştı. Yetmezmiş gibi bir de Halaskar Zabitan Grubu çıktı sahneye. İttihatçılara yani Enver Beylere muhaliflerdi. Hükümete muhtıra verdiler, yeni bir hükümet kurulmasını istediler. O sırada Balkan Savaşı patladı. Ama bu kadar tutarsızlık varken ordu savaşa hazır değildi.

Sesi öfkeyle kısılmış, gözleri kararmıştı ağabeyinin. Naciye'nin ise gözü siyah etekliğinin üzerindeki beyaz ipe takılmıştı, ipi oradan almak istiyor, ama ağabeyini daha da öfkelendirmekten korktuğu için kıpırdamıyordu.

— Sonunda olan oldu, yüzyıllardır Türk yurdu olan Rumeli'nin büyük kısmı elimizden çıktı. Daha düne kadar kapımızda kul olan milletler yapılmadık zulüm bırakmadılar orada. Bosna Hersek Avusturya'nın, Girit Yunanistan'ın eline geçti. Bulgarlar ayrı devlet kurdu. Bulgar mezaliminden kaçan Türkler ya yollarda sefil oldular, ya İstanbul'da. Düşünsene Naciye, bugün evin, barkın, toprağın var, yarın hiçbir şeyin yok. Bilmediğin bir şehirde, evsiz barksız yapayalnızsın.

Naciye sonunda beklediği fırsatı bulmuştu, elini kulağına götürüp çekti, koltuğun gül ağacından koluna vurdu, bu arada kaşla göz arasında etekliğindeki ipi alıp atıverdi. Tamamdı, artık aklını tamamen ağabeyinin anlattıklarına verebilirdi.

— Hepsinin üstüne bir de orduda alaylı okullu çekişmesi çıktı.

Avcı taburlarına bağlı askerler subayların din diyanet tanımadıkları bahanesiyle ayaklandı. Adana'da Ermeni ayaklanması patlak verdi. Önce kulaktan kulağa fısıldanıyordu da sonradan açıktan açığa söylenmeye başladı bunların altında Sultan'ın parmağı olduğu. Artık müdahale şarttı. Meşrutiyetin tehlikede olduğu düşünülerek Rumeli'deki askerlerden bir kısmının İstanbul'a yürümesine karar verildi.

— Enver Bey neredeydi o zaman?

— Berlin'de askeri ataşeydi. Süratle Selanik'e geldi. Hareket Ordusu'nun komutanlığını Mustafa Kemal Bey'den devraldı. İstanbul'a girdiğinde önemli bir direnişle karşılaşmadı, çünkü Sultan Abdulhamid, "Ben Halife-i İslam'ım, Müslümanı Müslümana kırdırmam, eğer kurşun atacaklarsa ilk önce beni vursunlar," demişti ama Meclis-i Mebusan karar vermişti bir kere. Nezle Sultan Abdulhamid hal edildi, haremiyle Selanik'e gönderildi.

— Nezle mi?

— İttihatçıların arasında padişahın ismi bir süredir nezleydi Naciyeciğim. Yani şifre gibi...

Birden kapı açıldı. Gelen Filisan Kadın'dı. Naciye ile ağabeyini oturmuş görünce gülümsedi.

— Öğrenebildin mi merak ettiklerini?

Naciye mahçup gülümsedi. Öğrenmişti öğreneceğini de, kafası iyice karışmıştı. Hatta biraz utanmıştı bile kendinden. Kendisi sarayda derslerinin ağırlığından yakınırken, hocalarını atlatabilmek için başı ağrıyor numarası yaparken ne de çok şeyler oluyordu meğer dışarıda.

Yemek boyunca hiç konuşmadı. Keyfini ne Filisan Kadın'ın fıkraları getirdi yerine, ne de annesinin o sever diye yaptırdığı sükkerler*. Lokmalar ağzında büyüyordu sanki, bir an önce odasına gitmek istiyordu, bir an önce odasına gitmek ve yorganı başına çekmek...

Sonunda kahve faslı geldi. Gözlerini kaçırarak müsaade istedi

* sükker: bir tatlı çeşidi

annesinden, annesi de gözlerini kaçırdı, "Müsaade senin," derken. İşte o an babasının yokluğu yumruk gibi oturdu midesine. Babası yaşasaydı böyle mi olurdu bu gece, hepsi daha da emin olmaz mıydı verdikleri karardan, sessizlikten saat tiktaklarının çınladığı salonlarda sazlar çalınmaz mıydı sabahlara kadar? Ayaklarına taş bağlanmış gibi hissetti Naciye, birkaç saat önce koşarcasına çıktığı merdivenler bitmek bilmedi bu kez. Odasına geldiğinde Seher onu bekliyordu. Hemen soyundu, Seher'in her gece yaptığı gibi saçlarını fırçalamasını bile istemeden öylece giriverdi yatağa. İlk kez böyle oluyordu. İlk kez kimseyi istemiyordu yanında. Bir cariyeden çok bir abla gibi olan Seher'le bile dertleşmeyi çekmiyordu canı. Yatağına yattı, gözlerini pencereden görünen yıldızlara dikti.

Uyumak istemiyordu. Çünkü uyursa çocukluğunun son günü bitecekti. Gözleri doldu birden. Artık her şey değişecekti, annesinin "yakışık almaz"larına yenileri eklenecekti. Hocalara ders anlattırmamak için türlü çeşit oyunlar yapamayacaktı misal ya da bahçede gönlünce koşturamayacaktı. Omuzlarındaki sultan ağırlığına bir de Hürriyet Kahramanı Enver Bey'in nişanlısı olmak eklenecekti. Biliyordu, ta içinden hissediyordu artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı. Artık her şey daha zor, daha çetrefilli olacaktı.

Aklına Abdulhamid Amcası geldi. Bugün anlatılanlardan ne kadar farklı bilirdi oysa amcasını. Yıldız Sarayı'na gitmeyi iple çekerdi her bayram. Bayram asıl Yıldız'a gidince bayram olurdu onun için. Bahçesinde Habeş Kralı'nın hediye ettiği aslanlar, kaplanlar, parslarla; Abdulhamid'in eliyle beslediği karacalar, İskoçya keçileri, yabani koyunlarla, türlü çeşit kuşun barındığı kuşhanesiyle Yıldız ona bir masal sarayı gibi gelirdi. Bahçe de bahçeydi hani... Bambu ağaçları, palmiyeler, akasyalar arasındaki kamelyaların, krizantemlerin, güllerin kokusundan başı dönerdi her defasında Naciye'nin. Sarayın marangozhanesinde binbir emekle yapılmış ahşap kanepelere oturur, bahçede vaktin nasıl geçtiğini unuturdu.

Kendi saraylarının aksine Yıldız sürekli aydınlıktı hem. Karanlıktan hiç hoşlanmayan amcası tüm saraya elektrik döşetmişti, geceleri

koridorların, bahçenin, odaların aydınlatılmış olmasını buyurmuştu. Sessizlik de sinirini bozardı amcasının. Muhafızların gece boyunca sert adımlarla yürümesi lazımdı. O yüzden Yıldız'da kendisini daha güvenli hissederdi Naciye. Dalmakta her daim zorlandığı uyku, amcasının sarayında kolaycacık sarmalardı onu.

Acaba amcası, Enver'in izdivaç talebini kabul etti diye kendisine kırılacak mıydı? Amcasının oğlu Abdurrahim ile aralarına bir soğukluk girecekti elbet ama amcasını kırmayı hiç istemezdi. Hakkında kim ne derse desin baba yarısıydı amcası.

Sonra aklına Enver düştü. Sabah gördüğü resmi bir kez daha canlandırmaya çalıştı hafızasında. Gözleri geliyordu gözünün önüne, ağzı geliyordu, burnu geliyordu da bir türlü resmin tümü toplanmıyordu kafasında. Endişeyle doğruldu yataktan, doğru ya o vakte kadar hiç aklına gelmemişti. Acaba Enver onu beğenecek miydi? Berlin'de olduğuna göre şaşaalı balolara, dekolteli kadınlara, sabahlara kadar süren danslara alışık olmalıydı. Oysa kendisi dans etmek bir yana uzun elbiselerle yürümekte bile zorlanıyordu. Kalktı, ayakucundaki şiltede yatan Seher'i uyandırmamak için parmakuçlarına basarak etajerin üzerinde duran el aynasını aldı. Camdan vuran ayışığında kendisine bakarak dua etti.

— Allahım sen bana yardım et. Sen beni utandırma. Elimden sen tut Allahım, korkuyorum.

İkinci Bölüm

Sabah ezanıyla uyandı Naciye. Günün en sevdiği saati buydu işte. Maviliklerin gökyüzünün karanlığını yırtmaya çalıştığı, sarının kızılı, kızılın maviyi buyur ettiği, boğazın iki yakasında müezzinlerin sesinin birbirine karıştığı büyülü o birkaç dakika... Besmeleyle yatağından kalktı. Önce sağ ayağını bastı yere, sonra sol... Seher çoktan kahvaltı tepsisini hazır etmişti bile. "Madem hamama gideceğim, kahvaltıdan önce elimi yüzümü yıkamasam ne olur ki?" diye geçirdi içinden. Ama yapmadı. Annesinin kalkan sol kaşı gözünün önüne geldiğinden değil, kendisi yakışıksız bulduğundan...

Ne yedi, ne kadar yedi hatırlamıyordu bile. Aklı kuşluk vakti kıyılacak nişanında değil de, Menekşe'deydi. Hamamda birkaç kez duymuştu Menekşe'nin eli değen kadınların şımarık çığlıklarını. Acaba çok mu acıyacaktı, yoksa çığlık atmak ağda faslının olmazsa olmazı mıydı?

Hamam katına indiklerinde Menekşe tüm tertibatını hazır etmiş, soğuklukta bekliyordu bile. Geldiklerini görünce ağda tasını ateşten aldı. Soğukluğun mermer taşlarına döktü, tam soğumadan kenarlarından çekerek çıkarmaya çalıştı. Biraz sert mi olmuştu ne?

— Sultanım, tükürün.

Naciye utana sıkıla tükürdü çingene kadının elinde tuttuğu ağdaya. Menekşe ağdayı hamur yoğurur gibi, bir sağ eliyle bir sol eliyle sıkıp sıkıp bırakırken Seher ağda soğumasın diye çabuk çabuk soydu Naciye'yi. İç elbisesiyle hazeran şezlonga oturdu, sağ bacağını uzattı. Menekşe iki eliyle ağdayı esneterek yanına çömeldi, hızlıca bileğinin üstüne yapıştırdı.

— Size yapıştırınca ağdanın rengi ağardı, benimkinde kararıyor.

Gerçekten de öyleydi. Teninin beyazlığından yapışınca ağdanın rengi iyice sarıya dönmüştü. Birden çok hoşuna gitti o renk, altın rengiyle yağ yeşili arası... "Acaba bu renk bir elbise diktirsem bana yakışır mı?" diye aklından geçirirken Menekşe çekiverdi ağdayı. Naciye hazırlıksız yakalanmıştı, boş bulundu, öyle bir çığlık attı ki soğukkanlılığıyla nam salmış Seher bile irkildi çığlığın şiddetinden. Ağdanın çektiği tüylerin köklerine kan oturmuştu ama asıl canını acıtan ağdadan çok kendine duyduğu kızgınlıktı artık. Oysa kendine söz vermişti kapıdan girerken, ne olursa olsun, canı ne kadar yanarsa yansın, bağırmayacaktı. Bir çingene kadının önünde böyle zafiyet göstermek bir sultana yakışmazdı, hele bir kahramanın zevcesi olacak bir sultana hiç yakışmazdı.

Çabuk topladı kendisini. Hem ilk çekişten sonra insan alışıyordu galiba. Arkasına yaslandı, başka şeyler düşünmeye gayret ederek Menekşe'nin mahir ellerine teslim etti kendisini.

Ağda bitince hamama geçtiler. Seher çoktan soğuk şerbetleri hazır etmişti bile, bir yudum içip göbek taşına uzandı. Ama Menekşe bir türlü rahat bırakmadı onu. Yeni koparıldığı üzerindeki yaprakların yeşilliğinden belli olan bir dal limonla yanına geldi. Limonları küstürüp suyunu çektirmemek için önce böldü, sonra dalından kopardı. Ardından Naciye'nin her parmağını ayrı bir parça limonla ovdu. Naciye hem göbektaşının sıcağından hem limonlardan gelen kokudan başı dönmüş, gözleri yarı kapalı izliyordu Menekşe'yi. Ağdanın acısını çoktan unutmuştu bile. Çingene kadın bir parça limon daha aldı, daireler çizerek parmak uçlarından dirseklerine kadar ovuşturdu. Sıra yüzüne gelmişti. Dalda kalan son limonun

altından bıçağı sapladı, hızla çekti. Menekşe'nin yüzündeki ifadeyi görünce, "Sanki limon kesmiyor da hasmını bıçaklıyor," diye geçirdi içinden Naciye. Menekşe ise Naciye'nin aklından geçenlerden bihaber limonu sağ eliyle kavradı, olanca gücüyle sol avucuna sıktı. Bıraktığında limondan geriye sadece kabuğu kalmıştı.

— Gözlerinizi sımsıkı kapayın sultanım.

Naciye limonun cildi beyazlattığı için saray kadınlarının gözdesi olduğunu biliyordu. O yüzden ikiletmedi Menekşe'yi, teslimiyetle gözlerini yumdu. Çingene kadının mahir elleri az sonra Naciye'nin yüzünde, boynunda, omuzlarındaydı. Öyle rahatlamıştı ki aklında ne Enver kalmıştı ne nişan... Sanki küçükken dinlediği masallardaki gibi uçan bir halının üzerindeydi, olan biteni hamamın kubbeli tavanının hemen altında uçan yumuşacık bir Acem halısına uzanmış seyrediyordu.

Limon faslı bitince Seher ile Menekşe elinden tutup kurna başına götürdüler Naciye'yi. Üzeri lale işlemeli bakır bir hamam tası getirdi Menekşe. Önce kurnadaki suyla baştan ayağa yıkadı, gül kokulu sabunlarla ovdu bedenini. Sonra kurnanın yanıbaşında duran kildanlıktaki suyu boşalttı hamam tasına. Kil, sarayın olmazsa olmazıydı. Kildanlıkların içine önce kil, sonra su konulur, birkaç gün beklenir, kil iyice aşağı çökünce üstte kalan suyla saçlar yıkanırdı. Kille yıkanan saç kolay taranır, dolaşmazdı.

Belli ki bugün Menekşe, Naciye'yi iyice şımartmaya kararlıydı. Hamamın diğer ucundaki dolaptan kapaklı bir tas getirdi. Naciye yüzüne yapışmış ıslak saçlarının arasından merakla uzanıp baktı tasa, içinde koyuca renkli, kıvamlı bir bulamaç vardı. Dayanamadı, sordu.

— Bu ne, bununla ne yapacaksın?

Menekşe terden nemlenmiş saçlarını savurarak cevap verdi.

— Hatmiçiçeğiyle ebegümeci suyu.

— Ne oluyor bunu sürünce?

— Yumuşacık olur sultanım, şimdi anlamazsınız da kuruyunca anlarsınız.

— Madem öyle neden şimdiye kadar bundan hiç sürmediler ki bana?

— Saçınız çocukluktan alışmasın, kendi kuvvetiyle büyüsün diye sultanım.

Naciye çingene kadının cevabıyla birden gerçeğe döndü, Acem halısı altından çekilmiş, bir anda yere düşüvermişti sanki. Öyle ya bunca şey ne içindi? Az sonra resmini bile bir kez gördüğü biriyle nişanlanacaktı. Artık bir yola girmişti ve bu yoldan geri dönüş yoktu.

Menekşe ne zamandır önünde çıplak duran çocuğa ilk kez alıcı gözle baktı. "Tamam sultan da olsa fazla uzatmadan kız kısmının başını bağlamak lazım ama bu kadarı da çok erken," diye geçirdi içinden. Sonra bana ne dercesine omuzlarını silkti, tastan aldığı bulamaçla köklerine değdirmemeye gayret ederek Naciye'nin saçlarını ovmaya başladı.

Saçları durulanınca hamam faslı da bitti. Pembe pembe olmuştu Naciye'nin çocuk bedeni. Bu kez Seher girdi devreye. İpek peştemallerle kuruladı Naciye'yi, peştemal ipek olmalıydı ki tüm suyu emmesin, biraz nem kalsın. Çünkü henüz nemliyken vücudu iyice yağlamak lazımdı. Menekşe takunyalara alışık hamarat adımlarla yine dolaba gitti, pembe renkli bir şişeyle döndü. Şişenin kapağını açınca ağır bir gül kokusu yayıldı hamama. Naciye şimdi ne yapması gerektiğini biliyordu işte. Kendini bildi bileli her banyo sonrası vücuduna gül yağı sürülürdü çünkü. Kollarını ve bacaklarını açtı, böyle durduğunda arka bahçedeki ekinleri korumak için dikilen korkuluklara benziyordu. Son kez Menekşe'nin ellerine bıraktı kendisini, çingene kadın ayak parmaklarından boynuna kadar yağlanmadık yer bırakmadı vücudunda, işini bitirdiğinde şişenin yarıya yakını boşalmıştı.

— Artık soğuklukta biraz keyif yapmayı hak ettim, değil mi Seher?

— Tablanız hazır bile sultanım.

Naciye şaşkın baktı Seher'e. Nasıl oluyordu da her defasında aklından geçeni biliyordu bu kız. Evet, kahvaltı niyetine bir şeyler atıştırmıştı ama hamam acıktırıyordu her defasında onu.

Hamamın kapısını açınca soğukluktan yüzüne vuran serin havayla gülümsedi. İşte hamam faslının en sevdiği yanı buydu. Vücudu hamamın buharıyla yumuşacık olmuşken birden çarpan

soğukla dirilmesine oldum olası bayılırdı. Nane şekeri yedikten sonra su içmeye benziyordu bu. Öyle ferah, öyle keskin...

Hezaran şezlonglardan birine uzandı, tam elini tabladaki kuru yemişlere götürmüştü ki içeri annesi girdi.

— Sıhhatler olsun.

Naciye annesini görünce her banyo sonrası adet olduğu üzere ayağa kalktı, elini öptü. Belli ki uyumamıştı annesi, beyaz yüzü daha da beyazlamış, babası vefat ettiğinden beri yorgun bakan gözleri daha da çökmüştü sanki. O an sarılmak istedi annesine, sarılmak ve ağlamak. Sultan gibi değil, saraylı gibi değil, kibarca değil, tevekkülle değil, isyanla ağlamak istedi. Annesiyle aralarında duran camdan duvarı kırmak, başını annesinin göğsüne yaslamak istedi. Yapamadı, yasladığı başının okşanmayacağından korktuğu için yaslamak yerine yukarı kaldırdı başını. Yukarı yukarı baktı ki gözlerine dolan yaşlar içine aksın. İşte şimdi dimdikti. Bir sultan gibi dimdik!

Önde annesi, arkada Naciye yukarı çıktılar. Duvardaki saate bakınca heyecanlandı birden Naciye, fazla vakit kalmamıştı, bir an önce giyinip hazırlanmak lazımdı. Odasına gelip de kendisini hazırlamaya gelen babasının diğer zevceleri Filisan, İkbal ve Zatı Melek'i görünce keyfi yerine geldi birden. Filisan Kadın hemen lafa girdi.

— Ağdadan sonra yarım okka zayıflamışsın sen.

Naciye hayrandı ona, nasıl da biliyordu çöktü çökecek hüznü dağıtmayı, nasıl da ustaca yapıyordu bunu her defasında. Gülümseyerek cevap verdi.

— Yaa cicianne yaa. Utandırma beni.

— Hadi hadi fazla vakit kalmadı. Hazırlanman lazım, daha saçların taranacak.

Annesi haklıydı, esas iş şimdi başlıyordu, acele etmek lazımdı. Seher'in yardımıyla mavi elbisesini giydi, tuvalet masasına oturdu. Saçı yapılırken Menekşe'ye hak verdi, asiliğiyle hep uğraştıran saçları hiç olmadığı kadar yumuşacıktı bu kez, çok kolay şekil aldı. Artık neredeyse hazır sayılırdı. Tam odanın öbür ucunda kendisini izleyen dört kadının yanına gitmeye hazırlanıyordu ki Seher nefes nefese girdi içeri.

— Arabalar hazır, sizi bekliyor.

— Tamam, tamam kızımız da hazır nasıl olsa.

Filisan Kadın boynundan çıkardığı madalyonu Naciye'ye takıverdi.

— Çocukluğundan beri çok sevdiğini biliyorum bunu. Ben yıllarca baban Süleyman Efendi'nin resmini taşıdım içinde. Sen de Enver Bey'in resmini benim kadar aşkla taşırsın inşallah.

Naciye şaşkındı. Eliyle boynuna dokundu, o çok sevdiği madalyon demek onundu artık.

— Hadi inelim, bekletmek yakışık almaz.

İşte bu kez tamamen haklıydı annesi. Aceleyle dört kadının elini öptü, hayır dualarını aldı, hep beraber merdivenlere yöneldiler. Kapıda Seher'in yardımıyla koyu mavi yaşmağını taktı, feracesini giydi. Büyümenin en sevmediği tarafı da buydu işte, tafta elbiseye tahammül etmek bile feracenin verdiği sıkışmışlık hissiyle baş etmekten daha kolaydı. İki araba art arda yola çıktılar, önde Filisan Kadın, annesi Naciye, arkada İkbal, Zate Melek ve Seher. İyi ki Seher'in gelmesine izin vermişti annesi. Onsuz içine sinmezdi, yarım kalırdı mutluluğu. Hem ne malum belki Seher'e de bir kısmet çıkardı orada.

Ortaköy'den Dolmabahçe'ye üç adımlık yol hiç bitmeyecek gibi geldi Naciye'ye. Reşat amcası, Abdulhamid amcasının hal edilişinden sonra terk etmek zorunda kaldığı Yıldız'da oturmayı reddetmiş, veliahtlık günlerini geçirdiği Dolmabahçe Sarayı'nda kalmaya devam etmişti. Sonunda saraya vardıklarında kalbi ellerindeydi sanki Naciye'nin. Neyse ki geç kalmamışlardı. Erkek tarafı gelmemişti henüz. Beraberce kabul salonuna geçtiler. Koca sarayda en sevmediği yer kabul salonuydu. Mobilyaların ağırlığı, perdelerin kalınlığı, nedense her köşede duran, tik takları birbirine karışan saatlerin çokluğu içini sıkardı hep. Ama bu kez öyle heyecanlıydı ki farkına bile varmadı salonun kasvetinin. Altın varaklı koltuklara buyur edildikten sonra beklemeye başladılar. Çok geçmeden Enver Bey'in annesi Ayşe Dilara Hanım da geldi. Naciye ayakta karşıladı müstakbel kayınvalidesini.

— Hoş geldiniz efendim.

Ayşe Dilara gülümseyerek sarıldı Naciye'ye.

— Maviler pek yakışmış. Baharda uçuşan kelebekler kadar zarif olmuşsunuz.

Duydukları çok hoşuna gitti Naciye'nin. Daha önce de birkaç kez görmüştü Ayşe Dilara Hanım'ı. Özellikle babasının vefatından sonra birkaç kez ziyarete gelmişti onların sarayına. Ama o zaman oğlu için niyetlendiğinin farkında değildi ki Naciye. Hem Ayşe Dilara'nın oğluna fazlaca düşkünlüğünden haberdardı. Yıllar önce komşusuna gittiğinde bahçedeki masayı görünce düşüp bayıldığı biraz da istihzayla anlatılırdı sarayda. Meğer aklı uzaktaki oğlunda olan kadıncağız masayı teneşir sanmış da, gözünün önüne teneşirdeki Enver'in hayali gelmiş de bayılıvermiş oracıkta diye duymuşluğu vardı Naciye'nin. O zaman duyup da geçmişti ama şimdi bunu bilmek önemliydi onun için. Tamam, bir asker için ikbal ve itibarın en yüce zirvesi saraya damat olmaktı ama sultan da olsa kayınvalidesi tarafından beğenilmek gönlünü okşamıştı.

Selamlaşma, hal hatır sorma faslı tam bitmişti ki içeri amcası Sultan Reşat girdi. Naciye mavi gözleriyle ona çok benzediğinden midir nedir ayrı bir severdi Reşat Amcasını. Babasının ölümünden sonra amcası onu bir süre Dolmabahçe'ye aldırmış, acısını unutturmak, çocuk kalbini teselli etmek için şefkatini esirgememişti. O kadar çok ilgilenmişti ki Naciye kuzenleri kıskanacak diye endişelenmişti bile.

Sultan Reşat oturduktan sonra doğruca Naciye'nin gözlerine baktı. Naciye anlamıştı, gözleriyle sormak, kararından emin olup olmadığını anlamak istiyordu amcası. Birden içinde coşkun bir sevgi hissetti Naciye. Koşmak, amcasına sarılmak, onu bunca düşündüğü için teşekkür etmek istedi. Ama yapmadı, yapamazdı. Belli belirsiz gülümseyerek başını eğdi. Amcası mesajı almıştı, artık gönül rahatlığıyla başlayabilirdi nişan merasimine.

Sonrasında kendi bedeninden çıktı sanki Naciye. Oradaydı, görüyor, duyuyor, hatta hareket edebiliyordu ama sanki bütün bunları yapan kendisi değildi. Sanki bedeni oradaydı da ruhu yüksekte bir yerden izliyordu olan biteni. Amcası kısa bir konuşma yaptı, sonra Ayşe Dilara Hanım kadife bir kutudan çıkardığı alyansı Naciye'nin parmağına taktı, Naciye önce amcasının, ardından müstakbel kayınvalidesinin elini öptü, o ara annesinin gözlerinde akmaya hazır bekleyen yaşları fark etti. Sonra amcası, "Hayırlı olsun," deyip gitti.

Birden parmağında hissettiği sızıyla kendine geldi Naciye. Tekrar kendi bedenindeydi işte. Parmağına baktı, anlaşılan alyans biraz dar gelmişti.

O artık Hürriyet Kahramanı Enver Bey'in nişanlısı Naciye Sultan'dı.

Üçüncü Bölüm

Balo salonunun kapısında soluklandı Enver. İçeri girmeyi hiç istemiyor, adımları geri geri gidiyordu. Aklı İstanbul'daydı, İstanbul'da olmayınca hayatı kaçırıyordu sanki. Hele memleket bu kadar karışıkken suyun başında durmak lazımdı. Gerçi Berlin'de olmaktan da şikayetçi değildi. Alman İmparatoru Kayser İkinci Wilhelm el üstünde tutuyordu onu. Hatta ona bir ataşemiliter değil de bir şehzade gibi davranması diğer ülkelerin ataşemiliterleri arasında kıskançlıklara yol açıyordu.

Büyük hayalleri vardı Enver'in. Sakin duruşunun arkasına gizlediği, sessizliğiyle mühürlediği büyük hayalleri... Berlin'de bulunması da, Kayser'le bu kadar yakınlaşması da hayallerine giden yoldaki duraklardan biriydi ama yine de aklı İstanbul'daydı işte.

"Bir görünür, erkenden dönerim," diye geçirdi içinden. Gözucuyla etrafı kolaçan etti, kimsenin olmadığına emin olunca bıyıklarını düzeltti, derin bir nefes alıp omuzlarını dikleştirdi, emin adımlarla içeri girdi.

Gözalabildiğine büyüktü salon. Büyük ve gösterişli... Yüksek tavandan sarkan devasa avizelerin yaydığı ışık pistte dans eden kadınların çıplak omuzlarında gölge oyunları yapıyor, orkestranın çaldığı oynak valslere şerefe kaldırılan kadehlerin sesleri karışıyordu. Birden

boğazında bir yumru hissetti Enver. O buraya ait değildi. Yüzlerce kişinin katıldığı bu davet onun onuruna verilse de buraya ait değildi o!

Beyaz eldivenli bir garsonun servis tepsisini ona doğru uzatmasıyla kendine geldi, nazikçe geri çevirdi garsonu. Almanlar adına davet vermeyi biliyordu da, içki içmediğini hesaba katmıyorlardı nedense. Kimseyle göz göze gelmemeye çalışarak salonu bir uçtan diğer uca geçti, doğruca Kayser'in yanına gitti. Kayser etrafını saran büyükelçilerin arasından sıyrılarak büyük coşkuyla karşıladı onu.

— İşte şeref konuğumuz da burada...

Enver kızararak cevap verdi.

— Teşekkür ederim majesteleri, teveccühünüz.

Kayser yine gururunu okşamayı bilmişti. Tam hal hatır soracaktı ki Kayser cebinden bir sigara paketi çıkardı, etrafındakilere gösterdi.

— Biliyorsunuz Dresden'de yeni bir tütün fabrikası kurduk. Bu da yeni fabrikanın yeni sigarası.

Enver mahçubiyetle başını eğdi, sigaradan elbette haberi vardı ama Kayser'in bizzat duyuracağı aklına bile gelmemişti. Kayser ise İstanbul'da sık rastlanan sokak satıcıları gibi ballandıra ballandıra anlatıyordu yeni sigarayı.

— Adını Salem koyduk. Müslüman selamlaşmasını hatırlatsın diye. Enver Bey'in Napolyon'a olan sevgisini bildiğimizden de onun Napolyon'a benzetildiği resimlerle süsledik paketi.

Doğruydu, Napolyon'u çok severdi Enver Bey. Masasında küçük bir büstünü bulunduracak kadar çok hem de. Napolyon genç yaşında Fransa Devrimine imza atmıştı, Enver meşrutiyete... Napolyon geçmiş dünya düzenini yaratan kahramandı, Enver ise geleceğin peşindeydi. Birden omuzuna değen bir elle sıyrıldı düşüncelerinden.

— Tahmin etmeliydim burada olduğunuzu, boş yere dans pistinde arandım sizi.

Orada bulunanlara aldırmadan teklifsizce söze girdi genç prenses. Korktuğu başına gelmişti Enver'in. Kendine itiraf etmese de saraya geldiğinden beri içini sıkan işte buydu; Kayser'in yeğeniyle yine karşılaşmak, onun şımarık ısrarcılığıyla yeniden yüz yüze kalmak. Ne

diyeceğini, ne cevap vereceğini bilemedi. Galiba en doğrusu saygılı bir selamla geçiştirmekti. Öyle de yaptı ama prenses her zamanki gibiydi, cüretkar ve ısrarcı...

— Kuzum savaşta değilsiniz artık, eğlenmek sizin de hakkınız.

Etraflarındaki kalabalık kulak kesilmiş, Enver'in vereceği cevabı bekliyordu. Kendini ne Bulgar komitacılar ne de Abdulhamid'in bezdiren istibdatı karşısında böyle çaresiz hissetmişti Enver. Arada Kayser olmasa prensesin artık Berlin sosyetesinin en gözde dedikodu mevzuu olan talepkarlığını açık açık reddetmek bu kadar zor olmazdı ama... Aması vardı işte. Hem Kayser'i kırmaması hem de dedikoduların İstanbul'a ulaşmasını önlemesi lazımdı. O da en iyi bildiği şeyi yaptı; askerliğe devam etti. Dimdik vaziyet aldı, mahmuzlarını birbirine çarparak selam verdi. Bu, herhalde merakla izleyen kalabalığa da prensese de verilecek en doğru cevap olacaktı.

— Majesteleri, paketi pek güzel de içimi nasıl acaba? Müsaadenizle içsek mi Enver Bey'in sigaralarından birer tane?

Enver'in imdadına yetişen Roma ataşemiliteri Ali Fuat Bey oldu. Meraklı gözlerin ilgisi prensesten sigaraya kaydı birden. Enver rahatlamıştı. Kendisine uzatılan sigaradan aldı, aslında pek sevmezdi tütünü ama madem ki kendi adını taşıyordu, denememek ayıp olurdu. İlk nefesten sonra ürkek gözlerle etrafına bakındı. Gitmiş miydi acaba prenses? Ortalıkta görünmediğine göre muhtemelen pistteydi. Ali Fuat Bey, Kayser'in sigarayla dağılan dikkatinden yararlanıp Enver'e fısıldadı.

— Bu böyle olmayacak Enver. Senin de sıkıntının farkındayım ama buradan İstanbul'a havadis bire bin katılarak ulaşır. Olmamışı olmuş gibi anlatır, yok yere canını sıkarlar.

Haklısın dercesine başını salladı Enver. Kayserle dostluğuna gölge düşsün istemezdi de aslolan nişanlısıydı onun için. Birden böyle bir dedikodunun Dolmabahçe koridorlarında nasıl yankılanacağını düşündü. Hem cemiyet onu ağzı kadar uçkuru da sıkı

olduğundan layık görmemiş miydi damadı şehriyarlığa*... Bu izdivaç sadece onunla Naciye Sultan arasında değildi ki... Bu izdivaç sarayla İttihat ve Terakki'nin birleşmesi demek değil miydi? Öyleyse azami dikkatli olmak, kimsenin ağzına laf vermemek lazımdı. Kayser'in yanına yaklaştı, yorgunluğunu bahane ederek izin istedi.

"Ya yeniden prensesle karşılaşırsam?" diye geldiği gibi kimseyle göz göze gelmemeye çalışarak adımladı salonu. Tam kapıdan çıkacakken bir uşak yaklaştı yanına.

— Prenses Hazretleri odasında sizi bekliyorlar efendim.

Enver sessizce iç geçirdi. Gitmese olmazdı, gitse yine olmazdı. O ara Sultan Reşat'ın eğitim için Berlin'e yolladığı oğlunun mürebbisi** Sait Bey ile karşılaştı gözleri. En doğrusu davete icabet etmek, ama yalnız gitmemek olacaktı galiba. Uşağın işbilir gözleriyle işaret ettiği koridor boyunca yürüdüler. Odanın kapısına geldiklerinde ikisinin de içeri yöneldiğini görünce uşak müstehzi bir gülümsemeyle kapının kolunu tuttu.

— Majesteleri bir tek sizi bekliyor efendim.

Çare yoktu. Enver, Sait Bey'e kapıda beklemesini rica ederek içeri girdi. Girer girmez önce burnuna alışık olmadığı bir koku çarptı; günahkar, davetkar bir koku... Sonra odanın loşluğunda prensesi aradı gözleri. Köşedeki koltuklarda yoktu, pencere kenarındaki çalışma kısmında da... Neden sonra ipek bir sabahlıkla yatağa uzanmış olduğunu fark etti prensesin. Cüretkarlığın böylesine sinirlendi birden. Bunca zaman yok sayarak, görmezden gelerek zarifçe anlatmak istemişti tavrını. Ama zerafetinin zafiyet olarak düşünülmesini kaldıramazdı. Karşısındaki bir prensesse bir prensese yaraşır şekilde davranmalıydı. Sertçe başını diğer tarafa çevirdi, topuklarını vurarak selam verdi.

— Beni emretmişsiniz.

Sesi bıçak keskinliğinde yankılandı odanın loşluğunda. Önce rahatsız bir sessizlik oldu odada, ardından prenses sarı saçlarını

---

* damadı şehriyar: padişah damadı

** mürebbi: çocuk terbiye eden kimse

savurarak vahşi bir panter gibi fırladı yataktan. İki hamlede Enver'in yanına geldi. Enver'in ifadesiz yüzünü görünce şaşkınlığının yerini hiddet aldı. Sıyrılan sabahlığının altından görünen omuzları öfkeyle kalkıp inerken, ne yapacağını bilmez bir şekilde yumruklarını sıkıyordu. Enver daha fazla kalmanın gereksizliğini anladı, nasıl olsa söylemek istediğini kelimelere gerek kalmadan bu kez kati bir şekilde anlatmıştı. Başıyla belli belirsiz selam verdi, odadan çıktı ve koridor boyunca yürümeye başladı.

Prenses odada öylece kalakalmıştı. Aralık kapıdan koridorda şaşkın bekleyen Sait Bey ile karşılaştı gözleri. İşte o an kendini düşürdüğü durumun farkına vardı. Ve bağırmaya başladı.

— Fakat Sait bu bir manken! Ancak bir manken bu kadar duygusuz olabilir!

Sait Bey prensesin dağılmış saçlarına, bir omuzu düşmüş sabahlığına bakmamaya çalışarak selam verdi, arkasını döndü ve Enver Bey'i yakalamak üzere hızlı adımlarla uzaklaştı.

***

Sonunda odasına gelebilmişti Enver. Şakakları zonkluyordu öfkeden. O kızdığı vakit parlayanlardan, hesapsız ölçüsüz söz söyleyip rahatlayanlardan değildi. İçini dışına vermemekle övünürdü hep. Ama bu kadarı ona bile çok gelmişti. Bu hakaret bir tek ona değil, nişanlısına da yapılmıştı. Bir Alman prensesi bir Osmanlı sultanını hiçe saymıştı.

Sakinleşmek için yatağa uzandı, gözlerini tavana dikti, düşünmeye başladı. Nasıldı acaba nişanlısı? Annesine mektubunda uzun uzun anlattırmıştı, kaşı nasıl, gözü nasıl biliyordu ama yine de bir resim oluşturmaya yetmiyordu ki tüm bunlar. Ah bir resmi olsaydı, en azından bir resim olsaydı elinde, hayal etmek de daha kolay olurdu o zaman.

Sultan Reşat evliliğe izin vermişti ama beklemeyi şart koşmuştu. 12 yaşındaki nişanlısının büyümesini beklemeyi... Kim bilir bu yüzünü bilmediği nişanlıyı bekleyiş ne kadar sürecekti? Peki ya beklediğine değecek miydi? Aralarında tam 18 yaş vardı. Dile bile kolay

değildi on sekiz yıl! Tam on sekiz yıl fazla yaşanmışlık! Neredeyse nişanlısının babası olacak yaştaydı. Nasıl olacaktı acaba, Osmanlı hanedanıyla İttihat ve Terakki'yi birleştiren bu evlilik Enver'in üniformasının altına gizlediği romantik ruhunu besleyecek miydi, öldürecek miydi? Evet, genç bir subay için onurların en büyüğüydü saraya damat olmak. Ama uyuşabilecekler miydi? Mesela sohbet edebilecek miydi zevcesiyle, ruhları birleşebilecek miydi? Cemiyette yıllardır omuz omuza mücadele ettikleri Talat Bey gibi akşam olunca koşa koşa eve gitmek gelecek miydi içinden? Sevecek miydi Naciye Sultan'ı? Arzu edecek miydi?

Birden aklına yatsıyı kılmadığı geldi Enver'in, huzursuzlukla yataktan fırladı. Üniformasını bile çıkarmadan banyoda aldı soluğu. Besmele çekerek önce sağ elini soktu suyun altına. Parmak uçlarından başlayarak üç kere yıkadı, parmak aralarını hilalledi. Sol eline geçtiğinde Alman prensese duyduğu öfke çoktan akıp gidivermişti bile parmak uçlarından. Ama neredeyse namazı unutup uykuya dalacaktı diye kendine kızgındı bu kez.

Abdest almayı bitirince hicaz işi seccadesini açtı, tövbe ederek kaza namazına durdu. Daha ilk rekatta hafiflemişti bile. Zaten hep böyle olurdu. Ne kadar sıkıntısı olursa olsun namazdan sonra rahatlar, gözünün perde kalkar, kafası daha doğru çalışırdı sanki.

Namazdan sonra alışkanlıkla eli seccadeye gitti. Tam toplayacaktı ki vazgeçti. Nasıl olsa birkaç saat sonra sabah namazı için uyanacaktı, ne gerek vardı önündeki ki toplamaya. Üniformasını çıkardı, yatağa uzandı, rahattı artık, uyumadan önce dilinden hiç düşürmediği o cümle döküldü dudaklarından.

— Görelim Mevlam neyler, neylerse güzel eyler.

Rüyasında kendini bir ormanda gördü Enver. Daha önce gördüğü ormanların hiçbirine benzemeyen bir deli ormanda. Ormanın orta yerinde ulu bir ağaç vardı. Cennetteki tuba ağacı gibi bir ağaç, kökleri gökte, dalları yerde... Enver ormanın kıyısından bakarken tuba ağacının kovuğundan bir küçük el uzandı ona. Küçücük, pamuk

gibi bir el, sanki kemiksiz, sanki tırnaksız... Enver kararsız tutsam mı tutmasam mı diye düşünürken el birden dile geldi.

"Gel!" dedi tüy gibi hafif bir sesle. Enver tedirgin tuttu eli. Pamuk helvaya dokunmak gibi bir şeydi bu, öyle yumuşak, öyle beyaz... Sonra birden el mi büyüdü, Enver'in eli mi küçüldü bilinmez, sarıverdi Enver'in elini sıkı sıkıya. Hiç tanımadığı bir ferahlık yayıldı parmak uçlarından tüm bedenine Enver'in, kurtarmak bile istemedi elini, teslim oldu, kayboldu, hiç oldu...

Sabahın alacasında birden gözleri açıldı Enver'in. Nerede olursa olsun, saat kaçta yatmış olursa olsun, mevsim ne olursa olsun kurulu saat gibi kalkardı sabah namazına. Uyanır uyanmaz annesinin sözleri geldi aklına, "Sabaha karşı görünen rüyada bir hikmet vardır," derdi annesi. Bu rüyanın hikmeti neydi ki? Elini saran o pamuk helva yumuşağı sanki tüm yatağını kaplamıştı. Acaba gözlerini yumsa, kendini uykuya zorlasa devamını görür müydü ki? O elin bir de yüzü var mıydı ki?

Sonra gözleri yerde serili seccadeye takıldı. Yatsıyı kaza etmişti ama sabah namazını kaçırmaya niyeti yoktu. "Allah hayırlara çıkarsın," diyerek fırladı yataktan.

Gündüzün koşturmacasında, gecenin kalabalığında gurbeti çok anlamıyordu ama sabahın erkeninde yalnızlık çok ağır geliyordu Enver'e. Hele sabah ezanını duymamak yok muydu? Oysa güneş ezanla doğmalıydı, saba makamında ağarmalıydı gün.

Tam namazını bitirmiş, duaya oturmuştu ki kapı çaldı. Emir eri sabah erken uyandığını bildiğinden kahvaltı tepsisini getirmişti. Dua ettiğini görünce hiç sesini çıkarmadan Enver'in seccadeden kalkmasını bekledi. Enver seccadenin önce sağ tarafıyla sol tarafını birleştirdi, sonra enine katladı. Baş konulan yerle ayak basılan yeri birleştirmek olmazdı. Emir eri komutanının titizliğini gizlemeye gerek duymadığı bir hayranlıkla izliyordu. Ne Hürriyet Kahramanı Binbaşı Enver'e hizmet etmekti onu gururlandıran, ne Damadı Şehriyar Enver Bey'e. O kimsenin bilmediği, tanımadığı, az konuşan, çok söyleyen, kalabalıklardansa odasının tenhasına kaçan, seccadesini bile ibadet eder gibi katlayan Enver'i seviyordu.

Enver seccadeyi bırakıp ona döndüğünde bir an iki asker göz göze geldiler. Emir eri içinden geçenler anlaşılmışçasına kızararak bakışlarını yere indirdi.

— Günaydın komutanım.

Enver başıyla belli belirsiz selamladı emir erini. Sabahın bu saatinde geleceğine dair hiç umudu yoktu ama yine de alışkanlıkla sordu.

— Posta var mı bana?

Emir eri tepsiyi masaya bırakırken elini cebine götürdü.

Gece trenini bekledim binbaşım. Postacıların getirmesini beklemeden postaneye gittim. Bir mektup vardı adınıza, getirdim.

Enver'in dalgın bakışları canlandı birden. Emir erinin masaya bırakmasına fırsat vermeden elinden mektubu kaptı. Üzerinde hanedan mührü olduğunu görünce eliyle "Sen çıkabilirsin" gibilerinden bir işaret yaptı askere. Er yüzünde komutanını memnun etmenin mutluluğuyla çıktığında arkasına yaslandı Enver. Hem zarfı parçalayıp yırtmak, içinde yazanları okuyuvermek istiyordu, hem de ağırdan alıp bu anın tadını çıkartmak. Zarfı aldı, pencereden vuran ışığa doğru kaldırdı. Hafifliğine bakılırsa yine tek sayfa yazmıştı nişanlısı. O nişanlısını hiç olmazsa kelimelerinden tanıyabilmek için uzun uzun yazsın istiyordu. Daha önceki mektubunda da uzun yazmasını istemişti nişanlısından, hatta sitem bile etmişti. Ama anlaşılan yine birkaç satırdı mektup. Olsun iki satır bile yeterdi içindeki endişelerden sıyrılmasına. Yeter ki onun da merak ettiğini bilsin. Yeter ki istendiğini bilsin.

Çalışma masasının çekmecesinden gümüş bir mektup açacağı çıkardı, zarfı dikkatle açtı. Ve işte 12 yaşındaki nişanlısının henüz kıvraklaşmamış el yazısı ile yazdığı satırlar karşısındaydı.

Yutar gibi okudu mektubu, sonra bir daha, bir daha... Karşısındaki bir çocuktu. Tertemiz, saf, kirlenmemiş bir çocuk... Ve onu sevmeye hazırdı. O ne verirse almaya, ne öğretirse öğrenmeye hazırdı. Anladı ki o da tedirgindi, 18 yılın farkını kapatamayacağından,

Enver'e yetmeyeceğinden tedirgindi. Belki de ondandı mektuplarının kısalığı... İşte rüyası da çıkmıştı hem. Köklü bir ağaçtan bir küçük el uzanmış, sarıvermişti onu...

Enver kahvaltı tepsisini iterek masada yer açtı, çekmeceden boş bir sayfa çıkardı, günün hay huyuyla içindeki heyecan dinmeden sarıldı kaleme. Nasıl hitap etmeliydi acaba, ne demeliydi de çocuk nişanlısının endişelerini dindirmeliydi? Hiç tasarlamadan ilk kelimeleri döküldü mektubun.

"İki gözüm, ruhum!"

Evet ya iki gözü gibi sakınıyordu onu, ruhu gibi kolluyordu. Sonra durakladı, nasıl bir dille yazmalıydı, ne yazsa hoşuna giderdi acaba? Sonunda karar verdi, kendini hiç engellemeden içinden geldiği gibi yazmalı, ruhunun gemini salmalıydı.

"Sevimli mektubunuzu aldım. Seve seve, sevine sevine okudum. Hayatımda ilk defa olarak duyduğum mahzuziyeti anlatamam. Hele gösterilen mahviyyet** zaten ali olan mevkiinizi nazarımda bir kat daha yükseltti. Sultanım, sizin muzdarib olmanız kulunuz için en büyük azab-i vicdanidir. Eğer mektuplarınız Berlin'de benim için yegane medar-ı teselli olmasaydı, sıkılmamanız için mektub yazmamanızı rica edecektim. Ruhum efendim, sıkılmayınız, düşündüğünüz gibi yazınız, benim için kaleminizden çıkan iki söz, sıhhat haberiniz bile kafidir. Eğer hayatı bundan böyle size bağlı ve sizin sevincinizle mesrur***, ufak bir teesürünüzle muzdarib olan bendenizi yaşatmak isterseniz arasıra iki kelimecik bir iltifatnamenizi esirgemeyiniz. Olmaz mı efendiciğim?*

Ruhum!

Hayatın nazarımda gerçi kıymeti yoktu. Fakat bugün iş böyle değil. İki gözüm şimdi yaşamak istiyorum. Fakat beni böyle hayata raptedenin ne olduğunu tabii takdir buyurursunuz. Evet! Bundan sonra yaşayacağım, ölmek istemem. Çünkü cenab-ı hakk hayatımı sizinkine raptetti. Çünkü sizin için yaşamak birlikte mesut olmak isterim."

---

* mahzuziyet: hoşlanma

** mahviyyet: alçak gönüllülük, kendine önem vermeyiş, hiçe sayma

*** mesrur: sevinmiş, meramına ermiş

Mektubuna bakılırsa görüşmek isteyişini yadırgamıştı çocuk nişanlısı. Doğruydu, adetlere çok da uygun değildi nişanlanır nişanlanmaz görüşmek. Hem belki pek küçük diye esirgiyorlardı Naciye'yi. Biraz serpilsin istiyorlardı. Arkasına yaslandı Enver, birden karşısındaki camlı dolapta kendi aksiyle karşılaştı gözleri, daha önce hiç bilmediği çapkın bir gülümseme vardı yüzünde. Görüşmelerine müsaade çıkmadığı için mektuplarında sitem etse de bu durumun içten içe hoşuna gittiğini fark etti birden. Görüştürmüyorlardı çünkü küçüktü nişanlısı, tazecik bir bahar dalıydı daha. Okuduğu ilk mektup Enver'inkiydi muhtemel. Gözüne değen ilk mahrem göz de Enver'in gözü olacaktı. Enver yoğuracaktı onun kadınlık hamurunu.

Kalemi hokkaya batırdı, damlatmamaya gayret ederek yazmaya devam etti.

"Sizi görmek isteyişimde hata ettiğimi anlatıyorsunuz. Artık bu suretle niçin görmek istediğimi inşallah görüştüğümüzde izah ederim. Yoksa arz ettiğim gibi sizin uluvv-i kalbiniz ahlakınız her şeyin fevkindedir. Birçok müşkilattan sonra bizi birbirimize kısmet eden cenab-ı allah eshab-ı saadetimizi hazırlamıştır. Eğer akdimizin icrasından evvel sizi görmek isteseydim, belki başka suretle tevil olunurdu. Fakat şimdiki sadece bir teşerrüf**. Ve hayalinizi hafızamda olduğu gibi muhafaza içindi."*

Son cümlesini bitirince kararsız kaldı. Nişanlısı mektubunda dersleri hakkında fikir vermesine müsaade etmişti ama bir aşk mektubunda derslerden bahsetmek tuhaf olmaz mıydı? Aralarındaki yaş farkı iyice açılmaz mıydı böylelikle? Ama madem ki Naciye evliliği kabul etmişti, Enver'in yolunu da biliyor olmalıydı. Ve o yolda Enver'in yanında yürümek için saraydaki tatlı hayatın dışında da bir dünya olduğunu öğrenmeliydi.

"Elmasım!

Dersleriniz hakkında söz söylemek için müsaade veriyorsunuz, teşekkürler ederim. Fikrimce evvela Osmanlı, sonra da bu milletin en

* ulüvv: büyüklük, yücelik
** teşerrüf: şereflendirme

büyük hanımı olmak itibariyle, tabii evvel Osmanlıca yani Türkçe'yi iyi bilmenizi; sonra da milletimizin tarihini, memleketimizin coğrafyasını öğrenmek cihetine ehemmiyet veririm. Bunlar için haftada bir gün ders alsanız kafidir. Zannımca kadın olmasa bile yaşlıca bir erkek muallim bu vazifeyi pekâlâ yapabilir. Türkçe lisanı için haftada iki gün olursa daha iyidir. Gün deyişimden tabii bütün meşguliyet demek değildir. Günde bir saat kadar ders kafidir. Tabii boş vakitlerinizde dersinizi hazırlar, hoca gelince derste müzakere ile vakit geçirmezsiniz."*

Pişmanlıkla yüzünü buruşturdu Enver. Keşke son satırı yazmasaydı. Nişanlıdan çok babaya yakışır bir öğüt olmuştu o son cümle. Kendisinin 12 yaşındaki hallerini hatırladı. Biri böyle akıl verse ne kadar kızardı kim bilir? Koca mektubu yeniden yazmaya vakti yoktu. Acaba üzerini çizse miydi, o da pek özensiz olurdu canım. Omuzlarını silkti, hatasını ileride telafi ederdi nasıl olsa. Kafasını çevirdi, güneş Berlin'in puslu göğünde yükselmeye başlamıştı bile. O an aklına dün akşam yaşadıkları geldi. Hırsla sarıldı kaleme.

*"Bir de tabii ileride ecnebi bazı büyük hanımlar ziyarete geleceklerdir. Onlar Avrupa'da bizi öyle cahil tanıyorlar ki, bazen işittikçe tüylerim ürperiyor. Binaenaleyh onlara karşı bizzat konuşarak ifade-i meram etmek herhalde faideli ve zat-ı necabetpenahınız** için elzemdir. Bunun için eğer mümkün olur da, size daimi refakat etmek mümkün olamadığı halde boş vakitlerinizde beraber bulunmak ve haftada iki ders vermek üzere bir Fransızca bilir iyi bir kadın bulunursa çok iyi olur.*

Ruhum!

*Yalnız Avrupa kadınlarının ahlakı bizimkine pek uymayacağından ve muallimeliğe gelenlerin ekserisi ise pek emniyet olunur ahlakta olmadığından bu kadın intihabı*** hususunda dikkatli bulunmak icab eder."*

Arkasına yaslandı, bir an için evli olduklarını hayal etti. Akşam olmuş, yemek yenmiş, sultanı piyano başına geçmiş, salonu esrik

---

* cihet: yan, yön

** necabetpenah: soyluluğun koruyuculuğu

***intihab: seçme, seçim

bir huzur kaplamış. Piyanoyu çok sevdiğini biliyordu, biliyordu da inşallah zamane valslerine hevesli değildi nişanlısı.

"Sultanım!

Piyanoyu tamamıyle sizin intihabınıza terk ediyorum. Yalnız ruhum öyle oynak valsler yerine ağır ve biraz ruhu okşayan alafranga parçalardan daha ziyade hoşlanır. Mamafih eminim ki, sizin parmaklarınızın temasıyla çıkacak her ince nağme ruhuma, en büyük Wagner gibi musikişinasların en mükemmel parçalarını en iyi piyanistler tarafından çalınmasından ziyade, okşayacaktır. Artık yeni iltifatnameniz gelinceye kadar kalbimin üzerinde taşıdığım mektubunu her fırsatta okuyarak müteselli olmaya çalışacağım ruhum efendim."*

Kalemini yerine koydu, özenle katladı mektubu. Zarfa koyar koymaz emir erine seslendi. Bir an önce yollamalıydı ki bir an önce cevap gelsin.

* müteselli: avunan

Dördüncü Bölüm

Müzik odasına girdiğinde Matmazel Hege'yi piyano başında onu beklerken buldu Naciye. Yazın son günleriydi, pencereden görünen boğazın suları kışın yaklaştığını haber verircesine yeşile dönmüştü bile. Hiç sevmezdi sonbaharı Naciye. Hele Türkçe muallimi Ziya Bey'in verdiği kitaplardaki sarı yapraklara methiyeler düzen şiirlere hiç dayanamazdı. Yaprak dediğin yeşil olmalıydı, dalda durmalıydı.

"Belki de Matmazel Hege haklı," diye geçirdi içinden, belki de romantik değildi. Mesela nişanlısı Enver gibi uzun uzun mektuplar yazmak hiç ona göre değildi. Hele kelime oyunları yapmak, hiç! Enver'in sevdiğini söylediği Wagner ise içini sıkıyordu onun, ölümü hatırlatıyordu. Yaşamak, doya doya yaşamak dururken ölümü hatırlamak niyeydi ki... Niyeydi romantizmin bunca yüceltilmesi? Dalgın dalgın oturdu piyano başına. Bakalım bugün ne çalışacaklardı.

— Sana bir sürprizim var.

Sürprizleri severdi işte. Heyecanla sordu.

— Nedir matmazel? Ne olur hemen söyleyin.

— Senin için bir beste yaptım.

Naciye hevesle aldı kağıtları. Heyecanı iyice artmıştı. Nasıl bir şeydi acaba? Bestenin adını görünce içi sıkıldı birden. Notalara bile

bakmadan yırtıp atmak geldi kağıtları içinden. Hayal kırıklığını belli etmemek için gözlerini notalardan kaldırmadan sordu.

— Adını niçin "Neden böyle mahzunsun?" koydunuz ki?

Dilinin ucuna kadar gelen kelimeleri yuttu matmazel. "Genç kız olamadan kadın olacaksın da ondan," diyemezdi. Yaşı küçük de olsa, takıp takıştırdığı mücevherlere rağmen gözleri çocuk çocuk baksa da karşısındaki bir Osmanlı sultanıydı. İçinde kabaran şefkat duygusunu bastırmaya çalışarak cevap verdi.

— Bilmem, içimden öyle geldi, sonbahardandır herhalde...

Hep böyle oluyordu işte. Kendini bildi bileli herkes ona mahzunluğu yakıştırıyordu. Kahkaha atmak ayıptı, fazla gülümsemek yakışıksızdı, mutlu olmak yasaktı... Oysa onun içinde sarayın ağır kurallarının bile durduramadığı coşkun bir sel vardı sanki. Çağlamak istiyordu o, mutlu olmak, tat almak, yaşamak!

Nota kağıtlarını aldı, sehpaya koydu ve kendisini "Neden böyle mahzunsun?" yazısına bakmamaya zorlayarak çalmaya başladı. Önceleri tutuktu ama çaldıkça hoşuna gitti beste. Ninni gibiydi sanki, adıyla çelişircesine huzurlu, sakin...

Birden kapının çalışıyla irkildi. Annesinin kesin talimatı vardı. Çok önemli bir şey olmadıkça derslerin bölünmesi kati suretle yasaktı. "Hayırdır inşallah," diyerek kapıya döndü. Gelenin ağabeyi Abdulhalim Efendi olduğunu görünce telaşla fırladı.

— Ne oldu ağabey? Bu saatte ne işin var senin evde?

Abdulhalim Efendi'nin yüzü düşünceliydi. Belli ki önemli bir şey olmuştu. Matmazel Hege Naciye'nin söylemesine fırsat vermeden alelacele eşyalarını topladı, izin istedi.

— Bugünlük bu kadar olsun sultanım. Yarın devam ederiz artık.

Matmazel odadan çıkar çıkmaz Naciye bir daha sordu.

— Ağabey sen sustukça ben endişeleniyorum. Allah korusun, Enver'e mi bir şey oldu yoksa?

— Sakin ol, Naciye.

Birkaç adımda Naciye'nin yanına geldi ağabeyi, pencere kenarındaki koltuklardan birine oturttu, sonra devam etti konuşmaya.

— Allah korusun, Enver Bey'e bir şey olduğu yok... Yok da...

—Yok da ne ağabey?

Abdulhalim baktı ki kolay yolu yok, bir çırpıda söyleyiverdi.

— İtalyanlar Babıali'ye nota verdiler. Güya Trablusgarp medeniyetten yoksun kaldığı için, Osmanlılar oradaki yabancılara iyi davranmadıkları için orayı işgal edeceklermiş.

Naciye çok daha kötüsünü beklediğinden rahatlamıştı.

— Eee?

— Eeesi var mı Naciye? Bu düpedüz bir savaş ilanı. Unuttun mu senin nişanlın bir asker. Osmanlı ordusu savaşırken Enver Bey gibi bir asker Berlin'de mi kalacak sanıyorsun?

Naciye'nin yüzü sarardı birden. Nasıl da akıl edememişti bunu? Savaş onun için sarayın dışında bir şeydi hep. Dünya yıkılsa saraya bir şey olmaz gibi gelirdi ona. Savaş uzaktaydı, savaşanlar yabancıydı, şehitler sadece sayıydı onun için. Ama artık öyle miydi ya? Savaş demek Enver demekti. Bir taş oturdu kalbinin içine sanki. Nefes aldıkça ağırlaşan bir taş...

Ağabeyi anlattıkça anlatıyordu. İşgal diyordu, bombardıman diyordu, çıkarma diyordu. Naciye'nin kulağına çarpıp geçiyordu tüm kelimeler, anlamıyordu duyduklarını... Birden gözü Matmazel Hege'nin piyanonun üzerinde unuttuğu notalara takıldı. Az önce bakmamak için kendini zorladığı başlık orada duruyordu işte. "Neden böyle mahzunsun?"

***

Tek kişilik bir kompartımandaydı Enver. Başını cama yaslamış, rayların hemen yanından akan Vardar Nehri'ni seyrediyordu. Ay ışığı nehrin üstüne gümüşi yansımalar yapıyor, dar vadinin sağlı sollu yamaçlarının gölgesi, bu gümüşi şerit üstünde siyah noktalar yaratıyordu. Aklında tek bir şey vardı. Bir an önce İstanbul'a, oradan Trablusgarp'a geçmek... 360 yıldır Osmanlı toprağı olan Trablusgarp'ı İtalyanlar işgal etmişti ha. Peki ya İtalyanların orada

gözü olduğunun yıllardır bilinmesine, hatta sırf bu nedenle oraya on beş bin kişilik ordu yerleştirilmesine rağmen, ordunun göz göre göre Yemen'e gönderilmesine, silahlarının da tamir edilmek üzere İstanbul'a sevk edilmesine ne demeliydi? Bunca basiretsizliği aklı almıyordu Enver'in. Sadrazam, "Eski zamanlarda benim durumuma düşen sadrazamların kafasını padişahlar binek taşında kestirirdi, ben o haldeyim," deyip istifa etmişti etmesine ama... Sadrazam istifa edince Trablusgarp geri gelmiyordu ki...

"Neden böyleyim ben?" diye düşündü Enver Vardar'a bakarak... Daha ne istiyordu ki? Osmanlı sarayına damat olmuştu, ardında parlak bir geçmiş, önünde koca bir ömür uzanırken bir avuç çöl toprağı için neden bunca içi yanıyordu ki? Berlin'deki rahatı bir kenara bırakıp ne diye Trablusgarp'a gitmeyi, kaybetmeleri muhtemel bir savaşa önderlik etmeyi neden bunca istiyordu ki?

Sonra birden aklına Naciye geldi. Mayıs'ın on beşinde nişanlanmışlardı. Eylül gelmiş de geçiyordu bile ama bırak kendisini, fotoğrafını bile görememişti daha. Kim bilir, belki Trablusgarp'a gitmeden görüşmelerine müsaade ederlerdi. Başını cama yasladı, tren camına yansıyan gölgesine baktı, ne kadar yorgun görünüyordu. Gözlerini kapasa, uyusa, bir daha o rüyayı görebilir miydi ki? Teslim olmuş bir çölü kurtarmaya giderken öylesine çok ihtiyacı vardı ki teslim olmaya... Sevdiği kadında kaybolmaya...

***

Tren durur durmaz inmedi Enver. Kompartımanından çıkmak için bile trenin boşalmasını bekledi, bekledi ki gardaki kalabalık dağılsın, sakinleşsin ortalık. Eşref Bey eski dostunun huyunu iyi bilirdi, kalabalıkları sevmediğini, ilgiden mahçup olduğunu...O yüzden sakindi, Enver nasıl olsa inerdi şimdi. Bir sigara yaktı, geniş garı aşağı yukarı adımlayarak beklemeye başladı.

Sigaranın sonuna gelmişti ki vagonun merdivenlerinde gözüktü Enver. Eşref sigarasını yere attı, alelacele üzerine basıp Enver'e doğru yürümeye başladı.

— Hoş geldin.

Sesi duyunca gülümseyerek arkasına döndü Enver. Nerede olsa tanırdı Eşref'in sesini. Eşref sağ elini kalbinin üstüne koyarak bir kez daha tekrar etti.

— Hoş geldin Enver.

İstanbul'a dair işte en çok bunu özlemişti Enver. Başparmak başı gösterecek şekilde kalbin üzerine konulmuş, sağ elle "ölünceye kadar beraberiz"i simgeleyen ittihatçi selamını... Coşkuyla sarıldı Eşref'e. Her güç durumdan çıkacak bir yol bulan savaşçı ruhundan dolayı Eşref'in yeri ayrıydı onun için. Ondan sekiz-on yaş büyüktü, Enver askeri öğrenciyken okulda efsane gibi anlatılırdı Eşref'in yaptıkları. Abdulhamid'in istibdatından çeken çok olmuştu ama en büyük piyangolardan biri Eşref'e vurmuştu. Harp okulunun son sınıfındayken Jön Türkler'le ilişkisi olduğu için Hicaz'a sürmüştü Abdulhamid onu. Ama o ne yapıp edip sürgünde hapsolunduğu zindandan kaçmayı başarmıştı. Üstüne üstlük meydan okumak için Abdulhamid'in başyaverinin üç tabur askerin koruduğu oğlunu da kaçırmıştı. Aslında bu sürgün çok şey öğretmişti ona. Arabistan'ı avucunun içi gibi biliyordu, Arapça'nın her lehçesini ana dili gibi konuşabiliyordu. Dahası Araplar onu sayıyor, seviyordu, çok gezdiği, en beklenmedik anda en beklenmedik yerlerden çıktığı için Uçan Şeyh adını takmışlardı ona.

— Hoş bulduk Eşref, hoş bulduk da...

Eşref sırtını sıvazlayarak sözünü kesti Enver'in.

— Biliyorum ne diyeceğini. Sanıyor musun ki farklı düşünüyorum? Sanıyor musun ki benim gönlüm razı 360 yıllık Osmanlı toprağının bir gecede bırakılmasına? Ama şimdi acele edelim. Talat Bey seni bekliyor.

— Nerede bekliyor? Nuruosmaniye'de mi?

— Partinin merkezinde.

Enver onları takip eden emir erine bavulu babasının evine bırakmasını tembihledikten sonra adımlarını hızlandırdı.

— O zaman araba tutmaya gerek yok. Sirkeci'den Nuruosmaniye zaten iki adımlık yer.

Cağaloğlu yokuşu boyunca ikisinin de ağzını bıçak açmadı. Hiç konuşmasalar da biliyorlardı birbirinin aklından geçenleri. Elbette Trablusgarp'a gideceklerdi, elbette savaşacaklardı ve elbette İttihatçıların hep dediği gibi "kötüsü gelirse önünde duracaklardı."

İttihat ve Terakki'nin Merkez Binasına geldiklerinde kapıdan girmeden son kez Eşref'e baktı Enver. Göz göze gelince emin oldu, işte bir kez daha hiç konuşmadan anlaşmışlardı. Odasına girdiklerinde İçişleri Bakanı Talat Bey sefertasıyla evden getirdiği öğlen yemeğini yiyordu. Eşref gülümseyerek girdi lafa.

— Vallahi dedikodu çıkmış, diyorlar ki Talat Bey tutumlu olduğu için değil, titiz olduğu için evden getiriyormuş yemekleri.

Talat cevap vermeden iştahla bir lokma daha attı ağzına. Onun da kulağına kadar gelmişti alaycı dedikodular, koca bakan oldu hâlâ sefertası taşıyor denildiğini duymuştu. Ama olsun, gece yastığa başını koyar koymaz uyuyordu, harama gönül indirmiyordu ya, yeterdi ona. Evini de değiştirmemiş, şaşaalı konaklara hiç heveslenmemişti, hâlâ Sultanahmet'teki eski kira evinde oturuyordu. Bakan oldu diye ne evini değiştirmeye niyeti vardı, ne adetlerini. Enver'in sabırsızlandığını anladığından lokmasını bitirir bitirmez hal hatır bile sormadan doğrudan konuya girdi. Her zamanki soğukkanlılığıyla gelişmeleri anlattı. Dediklerine bakılırsa durum ümitsizdi. Lafını bitirince Enver'e bakarak sordu.

— Sen başka bir sonuç düşünüyor musun?

O vakte kadar hiç sesini çıkarmadan dinleyen Enver'in cevabı tereddütsüzdü.

— Ben ve arkadaşlarım sizler gibi düşünmüyoruz. Bir vatan parçası, ona bağlı olanlar hayatta nefes aldıkça, elleri silah tuttukça ve atacak kurşun da varsa, utanç içinde terk edilemez. Biz Trablusgarp'ı Türk ordusunun şeref ve haysiyet sahibi mensupları olarak sonuna kadar savunacağız. Sizden de hükümet olarak beklediğimiz, bize engel olmamanızdır. İşte o kadar...

Talat Bey biraz alınmıştı. Tamam kendisi asker değildi ama İttihat ve Terakki'yi birlikte kurduklarını, gerektiğinde hiç düşünmeden elini en ağır taşın altına koyduğunu ne de çabuk unutmuştu Enver.

— Yani şimdi sen ve arkadaşların bir şeref ve haysiyet davasına gireceksiniz, bizler de sizin ayağınıza çelme takacağız öyle mi?

Enver'e fırsat vermeden Eşref atıldı.

— Hayır öyle değil. Bizim istediğimiz daha da basit. Bizi serbest bırakın ve hükümet olarak gireceğimiz mücadelenin önüne çıkmayın. İsterseniz bize eşkiya deyin, haydut deyin, ordudan kovun, rütbelerimizi alın.

Talat Bey irkilerek sözünü kesti Eşref'in.

— Teessüf ederim, Eşref Bey.

Eliyle Enver'i göstererek devam etti.

— Sizin bu çocuğu teskin etmeniz gerekirken, neler söylüyorsunuz? Siz canınızı verme bahasına devletin yapamadığı bir vazifeyi yerine getirerek tarihin yüzümüze süreceği karayı silme yiğitliğini göstereceksiniz de bizler buna "Hayır olmaz" mı diyeceğiz?

— Yanlış anlaşılıyor efendim. Hayır demezsiniz, biz bunu bilmez miyiz? Fakat araya hükümet hizmeti girince resmi mantık gerçeği boğar. Bizler buna fırsat vermeden başımızı alıp gitmek istiyoruz. Şerefli başarılar elde edebilirsek hükümetin hareketine kuvvet oluruz. Yok bir şey yapamazsak külfeti kişi olarak üzerimize alıyoruz. O zaman hükümet olarak bizi görevden alır, mahkum edersiniz.

Talat üç-beş sene önce Abdulhamid'e karşı birlikte mücadele ettiği arkadaşlarının artık bakan oldu diye ondan siz, kendilerinden biz diye söz etmesine içerlemişti. Ama haklıydı Eşref. Doğruydu, resmi mantık gerçeği boğardı. Zaten Enver'i de Eşref'i de iyi tanırdı. Bir şeye karar vermişlerse önlerinde kimse duramazdı.

Peki nasıl yapacaklardı, para nereden bulunacak, gidecek olan gönüllü subaylar nasıl seçilecekti? Enver'in parası olmadığını bildiğinden Eşref onu da düşünmüştü. Babadan kalma çiftliğindeki hayvanları satacak, ilk ve acil masrafları karşılayacaklardı. Hele bir gitsinler de sonrası nasıl olsa kolaydı.

Binbir düşünceyle girdiği kapıdan rahatlamış olarak çıktı Enver. Artık rahat rahat Naciye'yi düşünebilirdi. Zaten artık çalışmadığı zamanlarda yaptığı tek şey vardı, Naciye'yi düşünmek.

Nuruosmaniye'den çıkınca kararsız kaldı birden. Aşağı mı inseydi, yoksa Sultanahmet'e mi çıksaydı? Aşağı inmek daha kolay geldi. "Sonbahar bastırmış," diye geçirdi içinden hızlı adımlarla yürürken. Giderayak hastalanmaktan korkup, "Keşke kaputumu alsaydım yanıma," diye söylendi kendi kendine. İstanbul bu, belli olmaz, çarpıverirdi adamı.

Gün akşama dönüyordu. Kim bilir Naciye ne yapıyordu? Piyanosunun başında mıydı acaba? Yoksa bahçede mi? Ne vardı üstünde acep? Dışarıdaysa o da ürpermiş miydi nazlı esen sonbahar yelinden?

Kıyıya indiğinde bir sandal tutmak geçti içinden. Bir sandal tutmak, Feriye'ye gitmek, Naciye'nin sarayını denizden seyretmek! Görür müydü acaba Naciye'sini uzaktan? Hiç değilse uzaktan... Görse tanır mıydı?

Az önceki rahatlama yerini o tanıdık iç sıkıntısına bırakmıştı çoktan. Yine bir bilinmeze gidiyordu işte. Daha önce rütbesini, istikbalini bırakıp nasıl dağa çıktıysa şimdi de gözünü kırpmadan çöle gidiyordu. Ama bu kez Naciye vardı. Gidip de dönmemek, gelip de bulmamak vardı. Gidip de dönmemek umurunda değildi de gelip de bulmamak? Allah bilir ne zaman dönecekti? Döndüğünde mağlup bir haydut gibi mi karşılanacaktı, kahraman bir asker gibi mi? Peki ya Naciye anlayabilecek miydi niye gittiğini? Bekleyecek miydi onu? Beklemesine müsaade edilecek miydi?

Kararını verdi, bu nişanlılık faslı çok uzamamalıydı. Bir an önce nikahları kıyılmalıydı. Tamam, Naciye hazır olana kadar düğün yapılmamasına razıydı ama nikahları mutlaka kıyılmalıydı.

***

Kağıdı buruşturup öfkeyle yere attı Naciye. Olmuyordu işte, istese de yazamıyordu. Enver her mektubunda "Daha uzun yaz" diye sitem ettikçe o daha da yazamaz hale geliyordu sanki. İstemediğinden değil, yetmiyordu kelimeleri... Hem ne anlatacaktı ki? Yaşadığı ne vardı ki? Enver uzun yazıyordu, çünkü yaşıyordu. Her gün başka başka insanlar görüyor, başka başka yerlere gidiyordu. Naciye ise dört duvarın arasındaydı. Saray da olsa dört duvardı işte. Derslerini anlatmasının ne ilginç yanı vardı ki? Enver zaten onları bilmiyor muydu?

Masadan kalktı, Avrupa'dan gelen mecmualardan birini alarak yatağına uzandı. Sayfaları çevirdikçe gördüğü makyajlı, dekolteli kadınlar daha da bozdu sinirini. Çocuk desen çocuk değildi artık, kadın desen kadın değil... Bir an önce büyümek istedi, bir an önce büyümek ve bu arada kalmışlıktan kurtulmak...

Kimseye itiraf etmese de aslında memnundu Enver'in Trablusgarp'a gitmesinden. Kendine bile itiraf edemiyordu ama neyse... En azından balolar yoktu orada, elindeki mecmuadaki gibi gösterişli kadınlar yoktu. Coğrafya mualliminin dediğine göre koca bir çöldü Trablusgarp. Çölde neyi kıskanacaktı ki?

Sonra utandı kendisinden. "Enver gözünü kırpmadan savaşa giderken yaptığın hesaba bak," diye kızdı kendisine. Ama elinde değildi ki. Enver'i sevdikçe o vakte kadar hiç bilmediği bir duyguyla tanışıyordu. Kıskanıyordu! Ve herkesin hayran olduğu bir kahramanın görmeden, tanımadan kendisini sevmesine inanamıyordu. İnanamadıkça daha da kıskanıyordu!

Başucundaki etajere uzandı, çekmeceyi açıp müzik kutusunda sakladığı mektupları çıkardı. Ne de güzel yazıyordu Enver ona. Aralarındaki uzağı yakın edercesine uzun sıcak mektuplar... "Ruhum" diyordu Naciye'ye, "elmasım" diyordu, "ikigözüm", "Naciye'm" ...

***

Gemi kıyıdan uzaklaşırken İstanbul'a son kez baktı Enver. Plan önce Mısır'a gitmek, sonra Trablusgarp'a geçmekti. Tanınmamak için siyah gözlükler takmıştı, siyah fesini kaşlarının üstüne kadar indirmişti. Her zaman özenle yukarı kıvırdığı bıyıklarını aşağıya doğru taramıştı. Ama yine de dikkat çekmekten endişe ediyordu. Dikkatli bir çift göz, meraklı bir bakış ince ince yaptıkları tüm planları bir anda mahvedebilirdi çünkü. Kimsenin bir avuç Osmanlı askerinin Trablusgarp'a, yerli halkı işgale karşı ayaklandırmaya gittiğinden haberi olmamalıydı. Aslında gözden kaybolana kadar İstanbul'u seyretmek, kim bilir bir daha ne zaman görebileceği bu silueti beynine kazımak istiyordu ama şüphe uyandırmamalıydı.

İstemeye istemeye hallice bir tabutu andıran kamarasına girdi. Üzerindekileri bile çıkarmadan kağıt kalem arandı. Sanki yazsa

bütün sıkıntısı gidecekti, yazsa sıyrılacaktı içindeki karanlıktan. Kafasını tavana çarpmamaya gayret ederek yatağa oturdu. Küçük tahta bavulunu kucağına aldı ve yazı masası gibi kullanarak yazmaya başladı.

"Sultanım efendim,

İstanbul'u terkettim. Fakat bütün mevcudiyetim, fikrim, zihnim hep İstanbul'da kalan ve bence tasavvurumun fevkinde merbut olduğumu gördüğüm, hissettiğim sizlerle kaldı. Şimdi bir makina gibi ruhsuz,cansız olarak yalnız vazifemin sevk ettiği cihete gidiyorum. İstanbul'da iken çok defalar sultanımı bir defa görmek, ayrılmazdan evvel hiç olmazsa iki sözle mazhar-ı taltifiniz olmak, nazarlarınız altında cenab-ı haktan mazhar-ı saadet olmanızı temenni etmek isterdim. Hele bu fani dünyada yarın ne olacağı bahusus** biz askerlerin hayata ne kadar zayıf bir merbutiyetimiz olduğunu düşününce, bu arzumun ne kadar haklı olduğunu siz de takdir buyurursunuz.*

Bilmem siz de hiç bendenizi görmek ister miydiniz? Çünkü ne kadar olsa gösterdiğiniz iltifat bana bu hisleri veriyor. Ruhum! Fakat bütün bu arzularımıza rağmen cenab-ı hak arzu etmemiş olmalı ki görüşemedik."

Daha fazla yazamadı. Oldum olası deniz tutardı zaten. Beş günlük yol gözünde büyüdü birden. At üstünde değil beş gün, on beş gün gitse sesi çıkmazdı da, deniz yolculuğunun beş saati bile zorluyordu onu. En iyisi yatmaktı. Kamaradan mümkün olduğunca az çıkıp mümkün olduğunca çok yatmak.

Bakalım Trablusgarp'ta onu ne bekliyordu? Daha önce Balkanlar'da yerli halkı ayaklandırmıştı ama şimdi durum bambaşkaydı. Ne coğrafyayı biliyordu, ne dili... Babasının ağzından eksik etmediği "Ne Şam'ın şekeri, ne Arabın yüzü" lafı aklına geldi birden. Kendisi onlar için sahip olduğu her şeyden vazgeçmeye hazırken Araplara güvenebilecek miydi? Gerçi halife damadıydı artık. Birbirlerini görmeseler de nikahları kıyılmıştı Naciye'yle. Emindi, bu unvan kapıları daha kolay açacaktı ona.

---

* merbut: bağlanmış, bağlı olan

** bahusus: hele, en çok

Beşinci Bölüm

Elini gözüne siper ederek çadırından çıktı Enver. Uçsuz bucaksız çöle baktı. Ne garip, insan elinde olmayanın yerine ne çabuk bir yenisini koyuyordu. Eskiden her bunaldığında denize bakmak ferahlatırdı onu, şimdiyse çölü her seyrettiğinde arınıyordu sanki.

Geleli bir yıla yaklaşmıştı. Önce gemiyle, ardından üçüncü mevki bir yük vagonuyla, sonra günlerce at sırtında, deve üstünde, Suriyeli dilsiz bir tüccar kılığında varmıştı Trablusgarp'a. Ne de çabuk geçmişti zaman. Geldiğinde İtalyanların yaptığı "Halifeniz sizi İtalyanlar'a sattı" propagandasını Arapların aklından silebilmek hiç de kolay olmamıştı. Ama işte bak, kısa zamanda Arapları örgütlemiş, gönüllülerle birlikte asker sayısını iki binlerden yirmi binlere çıkarmıştı. Önceleri Araplar tedirgin davranmıştı ama fısıltı gazetesi iyi çalışmıştı. Padişahın damadının savaşmaya geldiği duyulunca neredeyse her Arap aşiretinden gönüllü yağmıştı. Ak sakallı ihtiyarlardan on beşlik delikanlılara kadar, omuzuna silahını alan, kartuşunu dolduran, bir çuval arpa ununu yüklenen koşmuştu yanına...

En çok da Arap kadınları şaşırtmıştı onu. Erkeklerin katılmasını umuyordu da kadınları yadırgamıştı önceleri. Gelen her gönüllü grubunun ardında en az ikişer de kadın vardı.

Hem de yüzleri açıktı, kaç göçsüzdü halleri. Sonra sonra anladı neden geldiklerini. Ateş kesildiğinde kadınların savaşı başlıyordu sanki; ekmek savaşı... Ateşkesin ne kadar süreceğini bilmediklerinden tüm süratleriyle çalışarak ekmek açıyorlar, sonra onları pişiriyorlardı. Ekmekler bitince çamaşırlara geliyordu sıra. Erkekleri temiz savaşsın, temiz ölsün diye mahremmiş değilmiş bakmadan her ihtiyacı olanın çamaşırını yıkıyorlardı. Ateş başladığında da en önde onlar vardı. Uçuşan mermilere aldırmadan yaralıyı devrildiği yerden alıyor, yarasını sarıyor, ellerinden geldiğince iyileştirmeye çalışıyorlardı. Ama en önemli görevleri ağıt yakmaktı. Ölenin ardından ruhu rahatlasın diye saatlerce ağıt yakmak, ilahiler okumak!

— Paşam posta geldi, buraya mı getireyim?

Emir erinin sorusuyla sıyrıldı düşüncelerinden. Öyle ya burada Bey değil Paşa'ydı artık. Koskoca halifenin damadı Hürriyet Kahramanı Enver'e Bey demeyi içine sindiremeyen Araplar onu kendi kendilerine Paşa yapıvermişlerdi. Emir erinin de ağzı çabuk alışmıştı Paşa demeye.

"Acaba Naciye'den midir?" diye düşünerek düzgün sıralanmış piramit biçimdeki beyaz askeri çadırların arasından geçti, kendi çadırına girdi. Beyaz kuzu postunun üzerine oturdu, emir erinin getirdiği zarfı eline aldı. Üzerinde yazılı olan Enver'in ismi karalanmış, üzerine büyük harflerle "Ölü" yazılmıştı. Başını iki yana sallayarak gülümsedi. İtalyanların Arapların moralini bozmak için ortaya attıkları "Enver öldü" yalanı iyice kök salmıştı ki posta memurları bile inanmıştı anlaşılan. Zarfı açtı, içindeki Avrupa gazetelerini okumaya başladı.

— Ne yazıyor bakalım? Gene seni öldürmüşler mi?

Çadırdan içeri teklifsiz giren Eşref'in sorusuna gülümseyerek cevap verdi.

— Sorma, bu kez hepsi birden öldüğümü yazıyor.

— Başına konulan ödülü de yükseltmişler, haberin vardır tabii?

— Duydum, iki yüz sterlinden dokuz yüz sterline çıkartmışlar.

— Demek seni öldürmek isteyecek gönüllü bulmakta zorlanıyorlar, yoksa bu kadar yükseltmezlerdi parayı.

Enver umursamazca omuzlarını silkerek cevap verdi.

— Demek ki...

Sonra ayağa kalktı, çöl güneşiyle iyice esmerleşmiş yüzü daha da karardı birden. Küçük çadırın içinde bir aşağı bir yukarı yürümeye başladı. Eşref sabırla onu seyrediyordu. Her daim sükünetiyle bilinen Enver böyle yapıyorsa vardı elbet bir sebebi.

— Beni asıl düşündüren ölüm haberi değil. Geçen gün İtalyan gazetelerinde çıkan haber. Benim bir İngiliz yüzbaşısının karısıyla ortadan kaybolduğumu yazmışlar.

Eşref sözünü bitirmesine fırsat vermeden araya girdi.

—Enver kim inanır buna? Seni bilen, tanıyan kim inanır buna? Boş versene sen.

Enver tekrar postun üzerine çöktü. Doğru, onu tanıyanlar, bilenler inanmazdı ama peki ya tanımayanlar? Ya Naciye?

***

Naciye ne yapacağını bilmez bir şekilde bir odadan diğerine girip çıkıyor, koca saraya sığamıyordu sanki. Demek kadınlar da vardı orada ha. Demek Berlin'den Trablusgarp'a gitti diye için için sevinmesi avare avunmasından başka şey değildi ha. Demek kaderinde bu da vardı ha.

Sonunda kendini bir koltuğa attı. Herkesin ne düşündüğü umurunda bile değildi artık. Hem saraydakilerin ne düşündüğünün ne önemi vardı ki. Nasıl olsa bu haberi çok yakında herkes duymayacak mıydı? İtalyan gazetelerinin manşetten verdiği "Enver İngiliz subayın karısıyla ortadan kayboldu" haberi kulaktan kulağa yayılmayacak mıydı?

Seher Naciye'nin oturmasını fırsat bilip sessizce yaklaştı.

— Sultanım anneniz sizi görmek istiyor.

Naciye dilinin ucuna kadar gelenleri güçlükle yuttu. Annesinin suçu değil miydi bu başına gelen? Fazla naz aşığı usandırmıştı sonunda. Bir kez olsun birbirlerini görmelerini inatla engelleyen annesi değil miydi? Sol kaşını yukarı kaldırıp hep aynı şeyi

söylüyordu annesi: "Daha çok küçüksün Naciye." Kimse açık açık söylemese de annesinin neden görüşmelerine izin vermediğini seziyordu, daha bir erkeği etkileyecek kadar gelişmemişti, çocuksuydu, küçüktü. Hepsi tamamdı da o zaman neden nikahlanmalarına izin vermişlerdi ki?

Birden başı dönecek gibi oldu, yüzünün sarardığını gören Seher bir bardak su getiriverdi hemen. Naciye suyu içmeden Filisan Kadın'a döndü.

— Peki şimdi ne olacak, biz nikahlandık, nişan gibi hemen bozamayız ki?

Filisan Kadın gülümseyerek cevap verdi.

— Dur bakalım kızım. Gün doğmadan neler doğar.

Bu lafın üzerine daha da sinirleri bozuldu Naciye'nin. Atasözlerine sığınmak durumu daha da çaresizleştiriyordu sanki. Kimseyi istemiyordu yanında, ne Seher'i ne Filisan Kadın'ı. Babasıyla hep yaptıkları gibi ata binmek ve saatlerce gitmek istiyordu, gitmek, nereye olursa, sadece gitmek! Seher'in elinden bardağı aldı, bir dikişte bitirdi suyu. Seher çekine çekine bir kez daha fısıldadı.

— Anneniz sizi bekliyor.

Hışımla kalktı ayağa, hızla odasına yürüdü, takip eden Seher ile Filisan Kadın'ın girmesine fırsat vermeden kapıyı kilitledi, kendisini yatağa attı, yüzünü yastığına gömüp ağlamaya başladı.

İçinden bir his "yalandır" diyordu. Çünkü gazete evli bir kadınla ortadan kayboldu yazıyordu. Onun bildiği Enver evli bir kadına göz ucuyla bile bakmazdı. Ama o ne kadar biliyordu ki Enver'i? Nikahlı kocasını ne kadar tanıyordu ki? Herkes söz birliği etmişcesine Enver'in ahlakının ne kadar yüksek olduğunu söyleyip duruyordu ama otuzunu geçmiş bir erkekten bu kadar uzun zaman sadık olmasını beklemek mümkün müydü? Ne yapacaktı şimdi? Ayrılabilecek miydi? Ayrılsa nasıl devam edecekti hayatına, Hürriyet Kahramanı Enver'in nikahlı karısını bir daha kim isterdi ki? Kim onunla evlenmeye cesaret ederdi ki?

Annesinin sesiyle kendisine geldi. Demek Ayşe Tarzıter lutfedip odasına gelmişti ha!

— Naciye aç kapıyı!

Önce doğruldu yerinden. Sonra karar değiştirdi. Hayır, görmek istemiyordu kimseyi, hele annesini hiç! Duymamak için yastığı kapattı yüzüne. Ama annesi ısrarcıydı.

— Naciye aç, elimde başka bir gazete var.

Dayanamadı, yastığı yüzünden kaldırdı, annesi ile Filisan Kadın'ın fısıldaşmalarına kulak kabarttı. Duyamayınca merakı daha da arttı. Ne yazıyordu ki acaba gazetede? Kalktı, sakinleşmek için bileklerine biraz gül suyu sürdü. Kapıyı açınca irkildi. Annesinin yüzündeki bu ifadeyi iyi biliyordu o. Babasının öldüğünü söylerken de böyle kanı çekilmiş, gözünün akı maviye dönmüştü. Duyacağı cevaptan korka korka sordu.

— Ne oldu anne?

Annesi önce kararsız kaldı, elindeki gazeteyi acaba verse miydi, yoksa beklese miydi?

— Bir İngiliz gazetesi var elimde... Enver'in... Ben anlamadım ne yazdığını, matmazel Hege'ye sordum... Ağabeyin...

Naciye annesinin sözünü bitirmesini bekleyemedi. Gazeteyi çekti aldı elinden. İlk sayfada Enver'in kocaman bir resmi vardı. Altındaysa İtalyanlar tarafından öldürüldüğü yazıyordu.

"Ölmüş," diyebildi merakla kendisine bakan kadınlara. Okuyamadı bile haberi baştan sona.

Bir anda nefesi kesilmişti. Sanki biri boynunun bitip göğsünün başladığı yere vuruyor da vuruyordu. Tüm gücünü topladı, nefes almak için kendini zorlamaya çalıştı. Ama yapamadı, birden başı dönmeye başladı. Odada ne varsa gözünün önünde uçuşuyordu sanki. İki eliyle başını tutmak istedi, sanki başını tutabilse geçecekti dönmesi, tuttu da. Ama bu kez elleri de dönmeye başladı sanki.

Paramparçaydı. Sanki İtalyan ordusu tüm askeriyle odasına girmiş, kılıçlarıyla, süngüleriyle darmadağın edivermişlerdi Naciye'yi. Aldatılmak mı daha ağırdı, 14'üne gelmeden dul kalmak mı?

Daha fazla duramadı ayakta, birden yığıldı yere. Kocaman karanlık bir boşluktaydı şimdi. Elleri onun eli değildi artık, başı onun başı değildi. Etrafında konuşulanları duyuyor, anlıyor ama cevap veremiyordu bir türlü. Filisan Kadın'ın besmeleyle başına çöktüğünü

hissetti. Seher'in içeriden koşarak alkol getirdiğini anladı. Ağlayan da annesiydi herhalde.

Kendine geldiğinde eli ayağı buz kesmişti. Taşa dönmek dedikleri buydu herhalde. Sanki biri gelmiş, içinden canını almış gitmişti. Filisan Kadın yatağına yatırdı onu, Seher zorla su içirmeye çalıştı, annesiyse kollarını kucağında kavuşturmuş bir ileri bir geri sallanarak sayıklar gibi hep aynı şeyleri söylüyordu.

— Benim suçum, benim suçum, askere kız mı verilir?

Kapının önünde birden Abdulhalim Efendi belirdi. Kadınların katına böyle teklifsiz girmezdi ama okuldan aceleyle saraya çağırıldığına göre önemli bir şey olmalıydı. Naciye'yi öyle görünce telaşla sordu.

— Hayrola?

Filisan Kadın koşturarak yanına geldi. Naciye duymasın, duyup daha da fenalaşmasın diye fısıltıyla olanı biteni Abdulhalim'in kulağına anlattı. Abdulhalim şaşkındı. Eğer Enver ölse sokaklar karışmaz mıydı, okulda konuşulmaz mıydı? Öldüğünü yazan gazeteyi aldı, haberi okudu, sonra tarihine baktı, altı gün öncesinindi. Sonra İngiliz subayın eşiyle kaybolduğu haberinin olduğu gazeteye baktı, beş gün öncesinindi. Şüpheyle sordu.

— Bu gazeteleri nereden buldunuz siz?

Ayşe Tarzıter cevap verdi.

— Birini bu sabah, diğerini de öğle saatlerinde alem kapısına bırakmışlar.

— Kim bırakmış sordunuz mu?

— Yok, aklıma bile gelmedi, ilkini kuşluk vakti açtım, Enver'in resmini görünce Naciye'ye getirdim. İkincisini de demin açtık.

Abdulhalim Naciye'nin başucundaki sandalyeye oturdu. Naciye'nin buz kesmiş ellerini avucuna aldı.

— Naciye bu işte bir gariplik var. Birincisi Enver'e bir şey olsa haberi biz gazeteden mi duyardık? Halife'nin damadı öldürülse daha kanı kurumadan haberi saraya ulaşır, merak etme.

Naciye'nin doğrulduğunu, dinlemeye başladığını fark edince eline gazeteleri aldı.

— Hem bak öldüğünü yazan gazetenin tarihine. Aldattığını

yazandan bir gün önce. Yani bu adam önce öldürülmüş, sonra İngiliz bir kadınla mı kaybolmuş ortalıktan? Bir de bizim saraya ne zamandan beri Avrupa gazeteleri geliyor ki, bu gelsin? Belli ki sen, aslında senin vasıtanla Enver'i üzmek için, kafa karıştırmak için bırakılmış bu gazeteler buraya.

Abdulhalim tek tek Filisan Kadın'a, Ayşe Tarzıter'e, Naciye'ye baktı. Az önceki bitap hallerinden eser yoktu hiçbirinde. Belli ki dediklerinden ikna olmuştu hepsi.

— Şimdi kalkıp Zatı Şahane'nin sarayına gideceğim. Gazeteleri de yanımda götüreceğim. Yalan olduğundan eminim ama sizi rahatlatmak için iyice soruşturacağım bu durumu.

Naciye ağabeyinin ardından bakakaldı. Gazetelerin tarihlerine bakmak aklına bile gelmemişti. Doğruydu ya, bu yabancı gazetelerin saraylarında ne işi vardı ki. Haklıydı ağabeyi, ölmüş olsa haberi çoktan gelmez miydi? Ama ya diğer haber, İngiliz kadınla ortadan kaybolması? Tam isteyecekti ki her zamanki gibi söylemesine fırsat kalmadan uzatıverdi Seher su bardağını. Gözucuyla annesine bakarak su bardağını kafasına dikti. Annesi böyle kana kana su içmesini hep yakışıksız bulurdu ama emindi Naciye, bu kez sesini çıkarmazdı annesi.

Suyla beraber içi temizlenmişti sanki. Şimdi çok daha berraktı her şey. Kendi kendine kızdı. Nasıl da çabuk bırakıvermişti kendisini. Nasıl da düşmüştü düşmanın tuzağına. Oysa kendi kendine söz vermemiş miydi, madem kendine eş olarak bir kahramanı seçmişti, kendisinin de kahramanca davranması gerekmez miydi?

Koridorda yankılanan ayak sesleriyle irkildi birden. Topuk seslerine bakılırsa gelen bir erkekti. Ağabeyi yeni gittiğine göre kimdi ki gelen. Naciye'ye fırsat vermeden oturduğu koltukta tortop olmuş Filisan Kadın ayaklandı. "Hayırdır inşallah" diyerek kapıya gitti. Gelen Abdulhalim'di. Elindeki zarfı Naciye'ye uzattı. Naciye yazıdan tanımıştı, Enver'den geliyordu. Mühürle filan uğraşmadan yırtarak açtı zarfı. Mektubu okumadan tarihe baktı. 10 Temmuz'da gönderilmişti. Yani öldü denilenden de, İngiliz kadınla beraber kayıplara karıştı denilenden de sonra...

"Ruhum, Sultanım,

Bugün, lütfen gönderildiği evvelce işar buyurulan hedayayı** aldım. Sevincimi tarif edemem. Bunların böyle haşin dağ başlarında benim için ne kadar kıymetli olduğunu söylemeye lüzum görmem. Siz ruhumdan, değil böyle kıymetli eşya, belki yalnız ellerinizin temas ettiği kağıt parçası gelmiş olsa bile yeniden hayat bulmuşa dönüyorum. İkigözüm, hissiyatımı açıkça söylemekten adeta çekiniyorum. O güzel ve rakik*** işlenmiş el havluları, mendillere elim yüzüm daima temas edecek ve bu suretle zaten müteheyyiç**** hissiyatım büsbütün galeyana gelecektir.*

Ruhum!

*Şu ayrılıktan hissettiğim ıstırabı tarif edemem. Bazen çadırımda yalnız kalınca, artık teessürümü tahammül edemeyecek bir hale gelir ve "Yarabbi! Kabahatim ne? Ya bizi birbirimize raptile bilahire böyle ayırıp, mahkum-ı ızdırap etmeyeydin, yahut tesis-i rabıtamızı***** tehir****** edeydin. Hiç olmazsa daimi bir ümit, fakat ümitsizlik içinde bir ümitle yaşamazdık" diyorum. Bilmem iki gözüm siz de böyle duyuyor musunuz?*

*Mamafih ben, Allahımdan sizin muztarib olmamanız için, hatta muvakkaten kalbinizde bana karşı mevcut hiss-i muhabbetin izalesini******* bile temenni edeceğim. Ben öteden beri cidden mahkum-ı ıztırab olduğumu görüyorum. Ve tahammül ediyorum.; fakat sizi de ızdırabıma teşrik******** ettirmeyi katiyyen istemem. Mamafih takdire karşı gelinmez diye müteselli oluyorum, inşallah bu suzişli********* hayatın iyi bir surette neticeleneceğini ümit ediyorum. Bütün kalbimle istirahat-ı ruhiyenizi hakktan diler ve güzel gözlerinizden öperim elmasım.*

Enver'iniz"

---

* işar: yazı ile bildirilen
** hedaya: hediyeler
*** rakik: ince
**** müteheyyiç: heyecana gelmiş, coşkun
***** tesis-i rabıta: bağlantı kurma
****** tehir: geciktirme
******* izale: giderme, yok etme
******** teşrik: ortak
********* suziş: yürek yanması, büyük acı

Altıncı Bölüm

Yatağında doğruldu, kulak kesildi Enver. Kampın ucundaki çadırdan gece boyu gelen çığlıklar kesilmişti. Sessizliği dinledi, bebek ağlaması gelmediğine göre haberler kötüydü galiba. Huzursuzca kalktı, alelacele giyindi, çadırından çıktı. Kadınların çadırına tam yaklaşmıştı ki sabah sessizliğinde birden bir bebek ağlaması yankılandı. Göğü yırtarcasına, öyle keskin, öyle güçlü...

Gülümseyerek kendi çadırına döndü. Kampta doğan ilk bebekti bu. Anası Enver'in birliğine katılmaya karar veren kocasının peşine hamile olduğuna aldırmadan takılıp gelmişti. Daha düne kadar karnı burnunda koşturup durmuştu çadırların arasında. Sancı akşamüstü başlamış, gece boyu sürmüştü. Ne olmuştu acaba kız mı, erkek mi?

Doğru düzgün uyuyamamıştı. Geri yatsam mı diye düşündü. Sonra vazgeçti, ezana pek bir şey kalmamıştı nasıl olsa. Yazı masasına geçti. Çekmeceden küçük resim kağıtlarını çıkardı, çizmeye başladı. Oldum olası resim yapmayı severdi. Hele ki kafası karışık olduğunda, çıkmaza girmiş gibi hissettiğinde resim yapmak çok iyi gelirdi ona.

Elini kağıdın tam ortasına koydu. Ne çizeceğini bilmiyordu, genelde şunu çizeyim diye de oturmazdı masaya zaten, eli alır götürürdü onu. Sonra bir bakardı ki resim bitmiş. Bir bakardı ki çıkmaz dediği yolun yanında bir de patika varmış.

İstanbul'dan gelen haberler iyi değildi. O kadar karışıktı ki durumlar dönmesi farz olmuştu neredeyse. Ama nasıl bırakacaktı buraları, nasıl dönecekti İstanbul'a? İstanbul çoktan vazgeçmiş görünüyordu ama vazgeçmek ona göre değildi ki? Hem Araplara, "Sultan sizi bıraksa bile ben bırakmam," diye söz vermemiş miydi?

Bir yılın sonunda gelinen nokta mucizeydi sanki. Kimse, kendisi bile böyle bir başarıyı beklemiyordu. Hele ki Trablusgarp'ı çantada keklik gören İtalyanlar hiç beklemiyordu! "Başarısızlık karşısında mesuliyet kabul etmeyiz," diyerek gitmesine göz yuman İstanbul bile muvafakiyetleri karşısında çok geçmeden süngüsünü düşürmüş, onu önce Bingazi kumandanlığına ve mutasarrıflığına* getirmiş, sonra da Bingazi'ye kaymakam yapmıştı.

Nelerle mücadele etmemişti ki? İstanbul'dan gelen para yetmeyince üzerinde kendi mührü olan paralar bile bastırmıştı. Gönüllü her Arap'a günlük iki kuruş gümüş para yevmiye bağlamıştı. Yol yaptırmıştı. Mısır'a giden yol artık muntazaman işler vaziyetteydi. Cephane sıkıntısını bile kendi kendine çözmüştü. Her gün belirli aralıklarla Araplar sekizer onar kişilik gruplar halinde kum tepelerinin ardından şöyle bir gözüküyorlardı. Onlar görününce devamlı gözetlemede bulunan İtalyan ordusu da yaylım ateşine başlıyordu. Araplar kafalarını kuma gömüp saklanıyor, ateş kesilince tekrar ortaya çıkıp, misketleri kumun içinden ayıklıyorlardı. Misketler mektupla gelen kapsüllerin içine konuyor, İtalyanlara karşı kullanılmak üzere tekrar mermi haline geliyordu.

Ezan sesiyle sıyrıldı düşüncelerinden. Resmi bıraktı, gözlerini kapatarak dinledi Arap müezzinin sesini. "Hiçbir yerde İstanbul'daki gibi okunmuyor sabah ezanı," diye içinden geçirerek emir erine seslendi. Çölde en ağırına giden de tek başına abdest alamamaktı. Kumuna, sıcağına alışmıştı da susuzluk çekilir dert değildi. Erin döktüğü suyla abdestini aldıktan sonra namaza durdu.

* mutasarrıf: tanzimattan sonra idare bölümlerinde vilayetle kaza arasındaki bölümün idare memuru

Kahvaltısı geldiğinde çoktan bitirmişti namazını. Er, Enver'in adetini bildiğinden elinde tepsiyle çadırın girişinde sessizce bekledi. Günün en sevdiği zamanı buydu Enver'in. Sabah namazından hemen sonra, duanın hemen ardından, seccade üstünde kendi kendine günü planladığı, kendini yeni güne hazırladığı zaman.

Emir eri, Enver kalkar kalkmaz tepsiyi masaya bıraktı. Her zamankinden farklıydı hali, önemli bir şey söyleyecekmiş de vakit kollar gibiydi.

— Hayrola, bir şey mi oldu? Ne bu hallerin?

Er gülümseyerek cevap verdi.

— Erkek olmuş efendim.

Enver'in bakışlarından anlamadığını fark eden er tekrar etti.

— Gece boyunca sancı çekti ya, erkekmiş bebek. Adını Enver Mansur koymuşlar.

Enver sessizce başını salladı. Enver Mansur koymuşlardı demek, yani muzaffer Enver, zafer kazanmış Enver. Doğru, zafer üstüne zafer kazanmışlardı da kağıt üstünde kaybettiklerini nasıl anlatacaktı bu cesur, gözü de teni gibi kara insanlara? Nasıl söyleyecekti Osmanlı'nın Balkanlar'da sıkışınca Trablusgarp'ı tamamen gözden çıkardığını, bir yıldır cansiperane çabaladıkları her şeyi hiçe sayan bir anlaşmaya imza attığını?

Kahvaltı tepsisine hiç dokunmadan kalktı, çadırın içinde dolaşmaya başladı. Emir eri bir süre Enver'in zaten küçük olan çadırda bir aşağı bir yukarı dolaşmasını izledi. Baktı ki ses yok, hayalkırıklığı ile çadırdan çıkarken Eşref Bey ile karşılaştı.

Eşref erdem bir bardak çay isteyerek çadıra girdi. Çadırda yaşamak tüm subaylar için zordu da en çok zorlanan Eşref'ti. Hepsinden daha çok Arabistan'da kalmasına rağmen hâlâ zorlanıyordu çadırda yaşamaya. Hepsinden daha uzun, daha iri yarıydı çünkü. Kim olduğunu söylemese bile görür görmez karşısındakini ürküten bir cüssesi vardı. Acı kuvvetiyle meşhurdu, yıllar önce bir isyancıya attığı tokatın ardından isyancının yanağındaki her sakal kökünden kan çıktığı efsane gibi anlatılırdı hâlâ.

Enver, Eşref'i görünce volta atmayı kesip postuna çöktü. Eliyle buyur ettikten sonra "Günaydın" bile demeden lafa girdi.

— Eşref ne yapmalıyız bilmiyorum. İstanbul'dan gelen haberler iyi değil. Meclis gene karışık, muhalifler İttihat ve Terakki karşısında birleşip açıktan cephe almış. Halaskar Zabitan zaten fırsat kolluyor. Şimdi de dağa çıkmışlar. Bizim Abdulhamit'e yaptığımızı akılları sıra şimdi bize yapacaklar. İstanbul'daki Rumlar ve Ermeniler de hareketlenmişler, sesleri yüksek çıkıyormuş. Yunanlar, Bulgarlar, Sırpları Ruslar biraraya getirmiş, Türkleri Balkanlardan atmak için ant içmişler, dahası harekete de geçmişler.

Eşref cebinden tabakasını çıkardı. Tam sarmaya yelteniyordu ki çayı beklemeye karar verdi.

— En fenası da ne biliyor musun? İttihat ve Terakki karşıtı subaylarla bizimkiler arasındaki kopukluk, düşmanlık. Baksana Halaskar Zabitancılar İttihatçılardan ayrışmak için kalpaklarının rengini bile değiştirmişler. Ulan rengi mor olsa ne olur, sarı olsa ne olur, aynı ordunun askeri değil misin? Aynı halifeye hizmet etmiyor musun? Gayen vatanı savunmak değil mi?

Birden sustu. Sabah sabah sinirlenmişti yine. Çayı filan bekleyecek hali yoktu. Sigarasını yaktı, ilk nefesi çektikten sonra gülümseyerek devam etti konuşmasına.

— Aslında bu işin çözümü hazır. Ne gerek var kalpağa, doğru düzgün durmuyor bile kafanda. Tüm askerlere taktıracaksın enveriyeyi. Sen rahat... Ben rahat...

Enveriye, Enver'in Trablusgarp'ta çöl güneşiyle baş edemeyince kendi kendine tasarladığı bir başlıktı. Kalpağın aksine kulakları, enseyi tamamıyla örtüyor, öndeki siperliğiyle güneşten de koruyordu. Enveriye adını o koymamıştı ama o bulduğu ve erattan subaylara kadar emrindeki tüm askerlere de giydirdiği için kendi adıyla anılır olmuştu.

Enver, Eşref'e minnetle baktı. Onu rahatlatabilmek için işi şakaya vurduğunun farkındaydı ama içinden gelmiyordu gülmek.

— Çatalca'ya kadar dayanmışlar. Artık ümit yok Balkanlar'da... Hariciye Bakanı ne demişti hatırlıyor musun? "Balkanlardan imanım kadar eminim." Al sana iman işte. Utanmadan nasıl insan yüzüne bakabiliyor, anlamıyorum.

Durdu, dilinin ucuna kadar gelen küfrü yuttu, sesini düşürmeye çalışarak devam etti.

— Beni en çok düşündüren ise Harbiye Nazırlığı'ndan haber gelmemesi. Savaşın gidişatına tesir edecek ciddi muharebeler oluyor ki akıllarına biz gelmiyoruz. Zaten savaşı savaştan önce ruhunda ve imanında kaybetmiş adamlar bunlar.

Emir erinin elinde çaylarla içeri girmesiyle bölündü konuşmaları. Er çayları servis ettikten sonra kahvaltı tepsisini masadan aldı, ikisinin ortasına bıraktı. Enver o an fark etti tepsiye hiç dokunmamış olduğunu. Bir parça ekmeği ağzına götürürken sordu.

— Hiç posta var mı bana?

— Posta değil de... Humus'tan Halil Bey gelmiş Paşam. Az önce kampa girmiş. Namazını kılıp yanınıza gelecekmiş.

Sonunda keyfini yerine getirecek bir şey duymuştu işte. Gülümseyerek cevap verdi.

— İyi oldu bu. Hep beraber konuşuruz, öyle karar alırız artık. Nuri'yi de çağır, ne zamandır görmedi o da Halil'i.

Az sonra çadırda dört kişiydiler. Enver, Eşref, Halil ve Nuri... Halil, Enver'in amcasıydı ama iki yaş küçüktü Enver'den. Nuri ise Enver'in kardeşiydi. İkisi de hem İttihat ve Terakki'nin gözüpek isimlerinden, hem Trablusgarp'a ilk gelen askerlerdendi. Hepsi de az sonra konunun açılacağını biliyor ama vermek zorunda oldukları karardan kaçındıkları için bir türlü lafa girmek istemiyorlardı. Sonunda en küçükleri Nuri açtı konuyu. Hem de her zamanki gibi lafı hiç dolaştırmadan.

— Ne yapacağız? Kalacak mıyız, dönecek miyiz?

Enver sessizdi, önce hepsini dinlemek, fikirlerini öğrenmek istiyordu. Halil'e baktı. Humus'taki karargahta olduğundan ne zamandır

konuşamamışlardı onunla. Halil hurma çekirdeğinden yapılmış tesbihini çekerek ağır ağır konuşmaya başladı.

— Suyun başında durmak lazım, lazım ama kadınlarıyla, çocuklarıyla bir yıldır kahramanca savaşmış bu yiğit insanları düşmanın kollarına bırakamayız. Biz buraya devlete rağmen geldik, devletin attığı imzaya rağmen de kalmalıyız. Bizim çekilmemiz demek onlar için her şeyin bitmesi demek. Bunun bir cinayet olacağı açıktır.

— Eşref sen ne diyorsun?

— Öyle bırakıp gitmek bize yakışmaz. Ama gitmemek de olmaz. Çatalca'ya kadar gelmişler dedin az önce. Çatalca demek neredeyse İstanbul demek.

Nuri'ye sormasına gerek yoktu. Kıpır kıpır hallerinden belliydi ne diyeceği. Ayağa kalktı, sağ elini göğüs hizasına kadar kaldırdı. Bu tamam demekti, kararını vermişti artık.

— O zaman şöyle yapalım. Biz gidelim. Ama burayı da bırakmayalım.

— Nasıl olacak bu?

— Mustafa Kemal'in tedavisi 'bitmiş, yurtdışından İstanbul'a dönmüş. O gelsin, benim yerimi alsın. Biliyorsunuz hastalanana kadar burada çok büyük hizmetleri oldu. Bizden öncesinde de buradaydı zaten. Bölgeyi iyi biliyor. Yani demem o ki görevi o devralırsa gözüm arkada kalmaz. Eşref senin kardeşin Sami de Bingazi'ye geçsin. Yokluğunu hissettirmez. Tüm subay kadrosu ayrılmasın buradan, aksi takdirde İtalyanları buyur etmişiz gibi olur. Biz gitsek de bizim bıraktığımız askerlerimiz direnişi yönetmeye devam etsinler.

— Hareket ne zaman?

— En yakın zamanda.

Yedinci Bölüm

Saate baktı, vakit tamamdı. Besmele çekerek silahlarını kontrol etti, aynada kendine son bir kez baktı. Ocak'ın sonuydu, hava soğuktu, kaputu alsam mı diye geçirdi içinden ama sonra vazgeçti. Azametini hiçbir şey gölgelememeliydi. Zemheri ayazı bile olsa Enver üşümez diye düşünmeliydi onu görenler.

İttihat ve Terakki'nin merkezi Arifi Paşa Konağı'nın merdivenlerinden inerken kafasındaki her tereddüt silinmişti. Her büyük işe giriştiğinde olduğu gibi yine yükselmişti bedeninden, yine yukarıdan izliyordu kendisini. Başı dik, omuzları kalkık yürüyen o değildi sanki. Az sonra kapıdan çıkıp koca Osmanlı'nın ilk askeri ihtilalini yapacak olan o değilmiş gibi sakin, tarihi değiştirmek her gün yaptığı bir şeymiş gibi rahattı.

Konağın kapısında o gün için özel olarak aranılıp bulunan kır atı gördü. Çok ata binmişti de böylesi vakur durana şimdiye kadar rastlamamıştı. Belli ki epey uğraşmışlardı bu atı bulmak için. Düşmanın üzerine süngüsüyle giden askerler gibi bakıyordu atın gözleri. Hani sade gözlerine baksan insan sanırdın, o kadar...

"Mevlam görelim neyler, neylerse güzel eyler" diyerek bindi ata. Etrafına bakındı, altmış fedakar arkadaş olacağı söylenmişti yanında.

Ama toplasan yirmi kişi bile etrafta görünmüyordu. Yapacak bir şey yoktu, kılıç kınından çekilmişti bir kere. Atını dizginleyip ilerlemeye başlayınca sağında solunda İttihat ve Terakki'nin silahşorları Yakup Cemil, Ömer Naci, Mustafa Necip, Sapancalı Hakkı beliriverdi. Enver hepsini de çok eskiden beri tanırdı. Teşkilat için gerekeni hepsinin de gözünü kırpmadan yapacağına emindi.

Cağaloğlu'ndan Bab-ı Ali'ye döndüklerinde birden Ömer Naci'nin sesi yükseldi.

— Muhterem Osmanlılar! Muhterem Vatandaşlar! Asker kardaşlarım! Yaşasın Millet! Yaşasın İttihat ve Terakki!

Enver gözucuyla Ömer Naci'ye baktı. Yıllardan beri tanımasına rağmen ağzını her açtığında onu şaşırtıyordu Ömer Naci. Bu sesin bir insandan nasıl çıktığına inanamıyordu Enver. Bir ses nasıl bu kadar yüksek, bir haykırış nasıl bu kadar coşkulu olurdu ki? Naci'nin her "Kardaşlarım" deyişinde daha da kalabalıklaştı etrafları. Her "yaşasın" haykırışında daha da sıklaştı soluklar. Sonunda Bab-ı Ali'ye geldiler. Karşıdaki Mazulin Kıraathanesi'nden çıkanlarla iki yüz kişiye ulaşmışlardı. Enver binek taşında atından indi. Ömer Naci cezbeli* dervişler gibi hâlâ bağırıyordu, bağırdıkça kendinden geçiyor, kendinden geçtikçe daha da bağırıyordu.

Tam o sırada Bab-ı Ali'yi korumakla vazifeli Uşak Taburu göründü. Tabur komutanı Osman Bey durakladı. İçerideki bakanları korumak için silahlara sarılmalı mıydı, yoksa Hürriyet Kahramanı, Halife Damadı Enver'e kapıyı açmalı mıydı? Kararsızlığı uzun sürmedi, karşısındaki de askerdi kendi de, askere silah atmayı içine sindiremedi.

Taburunu Nallımescit önüne çekip silah çattı. Artık Enver ve silahşorları için hiçbir engel kalmamıştı.

İçerideyse hükümetin tüm bakanları toplantı halindeydi. Dışarıdan gelen silah seslerini duyunca Harbiye Nazırı Nazım Paşa önce irkildi. Ardından kulağına Ömer Naci'nin sesi çalınınca "Ne oluyor?"

* cezbeli: kendinden geçmiş

diye dışarı fırladı. Karşısında teşkilatın silahşorlarını görünce niyeti anladı, bağırmaya başladı.

—Bre pezevenkler beni aldattınız, bana verdiğiniz söz böyle miydi?

Ama cümlesini tamamlayamadan Yakup Cemil'in silahından çıkan bir kurşunla devrildi.

Enver'in gözü koridordaki görkemli saate ilişti. Her şey on beş dakikada olup bitmişti. Sadrazam Kamil Paşa'nın odasına girmek Enver'in beklediğinden kolay olmuştu. Koca sadrazam silahşorları görünce nasıl da sinmişti sandalyesinde. Enver lafı uzatmadan konuya girdi, sadrazamdan istifasını istedi. Kamil Paşa ikiletmeden masasının çekmecesinden temiz bir kağıt çıkardı, padişaha hitaben istifasını yazmaya başladı.

"Cihet-i askeriyeden vukubulan teklif üzerine..."

***

Naciye, ağabeyinin anlattıklarını korkuyla dinliyordu. Ağabeyi Enver'in kıratına atlayıp gözünü kırpmadan Bab-ı Ali'yi basışını sanki oradaymış gibi anlatıyor, anlatırken kah Ömer Naci gibi bağırıyor, kah Osman Bey gibi silah çatıyordu. Enver'in adını her andığındaysa sanki karşısındaymış gibi esas duruşa geçiyordu. Atın haşmetinden Enver'in vakarına kadar her şeyi anlatıyordu da sözü bir türlü öldürülen nazıra getirmiyordu.

Oysa Naciye için hepsi teferruattı da bir nazırın ölümü gerçekti. Kim bilir ailesine nasıl gitmişti haber? Kaç yaşındaydı çocukları acep? Onlar da mı Naciye gibi babasız kalmıştı?

Birden kalbi sıkıştı. Bu cinayet değil de neydi? Peki ya katil sadece katledene mi denirdi? Sadece Yakup Cemil'in vebali miydi bu cinayet, yoksa Enver'den de sorulur muydu hesabı? Peki bu ahla nereye dek gidilebilirdi ki, yetim ahı nereye gitseler peşlerinden gelmez miydi? Yoksa annesinin ima ettikleri gerçek miydi, Enver de arkadaşları da iktidar için memleketin selametini kendilerine yontan bir avuç silahşor muydu? Sahi, hangi Enver gerçekti? Ona bakmadan

usanmadan hemen her gün sayfalar dolusu aşk mektupları yollayan hassas, romantik aşık mı? Yoksa gündüz vakti nazırlar toplantısı basıp, sadrazamı istifaya zorlayan gözükara asker mi?

Kapının çalınmasıyla kendine geldi Naciye. Gelen Seher'di. Elinde bir mektup vardı. Belli ki Enver baskından hemen sonra yollamıştı, belli ki takdir bekliyordu. Naciye mektubu eline aldı, ilk kez Enver'den gelen zarfın içinde yazanları merak etmiyordu, ilk kez okumak gelmiyordu içinden.

— Müsaadenizle ağabeyciğim. Ben odama çekileceğim.

Ağabeyinin bir şey söylemesine fırsat vermeden salondan çıktı, merdivenlerden çıkarken kulaklarında dört-beş sene önce babasının ardından yakılan ağıtlar yankılanıyordu. Nazırın evinde de ağıtlar yakılıyordu muhtemelen. Odasına kendisini zor attı. Kimseyi görmek istemiyordu, kimse de onu görsün istemiyordu. Utanıyordu, düpedüz utanıyordu. Herkes ondan muzaffer bir komutanın zevcesi gibi davranmasını bekliyordu ama neredeydi ki zafer? Nazır ölünce sanki Balkanlar geri mi gelecekti? Edirne yeniden mi Osmanlı'nın olacaktı?

Yol yakınken dönse miydi acaba? Ne de olsa görmemişlerdi bile birbirlerini, ne değişirdi ki ayrılsa? Amcasının kızları kocalarından ayrılmıştı da yeniden evlenebilmişti. Onlar evlenebildiğine göre kendisi de evlenebilirdi. Ama kim cüret edebilirdi ki Enver'in eski nişanlısına talip olmaya? Hem Enver bakalım ayrılmayı kabul eder miydi? Amcası Reşat kimden taraf olurdu ki, 33 yıllık iktidarın ardından koskoca Abdulhamid'i hal edenler uysal Reşat'a mı laf geçiremeyecekti? Bir hiç uğruna koskoca nazırı vuranlar kendilerini rahat bırakır mıydı? Birden nefesi kesildi Naciye'nin, ya ağabeyine bir şey yaparlarsa? Ya küçük kardeşi Şerafettin'in başına bir şey gelirse?

Elinde sımsıkı tuttuğu mektubu açtı. Baskını uzun uzun anlattığı satırları hızlıca geçti. İşte mektubun sonunda Harbiye Nazırı'ndan bahsediyordu. Yanlışlıkla öldürüldüğünden, öldürülmesinin hiçbir koşulda planlarında olmadığından, aksine nazırın kabinedeki belki de tek işe yarar nazır olduğundan...

Birden içi ısındı Naciye'nin. Her satırında pişmanlık vardı bu mektubun, sığınma vardı, şefkat arama vardı. Belli ki Enver de çok müteessirdi, belli ki Naciye'nin ne düşüneceğinden endişeliydi.

Kapının sesini duyunca apar topar fırladı yataktan. Annesinin onca serzenişine rağmen seviyordu işte gündüz vakti elbiseleriyle yatağa uzanmayı... O da görmezden gelse, azıcık sesini çıkarmasa ne olurdu ki sanki... Ama yok, illa ki söylenecekti her seferinde. Tarzıter değil Lafeder Kadın olmalıydı ismi diye geçirdi içinden. Sonra annesinin Abhazya'dan saraya yeni getirilmiş halini hayal etti. On bir-on iki yaşında bir küçük kız, bembeyaz, uzun, alımlı... Adet olduğu üzere saray kadınları öğrensin diye alnında yeni ismi yazılı. Ayşe Lafeder!

Gülümsemesine mani olmaya çalışarak seslendi kapıya.

— Girin.

Gelen yine Seher'di. Elindeki tablayı görünce acıktığını hatırladı Naciye. Kokuya bakılırsa börek vardı tablada. Nasıl da biliyordu Seher her vakit canının ne istediğini. Daha söylemeden nasıl da anlıyordu içinden geçeni.

— Yoksa çay da mı var?

— Olmaz mı sultanım, Enver Bey'in hediyesi çümçümede* getirdim.

Seher çıktıktan sonra Enver'in yolladığı tüm fotoğrafları yaydı önüne. Ezberler gibi her birine uzun uzun baktı. İşte şu Trablusgarp'tan yolladıklarıydı. Nasıl da esmerleşmişti yüzü, siyah sakalının ardında nasıl da bezgin duruyordu. Sevmedi sakallı halini, bir hamlede ters çeviriverdi Trablusgarp fotoğraflarını. Berlin'den yolladıkları çok daha gösterişliydi, madalyaları göğsünde, eli kılıcında, bıyıkları yukarıya dönük. Ardından yakın alınan fotoğraflarına geldi sıra. Birden fark etti Naciye. İstisnasız hepsinde yorgundu gözleri Enver'in. Yorgundan öte neşesiz, cansız, hatta fersiz! Mektuplarında anlattığı parlak hayattan çok uzaktaydı sanki. Sonra dudakları

* çümçüme: su kabı

dikkatini çekti. Bir şey diyecekmiş de susmaya mahkum edilmiş gibi, ama bu zorunlu suskınluktan memnun gibi, karşı koymaya niyeti yokmuş gibi...

Çocukken Filisan Kadın'dan dinlediği masalların birindeydi sanki. Naciye Kaf Dağı'nın ardında altın kafese hapsedilen güzel prensesti, Enver kahraman asker. Peki ama kimdi bu Enver? Neredeyse iki yıl olmuştu ama daha ne yüzünü görmüştü, ne sesini duymuştu. Hemen her gün uzun mektuplar yollasa da, uzun uzun çoğunu anlamadığı mevzulardan bahsetse de bir yabancıydı Enver onun için. İki yılda Kaf Dağı'na bile varılırdı da birbirlerine varamamışlardı işte.

En çok sesini merak ediyordu onun. Ağabeyinin dediğine göre Gagavuz soyundandı Enver. Gagavuz şivesi var mıydı dilinde acaba hâlâ? Annesi sinirlendiğinde Abhazca'ya kayıverirdi hemen dili. Enver'in de öyle miydi? Ama annesi çocuk yaşta getirilmişti İstanbul'a. Enver ise yedi nesildir Osmanlı toprağındaydı, doğma büyüme İstanbullu'ydu. Yok, yok Gagavuzca'ya kayıyor olamazdı şivesi.

Uzandı, yakın fotoğraflarından birinde iyice belirgin duran sağ kaşının köşesindeki beyazlığı okşadı usul usul. Çok seviyordu o lekeyi, hatta Enver'e dair en çok o lekeyi seviyordu. Önce fotoğraf lekesi sanmıştı. Sonra tüm fotoğraflarda aynı lekeyi fark edince ağabeyine sormuştu. Garip gelmişti ilkin o beyazlık. Gencecik bir yüzle, kapkara gözlerle tuhaf bir tezat. Sonradan sonraya ısınmıştı kaşlarının arasındaki o beyaz tutama. Şimdiyse çok seviyordu işte. Ayırıyordu o beyaz tutam onu diğerlerinden. Sanki bir işaretti, Allah'ın imzası gibi, seni seçtim der gibi...

İlk görüşmeleri nasıl olacaktı acaba? Enver mi saraya gelirdi, yoksa başka bir yerde buluşmalarına izin verirler miydi? Yalnız bırakmazlardı da kim olurdu yanlarında? Ağabeyi gelse memleket meselelerinden sıra sohbet etmeye gelmezdi, annesi olsa yakışık almazdı, belki Filisan Kadın?

Birden yorgun hissetti Naciye. Her gün saatlerce aynı şeyleri düşünmekten yorulmuştu. Yok sesi nasıl, yok gözü nasıl, yok ne

zaman görüşeceğiz acaba... Hep aynı terane. Hani bilse, deseler ki üç yıl sonra bugün. İşte o zaman dayanması kolay olacaktı. Ama böyle, çıkmaz ayın son perşembesi. Ha bugün, ha yarın derken elde var hiç! Koskoca bir bilinmezlik. Gittikçe bitmeyen, her defasında yeni engeller çıkan bir yol.

Ayağa kalktı, akşam yemeğine inecek hali yoktu, zaten Seher'in getirdiği böreği yediği için tıkanmıştı da. Hiç çekemeyecekti şimdi o protokol hallerini, ağabeyinin baskını kim bilir kaçıncı kere ballandıra ballandıra anlatmasını, annesinin kaşının gene kim bilir neyi ima ederek kalkmasını. Soyunup tam yatağa giriyordu ki Seher boşları almak üzere geldi.

— Yatıyor musunuz sultanım?

— Evet Seher, halim yok, sen anneme uygun bir şey uydurursun, ama çok da meraklandıracak bir şey söyleme, doluşmasınlar odaya cümbür cemaat.

— Tabii. Tabii de, Enver Bey'e cevap yazmayacak mısınız?

Naciye yüzünü buruşturarak cevap verdi.

— Doğru ya, unuttum, böyle bir günün ardından yazmak gerekir, değil mi?

Seher evet dercesine başını sola eğdi, ama Naciye çoktan yatağa girmişti bile.

— Sen benim yerime harem ağasına söylersin, tebriklerimi Enver Bey'e aktarsın.

Seher'in çıkmasını beklemeden arkasını döndü Naciye. Uyumak istiyordu, zaten bu aralar hep uyumak istiyordu, çocukluğundaki gibi, iki sene önceki gibi deliksiz, rüyasız, derin derin uyumak... Ve eskiden olduğu gibi uyanır uyanmaz yataktan fırlamak...

***

Elleri piyanonun üzerindeydi ama aklı ağabeyindeydi Naciye'nin. Ağabeyi gelir gelmez ona uğrasın diye Seher'i sıkı sıkıya tembihlemişti. Hem gazeteleri merak ediyordu, hem sokaktaki havadisleri.

Acaba hangi resmini basmışlardı Enver'in, eskilerden bir şey mi yoksa yeni alınmış bir fotoğraf mı? Matmazel Hege'ye saygısızlık olmasın diye kendini çaldığı valse vermeye çalışıyor ama ne yapsa kâr etmiyordu. Gözleri sık sık kapıya kaydığından hem notaları karıştırıyor, hem ahengi tutturamıyordu.

Sonunda ağabeyinin öksürük sesini koridorda duydu. Bu ses onun alameti farikasıydı sanki. Kapı kapalıysa çalmadan önce, açıksa girmeden önce gerekiyorsa toparlansınlar diye her defasında boğazını temizlerdi ağabeyi. Kapının çalınmasını beklemeden ayağa kalktı.

— Matmazel Hege, bugünlük burada bırakalım mı, yarın tamamlarız. Ağabeyimi yakalamışken birkaç şey sormak istiyorum da...

Matmazel anlayışla gülümsedi.

— Hay hay, yarın görüşmek üzere o zaman.

Ağabeyinin içeri koltuğunun altına sıkıştırdığı bir deste gazeteyle girdiğini görünce Naciye merakını gizleyemedi.

— Hayrola ağabey, hepsi gazete mi onların?

— Evet, çifter çifter aldım, belki sen saklamak istersin diye.

Naciye yanaklarının pembeleşmesini engelleyemeyerek başını mahçup mahçup önüne eğdi. Bir an önce gazeteleri almak, odasına çıkıp okumak, her bir resme uzun uzun bakmak istiyordu ama yapamadı. Elinden geldiğince heyecanına mani olmaya çalışarak sordu.

— Ne yazıyor?

— Ne yazacak, hepsi birinci sayfadan dünkü baskını anlatıyor. Harbiye Nazırı'nın vurulduğunu, çıkan çatışmada biri İttihatçılardan beş kişinin öldüğünü, şeyhülislamın baskını fark edince toplantıyı terk edip odunluğa saklandığını, Enver Bey'in baskından sonra şeyhülislamın arabasıyla saraya gittiğini, sonra da gelip yeni kabineyi halka açıkladığını...

— Resim yok mu peki?

— Var, var olmaz olur mu?

Ağabeyi gazeteleri Naciye'ye uzattı. Naciye hevesli görünmemeye çalışarak gazetelere bakmaya başladı. Bir yandan da kızıyordu kendine. Hevesli görünse ne olurdu ki sanki. Nikahlı kocası

değil miydi? Hızlı hızlı çevirdi sayfaları. Resimlerde Enver'i bulmaya çalıştı ama nafile. Hep kalabalıktı fotoğraflar, hep uzaktan alınmıştı.

— Avrupa basını da fazlasıyla alakadar olmuş biliyor musun? Ben görmedim, daha buraya gelmedi elbet, ama arkadaşların duyduğuna göre Le Petit Journal'in kapağında bile baskının resmi varmış.

Naciye ilgilenmiş gibi kaşlarını kaldırdı ve resimlere bakmaya devam etti. Ama hayal kırıklığına uğramıştı. Hangi gazetenin ne yazdığı, kimin ne dediği değildi onu ilgilendiren. O Enver'in yeni bir resmini görmek istiyordu, o kadar! "Acaba müsaade isteyip odama çıksam mı?" diye düşünürken ağabeyi ondan evvel ayaklandı.

— Bana müsaade. Sabahtan beri çok yoruldum, odama çıkıyorum. Gazeteler sende kalsın.

Ağabeyinin ardından o da çıktı müzik odasından. Odasına gidip gazeteleri Enver'in mektuplarını sakladığı kutuya koymaktı niyeti. Koridoru geçip tam merdivenlere yönelmişti ki Seher'le karşılaştı.

— Ben de size geliyordum Sultanım. Enver Bey'den yeni bir mektup var.

Bir solukta çıktı merdivenleri. Zarfın kalınlığına bakılırsa fotoğraf da vardı içinde.

"Ruhum, Sultanım!

Bugün daireye geliyorken kalbim şiddetle çarpıyordu. Bir gün evvel kurşunlar arasında, memleketin selametini kurtarmaya yürürken, bu kadar düşünmüyor ve korkmuyordum. Bugünkü düşüncem acaba sultanım bu hareketimi fena telakki ile beni muaheze** mi edecekten ibaretti. Bu gönül çarpıntısı harem ağası avdetle*** iltifatınızı söylediği zamana kadar sürdü. O kadar sevindim ki bütün dünyayı verseler bu kadar sevinmeyecektim. İşte geçen günkü tehlikeli teşebbüsün mükafatı. İnşallah memleketin kurtulduğunu görerek, daha ziyade birlikte mesud oluruz. Dün Bingazi'den avdette alınmış bir takım fotoğraflar getirdiler.*

---

* telakki: fikir sahibi olma, kabul etme

** muaheze: tenkit

*** avdet: geri dönme

Seyredip eğlenirsiniz diye leffen takdim ediyorum. Tanınmadan dönebilmek için uğradığım halleri, girdiğim şekilleri görür eğlenirsiniz. Daha ziyade canınızı sıkmamak için gözlerinizden öperek, arz-ı hörmet eder, susarım.*

Ruhum, efendim!

*Mamafih son inayetnamenize tekrar tekrar teşekküratı hatime-i makal** ittihaz*** eylerim.*

"Enver"iniz.

---

* leffen: zarfın içine koyarak

** hatime-i makal: sonsöz olarak söyleme

*** ittihaz: düşünme, kurma

Sekizinci Bölüm

Sarayın alem kapısından içeri girdi Enver. Sultan Reşat ile Edirne'nin işgalden kurtarılması mevzuunu görüşecekti. Cebinden saatini çıkardı, toplantının başlamasına daha 45 dakika vardı. Kimi kandırıyordu ki? Bile bile erken gelmemiş miydi saraya? Naciye'nin burada misafir olduğunu, sarayın arka bahçesindeki köşklerden birinde kaldığını bilmiyor muydu sanki?

Sarayın görkemli bahçesini adımlamaya başladı. Tatlı tatlı esen rüzgarla çiçek açan iğde ağaçlarından gelen koku başını döndürüyor, Haziran güneşi hafif hafif ensesini yakıyordu. Trablusgarp'ta geçen mücadeleli ama bir o kadar da dingin ayların ardından ummadığı kadar fırtınalı günlerin içinde bulmuştu kendini. Önce Babıali Baskını, ardından yeni kurulan hükümet, ordunun art arda gelen yenilgileri, Edirne'nin Bulgarlar karşısında düşmesi... Balkanlardan kopan göçlerin sığmadığı İstanbul'un bir acı ve yılgınlık başkentine dönüşmesi... Varını, yoğunu ardında bırakıp aç bilaç kaçanların İstanbul'da düştüğü sefalet...Yetmezmiş gibi bir de Halaskar Zabitan Grubu'nun Nazım Paşa'nın intikamını almak için sadrazama yaptığı suikast girişimi...

Üstüne üstlük sağlık problemleri... Zehirlenip hastaneye kaldırılışı... Midesinde artık müzminleşen ağrı...

Ve hasret! Ah hasret! Yüzünü bile bilmediği bir isme duyduğu o iç yakan hasret! Her şey kolaydı onun için, her şeyle mücadele edebilirdi, herkesle savaşabilirdi ve Allah'ın izniyle her savaştan galip gelirdi de. Ama şu hasret yok muydu? Hasret!

Birden nefesi hızlandı Enver'in. Sarayın arka bahçesine gelmişti. Naciye işte karşıdaki köşkteydi. İlk kez bu kadar yakındı ona. Hani seslense duyuracak kadar, taş atsa camına tıklatacak kadar. Adımlarını hızlandırsa, gidip kapıyı çalsa ne olurdu ki ya da seslense... Hiç olmazsa bir kez görse...

— Beyim ne yapıyorsunuz?

Öyle dalmıştı ki ürpererek arkasına baktı Enver. Afallamış olduğu her halinden belli olmalıydı ki haremağası incecik sesiyle sorusunu tekrarladı.

— Beyim ne yapıyorsunuz burada?

Haremağası muhtemelen yandaki köşklerden birinden kendisini görenlerce tembihlenerek gönderilmişti. Daha birkaç ay önce koskoca sadrazama istifa dilekçesi yazdıran Enver haremağasının karşısında yeniyetmeler gibi kızardı, ne diyeceğini bilemedi.

— Burada dolaşmanız yakışık almaz efendim. Siz şu ilerideki kameriyede istirahat buyurun isterseniz.

Hiç sesini çıkarmadan haremağasının gösterdiği yere ilerledi. Gördüğü ilk sandalyeye yığıldı. Akşam dairesine döndüğünde ne Edirne vardı aklında, ne de padişahla konuştukları. Tek hatırladığı hadım ağanın karşısındaki çaresizliğiydi.

Masasının üzerinde duran Almanya'dan gönderilmiş büyük zarfı açtı. İçinden bir karikatür dergisi çıktı. Lustige Blaetter'dı derginin adı. Kapağında Enver, Napolyon gibi karikatürize edilmişti. Altında ise şöyle yazıyordu.

"Türkler'in Napolyon'u Enver Bey; şimdi yalnızca Waterloo'mu bekliyorum. O da gerçekleşti mi artık benzerlik tam"

Elin Almanı bile onu Napolyon ile bir tutuyordu da, saray nikahlı karısıyla görüştürmemek için hâlâ neden bu kadar katı davranıyordu ki?

Hınçla kağıdı çekti önüne ve düşünmeden yazmaya başladı.

"Sevgilim, ruhum, sultanım!

Bazen hissiyatım bana karşı bile isyan ediyor. Allahaşkına neden bizi bu kadar sıkıyorlar? Ben üç seneden beri sizin Enver'iniz değil miyim? O halde neden resminizi bile görmek bana haram ediliyor? Öyle anlarım oluyor ki, annemizin bu manasız istibdatı karşısında isyan edeceğim geliyor. Öyleme geliyor ki günün birinde daireye gelip, kimseye sormadan hareme girerek, sizi arayıp bularak bütün manilere rağmen "İşte sultanım geldim" diye karşınıza çıkacağım.

Peki; hiç olmazsa resminizi olsun göndermeye cesaret edemiyor musunuz? Yok sizin bu dereceye varan çekingenliğinizi görünce durakl ıyor ve ne diyeceğimi şaşırıyorum.

Bana karanlıkta bir nur gösterdiler, işte bu senindir dediler. Ona hayran hayran bakarak fakat onun ne olduğunu görmeyerek senelerce bekledim. Her elimi uzattıkça "Yok bekle!" diyorlar. Vakti varmış. Ben ilerledikçe o nur aynı uzaklıkta geri gidiyor. Ben bu karanlıkta gözümü kamaştıran o nura baka baka yürürken bir uçuruma yuvarlanıp gidersem, dünya yüzünden kalkarsam zannımca hâlâ beni o nurun menbeini görmekten men edecekler. Belki de böyle ortadan kalktığımdan dolayı sevinenler bulunacaktır. Daha açık söyleyeyim ruhum! Öyleme geliyor ki beni günün birinde öldürülmeye mahkum zanneden annemiz siz sultanımı mümkün mertebe benden uzak bulundurmayı akıllarınca daha muvaffik** buluyorlar zannediyorum. Belki de ne olur ne olmaz eğer günün birinde dünya yüzünden kalkarsam siz herhalde benle göz göze olsun temasa gelmediğiniz için, benim gibi böyle iyi kötü herkesin nazarı üzerine dikilmemiş bir zevc bulursunuz diye düşünüyorlar sanıyorum.*

Şu anda eğer intihar etmek fikrimce bir korkaklık sayılmasaydı, beynime bir kurşun sıkar, ebedi rahata kavuşurdum. Böylece sizi benden

---

* menbei: kaynak

** muvaffik: uygun

demir pençeleriyle ayrı tutanlar nail-i meram olurlardı. Siz de belki beni unutur, böyle birisi de vardı der, yılda bir fatiha okurdunuz.*

Ciddi söylüyorum. Asabımın daha ziyade tahammül edemeyeceğini hissediyorum. Annemize yazmadım. Fakat isterseniz bu mektubu veriniz okusun. Neticeyi düşünsün, yeter artık bizi bu kadar ezmesin. Çünkü dediğim gibi sabrım tükeniyor. Beynim duruyor. Kafa tasımı patlatacak sanıyorum. İnsaf! İnsaf edilsin.

Köşke geldiğim zaman bahçeyi gezmeye çıkmıştım. Sizin bulunduğunuz köşke doğru yürüyordum. Köşk gözümün önünde ağaçlar arasında kendini gösterirken, harem ağalarından ismini bilmediğim zayıf küçük birisi beni ilerlemekten mene kalkışmaz mı?

*O anda hatırıma gelen bin türlü fikirler arasında hemen şu arabın istibdatına boyun eğmektense, her şeyi unutarak yahut her şeye yüz çevirerek derhal otomobilime koşmak ve bir daha gözükmemek üzere arkama bakmadan uzaklaşmak istedim. Fakat sen ruhum, sen beni tuttun! O anda bütün bu ani tevehhümler** arasında sen beni itaata davet ettin. Bana öyle geldi. İşte böylece ben, o Allahtan başka her şeyi ezeceğine, Allahtan başkasına fuzuli itaat etmeyeceğine kani olan ben, o harem ağasının arzusuna itaat ettim. Gittim fıstık ağaçlarının altında bir sandalyeye oturdum. Artık bu oturmak değil, yıkılmak idi.*

E peki bana yazık değil mi! Ben böyle asabi sahnelerle daha sarsılayım mı? Ya sen benimsin, ya değilsin! Beni seviyorsan bana yardım et. Söyle o gönül sevgi ne demek bilmeyenlere benim için de söyle!

Şimdi duyuyor musunuz ruhum! Benim gibi hissediyor musunuz? Beni seviyor musunuz? Beni istiyor musunuz? Benim olacak mısınız? Söyle büyüklük kime karşı olursa olsun düşündüğünü açık açık söylemektir. Sen de büyüksün. Söyle. Sevgili babanın başı için söyle, hâlâ beni seviyor musun?

Ruhum! Keşke bir an için yanında olsam, başımı dizleriniz üzerine koyup biraz ağlayabilsem benim için ne büyük saadet olurdu. Şimdi, ya

---

* nail-i meram: isteğine ulaşmış

** tevehhüm: kurma, sanma, asılsız şüpheye düşme

şimdi? Burada başım çatlayacak sanıyorum, şakaklarım donuyor, gözlerim dolu, boğazım kuru ağlayamıyorum. Ne olur ki iki damla göz yaşı akıtabilsem. İşte Enver'in ne halde bulunuyor. Bu hal devam edebilir mi?

***

Naciye'nin korktuğu başına gelmişti işte. Sonunda isyan etmişti Enver. İnce sitemlerin yerini haklı bir isyan almıştı sonunda. Haklıydı da, taş olsa çatlardı bunca sabrın sonunda.

Hırsla kalktı koltuktan. Ayaklarını yere vura vura yatağının başucundaki etajere gitti. Bu kez kararlıydı, annesinin olurunu beklemeden bir fotoğrafını yollayacaktı Enver'e. İlk çekmeceyi açtı, albümünü çıkardı. Hüzünlenmemek için babasıyla çekilmiş çocukluk fotoğraflarının olduğu sayfaları hızlı hızlı çevirdi. Geçen yaz çekilen resmi karşısındaydı işte. Resmi eline aldı, alıcı gözle incelemeye başladı. Kendi resmi değil de başkasının, hiç görmediği birinin resmiymiş gibi... Elbisesi biraz büyük mü gelmişti ne... Emanet gibi mi durmuştu? Hem saç tuvaleti de pek iyi değildi, gözlerinin rengi de belli değildi sanki... En son göğüslerine takıldı gözleri. Ya kambur durmuştu, ya o zaman daha küçüktü göğüsleri.

Dudaklarını büzüştürerek resmi tekrar albüme yerleştirdi. Hayır, kendisini hevesle bekleyen nişanlısına bunu gönderemezdi. Daha gösterişli, daha albenili bir şey göndermeliydi ki adamcağız bunca beklediğine pişman olmasın. Ama fotoğraf çektirene kadar da gönlünü alacak bir şey yapmalıydı. Belki kendinden bir şey, bir tutam saç mesela.

Tekrar etajere gitti. Aynasına bakarak kemik tarağını çıkardı, topzunu tutan taraktan kurtulur kurtulmaz dirseklerine kadar döküldü siyah gümrah saçları. Kulağının arkasında kalan yerden bir tutam saçı tuttu. Önce bir güzel fırçaladı, ardından etajerin üstünde duran parfümden bolca sıktı, sonra da kökünden kesiverdi.

Karıştırmamaya dikkat ederek etajerin üstüne bıraktı bir tutam saçı Naciye. Öyle zarfa koysa dağılır, karmakarışık olurdu zarfın içinde. En iyisi bir kurdeleyle tutturmaktı. Çekmecesini açtı, eskiden örgüsünü tutturduğu mavi kurdelesini çıkardı. Acaba örsem mi diye

geçirdi aklından. Sonra vazgeçti, kendi dalgasıyla kalması daha iyi olacaktı. Kurdeleyi güzelce fiyonk yaptı, zarfa koymadan önce son bir kez daha parfüm sıktı. Tamam artık gönderilmeye hazırdı.

***

Odasında bir aşağı bir yukarı sert adımlarla yürüyordu Enver. Hiç yapmadığı şeyi yapmış, öfkesine teslim olmuştu işte. Oysa her zaman üç düşünür bir konuşurdu. Ama gönüle gelince değişiyordu demek ki iş. "Keşke yazmasaydım o mektubu, hadi yazdım keşke hemen göndermeseydim," diye geçirdi içinden. Ya mektup işgüzar bir haremağası yüzünden Naciye'den önce annesinin eline geçer de işler iyice sarpa sararsa ne olurdu hali...

— Allahümme ecirna min şerri nisa*

Üç kez yüksek sesle tekrarladı duasını. Bir şey yapmalıydı, Naciye'nin eline geçmeden durdurmalıydı mektubu. İstanbul merkezinde olsa o gün teslim olunurdu da, Kalikratya'dan** saraya gitmesi belki gecikirdi. Bir umut emir erine seslendi.

— Hayrettin!

Er ikiletmeden kapıda göründü.

— Buyurun komutanım.

— Benim dün akşam Naciye Sultan'a yolladığım mektup ne zaman ulaşır saraya?

— Bu akşam, bilemediniz yarın sabah ulaşır komutanım. Ama sizin mührünüzü görünce muhtemelen daha erken teslim etmeye çalışacaklardır.

Emir eri sanki durumu anlamış gibi mahçuptu Enver.

— Başkasına yazdığım mektubu Sultan'a yollamışım. Eline geçmeden durdurmak gerek.

— Emir buyurun hemen durdurulması için telgraf yollayalım komutanım.

Enver hızla yerinden kalktı.

---

* Allahümme ecirna min şerri nisa : Allahım beni kadınların şerrinden koru

** Kalitratya: Büyükçekmece yakınlarında eski bir Rum köyü, şimdiki Mimarsinan

— Yok işi şansa bırakmamak lazım. Sen arabayı hazırlat. Ben mektuptan önce varayım İstanbul'a. Önce Postahane-i Amire'ye varmayacak mı bu mektup nasıl olsa. Oradan bizzat durdururum.

Az sonra arabadaydı Enver. Neyse ki vakitli çıkmıştı, bir aksilik olmazsa akşama varmadan Sirkeci'de olurdu. Ama pek mi temkinli gidiyordu şoför ne? Arka koltuktan şoföre seslendi.

— Dur. Sağa çek!

Birkaç dakika önce "Süratli git" talimatını alan şoför durdu.

— İn arabadan, sağa geç, ben kullanacağım.

Şoför şaşkındı, daha önce hiç böyle bir emri olmamıştı Enver'in. Çaresiz sağa geçti. Enver hızla şoför koltuğuna oturdu ve gaza bastı. Ne olursa olsun İstanbul'a ulaşmalıydı, ne olursa olsun o mektup Naciye'nin eline geçmemeliydi.

Kalikratya'dan çıkalı çok olmuştu, anayoldalardı artık. Bir yandan yakmakla yakmamak arasında kararsız güneş, bir yandan esmekle esmemek arasında kararsız rüzgar gidiyorlardı.

— Bu hızla gidersek ikindi okunmadan varırız.

Şoför başını sallayarak onayladı Enver'i. Tedirgindi, kendisine güvenilmediğinden morali de bozuktu biraz. Enver ise farkında bile değildi şoförün aklından geçenlerin. O kadar ki Edirne'yi bile unutmuştu çoktan. Aklı her zerresiyle o mektubun Naciye'nin eline geçmesini önlemekteydi. Tekrar saatine baktı. Neyse ki yolu yarılamışlardı.

— Komutanım dikkat!

Şoförün çığlığıyla saatten yola çevrildi gözleri. Yolun tam ortasında beyaz bir beygir duruyordu. Gülümseyerek frene bastı. "Beyaz at uğurdur," derlerdi. Babı-ali'yi basarken de beyaz ata binmemiş miydi? Arabanın birden yana devrilmesiyle yüzünde dondu gülümsemesi. Her şey birkaç saniyede olup bitmişti. Lastik patlamış, üstüne bir de aşırı sürat eklenince araba yana devrilmişti.

O birkaç saniye asır gibi geldi Enver'e. Bilinci açıktı, açıktı da koluna bacağına hükmü yoktu sanki. "Ayşe Tarzıter'in sakındığı oldu işte," diye geçirdi içinden. Ya ölürse diye saklamıyorlar mıydı

Naciye'yi, al işte daha fenası olmuştu. Kolunu bacağını oynatamadığına göre büyük ihtimalle sakat kalmıştı. Bir sürü düşünce geçti aklından. Kesin hemen bozulurdu bu nikah. Vermezlerdi Naciye'yi ona artık. Koskoca sultanı sakat bir askere yar ederler miydi?

Neden sonra arabanın devrilmesiyle üstüne düşen şoförün çığlıklarını duydu.

— Komutanım, komutanım, iyi misiniz?

Ağzını açtı, yardım et demek istedi ama çıkmıyordu sesi. Şoför onu ezerek açık camdan dışarı süzüldü. Otomobilin kapısını açtı, Enver'i çekerek çıkardı. Yol kenarına götürdükten sonra tekrar otomobile gitti, arka pencereden elini uzatarak koltukta duran matarayı aldı, Enver'e getirdi.

— Komutanım için. Kendinize gelirsiniz.

Zorla içtiği birkaç yudumdan sonra rahatladı Enver. Şükür iyiydi, yüzünde ve kolunda birkaç sıyrık vardı, o kadar... Ayaklarını oynattı, kırık yoktu. Kollarını yokladı, ağrı yoktu. Şoföre arabayı sordu.

— Ne dersin, doğrultsak gider mi bu?

— Bilmem komutanım. Siz zahmet etmeyin, ben hallederim.

Enver ha gayret ayağa kalktı. Şoför bir yandan, o bir yandan ittirince doğruldu araba. İş lastiği tamire kalmıştı. Şoför bagajdan takımlarını çıkarıp lastiği tamir etmeye koyuldu. Güneş altında geçen yarım saatten sonra şoför bezgin bir halde bir ağacın altında bir sağa bir sola volta atan Enver'in yanına geldi.

— Komutanım, lastiği taktım da...

— Eee?

— Taktım ama araba gitmiyor. Motoruna bir şey olmuş, basmıyor.

Enver sıkıntıyla cevap verdi.

— Ne yapalım. Mevlam görelim neyler, neylerse güzel eyler.

***

Pencereden sızıp gözüne giren ışıkla uyandı Enver. Yataktan çıkmadan başucundaki etajerden saatini aldı. Vakit sabah namazını çoktan geçmişti. Huzursuzlukla fırladı yatağından. Dün gece binbir

türlü maceranın, köylülerden bulunan beygirlerle alınan yolların ardından Kalikratya'daki karargaha çok geç vakit dönebilmişti... Yorgundu yorgun olmasına ama asıl ağrıyan midesi için içtiği ilaçlar uyutmuş olmalıydı onu bu saate kadar. Tam abdest almak için banyoya gidiyordu ki kapı çaldı. Enver gelenin emir eri Hayrettin olduğunu anlayınca başını çevirmeden konuştu.

— Günaydın Hayrettin. Sen tepsiyi masaya bırakıver. Namazdan sonra atıştırırım.

Er kararsız kaldı. Enver'in sabah namazını kılmadan rahatsız edilmeyi sevmediğini biliyordu, biliyordu da Naciye Sultan'ın mektubunu geç verse de olmazdı ki. Hem özel ulakla yollanmıştı mektup. Getiren erken ulaştıracağım diye kim bilir ne sıkıntılar çekmişti.

— Komutanım ama mektubunuz var.

Mektup lafını duyan Enver hızla döndü.

— Nereden?

— Naciye Sultan Hazretleri'nden komutanım. Özel ulakla yollanmış.

Enver kaparcasına aldı mektubu. Emir erinin çıkmasını bile beklemeden yırtarak açtı zarfı. Açmasıyla yere bir tutam saç düştü. Bir anda hafiflemişti Enver. Her şerde bir hayır var dedikleri doğruydu demek. Saçı aldı, içine çekti kokusunu. Demek böyle kokuyordu sevgilisi... Mutluluktan sarhoş gibiydi. Ne tuhaf şeydi yaşamak. Üzüntüyle mutluluk art arda giden tren katarları gibiydiler. Üzülmeden sevinilmiyordu sanki...

Naciye'nin mektubunu okuduktan sonra bir an kararsız kaldı. Namazını kılıp mı cevap yazsaydı, yoksa hemen şimdi mi... Ama uzun sürmedi kararsızlığı, Allah affederdi nasıl olsa. Yatışmadan, içinde uçuşan bahar rüzgarları kesilmeden sarıldı kaleme...

"İki gözüm, Ruhum, Sevgili Sultanım,

Beni affet! Benim o herkesin pek kuvvetli gördüğü Enver'inin kalbinin ne kadar zayıf olduğunu artık anladın sanırım. O halde yalnız sizin emrinizde bu hale giren, yalnız sizin için titreyen bir vücut, bir kalbi affetmek mürüvvetinde bulunursun değil mi Naciyeciğim? Ah!

Değil mi beni seviyorsun? Beni sevmesen bile ölünceye kadar hiç olmazsa "Enver"ine rahmet edeceksin değil mi? Ben sizi bir kerecik, sevinir, güler görmek için sizden başka her şeyi feda ederim.

Biliyor musunuz saçınızı nereye sakladım. Şimdilik kolumda taşımakta olduğum ayet-i kerim yazılı gümüş mahfazaya koydum. Artık bunun ile hakiki, daimi refakat meleğim oldunuz. Damarlarımda kanın her devrinde o gümüş levhayı hissetikçe güzel sevimli saçınız hatırıma gelecek, böylece ebedi hatıra olarak kalacaktır. Ah! Bu güzel saçları hakiki olarak öpüp koklamak için başınızı ellerim arasına alıp, kalbim üzerinde istirahat ettirmek nasip olacak mı?

"Enver"iniz

Dokuzuncu Bölüm

Talat Bey ile Halil Bey ameliyathanenin çıkışındaki dar bekleme salonunda sıkıntılı adımlarla volta atıyor, Enver'in kardeşi Mediha ile annesi Ayşe Dilara Hanım köşedeki maroken kanapede birbirleriyle göz göze gelmemeye çalışarak sessiz oturuyordu. Talat, Ayşe Dilara Hanım'a duyurmamaya çalışarak Halil'e sordu.

— Ne kadar oldu içeri alınalı?

Halil yelek cebinden saatini çıkarıp baktı, fısıldayarak cevap verdi.

— İki saati geçti.

Ayşe Dilara Hanım sıkıntıyla içini çekti. Nereden çıkmıştı şimdi bu hastalık? Tam da her şey yoluna girmiş, Enver yeni rütbe almış, artık düğün vakti konuşulur olmuşken. "Nazar değdi tabii," diye geçirdi içinden. Değmez miydi? Her yerde Enver'den bahsediliyordu, hele Edirne'yi kurtarışının ardından "İkinci Edirne Fatihi"ne çıkmıştı Enver'in adı. 33 yaşında miralay* olmuştu oğlu, gurur duyuyordu elbet. Duyuyordu da nazar topluyordu üzerine işte.

Bekleme odasının sessizliği kapının bir anda açılmasıyla bozuldu. Gelen teşkilatın silahşörleriydi. Odaya ilk giren Yakup Cemil oldu. Önce Talat'a baktı, sonra Halil'e. Ardından tabancasını çekerek bağırmaya başladı.

---

* Miralay: Albay

— Eğer Enver'e bir hal olursa, bu tabancayla evvela onu ameliyat edeni temizler, sonra da...

Bir anda Talat'ın beynine kan sıçradı. Fazla şımartıyordu Enver bunları, hele de şu Yakup Cemil'i çok şımartıyordu. Gerektiğinde çok işe yaradıkları, özellikle savaş zamanı gerilla olarak yararlı hizmetlerinin olduğu mutlaktı ama her vesile ile silahlarına sarılmalarından, astığım astık kestiğim kestik hallerinden çok rahatsız oluyordu Talat. Enver'in apandisit sıkıntısı başgösterince zaten ameliyat edecek doktor bulmak dert olmuştu. "Enver'e bir şey olursa beni yaşatmazlar," diye kimse cesaret edememişti ameliyat etmeye, zar zor operatör Cemil Paşa'yı razı edebilmişlerdi. Şimdi bu ucuz kahramanlık numaraları niyeydi ki? Doktoru endişelendirmek için bekleme odasından ameliyathaneye bağırmanın kime ne faydası vardı ki?

Talat'ın yüzünün kızardığını, nefesinin hızlandığını fark eden Halil devreye girdi.

— Boşuna telaşlanmayın arkadaşlar. Her şey yolunda. Az kaldı, çıkar şimdi.

Halil'i duyan Yakup Cemil tabancasını beline soktu. İki yaş küçük de olsa Halil, Enver'in amcası değil miydi? O da en az onlar kadar gözetirdi elbet Enver'i. Birden köşede oturan kadınları fark etti, fark eder etmez de pişman oldu, gene her zamanki gibi fazla atak davranmıştı işte. Başını öne eğerek mahçup bir sesle cevap verdi.

— Biz bahçede bekleyelim öyleyse.

Birkaç dakika geçmeden ameliyathanenin kapısı açıldı. Operatör Cemil Paşa sormalarına fırsat vermeden konuşmaya başladı.

— Merak edilecek bir şey yok. Çok ihmal etmiş ama hallettik. Birkaç güne kalmaz ayağa kalkar inşallah.

***

Sonunda o gün gelmişti işte. Neredeyse üç yılın sonunda nikahlı kocasını görebilecekti Naciye. Annesi kuşluk vakti gitmesini uygun görmüştü de fark etmezdi ki Naciye için. Zaten heyecandan gece

boyu dönüp durmuştu yatağında. Sabah ezanıyla birlikte de artık uyumaya çalışmanın beyhudeliğini fark edip kalktı yataktan.

İlk işi aynaya bakmak oldu, altın varaklı aynada kendini seyretti uzun uzun. Saçları Menekşe'nin sürdüğü yağlar yüzünden sabah alacasında bile parlıyordu. Enver'i hastanede ziyaret için annesinden izin koparınca, annesinin izni amcası Sultan Reşat tarafından da onaylanınca ilk işi Menekşe'ye gözükmek olmuştu. Bir gün önceden Menekşe ağdasını yapmış, vücudunu parlayıncaya kadar keselemiş, gül yağlarıyla ovalamış, yüzünü ve ellerini daha da ağarsın diye limon sularıyla yıkamıştı.

Her şeyi hazırdı da ne giyeceğini bilmiyordu işte. Hastaneye gideceğine göre tek parça elbise yakışık almazdı sanki. Fazla ağır, fazla gösterişli olmamalıydı tuvaleti, iddiası iddiasızlığında olmalıydı. Ama yine de çarpmak istiyordu Enver'i. Onu görünce başı dönsün, gözünü ayıramasın istiyordu. Annesi uzun bir siyah etek ile beyaz dantelli bir gömlek giymesinde ısrarcıydı. Filisan Kadın da, "Şık olur," deyip onaylamıştı ama sadeliğin o kadarını da içine sindiremiyordu Naciye.

Dolabındakileri bir kez daha huzursuz huzursuz gözden geçirdi. Pembe hafif kaçardı, eflatun hercai dururdu, gri iç karartırdı, yeşil murada ermek anlamına gelir, yakışık almazdı.

Birden midesinin kazındığını fark etti. Akşam da neredeyse hiçbir şey yememişti. "Acaba insem mi aşağıya?" diye geçirdi içinden. Odasından dışarı çıkmak belki iyi gelirdi. Hem çocukluğundan beri mutfak muhabbetini severdi Naciye. Sarayın kasvetinden uzakta, hamarat hamarat iş yapan kadınların arasında olmak hoşuna giderdi. Doğru düzgün yemek pişmezdi sarayda, her şey dışarıdan tablalarla gelirdi ama yine de mutfak mutfaktı işte. Yemeklerin kokusu, ekmeklerin taze buğusu, o koşturmaca, iyi gelirdi ona.

Zaten Naciye'ye göre saraylı kadınların sürekli gergin, sürekli hastalıklı olmasının nedeni hiçbir iş yapmamalarıydı. Dışarı kırk yılda bir çıkılırdı, yemekler dışarıdan gelirdi, temizliği ortalıkçılar

yapar, hizmeti cariyeler görürdü. E ne kalırdı ki geriye? Sazla sazendeyle, lafla dedikoduyla hayat geçmezdi elbet, bir yerden sonra sıkıcı gelirdi. Hadi küçükleri oyalamanın bir yolu vardı, ders, ödev, kitap derken gün bir şekilde geçiyordu da büyükler için bülbülüm altın kafeste'den başka bir şey değildi saray hayatı.

Merdivenleri inerken, "Ben böyle olmayacağım," diye söz verdi kendi kendine. Elbette mutfağa girip börek açacak değildi ama bir şekilde hayatın içinde olacaktı. Dört duvar arasında kalmayacak, saraylı kadınlardan farklı olacaktı, olmalıydı.

Tam mutfaktan içeri giriyordu ki elinde tepsiyle çıkan Seher'le karşılaştı.

— Ne oldu sultanım, hayırlar olsun?

Seher'in şaşkınlığını görünce muzipçe gülümsedi Naciye.

— Yok, yok bir şey telaşlanma hemen. Uyandım, seni de göremedim, sığamadım odama. Karnım da aç zaten.

— Ben de uyuyamadım doğru düzgün sultanım. Baktım olmuyor bari kalkayım dedim. Siz buyrun odanıza, ben zaten kahvaltınızı hazırlamıştım.

— Yok burada yemek istiyorum bu sabah. Koy sen tepsiyi masaya. Zaten kimse de inmemiş aşağıya daha. Bir senle ben varız anlaşılan.

Naciye'nin sevdiği her şey vardı tepside. Yufka böreği, turunç reçeli, Kırıkhan peyniri...

Bana iltimas geçmişsin bugün Seher. Şuna bak, hangisinden başlasam bilemiyorum.

Seher sessiz gülümsedi, aklında olanı söylemek için nicedir fırsat kolluyordu. Acaba şimdi söylese doğru olur muydu? Yoksa buluşmadan sonrasına mı bıraksaydı? Yok, yok daha fazla tutamayacaktı içinde. Cesaretini topladı ve bir çırpıda soruverdi.

— Siz gidince ben ne olacağım sultanım?

Naciye ağzına doldurduğu böreği yutmaya çalışırken gülümsedi. Doğru ya, kendisi çoktan kararını vermişti de Seher'e söylememişti daha.

— Ne olacak, tabii ki benimle geleceksin.

Ağzına bir lokma daha aldı, çiğnerken neden sonra aklına geldi. Kendisi başka türlüsünü hiç düşünmemişti, elbette o nereye giderse Seher de yanında olsun isterdi ama acaba Seher'in de istediği bu muydu?

— Yoksa sen kalmak mı istersin?

— Kalmak değil de...

— E ne?

— Kalmak değil, elbette sizinle gelmek isterim. Ama hani yaşım geçmeden benim de izdivacım için Enver Bey ile konuşsanız...

Naciye ağzındaki kocaman lokmayı bir çırpıda yutarak Seher'e baktı. Yanakları kıpkırmızıydı, gözlerini masadaki bir noktaya sabitlemiş, mahçubiyetten başını kaldıramıyordu. Kızdı kendine. Doğru ya kendi izdivacını düşünmekten Seher'in de evlenmek isteyebileceğini hiç aklına getirmemişti bile. Kendisinden beş-altı yaş büyük olduğunu hesap edince Seher'e hak verdi.

—Tabii konuşurum konuşurum da...Neden Enver Bey? Anneme söylesek daha iyi olmaz mı?

Seher başını kaldırmadan cevap verdi.

—Saray dışından biri olsa... Belki bir subay... Belki Enver Bey'in tanıyıp kefil olabileceği biri...

Seher subay der demez Naciye'nin aklına Menekşe'nin dün hamamda söylediği mani geldi.

Ben varmam inekliye
Yoğurdu sinekliye
Allah nasip eylesin
Omuzu tüfekliye

Her zaman ciddi duran Seher nasıl da kahkalarla gülmüştü bu maniye. O zaman anlamamıştı ama demek ki Seher'in hayaliydi bir subayla evlenmek. "Kim istemez ki omuzu sırmalı, kılıcı kakmalı bir asker," diye içinden geçirdi. Ama yüzleyip Seher'i utandırmak istemediğinden uzatmadı.

— Haklısın, öylesi daha isabetli olur.

— Günaydın, demek buradasınız ha.

İki genç kız da mutfağın sessizliğinde çınlayan şen sesle irkilerek başını çevirdi. Gelen Filisan Kadın'dı.

— Odana baktım, ne seni ne Seher'i bulamayınca aramaya çıktım. Neyse ki çok aramama gerek kalmadı. İlk baktığım yerde elimle koymuş gibi buldum sizi.

Naciye kasenin içindeki reçelden büyükçe bir parça turuncu ağzına atarak gülümsedi. Bu son lokmayla kahvaltı faslını bitirmişti. Artık giyinmek için hazırdı. Kahvaltı tepsisini kaldırmak için davranan Seher'e göz kırparak yerinden kalktı. Merdivenleri çıkarken, "Hele şu günü atlatayım ilk iş Seher'e uygun bir talip bulmak için Enver'den yardım isteyeceğim," diye geçirdi içinden. Sonra güldü kendi kendine. Sonunda o gün gelmişti işte. Sonunda uzak yakın olmuştu. Sonunda vakit gelmişti.

Odasına girer girmez tekrar dolabını açtı. Açar açmaz da gözüne mavi gömleği çarptı. Nasıl daha önce görmemişti ki onu. Nişanında da mavi giydiğinden beri uğurlu sayıyordu maviyi. Hem gözlerine yakışıyordu, hem de saçının siyahına tezat açıyordu onu. Üzerindeki sabahlığı bir hamlede sıyırıverdi. Aynada yarı çıplak bedenine baktı. Ne de farklı görünüyordu nişanlandığı günden. Nasıl da serpilmişti. Çapkın bir gururla belli belirsiz gülümseyerek gömleği geçirdi üzerine. Altına siyah saten eteğini giydi. Aynı kumaştan yapılmış bilekten atkılı ayakkabılarını geçirdi ayağına. Amca kızlarından öğrendiği gibi iki göğsünün arasına Avrupa'dan gelen parfümünden damlattı. Boynu boş kalmıştı sanki. Ne taksam diye düşündü bir müddet. Sonra Filisan Kadın'ın hediyesi madalyonda karar kıldı. Takarken çapkın bir gülümseme vardı yüzünde. Enver kesin içinde kendi resminin olup olmadığını merak edecekti.

***

Hastane kapısına geldiğinde nefesi kesilecekti sanki. İşte şu kapının arkasındaydı yıllardır beklediği sevgili. O kapı geleceğine açılacaktı ve açıldıktan sonra hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı.

Birden beyninin boşaldığını hissetti Naciye. Ne ya beni beğenmezse korkusu kalmıştı, ne ya ben beğenmezsem kaygısı... Düşünemiyordu, beynine hükmedemiyordu, koca bir kalpten ibaretti vücudu sanki.

— Oturmak ister misiniz sultanım?

Boş boş baktı Seher'e. Bir şey dediğini duymuş ama anlamamıştı dediklerini. Sonra Seher'in gözüyle kapının iki yanında bekleyen nöbetçileri işaret ettiğini gördü. Bir kuvvet başını kaldırdı, omuzlarını dikleştirdi ve kapıyı iki kere tıklatarak içeri girdi.

O andan itibaren kendisi yoktu, başka biri gelmişti, başka biri kendi bedenine girmişti sanki. Azametli adımlarla yatağın başına kadar yürüdü. Kayınvalidesi Ayşe Dilara Hanım'ın elini öpüp görümcesi Mediha ile selamlaştıktan sonra yatakta doğrulmaya çalışan Enver'e döndü. Göz göze gelmemek için azami gayret harcıyordu. Biliyordu ki gözleri buluştuğu anda ihtimamla kuşandığı azamet zırhı fayda etmeyecek, heyecanına yenilecekti. Hafifçe gülümseyerek Enver'in yanıbaşındaki sandalyeye oturdu. Enver de şaşkındı. Belli ki o da nereden başlayacağını bilemiyor, hem konuşmak istiyor, hem söyleyeceği her şeyin anlamsız olacağından korkuyordu. Rahatsız bir sessizliğin ardından ikisinin de imdadına Ayşe Dilara Hanım yetişti.

— Hoş geldin sultan kızım. Keşke ilk görüşmeniz böyle elim bir hadise yüzünden olmasaydı.

Enver gülümseyerek girdi lafa.

— Valide iyi ki o elim hadise olmuş, yoksa sarayın bizi daha görüştüreceği yoktu.

Duyduğu sesin Enver'in olduğuna inanamadı ilkin. Demek buydu geceler boyu merak ettiği ses. Şaşırtıcı derecede iddiasız, mektuplarından taşan ihtirasa tezat şaşırtıcı derecede düz. Enver'in ve annesinin sessizliğinden bir cevap beklediklerini anladı. Sesini duymuş ama heyecandan ne dediğini anlamamıştı ki... Ne demeliydi acaba, Enver'le göz göze gelmemeye gayret ederek sıkıntıyla etrafa bakındı. Beyaz duvarları, demir ranzayı, ranzanın hemen yanındaki etajerin üzerinde duran ilaç şişelerini görünce hastanede olduklarını hatırladı. Doğru ya ziyarete gelmişti. En doğrusu hal hatır sormak olurdu, olurdu da nasıl hitap etmeliydi ilk kez gördüğü nikahlı kocasına.

— Sıhhatiniz nasıl efendim, toparlanabildiniz mi biraz?

Sorar sormaz kendisiyle gurur duydu Naciye. Doğru hitabı da doğru soruyu da bulmuştu.

— Bugün biraz daha iyiyim. Sizi gördüm, daha iyi oldum.

Enver'in sözlerinin üzerine odaya girdiğinden beri ilk kez yüzüne bakma cesareti buldu. Müstakbel kayınvalidesine, görümcesine, yavere, emir erine, hemşireye ve Seher'e fark ettirmemeye çalışarak bir an buluştu gözleri. O kısacık anda birbirine girdi her şey. Önce bir üşüme geldi, omuzlarını yalayıp geçen, hafifçe titreten bir üşüme... Ardından sıcak bastı, nefes alamayacak kadar sıcak oldu bir anda oda. En son ayak tırnaklarından saç diplerine kadar uyuştuğunu hissetti. Sonra hepsi geçti, hiç bilmediği, hiç tanımadığı bir ılıklık kaldı içinde. Odaya girmeden aklından geçenler doğruydu. Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı.

Çok kalmadılar. Hem gecikmemeleri için sıkı sıkı tembihlenmişlerdi, hem de onca meraklı bakış etraftayken içinde kopan fırtınayı belli etmemeye çalışmak yormuştu Naciye'yi. Arabaya bindiğinde dizlerinin ağrıdığını fark etti. Oturmaya çalışırken acıyla yüzünü buruşturunca Seher telaşla sordu.

— Hayrola Sultanım, bir rahatsızlığınız mı var?

— Titremesini engellemek için dizlerimi o kadar sıktım ki ki rahat bırakılınca kendilerince sitem ediyorlar zahir. Çok ağrıyorlar.

Hiçbir şey hatırlamıyordu. Sabahki o taşkın heyecan gitmiş, yerine koca bir boşluk kalmıştı sanki. Neden sonra fotoğraflar geldi gözünün önüne. Kopuk kopuk fotoğraflar... Enver onu görünce yatakta doğrulmaya çalışırken... Enver mahcup mahcup "Sizi gördüm iyi oldum" derken... Enver gülümserken... Enver gözlerini yüzünde dolaştırırken... İçini çekerek Seher'e seslendi.

— Keşke ayakta da görebilseydim onu.

— Neden sultanım?

— Boyu çok kısaymış, kısa olduğu çok anlaşılmasın diye hiç dizlerini kırmadan yürürmüş diyorlar.

Sonra kendi kendine mırıldandı.

— 15 yaşına girmek üzereyim. Daha uzamam herhalde.

***

On beş gün geçmişti ilk ve tek görüşmelerinin üzerinden. Görmeden önce sabretmek daha kolaydı sanki. Zira o kısacık görüşmenin ardından artık Naciye'den başka bir şey düşünemiyordu Enver. O beş on dakikalık zaman içinde Naciye'nin her halini kaydetmişti hafızası. En olmadık yerde bile sürekli Naciye geliyordu gözünün önüne. Mühim bir toplantının orta yerinde sanki kapı açılıyor, odaya azametli adımlarla Naciye giriyordu. Askerleri teftişe çıktığında birden yanında Naciye'nin nane kokan soluğunu hissediyordu. Gece yatağına yattığında yanıbaşına Naciye gelip oturuyordu. Ve Enver gece boyu gözünü Naciye'nin soluk aldıkça inip kalkan göğsünden alamıyordu.

Oysa çok civcivliydi ortalık. Edirne'yi kurtarınca yaşlı Osmanlı'ya yeni bir can üflenmiş gibi olmuştu olmasına ama Rusya gözünü dikmiş, tetikte bekliyordu yine de. Hükümet hiç olmadığı kadar karışıktı ve Enver'in adı Harbiye Nazırlığı için geçiyordu. Allah biliyor ya Enver de istiyordu Harbiye Nazırı olmayı. Tutkuyla, ihtirasla istiyordu hem de. Başarılarla örülü geçmişini taçlandırmak için değil, Naciye'yi taçlandırmak için istiyordu. Henüz bir binbaşıyken izdivacı kabul eden sultanına verebileceği en büyük düğün hediyesi buydu.

Akşam alacasında süzülür gibi girdi saray kapısından içeri. Bu kez önceki gibi olmayacağından emindi. Naciye allem etmiş kallem etmiş razı etmişti Filisan Kadın'ı Enver'i saray bahçesine almaya. Filisan Kadın da kapıdaki nöbetçileri haberdar etmişti. Elbette içeriye girişine izin yoktu ama Naciye'yi en azından pencereden görebilecekti. Girişte haremağası Tahsin Ağa karşıladı.

— Hoş geldiniz efendim. Çantanızı alayım.

Enver içinde fotoğraf makinesi olan çantayı tereddütle uzattı.

— Dikkat et, sarsmamak lazım.

Tahsin Ağa ter içinde kalan Enver'e halden anlayan bir gülümsemeyle yol gösterdi.

— Şuradan beyim. Bu yolun sonundaki kameriyede istirahat buyurabilirsiniz.

Enver'in kameriye lafını duyunca duraklaması üzerine sesini daha da alçaltarak devam etti.

— Orası Naciye Sultan'ın odasına en yakın kameriye, efendim.

Rüzgara kapılmış gibi sürüklendi kameriyeye doğru Enver. Yolun iki tarafına ihtimamla dikilmiş güllerin arasından geçip sonunda ulaştığında soluk soluğa kalmıştı. Baş döndüren kokularıyla yaseminlerin kapladığı çardağın altına çöktü. Gerçekten de çok yakındı burası pencerelere, yakındı da onlarca pencere arasından hangisindeydi ki Naciye?

— Bir emriniz yoksa ben müsaade isteyeyim?

Tahsin Ağa fısıldarcasına sorduğu bu soruya cevap beklerken Enver'in soran gözlerini görünce ekledi.

— İkinci kat, en sağdaki pencere.

Belli ki, olur da Ayşe Tarzıter bu buluşmadan haberdar olursa, kendi parmağının olduğunun anlaşılmasından endişeliydi. O yüzden arkasına bakmadan sessiz adımlarla kayboldu gözden.

Kalbi yerinden çıkacak gibiydi Enver'in. Balkanlar'da, Libya çöllerinde gözünü kırpmadan düşman üzerine yürüyen Enver'i henüz on beş yaşında bir kız dize getirmişti işte. Konu Naciye olduğunda kendini tanıyamıyordu Enver. Zırhı deliniyor, süngüsü düşüyor, acemileşiyordu sanki.

Birden köşedeki pencerede bir karaltı fark etti. Hava tam kararmamıştı ama eli kulağındaydı. Gözlerini kısarak baktı, evet orada biri vardı ama Naciye miydi, emin değildi. Az sonra odanın ışığı yandı. Evet emindi artık. Karşısındaki Naciye'ydi. Nefes nefese çantasına eğildi, Naciye'nin Trablusgarp'tayken hediye yolladığı dürbünü çıkardı, işte hemen yanıbaşındaydı artık Naciye. Elini uzatacak kadar yakın...

Bu kez saklamasına gerek yoktu heyecanını, nasıl olsa kimsecikler yoktu etrafta. Ezberlercesine süzdü Naciye'yi. Önce delişmen mavi gözlerine takıldı, sonra dudaklarına. Belli ki o da heyecanlıydı, hastanedeki gibi sık inip kalkıyordu göğsü. Sonra birden kayboldu Naciye.

Odanın ışığı da sönünce oturduğu yerde ayağını hızla yere vurdu Enver. Bu kadar mıydı yani? Bunca telaş, bunca hazırlık bu göz açıp kapayıncaya kadar geçen kısacık bir an için miydi? Şeytan diyordu ki yürü şu birkaç adımlık mesafeyi, çal kapıyı, gir içeri ve isyan et.

Hırsla ayağa tam kalkmıştı ki odanın ışığı yine yandı. Ardından pencerenin köşesinde Naciye gözüktü. Telaşla dürbünü gözlerine götürdü Enver, öyle heyacanlıydı ki oturmaya bile gerek görmemişti. Bu kez başka bir tuvalet vardı Naciye'nin üzerinde. Serin yaz gecelerinde evde giyilecek hafif bir elbise, saçları da açıktı. Saçlarının o kadar uzun olduğunu o vakte kadar hiç fark etmemişti Enver. Oysa omuzlarını siyah bir şal gibi örtecek kadar uzundu saçları Naciye'nin. Başını o saçlara gömdüğünü hayal etti, o saçlarda kaybolduğunu...

O an, o ilk heyecan hep onunla olsun, ölümsüzleşip yanında kalsın istedi birden. Neyse ki tedbirli gelmişti. Dürbünü bir an olsun gözünden, gözünü de Naciye'den ayırmadan çantadan fotoğraf makinesini çıkardı. Ya bir işaret gönderir de kaçırırsam diye tereddütle bıraktı dürbünü. Makineyi fotoğrafçının gösterdiği gibi itinayla ayarladı ve deklanşöre bastı.

Oda tekrar kararmıştı, Enver bir daha gözükür umuduyla hevesle beklemeye başladı.

— Efendim, arzu ederseniz ben size kapıya kadar eşlik edeyim.

Tahsin Ağa'nın fısıltısıyla kendine geldi. "Ne ara omuzuma kadar yaklaştı bu adam?" diye içinden geçirdi ama itiraz edemedi. Demek izin buraya kadardı. Neredeyse uçarak geldiği yol gözünde büyüdü, taş gibi ağırlaşan bacaklarını sürüye sürüye çıktı saray kapısından.

Eve gelir gelmez önce fotoğraf makinesini fotoğrafçıya teslim edilmek üzere emir eriyle yolladı, sonra odasına çıktı. İki kağıt çıkardı çalışma masasının çekmecesinden. Önce Naciye'ye yazmaya karar verdi.

"Naciyeciğim,

Pencereniz önünden, yoldan adeta sürükleyerek ayırdılar. Hiç tasavvur etmediğim bir nimete nail olunca artık benimsemiş kalmıştım. Eğer ısrar edilmeseydi, uzaktan olsun sizi görmek için ebediyyen orada

mıhlanıp kalmaya razıydım. Fakat bunu bile çok gördüler. Bir taraftan sizi üşüteceğim diye kalbim titriyor, diğer taraftan bir türlü sizden ayrılmak istemiyordum. Bu iki mütezadd tesir altında çarpan kalbim göğsümü çatlatacak sanıyordum. Bununla beraber vücudumun her zerresi gayr-ı ihtiyari titriyor, sanki vücunuzla temasa gelerek, elektriklenmişe benziyordu. Lütfettiğiniz dürbünle bakışlarım güzel vücudunuzu daha ihatavi** görmeye başlayınca hissiyatım da artıyor, kabarıyor bu size doğru uzanan tahassüsat dalgaları benliğimi de size doğru sürüklüyordu.*

*Hele fotoğrafla bugünün hatıratını tesbit edebileceğimi düşününce sevincim arttı. Bendenizce pek kıymetdar olan bu köşe penceresi sizin resminizle müzeyyen*** olarak şimdi elimde bulunuyor demektir. Eve dönünce daha kapıdan girmeden yıkanmak üzere fotoğrafçıya gönderdim.*

Arslancığım;

Bugün avdetten sonra ruhsuz bir vücut gibi sandalyeme oturdum ve öyle kaldım. Artık o güzel, pek güzel geçen saatlerden sonra gözüm hiçbir tarafı görmek istemiyor. Gönlüm odamda yalnızca sizin zihnime yerleşmiş olan hayalinizle yalnız kalmak istiyor.

Ah Naciyeciğim!

Hele son giydiğiniz elbise ve dökülen saçlarınız vücudunuza ne kadar yakışmış, ne şairane bir manzara teşkil etmişti. Hele güzel, beyaz, billuri teninize tesadüfle utanıp, geriye kaçan ışık altında vücunuzu görünce doğrusu kendi gözümden kıskanmaya başladım.

Enver'iniz"

Mektubu ihtimamla katladı, zarfa yerleştirdi. Diğer kağıdı çekti önüne, acaba yazmalı mıydı, acaba artık yıllardır süren bu komedyaya açıktan isyan etmeli miydi? Tereddütle geriye yaslandı, yazmaktansa gidip konuşmak daha mı doğru olacaktı yoksa? Başını kaldırdı, masanın üzerinde çerçevede duran Naciye'nin resmiyle karşılaştı gözleri. Ve hışımla yazmaya başladı. Mektup doğrudan saraya, saray genel sekreterineydi.

---

* mütezadd: birbirine karşıt olan

** ihatavi: kaplayıp içine alacak şekilde

***müzeyyen: süslenmiş, donanmış

Beyefendi Hazretleri,

Üç seneyi aşkın bir zamandan beri Naciye Sultan Hazretleri ile nikahlı duruyoruz. Araya bazı zorunlu nedenler girmekle beraber, padişahımız efendimiz hazretleri, öz evladı gibi her ikimizi de sevdiklerini ve düğünün kendi taraflarından yapılacağını birçok defalar irade buyurdukları halde, henüz bu iradenin yerine getirilmesine teşebbüs olunmamıştır. Bundan dolayı bu iş böyle uzadı. Bendeniz bu vaziyet karşısında şaşırdım kaldım. Şimdi sizden padişahımız efendimize, bu şüpheli hale bir nihayet verilmek üzere irade buyurmalarını beklediğimi arz etmenizi rica ediyorum.

Yok, padişahımız tarafından hiçbir şey yapılmayacak da, sultan efendi hazretlerinin teşebbüslerde bulunmaları padişahımızın arzuları ise, onu da sultan efendi hazretlerine irade buyursunlar.

Yok, bu işin esasen böyle uzaya uzaya, nihayet soğuması ve ilişkilerin kesilmesi padişahımızın arzuları ise onu da bilmek isterim. Tekrar istirham ediyorum. Beni bu şüpheli vaziyetten kurtarınız. Ve bu hususu pek tabii gizli tutarsınız efendim. Ben dünyada kimseye yük olmak istemem. Fakat böyle, dünyaya bu vaziyette gülünç olmayı da çekemem.

Bu vesile ile saygılarımı arz ederim efendim.

Onuncu Bölüm

— Üzerindeki onca tülle, sırmayla, inciyle kendini bir hediye paketine benzetiyordu Naciye. Herkes güzel, çok güzel olduğunu söylüyor, kaçamak bakışlarının sıklığından Enver'in de beğendiği anlaşılıyordu ama o rahat değildi işte. Bir yanı bir an önce düğün bitsin, üstündeki fazlalıklardan kurtulsun istiyordu. Bir yanı da düğünün bitmesinden, üzerindeki fazlalıkların çıkmasından korkuyordu.

Dün sabah, gelin ağdası için Menekşe'nin yanına gitmezden hemen önce Filisan Kadın kenara çekmişti onu. Belli ki annesi ya kendi çekindiğinden ya Naciye'nin çekineceğini bildiğinden kendi konuşmamış, Filisan Kadın'dan rica etmişti. Sabahın köründe odasına girmesinden zaten anlamıştı ne için geldiğini.

— Yarın evleniyorsun inşallah.

Diye girmişti lafa Filisan Kadın. Naciye'nin yüzündeki muzip merakı fark edince de kafasında hazırladığı uzun girizgahı bir kenara bırakmış, en son söylemeyi planladığını en başta söyleyivermişti.

— Ne olursa olsun çok hevesli görünme kızım. Sadece zifaf gecesi için konuşmuyorum. Aradan kaç zaman geçerse geçsin diyorum. Yüce Rabbim inşallah torunlarınızı beraber sevmeyi nasip eder size. O zaman bile hevesli durma kızım.

— Neden ama?

Naciye'nin ağzından telaşla çıkıvermişti soru.

— Çünkü erkeğin tabiatında avlanmak vardır. Bize benzemez onlar, fethetmeyi severler, savaşmak isterler, savaşmak ve elde etmek. Fethedene kadar uğraşırlar, fethedince ise yağmalamaya başlarlar. Yağmalanmamak istiyorsan seni fethettiğinden emin olmasın, birdenbire bütün kapılarını açma. Bırak her kilidi tek tek zorlasın, bırak seninle senin için savaşsın.

— Sıkılmaz mı?

— Ayarını bilirsen sıkılmaz, aksine zevk alır delişmen kuzum. Naz kadının hem en güzel mücevheri, hem en güçlü silahıdır. İstediğinde gönül alır, istediğinde can alır. Hayır derken bile evete kapı açmalısın. Evet dediğindeyse o senin evet dediğini bilmemeli, sana evet dedirttiğini düşünmeli.

Naciye'nin kafası iyice karışmıştı. Filisan Kadın'ın düğün gecesi için değil, evliliğin tümü için konuştuğunu anlamıştı ama bulmaca gibiydi söyledikleri. Gitmek için ayağa kalktığını görünce allayıp pullamadan, kelimelerin arkasına saklanmadan, telaşla aklındakini soruvermişti.

— Peki, çok acıyacak mı?

Filisan Kadın eğilip, alnının ortasına terli bir öpücük kondurduktan sonra yine bulmaca gibi bir cevap vermişti.

— Seversen acımaz evladım.

İşte şimdi yıllardır beklediği o an gelip çatmıştı. Yıllardır görmeden, tanımadan seviyorum dediği adamla evleniyordu. Henüz bir binbaşıyken evlenmeyi kabul ettiği o adam Devlet-i Ali'nin en tepesindeki isimlerden biriydi, artık harbiye nazırıydı. Tüm Osmanlı Ordusunun, yüzbinlerce askerin başıydı. Üstelik yakışıklıydı da...

Yanında oturan Enver'in kolunun koluna değmesiyle kendine geldi. Yine dalıp gitmişti işte... Oysa bu düğün onun düğünüydü, koca konağa sığmayan, bahçeyi doldurup sokaklara taşan kalabalık onun düğünü için gelmişti. Yanıbaşında oturan omuzları apoletli,

göğsü madalyalarla dolu 33 yaşındaki bu kahraman paşa onun kocasıydı. Ve bugün onun en mutlu günüydü. O artık Naciye Enver'di. Gülümseyerek Enver'e döndü.

— Siz bu kadar kalabalık olmasını bekliyor muydunuz?

Yazarken sen demek kolaydı da, konuşurken dili bir türlü sen diyemiyordu işte. Enver hafifçe eğildi ve kulağına fısıldadı.

— Bundan böyle katiyetle siz demek yok, olmaz mı?

Sonra tekrar doğruldu ve yüksek sesle devam etti.

— Bütün aile fertleri, uzak yakın tüm akrabalar davetli. Haliyle vükela* aileleri de burada. Sefirler, ileri gelen ecnebi aileleri de geldiler. Yani onları hesap etmiştik. İkram edilecekleri, oturulacak yerleri ona göre ayarladık. Ama duyduğuma göre davetlilerden başka bir sürü davetsiz misafir de içeri girmeye muvaffak olmuş. Davetiyelerin elden ele dolaşması nedeniyle şahsi olarak çağırılmamış olanlar da eş dosttan davetiye tedarik ederek içeri girebilmiş.

— Ne ayıp.

Enver'in sesi sitemkardı.

— Öyle deme Naciye. Bizim için gelmiş hepsi. Bize bu kadar ehemmiyet vermeseler ne diye bu kadar çabalasınlar gelmek için.

Naciye oturduğu yerden kalabalığa baktı. Öyle bir yere oturmuşlardı ki hem selamlıktaki erkekleri hem haremdeki kadınları görebiliyorlardı. İki taraf da iğne atsan yere düşmeyecek kadar kalabalıktı. Bir tarafta saz diğer tarafta mehter takımı çalıyor, musiki sesleri kalabalığın sohbet seslerine karışıyor ve ortaya muazzam bir uğultu çıkıyordu.

— Bak sana kimleri tanıştıracağım.

Enver'in işaretiyle üç kişi geldi yanlarına. Biri Enver yaşlarında bir askerdi.

— Benden bir yaş küçük biraderim Nuri Bey. Mektuplarımda bahsetmişimdir sana. Trablusgarp'ta beraberdik.

Nuri bir sultanla tanışmaktan çok ağabeyinin aşık olduğu kızla tanışmanın heyecanıyla cevap verdi.

---

* vükela: bakanlar, vekiller

— Müşerref olduk sultanım. Size ömür boyu mutluluklar dilerim.

— Bu da Kamil. Ortanca biraderim. Yakında Almanya'da mühendislik ihtisası yapmaya başlayacak.

Naciye şaşkınlıkla baktı Kamil'e. Ne kadar da Enver'e benziyordu. Boyu biraz daha uzuncaydı ama yüzü tıpatıp Enver'di.

— Bir de Ertuğrul var. En ufağımız. Ama göremedim onu. Ya bir yerde koşturuyordur ya anneme dünyayı zindan ediyordur.

Üçüncü kişiyi göstererek devam etti.

— Ve amcam Halil. Amcam dediğime bakma, benden iki yaş küçük. Onunla da Trablusgarp'ta beraberdik.

Naciye üçüne de gülümseyerek selam verirken, "Ne güzel iki kız, dört erkek altı kardeşler," diye geçirdi içinden. Kardeş demek güç demekti, kardeş demek destek demekti. Ve o an, düğününün orta yerinde söz verdi kendi kendine. O da çok kalabalık bir aile kuracaktı. Gelin çıktığı saraydaki vakur sessizliğin yerine kendi yuvasında çocuk sesleri eksik olmayacaktı. Ve onun kaşı çocuklarıyla konuşurken hiç ama hiç havaya kalkmayacaktı.

***

Naciye besmeleyle kapıyı açtı, sağ adımıyla odaya girdi. Enver daha yoktu. Filisan Kadın'ın söylediğine göre adettendi damadın gelinden biraz daha geç gelmesi. Silme kum incileriyle işlenmiş yatak örtüsünü bozmamaya gayret ederek yatağın ucuna oturdu. Kalbi çıkacak gibiydi yerinden, sanki öyle yaparsa çarpıntısı azalırmış gibi gayriihtiyari elini kalbinin üstüne götürdü.

Baktı ki olmuyor, sakinleşmek için Enver odaya girince ne söylesem diye düşünmeye çalıştı, Enver'in yazdıkları gibi bir şey söylemeliydi, büyük bir şey, yıllar geçse de unutulmayacak bir şey. Ama aklına hiçbir şey gelmiyordu ki... Sıkıntıyla kalktı yataktan, odanın ucundaki boy aynasına gitti, acaba gelinlikle mi beklemeliydi yoksa çeyizi için hazırlanan geceliklerden biriyle mi? Filisan Kadın gelinliğiyle beklemesini söylemişti ama böyle paketlenip, allanıp pullanıp Enver'in önüne konulmuş gibi hissetti kendini. Aynada

gördüğü gelinlikli halini de hiç beğenmemişti zaten. Tam gardrobun kapağını kararlılıkla açmıştı ki koridordan gelen ayak seslerini duydu. Koşarcasına yatağa gitti yeniden, Enver kapıyı çalarken o yatağa yeni oturmuştu.

— Müsaade buyurur musunuz sultanım?

Enver'in sesini taklit ederek cevap verdi Naciye.

— Bundan böyle katiyetle siz demek yok, olmaz mı?

Kelimeler öylece çıkıvermişti ağzından Naciye'nin. Öyle ki duyunca fark etmişti ne dediğini, fark edince de teklifsizliğinden mahcubiyet duymuştu.

— Müsaade var mı o halde?

Naciye yanakları kızararak başını eğdi. Müsaade vardı elbet. Hayatındaki her şey için Enver'e müsaade vardı. Tüm kaleleri onundu, tüm nehirleri ona akıyordu, bütün ganimetleriyle teslim olmuş bir şehir gibiydi. Tam cevap verecekti ki Filisan Kadın'ın sözleri geldi aklına.

"Yağmalanmamak istiyorsan seni fethettiğinden emin olmasın, birdenbire bütün kapılarını açma. Bırak her kilidi tek tek zorlasın, bırak seninle senin için savaşsın."

Heyecanını belli etmemeye çalışarak kalktı, başuçlarında duran gülabdanlıktan kristal kadehlere gül şerbeti doldurdu. Aslında susamamıştı bile ama yatağın ucunda öylece beklemek de fazla davetkar gelmişti. Şerbeti dökmemeye çalışarak kapının yanında bekleyen Enver'e uzattı. Enver zoraki bir yudum aldıktan sonra kadehi sehpanın üzerine bıraktı. Uzandı, Naciye'nin elini tuttu. Enver'in eline değer değmez ateş bastı Naciye'yi. Böyle parmak uçlarından başlayıp dalga dalga yayılan, vücudunun hiç bilmediği yerleriyle onu tanıştıran bir ateş...

"Korkma..." diye fısıldadı Enver. Naciye hışımla başını doğrulttu, sultan damarı kabarıvermişti birden.

— Korktuğumu kim söyledi?

Enver daha fazla konuşmasına fırsat vermedi Naciye'nin. Önce tek hissettiği bıyıklarıydı, hiç de hayal ettiği gibi değildi öpüşmek, boğuluyormuş gibi hissetti bir an. İtmek istedi Enver'i, itmek, kaçmak, yatağa kıvrılmak, örtüyü başına çekip kaybolmak...

Neden sonra az önce içtiği şerbetin tadını aldı dudaklarından. Sonrasında daha derinde bir tat duydu, daha önce bildiği hiçbir şeye benzemeyen bir tat. Doğruydu demek ki gizli gizli okuduğu o kitaplarda yazanlar. Demek ki gerçekten herkesin farklı bir tadı vardı. Ve Naciye, Enver'in tadını sevmişti.

Sabah gözlerini açtığında ilk gördüğü yerdeki yatak örtüsü oldu. Annesinin işlettiği, işlemesi aylarca süren, silme kum incisi ile kaplı yatak örtüsü... Panikle sıçradı yerinden, sanki bir an annesinin kalkan kaşını görür gibi olmuştu. Yatak örtüsünün hemen yanında seccadenin üzerinde sabah namazını kılan Enver'i gördü. Hiç sesini çıkarmadan uzun uzun seyretti Enver'i. Sonra aklına Filisan Kadın'ın söyledikleri geldi.

"Seversen acımaz kızım."

Doğruydu, hiç acımamıştı.

***

Seher odaya girdiğinde Naciye piyanosunun başındaydı. Önce ses etmek istemedi Seher, öyle güzel çalıyordu ki kıyamadı bölmeye. Ama sonra misafir salonunda bekleyenin büyük hanımlar olduğu aklına geldi, isteksiz isteksiz seslendi hanımına.

— Sultanım, valideniz ve Filisan Kadın geldiler, aşağıdalar.

Naciye yine Seher'in odaya girdiğini fark etmediğinden irkilerek arkasına döndü. Nasıl her zaman bu kadar sessiz hareket edebiliyordu bu kız...

— İniyorum hemen.

Aceleyle kendi odasına uğradı önce. Aynanın karşısına geçti, tuvaletini son bir kez kontrol etti. Düğünden sonra ilk kez görecekti annesi onu. O yüzden iyi görünmeliydi, iyi görünmeliydi ki annesinin aklına bir şey gelmesin, yok yere vehme kapılmasın. Telaşla merdivenlerden indi. Misafir salonunun kapısına gelince derin bir nefes aldı ve odayı aydınlatan bir gülümsemeyle içeri girdi.

— Hoş gelmişsiniz.

Uzun uzun sarıldılar birbirlerine. Sanki aradan birkaç gün değil de yıllar geçmiş gibiydi. Sahi ne çok şey değişmişti şu birkaç günde.

Ayşe Tarzıter kaçamak bakışlarla kızını süzerken Filisan Kadın her zamanki gibi açık sözlüydü.

— Bak bakayım bana sen.

Naciye gülümseyerek Filisan Kadın'a döndü.

— Öyle değil, gözlerini kaçırmadan gözümün içine içine bak bakayım.

Naciye gülmemek için dudaklarını ısırdı. Çocukken ödevlerini neden yapmadığını soran mürebbiyelerine benzemişti Filisan Kadın bu haliyle.

— Ayol, çok mutlu bu.

Bir kahkaha patlattı Filisan Kadın. Ziyaretin nedeni Naciye'nin tahmin ettiği gibiydi demek.

— Mutluyum tabii.

Diyeceklerini düşünmek için durakladı. Öyle konuşmalıydı ki kelimeleri hem içine ayna tutsun, hem de annesinin ve kendisini annesi kadar seven Filisan Kadın'ın kafasında hiçbir soru işareti kalmasın, Naciye'leri için meraklanmasınlar.

— Gerçekten mesudum, huzurluyum en önemlisi.

Naciye uzun uzun anlatmaya niyetliydi ama Ayşe Tarzıter dayanamayarak sözünü kesti.

— Enver Bey sana nasıl davranıyor?

— Biliyorum, Enver Bey dışarıdan bakınca haşin duruyor. Kim bilir belki otuz üç yaşında harbiye nazırı olduğundan, belki de gencecik yaşta kazandığı kahraman payesi yüzünden öyle geliyor insanlara. Sert, haşin, hatta kibirli... Ama öyle değil işte. Belki savaş meydanında kaplandır bilemem ama evinde...

Dilinin ucuna kadar gelen kedi kelimesini yuttu Naciye. Evet, yalan değildi, evde kedi gibiydi Enver. Sürekli okşanmak isteyen, sahibinin eteğinden hiç ayrılmayan sadık bir kedi gibi. Ama öyle bile olsa kocasından kedi gibi diye bahsetmeyi uygunsuz bulduğundan sonlandırmadı cümlesini. Misafirlerini önceden hazırlanmış çay sofrasına buyur ederek konuyu değiştirdi.

— Eee evimi nasıl buldunuz peki, sizce nasıl bir ev hanımı olmuşum?

Ayşe Tarzıter özenle hazırlanmış sofraya baktı. Neredeyse eksiksizdi. Şerbetli kedi dilleri, yufka börekleri, Avrupa usulü kremalı kurabiyeler...

— Ne yaparsan kendin için kızım, sen artık sadece Süleyman Efendi'nin kızı Naciye Sultan değilsin, Harbiye Nazırı Enver Paşa'nın zevcisin.

Naciye annesinin sözlerindeki imayı anlamıştı. Asıl merak ettiği Naciye'nin evliliğinin nasıl gittiği değil, Naciye'nin Harbiye Nazırı'yla evliliğinin nasıl gittiğiydi demek. Kelimelerini dikkatle seçerek cevap verdi.

— Enver evde Harbiye Nazırı değil anne. Hatta devletin dağdağalı işlerini kapının dışında tutmak, dışarıdaki patırtılı, gürültülü hayatın akislerinin ev içine gelmesine engel olmak için fazlasıyla itinalı.

Sözlerini tamamladıktan sonra acaba sol kaş havada mı diye annesine baktı Naciye. Değildi. Tam not almak istiyordu bugün. Annesi onu beğensin istiyordu. Ne garip kayınvalidesi geldiğinde bile böyle etekleri tutuşmamıştı.

— Evine alıştın mı peki?

Bu soruyu geçiştirmeye çalıştı Naciye.

— Alıştım sayılır.

Onu annesinden iyi tanıyan Filisan Kadın can evinden vuran soruyu da soruvermişti işte.

— Nasıl alıştım sayılır?

— Eşyamı çok seviyorum, evimi de seviyorum, düzenimden memnunum, çalışanlarımdan da... Ama...

— Aması ne peki?

— Denizi özlüyorum.

Naciye'nin sesi neredeyse fısıltı gibi çıkmıştı. İki kadın da ciddi mi diye dikkatle baktılar Naciye'nin yüzüne. Naciye ise bakışların farkında bile değildi, kendi kendine konuşur gibiydi.

— Kendimi bildim bileli pencereden her baktığımda denizi görmüşüm ben. Çok alışmışım. Aynaya baktığında kendini görmek gibi olmuş bu benim için. Şimdi... Evet, bu köşk de çok güzel, bahçesi de güzel... Ama alışamadım Nişantaşı'na. Denizi özlüyorum, boğazı... Güneşte ayrı, yağmurda ayrı güzel sularını...

Ayşe Tarzıter hiç beklemediği bir anda sözünü kesiverdi Naciye'nin.

— Bana bak küçük sultan! Şımarıklık etme sakın. Ne demek denizi özlüyorum. Çok özlersen binersin arabaya, bir zahmet gidersin boğaz kıyısına. Hem hava alırsın, hem annene uğrarsın. Ay haksız mıyım Filisan Kadın? Adam gözünün içine bakıyor, şükür her dediği emir sayılıyor, benim kızım ısmarlama hasret çekiyor. Denizi özlüyormuş!

Birden sustu, öfkeyle kalktı çay sofrasından, sakinleşmek için odada bir aşağı bir yukarı yürümeye başladı, öyle sert adımlarla basıyordu ki topukları halının üzerinde derin derin izler bırakıyordu. Sonra kendi hışmından kendi de yorulmuş olmalı ki en yakın koltuğa atıverdi kendini. Şakaklarını ovarken usul usul anlatmaya başladı.

— On yaşındaydım yurdumdan koparıldığımda. On! Bir gün aniden, bahçemizde oynarken Osmanlı beyleri geldiler... Meğer babamın haberi varmış. Ama bana kimse sormadı ki... O gün bahçede son oynayışım oldu, çocukluğumun son günü... Günlerce at üstünde yol gittikten sonra dilini bilmediğim İstanbul'a getirdiler beni. Şanslıydım, saraya girdim, şanssa bu tabii... Ne oyun kaldı, ne çocukluk. Hiç bilmediğim binbir adet. En ufak bir hatada en sert ceza! Adımı bile değiştirdiler, adımı Naciye! On yaşımdan beri ne anamı gördüm, ne babamı. Kaç kardeşim var onu bile bilmiyorum şimdi. Benden sonra doğan oldu mu, ölen var mı, bilmiyorum... Bak kaç yaşına geldim, hâlâ rüyalarımda Abhazya'nın dağlarını görürüm. Hâlâ hava soğuyunca kanım canlanır sanki. Şu çay sofrasına bak, yok yok değil mi? Öyle değil işte. Sarayda da olsan, kuş sütü bile olsa sofrada, hiçbirinin lezzeti çocukluğumun ekmeğiyle bir değil işte. Hiçbirinin!

Ayşe Tarzıter sustuktan sonra derin bir sessizlik kaplamıştı odayı. Filisan Kadın sessiz tabağına bakıyor, ne Naciye ne de Ayşe Tarzıter ile göz göze gelmeye cesaret edebiliyordu. Muhtemel onun da aklında çocukken koparıldığı Kırım vardı, muhtemel o da Boğaz'a her baktığında Azak Denizi'nin buz gibi sularını görüyor, muhtemel o da kırk yıl sonra bile hâlâ yurduna içini kavuran bir hasret duyuyordu.

Naciye söylediklerinden değil de annesinin yanında iki düşünüp bir konuşması gerektiğini unuttuğu için pişmandı... Ne gerek vardı ki şimdi bu kadar kızacak. Şikayet etmemişti ki o. Sormuşlardı, o da samimiyetle cevap vermişti. Koltukta şakaklarını ovmaya devam eden annesine baktı. Ne yapmalıydı acaba? Yanına gidip sarılsa mıydı, yoksa durumu kurtarmak için oturduğu yerden birkaç özür kelamı mı etseydi? Tam o sırada köşkün bahçesine giren otomobilin motor sesini duydu. Can simidini yakalar gibi can havliyle koştu pencerenin önüne.

— Enver gelmiş. Çok sevindim. Onu da görebileceksiniz.

Koşar adımlarla odadan çıktı, Enver daha kapıya gelmeden kapıyı açmıştı bile.

— Ne o Naciye? Ne oldu, neden koşuyorsun?

Naciye yüzüne çarpan temiz havayı derin derin içine çekti önce, sonra omuzlarını silkerek cevap verdi.

— Aman sorma Enver. Tam vaktinde geldin de kurtardın beni. Annem içeride...

Kapı kapanıp, misafirler gittiğinde sabrının son kertesine gelmişti Enver. Bir an önce sarılmak istiyordu Naciye'ye... Bir an önce sarmak, kuşatmak... Evlenince hafifler sandığı hasret evlendikten sonra daha da çökmüştü üzerine. Evdeyken hep onunla olmak istiyordu, her an eti etine değsin istiyordu. Evde değilken ise her baktığı yerde Naciye'yi görüyordu. Bazen şımarıkça büzüşen, bazen şehvetle ıslanan dudaklarını... Gömleğin içinden bile belli olan mağrur memelerini... Bir kere öpse, aklı ikincide kalıyordu. Emmek istiyordu Naciye'yi, emmek, ruhunu içine çekmek, içinde hapsetmek... En çıplak halinde bile geçmiyordu hasreti. Yanındayken, içindeyken bile doymuyordu ona. Aklı hep bir dahadaydı. Bir daha Naciye, hep Naciye...

On Birinci Bölüm

Gözlerini açmadan alışkanlıkla yatağın sağına gitti Naciye'nin kolu. Günün koşturmacası başlamadan bir kez daha sokulmak için arandı, yoktu. Hep ondan erken uyanırdı da Naciye uyanmadan asla kalkmazdı yataktan Enver. Huzursuzlukla fırladı yataktan. Odada yoktu, banyoya baktı, orada da yoktu. Üstüne sabahlığını geçirip telaşla merdivenlerden indi, koşar adımlarla çalışma odasına girdi, Enver'i sabahın o saatinde üniformasıyla bulunca daha da telaşlandı.

— Enver çok meraklandım seni bulamayınca. Fevkalade bir durum mu var?

Enver geniş çalışma masasının üstüne haritaları yaymış, bir elinde cetvel, kırmızı kalemle bir sağdan bir soldan oklar çiziyordu.

—Beni telaşlandırmasana Enver! Hayrola, ne oldu, bu saatte ne işin var masanın başında?

Enver başını kaldırdı, Naciye'ye baktı. Onu ilk kez öyle görüyordu Naciye. Bakışları kararmıştı, odayı dolduran sabah güneşine inat gölgeler vardı yüzünde, dudakları iki keskin bıçak gibi sımsıkı kapanmıştı. Naciye'nin ürktüğünü fark edince dişlerinin arasından cevap verdi.

— Savaş geliyor Naciye.

Naciye rahatladı birden. Devlet-i Ali de, Enver de ne savaşlar görmüş, şükür hepsini atlatmıştı. Bunu da atlatırlardı elbet. "Bu mu derdin?" der gibi gülümseyince Enver sinirle tekrarladı.

— Savaş geliyor, dedim Naciye. Öyle böyle değil bu savaş hem de. Bu kez yedi düvele karşı yalnızız, hep yalnızdık zaten ama bu kez hiç olmadığımız kadar yalnızız.

— Ne demek yalnızız Enver? Ne savaşı geliyor?

Enver anlamaz gözlerle kendisine bakan Naciye'ye döndü. Omuzlarına dağılmış saçları, uyku mahmuru gözleriyle iyice küçük görünüverdi birden. Daha beş ay olmuştu evleneli. Demek hepi topu beş ay sürecekti mesut zamanları. Demek bu kadarını reva görmüştü Yaradan.

Naciye'yi yanına çağırdı.

— Görüyor musun haritayı? Bak burası Balkanlar, biliyorsun ne zamandır kaynıyor, hepsi özgürlüğün peşinde. Bütün büyük ülkeler de oradan pay kapmanın derdinde elbette. Rusya, Balkanlar ve İstanbul'a sarkmak istiyor. Avusturya'nın da gözü Balkanlar'da. Sırbistan ise genişlemek istiyor.

Eline bir kalem alarak ders verir gibi anlatmaya devam etti.

— İngiltere, Hindistan'a yerleşti ne zamandır. Ama Hindistan'a giden yol Osmanlı'dan geçiyor. O yüzden onlar da o yolları kontrol etmenin peşinde. İtalya, Trablusgarp'a köklü olarak yerleşmek niyetinde. Fransa ise Suriye ile Kilikya*'yı ele geçirmenin hayallerini kuruyor. Yunanistan, Ege'yi istiyor. Almanya, Berlin'den Bağdat'a giden bir demiryolu ile Türkiye'den yararlanmayı arzu ediyor. Anladın mı şimdi durumu?

Naciye boş gözlerle Enver'e baktı.

— Bunda ne fevkadelik var ki? Ezelden beri onlar ister, biz vermeyiz.

— Doğru dedin Naciye, ezelden beri onlar ister biz vermeyiz. Ama şimdi hepsi bir olup istiyor. Bak görüyor musun haritayı? Osmanlı hepsinin ortasında duruyor, çepeçevre kuşatılmış, tıpkı oklanmış bir

* Kilikya: Şimdiki Mersin ve Adana çevresi

hayvan gibi, hani ok atarsın da debelenmesini izlersin, canı gitmeye yakınken ikinci bir okla işini bitirirsin ya, aynen öyle. Balkan Savaşlarıyla, Trablusgarp'la ilk oku attılar. Balkan Savaşı'nın yaraları daha sarılmadı. Ordu darmadağın, teçhizat zayıf, cephane az. Sıra son oka geldi. Bu kez öldürücü olsun diye hep beraber atmaya kararlılar.

Naciye nefesini tutarak en yakın koltuğa çöktü. Gözüne giren sabah güneşini engellemek için elini siper ederek sordu.

— Yapacak bir şey yok mu peki?

— Bilmiyorum. Dedim ya bizi paylaşılacak, oklanmış bir av gibi görüyorlar, kuvvetinden yararlanılacak bir devlet gibi değil.

— Yine de bir deneseniz.

Enver üst perdeden cevap verdi.

Denemedik mi sanıyorsun. Önce İngiliz Dışişleri Bakanı'na mektup yazıp, ittifak teklif ettik, red cevabı geldi. Sonra İngiliz Bahriye Bakanı'na mektup yazdık. Ona da cevap gelmedi. Fransa Başbakanı, "Böyle bir ittifak için Rusya'nın rızası alınmalıdır," dedi. Bu yüzden Talat Paşa kalktı Rusya'ya gitti, Çar ile konuştu, Çar açık bir cevap vermemiş. Ama Talat Paşa, Çarla konuşurken alaycı alaycı sırıtan Dışişleri Bakanı'nın suratından niyetlerini anlamış tabii. Ben de bunun üzerine Rus ataşe militeriyle görüştüm, benim teklifim de neticelenmedi.

Birden sustu. Naciye gözünü kırpmadan ona bakıyor, ağzından çıkacakları deli gibi merak ediyordu. Enver ise farkında bile değildi Naciye'nin. Ayaklarını sürüyerek pencereye doğru ilerledi, dışarı bakarken fısıldadı.

— Yani tüm kapılar yüzümüze kapandı.

— Nasıl tüm kapılar yüzümüze kapandı?

— Naciye, senin Devlet-i Ali dediğin Osmanlı ne zamandır Avrupa tarafından bir yük olarak görülüyor, yani onların gözünde artık ne aliliği var ne ululuğu... Böyle olduğu için de hiçbir büyük devlet Osmanlı'yla ittifaka girmek istemiyor. Çünkü Osmanlı'nın büyük devletle ittifaka girmesi o devletin bütünüyle Osmanlı

üzerinde hakim olabileceği endişesi ile diğer devletleri harekete geçirebilir ve paylaşma savaşı başlatabilir.

— Tarafsız kalmak mümkün değil mi?

— Haritayı gösterdim sana, sence mümkün mü?

— Ama Almanya var.

Naciye kaybettiği oyuncağını bulmuş çocuklar gibi sevinçliydi. Doğru ya Almanya vardı. Hem Kayser Willhelm Almanya'da görev yaptığı sırada Enver'i defalarca onurlandırmamış mıydı? Ona bir subay gibi değil de Osmanlı tahtının veliahtı gibi davranmamış mıydı? Elbette Enver'i bu savaşta yalnız bırakmazdı. Enver Naciye'nin yüzündeki çocuksu sevinci görünce acı acı gülümseyerek cevap verdi.

— O kadar kolay değil Naciye. Nasıl anlatsam ki sana... Bir Alman ile münakaşa ederken milletlerin arasında bir tek menfaatler rol oynar, duyguların hiçbir önemi yoktur. Bu işte Almanlar'dan medet ummak denize düşerken yılana sarılmak gibi olacaktır, emin ol. Sanıyor musun ki Kayser sırf bana duyduğu muhabbet yüzünden Almanya'nın yüzyıllık idealinden vazgeçecek? Sanıyor musun onun da gözü şu bastığın toprakta değil? Sanıyor musun ki Almanya Osmanlı'nın bu halini izlerken Küçük Asya'ya el koyma vaktinin geldiğini düşünmüyor?

Birden sustu Enver. "Sabah sabah çok mu gittim üstüne?" diye Naciye'ye gözucuyla baktı. Oturduğu yerde huzursuz huzursuz sallandığını görünce daha fazla konuşmaktan vazgeçti. Sesine abartılı bir neşe vermeye çalışarak Naciye'ye seslendi.

— Bırak şimdi bunları. Gelsene benim yanıma biraz sen.

Ürkek adımlarla Enver'in yanına gitti Naciye. Enver'in yapmacık neşesinin bile farkına varmamıştı. Demek savaş kapıdaydı ha. Demek Osmanlı bu kadar vahim durumdaydı ha. Birden evlenmeden önce kendine verdiği sözü hatırladı. Hani saraydan çıkınca artık saraylı kadınlar gibi davranmayı bırakacaktı? Hani dışarıda olan bitenle daha çok alakadar olacaktı? Kızdı kendine. Günlerdir ev taşımakla uğraştığı için... Fiskos sehpasının üstüne hangi porselenin yakışacağına kafasını bu kadar yorduğu için... Kocasının içinde kopan

fırtınaların farkına varmadığı için... Kendine yarattığı dünyasında gerçek dünyada olanlardan bu kadar bihaber olduğu için...

— Kuruçeşme'ye taşındığımız iyi oldu. Pencereden bakınca anladım. Ben de özlemişim boğazı...

Enver'in sözleriyle sıyrıldı düşüncelerinden, başını Enver'in omuzuna yasladı, sabah güneşiyle cilveleşen boğaz sularını seyre daldı. Savaşın tek bir anlamı vardı onun için. Ayrılık! Ah kim bilir Enver'den ayrılmak ne kadar zor olacaktı.

***

Otomobilin içinde Bab-ı Ali'ye giderken garip bir huzur vardı içinde Enver'in. Savaş çıkmıştı, Osmanlı Almanya ile gizli müttefik olmuştu, Alman gemileri Goben ve Breslav Boğaz'a girmiş, Yavuz ve Midilli isimlerini almış, mürettebat da Alman oldukları anlaşılmasın diye feslerle güvertede dolaşmıştı ama İngilizler'i kandırmak mümkün olmamıştı tabii. Artık Osmanlı'nın tarafı açık edilmişti. Yapacak başka bir şey de yoktu zaten. Zira İngiliz de Fransa da Rusya da Osmanlı'dan taraf olmamasını istiyor, ama toprak bütünlüğü için garanti vermiyordu. Ne yapacaktı ki Osmanlı, dünya savaşa tutuşmuşken savaşın orta yerinde durup topraklarının paylaşılmasını mı seyredecekti? Rusya'nın harekete geçmesi muhtemelen çok yakındı ama yine de üç-beş gün öncesinden çok daha huzurluydu Enver. En zor kısım bitmişti, şimdi en iyi bildiği kısım başlıyordu: Savaşmak! Aklına Bahriye Nazırı Cemal Paşa'nın sözleri geldi.

"Kendini savunarak ölmekle, savunmasız ölmek arasındaki farkı anlayamayanlara sözümüz yok."

Ne kadar da doğruydu. Tüm dünya savaştayken ya taraf olacaklardı ya tamamen bertaraf. O yüzden İttihat ve Terakki muhaliflerinin tarafsız kalınmalı çağrısı sinek vızıltısından değersizdi onun için.

Abdulhamit olsa ne yapardı diye düşündü birden. İp üstündeki canbaz gibiydi o! Otuz üç yıl türlü numaralarla Avrupalıyı idare etmiş, onların karşılıklı rekabetlerinden faydalanmayı bilmişti. Eski Alman prenslerinden birinin ettiği, "Dünyada yüz gram akıl varsa

bunun doksan gramı Abdulhamid Han'da, beş gramı bende, kalan beş gramı da diğer dünya siyasilerindedir," lafı geldi alına. Acaba tahttan indirerek yanlış mı yaptık diye bir kurt düştü içine. Sonra kızdı kendine. Muhaliflerin mi etkisinde kalıyordu ne? Devran böyle bir savaşa girerken değil Abdulhamit, tövbe istiğfar peygamber gelse durduramazdı.

Öyle dalmıştı ki otomobilin durduğunu ancak şoför kapıyı açınca fark etti. Besmeleyle çıktı kapıdan, etrafta sanki biri onu izliyormuşçasına huzursuz omuzlarını dikleştirdi, sabitleştirdiği bakışlarıyla binadan içeri girdi.

Tüm nazırlar gelmişlerdi bile. Üçlü beşli gruplar halinde fısıldaşıyorlardı. Enver'i görünce fısıltılar kesildi, odayı keskin bir sessizlik kapladı. Enver başıyla tek tek selamladı diğer nazırları, aslında Şeyhülislam Ürgüplü Hayri Efendi'yi arıyordu gözleri, hiç dolandırmadan lafa girdi.

— İngiltere, Fransa ve Rusya... Üç büyük sömürgeci. Üçü de seferberlik ilan etti ve üçü de ordularına asker katmanın peşinde. Üçünün de bayrakları altında milyonlarca Müslüman yaşıyor.

— Müslümanı Müslümana kırdıracaklar.

Enver lafını bölen Talat Paşa'ya baktı.

— Aynen öyle, Müslümanı Müslümana kırdıracaklar. Hatta eminim ki bizimle karşı karşıya gelecekleri cephelere özellikle Müslüman askerler koyacaklar. Bizim askerlerimizin maneviyatını bozmak için.

— Kaybettikleri Müslüman askerleri için üzülmez de onlar. Ne kadar Müslüman ölürse o kadar iyi onlar için.

Bu kez konuşan Cemal Paşa'ydı. Enver başıyla onu doğrulayarak devam etti.

— Doğru söylüyorsunuz Paşa. Peki ne yapmak lazım, diye epeydir düşünüyorum. Aklıma bir hal çaresi geldi. Size danışmak istedim. Özellikle Şeyhülislam Efendi'nin düşünceleri çok mühim bu konuda.

Hayri Efendi adının geçtiğini duyunca merakla başını kaldırdı.

— Ben diyorum ki Halife Hazretleri Sultan Reşad cihad ilan etse. Böylelikle sömürgelerde yaşayan Müslümanları hükümetlerine karşı ayaklandırsak. Hem asker sayılarına darbe vurmuş oluruz, hem de iç karışıklık yaratırız. Ne dersiniz?

Tüm bakışlar Hayri Efendi'ye çevrilmişti. Hayri Efendi kelimeleri seçe seçe fikrini söyledi.

— Halife Hazretleri de onaylarsa cihad ilan ederiz etmesine de...

— Eee?

— Siz dediniz sömürge Müslümanları diye. Yıllardır sömürülmekten değil hükümete karşı ayaklanacak, taş atmaya dermanı yok çoğunun. Araplara gelince de... İngilizler çoktan kese kese dağıttıkları altınlarla satın almıştır onları...

Enver daha fazla konuşmasına fırsat vermeyerek Şeyhülislam'ın sözünü kesti.

— Haklısınız ama, elimizden geleni yapmaktan başka çaremiz yok. Bin Müslümanı caydırsak kârdır bizim için. Ya varımızı yoğumuzu ortaya koyup çarpışacağız düşmanla, ya düşmanın gelip varımızı yoğumuzu çarpmasını bekleyeceğiz. Üçüncü bir yol mümkün değil.

***

Bir türlü konuşulanları anlayamıyordu Enver. Ara ara Alman komutanın dedikleri kulağına çalınıyor, gayretkeş tercümanın Türk komutanlara yaptığı çevirileri duyuyor ama bir türlü aklını veremiyordu konuşmalara.

Bir avuç Boğaz suyunda fırtınalar koparan Yavuz gemisindeydi. İşte bir kez daha gidiyordu, bir kez daha hasret başlamıştı işte. Geminin geniş salonunun camından denize baktı. Simsiyahtı deniz... Gözalabildiğine siyah... Naciye'nin saçları gibi, dalga dalga siyah...

Bu kez hiç ayrılmak gelmemişti içinden. Daha önce de çok gitmişti ama bu kez başkaydı. Görmediği nikahlısı değildi Naciye, artık karısıydı. En kuytularını bile ezberlediği karısı... Kapıyı çekip çıktığı ev kendi eviydi, yuvasıydı...

Çok zor olmuştu bu kez ayrılmak. On altı yaşındaki karısını gözü yaşlı bırakıp bu uğursuz gemiye binmek... Birden üşüdüğünü hissetti Enver. İstikamet Trabzon'du, oradan da Erzurum'a geçecekti, Rusların muhtemel saldırısına karşı birlikleri hazırlamaya... "Burada hava böyleyse kim bilir orada nasıldır?" diye geçirdi içinden. Kaputunun yakalarını kaldırarak ayağa kalktı. Daha fazla orada oturmanın anlamı yoktu, bir an önce kamarasına gitmek istiyordu, gitmek, yalnız kalmak ve eski günlerdeki gibi Naciye'ye yazmak, yazarak dokunmak...

"Herkes yukarıda salonda oturuyor. Saat henüz dokuz buçuk, ben Naciye'ciğimle doya doya hasbıhal için kamarama çekildim.

Ah! Güzel melek evden nasıl çıktığımı bilemiyorum. Güya seni teselli için ağlamayacaktım. Fakat heyhat görüyorum ki ben cidden değişmişim. Sizden ayrılış ruhumun bedenimden ayrılmasından daha dehşetli oldu. Halbuki ben güya metin olacaktım. Güzelim şimdi bile ne söylediğimi, ne yazdığımı bilmiyorum. Yalnız her yerim, vücudumun her noktası sizi duyuyor. Sizinle yaşıyor.

Ah! Naciyeciğim o hıçkırıklarını hâlâ işitiyorum. O yanaklarını ıslatarak dökülen gözyaşlarını hâlâ dudaklarım içiyor. Niçin seni ağlattım? Neden hep yanında kalmadım? Ne olur dizinizin dibinden ayrılmasaydım? Fakat kendimi teselliye başladım. Artık görüşmemiz için geçecek zamandan üç saati geçirebildiğime seviniyorum. Çünkü böylece görüşme anımız üç saat yaklaştı.

Ruhum, efendiciğim sizi şimdi kim teselli ediyor? Sizin yanınızda hiç olmazsa bir-iki kız var. Ya bendeniz? Yapayalnızım. Sadece hayaliniz bana yakın olan fakat sizi uzak tutan hayalinizle karşı karşıya bulunuyorum. Hoş bundan da memnunum.

Sizinle yalnız kalmak istediğim için bir köşeye çekildim. Yavuz yavaş yavaş Boğaz'dan çıktı. Zifiri karanlıkta koca bir kara gölge gibi Boğazın içinde döne döne dışarıya çıkıyor. Ben ise karanlıkları yaran nazarımla yatak odamızı, sizi arıyor, görmeye çalışıyorum. Arasıra duyulan "Yavaş", "Torpil mıntıkasında", "Tehlike mıntıkasında" seslerinden başka bir

ses yok. Etrafımda koca bir karanlık kitle...İnsanlar, tayfalar, amiral, zabitler hepsi sakitler. *Fakat onlar geminin ön tarafına bakıyorlar. Ben ise hep evimize...*

Biliyorum bu mektubu ancak birkaç gün sonra gönderebileceğim. Fakat zararı yok. Ben yazıyorum, belki okur, beni duyarsınız. Belki de gözyaşlarınız kuruduğu zaman beni hatırlarsınız. Şimdilik güzel gözlerinden, yanaklarından öper, seni bağrıma basarım güzelim!

Enver'in"

* sakit: susan, ses çıkarmayan

On İkinci Bölüm

Karargahın bahçesinde yüzlerce asker vardı. Sanki savaşa değil de düğün alayına gider gibiydiler. Davul zurna durmaksızın çalıyor, bekleşenlerden bazıları halaya duruyordu. Pencereden dışarıyı seyreden Enver, Hafiz Hakkı Bey'e sordu.

— Daha önce savaşmışlarla toyları nasıl ayırt ediyorsun?

Hafız Hakkı Enver'in Harp Okulu'ndan arkadaşıydı. O okul birincisiydi, Enver ikinci. Sultan Reşad'ın torunlarından Behiye Sultan ile evlenip saraya damat olmuştu. Enver güvenirdi ona, azimli, namuslu, eli,dili, beli sıkı bulurdu. Gerçi fazla ihtiraslıydı ama askerin ihtiraslısı iyi olur diye düşünüyordu Enver, hele de memleket böyle bir savaşın içine çekilmişken...

— Fark hemen anlaşılıyor. Halaya duranlar toy, her hallerinden belli toylukları... Köy kahvelerinde dinledikleri kahramanlık hikayelerinin tesiriyle harbi oyun sanıyorlar. Sanıyorlar ki düşman hemen teslim olacak, onlar da gazi olacaklar, kocayana kadar köy kahvesinde hatıralarını ballandıra ballandıra anlatacaklar.

Eliyle işaret ederek devam etti.

— Bak, kenarda durup cigaralık saranlar da tecrübeliler. Balkanlar'ı, Trablusgarp'ı görmüş olanlar... Farkındaysan pek konuşmuyorlar, gençlerin şevkini kırmamak için pek aralarına da karışmıyorlar.

Enver başıyla onaylayarak dinledi Hafız Hakkı'yı. Zaten toyla tecrübeliyi ayırt edemediğinden değil de epeydir sessiz duran Hafız'ı konuşturmak için sormuştu. Sormuştu ki konuşsun Hafız, konuşsun ki odadaki rahatsız hava dağılsın biraz.

Artık kader ortağı sayılırlardı Hafız'la. Zira harekat hazırlığına ordu içinde çok tepki vardı. Ordu hazırlıksız, kış bastırmak üzere diye kurmaylardan çok karşı çıkan olmuştu. Oysa Enver öyle düşünmüyordu. Evet, ordu hazırlıksızdı, kış bastırmak üzereydi ama ne yapacaklardı peki? Kış geldi diye Rus'un gelip onları hazırlıksız yakalamasını bekleyemezlerdi ya. O da doğru bildiğinde ısrar etmiş, eski paşaların dediğini kulak arkası etmiş, onlar Enver'in kararına tavır gösterip istifa edince de Hafız'ı onuncu kolordunun başına getirmişti.

Gelen trenin düdüğüyle kesildi davul zurna sesleri, halaya duranlar dağıldılar. Bahçedeki herkes, olan bitenle ilgilenmeyen tecrübeliler bile trene döndü, herkesin gözü trenden ineceklerdeydi.

— Dürbünün var mı yanında?

— Var, ne oldu ki?

— Trenin vagonunda bir yazı var, bu mesafeden okuyamadım, merak ettim.

Hafız dürbünü uzattı. Gözünü kısıp dürbünü yüzüne yaklaştırmasıyla mahçup bir gülümseme yayıldı Enver'in yüzüne. Hafız şaşkındı. Her zaman mesafeli, kontrollü gördüğü Enver'in beklenmedik gülüşü şaşırtmıştı onu.

— Hayrola, ne oldu?

Enver toparlandı, yüzündeki tebessüm yerini her zamanki ciddi ifadeye bıraktı.

— Yok, önemli bir şey yok. Aklıma bir şey geldi de...

Konuyu değiştirmeye yarayacak bir şey bulmak için etrafına bakındı. Belki bir harita, bir gazete makalesi belki... Sonra pencereden gelen ses imdadına yetişti. Diğerlerine göre yaşını başını almış askerlerden biri davul zurnanın durmasını fırsat bilip yanına toplanan gençlerle konuşuyordu. Enver elini ağzına götürüp sus

işareti yaparak Hafız'ı çağırdı yanına. Pencereyi aralayınca duvar dibinde konuşulanlar çok rahat duyuluyordu.

— Alman İmparatoru müslümanmış, bizim muhtar öyle dedi.

Bunu söyleyen kınalı kafasında derin bir yara izi olan bir delikanlıydı. Adetti, Anadolu'nun birçok yerinde analar başına kına yakıp yollardı oğlunu askere. Ardından bir başkası atıldı.

— Hacıymış hem de.

Daha yaşlıca olanı cebinden çıkardığı cigaralığı yaktı, üst üste iki nefes çektikten sonra cevap verdi.

— Hacı Wilhelm diyorlar. Ben de öyle duydum. Uruslara karşı yanımızda olmasının sebebi de müslüman olmasıymış.

— Allah müslümanın yanında olur. Almanlarınki hacıysa bizim Enver Paşa da cihangir. Allah Enver Paşa'ya cihangirlik bahşetmiş.

Yüzüne daha ustura değmediği belli olan bir başkası tiz sesini kalınlaştırmak için mi yoksa sözlerinin kalabalıkta yarattığı etkinin tadını çıkarmak için mi bilinmez yanaklarını şişire şişire devam etti.

— Manastır'da bir falcı Enver Paşa'nın falına bakmış. Kaşındaki bir tutam beyazın cihangirlik müjdesi olduğunu söylemiş. Enver Paşa İslam alemini esaretten kurtaracak savaşçıymış. Allah'ın izniyle onun kılıcı esaret zincirini kıracakmış.

— Allah'ın izniyle, izniyle amma...

Yaşlı olanı durup cigarasından bir nefes daha çekti. Ucuna gelmiş cigarayı duvara bastırdıktan sonra kendisini merakla takip eden gruba cigarasını göstererek tıslar gibi devam etti sözlerine...

— Memleket dediğin de aha şu cigaraya benzer, ucundan bir kere yaktın mı sonu üç-beş nefeste gelir.

Duyduklarından irkilerek sertçe başını Enver'e çevirdi Hafız. Demek yıllardır Balkanlar'da, Trablus'ta savaşmaktan yorgun tecrübeli askerler böyle düşünüyordu ha. Demek onlar için bu sonu baştan belli bir savaştı ha? Soluğunu tutarak Enver'in tepkisini bekledi. Enver ise şakağında patlayacakmış gibi atan damarına inat gayet sakin gözükmeye çalışarak, hiçbir şey olmamış gibi pencereyi kapadı. Hafız'a dürbünü uzattı, çalışma masasına otururken eli

gayriihtiyari kaşındaki beyaz tutama gitti. Hafız ise ne yapacağını şaşırmıştı. Acaba Enver gerçekten çingene bir falcının dediklerine inanıyor muydu? Sıkıntıyla yapacak bir şeyler arandı, aklına elindeki dürbün geldi, dürbünü gözlerine tuttu, trene baktı. İstanbul'dan gelen trenin üstünde "Enverland"* yazıyordu. Asker de dedikleri de bir anda uçup gitti aklından Hafız'ın. Demek ki dedikodular doğruydu. Almanlar Enver'i Osmanlı'nın başına geçirmeyi iyice akıllarına koymuştu. İzin aldı, kendi odasına geçti, çekmecesinden çıkardığı sigarasını yakarken aklında askerin dedikleri vardı.

"Memleket dediğin aha şu sigaraya benzer. Ucundan bir yaktın mı sonu üç beş nefeste gelir."

***

Gözlerini açmak istemiyordu Naciye. Açsa hayat başlayacaktı çünkü, onca teranesiyle, derdiyle, bitmeyen hasretiyle hayat... Oysa kapalıyken gözleri istediği hayali yaşayabilirdi. Enver yanındaymış gibi... Az sonra onu yanına çekip öpecekmiş gibi... Sonra kalkıp beraber kahvaltı edeceklermiş gibi... Akşam gelişini pencere önünde bekleyecekmiş gibi... Gelince piyanoda ona sevdiği şarkıları çalacakmış gibi... Gece siyah perdesini indirdiğinde aklına her geldiğinde yüzünü kızartan yollara yine birlikte düşeceklermiş gibi... Harbiye Nazırı Enver Paşa'nın zevcesi Naciye Sultan değil de yeni evli herhangi bir kadınmış gibi...

Fakat heyhat ne mümkün. Mecburdu kalkmaya. İçinde fırtınalar koparken, Enver'in mektubu neden bu kadar gecikti diye içi içini yerken metin durmaya, günlük koşturmacalara teslim olmaya mecburdu.

Birden doğruldu yatakta. Doğru ya bugün büyük gündü. Saatine baktı, neredeyse on bir olmuştu. Yüzünü buruşturarak yataktan çıktı, vükela hanımlarıyla öğle yemeğinden sonrası için sözleşmişlerdi. Gardrobunu açtı, savaş günlerinde renkli giyinmek yakışık almaz

* Enverland: Enver yurdu, Enver toprağı

diye siyahlara gitti eli, siyah boyundan fiyonklu bir gömlekle, uzun bir etek seçti kendine.

— Uyandınız mı sultanım?

— Aşk olsun Seher, bugün misafirlerimiz var, neden daha erken kaldırmadın beni?

Seher tatlı tatlı gülümseyerek cevap verdi.

— Bütün gece uyumadınız hanımım, kıyamadım sabah uyandırmaya.

— Nereden biliyorsun uyumadığımı?

Seher dilinin ucuna kadar gelen kelimeleri yuttu. Hemen yandaki yatak odasından bütün gece ayak seslerini dinlemişti Naciye'nin. Hatta birkaç defa kapıyı çalacak olmuş, gecenin o saatinde, "Enver'den kötü haber mi var?" diye korkmaması için vazgeçmişti çalmaktan. Zira hep diken üstündeydi Naciye. Kimseye belli etmediğini sanıyordu ama Seher onun her kapı çalınışında yerinden doğrulmasından, her araba sesinde irkilmesinden, sürekli dalıp dalıp gitmesinden anlıyordu tedirginliğini. Ama şimdi bunları konuşmaya ne gerek var diye Naciye'nin sorusunu duymamış gibi yaptı.

— Bunları mı seçtiniz öğleden sonraki toplantı için. Etek kırışık gibi biraz, siz banyonuzu alın, ben bunları ütületeyim.

— Geç kaldım ama, aşağıda işler ne durumda, gereken hazırlıklar yapıldı mı?

Seher hamarat adımlarla kapıdan çıkarken cevap verdi.

— Merak etmeyin, her şey tamam.

Naciye sabah banyosunu çarçabuk aldı. Çıktığında gömlek de etek de yatağın üzerindeydi. Yaşından büyük görünmeliydi bugün. Zira az sonra görüşeceği hanımların en genci bile on yaş büyüktü kendisinden. Aceleyle giyindikten sonra saçlarını ensesinde sıkıca topladı. Mücevher taksam mı diye geçirdi içinden, sonunda yakasının fiyongu üzerinde zarif bir incili broşta karar kıldı. Nerede okuduğunu bilmiyordu ama incinin ikna edici bir gücü olduğu kalmıştı aklında. Bugün de en çok buna ihtiyacı vardı. İkna etmek!

Aşağı indi. Seher'in dediği gibi her şey hazırdı hakikaten. Seher'in artık evlenmek istediği aklına geldi birden. Söz verdiği gibi Enver ile birlikte uygun bir kısmet araştırıyordu araştırmasına ama bir yandan da "Evlenip giderse ben ne yaparım?" diye içi içini yiyordu.

— Bir istediğiniz var mı sultanım?

Seher'in geldiğini gene duymamıştı. İrkildi birden, az önce aklından geçenleri Seher duymuşcasına suçlu hissetti kendini.

— Yok, yok elinize sağlık. Az sonra gelirler zaten. Onlar gelene kadar söyleyeceklerimi gözden geçireyim.

Defterini eline aldı, cam kenarındaki berjere oturdu, Boğaz'ın suları koyulmuştu iyice, gök pusluydu, kar ayazı vardı dışarıda. "İstanbul böyleyse Sarıkamış nasıldır?" diye geçirdi içinden. İçi sıkıldı, ne zamandır mektup gelmiyordu Enver'den. Emindi, Enver mutlaka yazıyordu ona, yazıyordu da gönderemiyordu, muhtemelen bütün mektuplar topluca geçecekti eline.

Sehpadaki Tanin gazetesine ilişti gözü. Defteri bıraktı, ilk sayfadan okumaya başladı.

"İngilizlerin hilekarlık, ikiyüzlülük, hainlik ve ahlaksızlığa dayalı hükümranlık sürme talebi artık son anlarını yaşamaktadır. Yakında zalim İngilizlerin tek güç kaynağı olan cömert Mısır ile bağları kesilecek ve İngiltere tarihindeki en ağır bozgunu yaşayacaktır. İngilizleri temin ederiz ki kalpleri intikam ateşiyle yanan ve İngilizlerin İslamın ufukları üzerindeki işkenceleri sonucunda harekete geçen Osmanlı askerlerinin atacağı her kurşun bu despotluğa son verecektir. Silahımız olmasa da askerlerimiz düşmanları çıplak elleriyle ezeceklerdir."

İçini çekerek gazeteyi bıraktı, madem vaziyet çıplak elle düşmanı ezmeyi düşündürecek kadar vahimdi, öyleyse bir şeyler yapmak lazımdı. İşte bu yüzden çağırmıştı nazırların zevcelerini. Birlikte bir şeyler yapmak için, Sarıkamış'ın dondurucu soğuğunda, Mısır'ın kavurucu sıcağında savaşan Osmanlı askerine yardım edebilmek için. Daha evlenmeden kendi kendine başka sultanlar gibi olmayacağına, hayatın içinde olacağına söz vermişti, işte şimdi sözünü tutma zamanıydı.

Alem kapısına yanaşan otomobilin sesiyle yüreği ağzına geldi. Kötü haber mi vardı acaba, bu saatte posta da gelmezdi ki... Neden sonra misafirleri geldi aklına. Ayağa kalktı, kapıda karşılamak daha isabetli olur diye hızla salondan çıktı. Koridordaki altın varaklı aynada son bir kez baktı kendisine. Ne kadar yapıştırsa da inatçı bir bukle ensesinde salınıp duruyordu. Bukleyi firketeyle bir kez daha sabitledi. Artık tamamdı. Çenesini azametle kaldırdı, omuzlarını dikleştirdi, sonra gülümsedi haline. Aynadaki sureti ne kadar da annesine benziyordu.

Tek tek kapıda karşıladı gelenleri. Davet ettiği herkesin geleceğini tahmin ediyordu da, davetli olmadığı halde gelecekleri hesaba katmamıştı. Acaba yetecek mi ikramlar diye endişelendi, davetlileri salona alırken gözleri Seher'i arandı. Göz göze geldiklerinde Seher'in belli belirsiz bir işaretiyle rahatladı. Ah nasıl da her şeye yetişiyordu bu kız!

Önce kesme kadehlerle ince kıyılmış badem serpiştirilmiş gül şerbeti ikram ettiler gelenlere. Hemen ardından Bebek'ten aldıkları badem ezmesine geldi sıra. Herkese sunulduğuna emin olduktan sonra uzatmadan lafa girdi Naciye. Hoş beşi nasıl olsa sonra ederlerdi.

— Hoş geldiniz, safalar verdiniz. Hepinizi gördüğüme çok memnunum. Ağzımızın tadı yerine gelsin diye önce tatlı ikram edelim dedim.

Derin derin iç çekerek devam etti.

— Ama ağız tadı ne mümkün tabii böyle günlerde. Harp hali malumunuz. O yüzden biraraya gelelim istedim. Biliyorsunuz seferberlik ilan edildi, eli silah tutan neredeyse tüm erkekler harpte. Muinsizlik kararından da haberiniz vardır. Yani ailesine bakacak kimsesi olmayanlar bile silah altına alındı. Erkekler Devlet-i Ali'nin askeri, savaşta da olsalar yiyecek giyecek düşünmek zorunda değiller. Ama benim aklım ardlarında bıraktıklarında. Bu soğukta erkeksiz kalan onca kadında, babasız kalan onca çocukta...

— Haklısınız. Benim de aklım onlarda. Bütün erkekler askerde, tarlalar nasıl sürülecek, ekinler nasıl biçilecek? Hal böyle olursa seneye kıtlık mutlak.

Konuşan Talat Paşa'nın eşi Hayriye Hanım'dı. Naciye minnetle baktı Hayriye Hanım'a. İlk desteğin ondan gelmesi önemliydi. Zira hem yaşça epey büyüktü kendisinden hem de herkesin muhabbetle sevdiği biriydi Hayriye Hanım. Enver bile yere göğe koyamazdı Hayriye Hanım'ı. Kocası sadrazam olduğunda bile saraylara yalılara gönül indirmediğinden, Sultanahmet'teki kiralık evini terk etmediğinden dem vurur, pek hazımlı, pek mütevazı bulurdu.

— Zevclerimizin harpten başka bir şey düşünecek vaziyetleri yok. Bu durumda onlardan başka bir şey beklenemez de zaten. Ama biz onlar olmadan bir şeyler yapabiliriz. Diyorum ki biz de asker ailelerine yardım için bir cemiyet tertip etsek... Elbette her açıklarına yetişemeyiz ama merhem oluruz en azından...

— Ne yapabiliriz ki?

Naciye kimin sorduğunu anlamak için hafifçe doğruldu yerinden. Soran Behiye Sultan'dı. Kocası Hafız Hakkı nazır değildi ama özellikle davet etmişti Naciye onu. Saraylı kadınların desteğini almak iyi olur diye düşünüyordu.

— Önce acil ihtiyaç sahibi asker ailelerini tespit ederiz. Sonra kermesler düzenleriz. Çeşitli yardım toplantılarıyla varlıklı aileleri cemiyetimize yardım etmeye teşvik ederiz. Gelen yardımlarla asker ailelerine yakacak, yiyecek dağıtırız. Anadolu'daki şehirler için kaymakamlıklardan yardım alırız.

— Çok isabetli düşünmüşsünüz, ben varım.

Naciye, Hayriye Hanım'a gülümsedi. Enver boşuna sevmemişti demek bu kendi halinde görünümlü kadını. Davetliler kendi aralarında konuşmaya başlamışlardı. Herkes Naciye'ye sesini duyurmaya çalışarak yanındakine kermesler için neler hazırlayabileceğini anlatıyordu. Hemen herkesin yüzünde ikna olmuş bir ifade vardı. Naciye mutlulukla inci broşunu okşadı. Başarmıştı.

***

Bembeyazdı her yer, çıldırtacak, sinir bozacak, isyan ettirtecek kadar beyaz... Renkli bir şey görse, kara bulanmamış bir dal mesela ya da bir yaprak belki, içi ısınacaktı sanki Enver'in. Ama yoktu işte, önü de beyazdı arkası da, göz alabildiğince beyaz... Tipi yüzüne zehirli oklar gibi çarpıyor, her çarptığında derisi yanıyordu. Üşüyordu. İçine giydiği yün fanilaya, ayağındaki tiftik çoraba, onun üstüne geçirdiği Rus lastiğine, burnuna kadar çektiği paltosuna rağmen üşüyordu.

Saatlerdir bir metreden fazla karda düşe kalka ilerlemişler, daha fazla ilerleyemeyeceklerini anlayınca mola vermeye karar vermişlerdi. Elini tipiye siper edip önünde duran askerlerine baktı Enver. Başıbozuklar ordusu gibiydi ordusu. Kimsenin kıyafeti birbiriyle aynı değildi. Tek tip kıyafeti bırak, çoğunun ayağında çarığı, sırtında paltosu bile yoktu. Ayağına Hicaz'daki ordu için hazırlanmış ince tabanlı postallardan geçirebilenler şanslıydı, bulamayanlarsa çaputları kat kat edip dolamıştı ayağına... Herkesin üzerinde kaputu yoktu, Suriye tarafından gelenler kendi beyaz mahalli giysileriyle direnmeye çalışıyorlardı soğuğa. Eksi 30 derecede, bir metre karın üstünde çıplak ayak açık başla Ruslarla savaşmaya gidiyorlardı.

Almanların yardımı beklenenden çok daha az gelmişti. Hem bu harekatın acilen yapılması gerektiğine sonuna kadar inanıyor hem de mahçup hissediyordu kendisini Enver. İstanbul umurunda değildi de askerine karşı mahçuptu. Bir yandan soğuk, bir yandan açlık, bir yandan da her taraflarını saran haşerat... İleride bir grup askerin ateş yaktığı çarptı gözüne birden. Dolaklarının* içinden tahta kaşıklarını çıkardıklarını görünce heyecanlandı, yiyecek mi bulmuşlardı yoksa... Askerlerin kaşıkların saplarını ateşte kızdırdıklarını görünce yatıştı heyecanı. Yine bit ayıklama faslına başlamışlardı anlaşılan. Kaşıklar iyice kızınca elbiselerin dikiş yerlerine sıvaşmış bit yumurtalarının üstüne tuttu askerler. Bitler donup ölüyordu da yumurtasına soğuk

* dolak: bacağın ayak bileğinden dize kadar olan bölümüne dolanarak sarılan ensiz uzun yünlü kumaş ya da deri parçası

işlemiyordu. Yumurta da yumurta olarak kalsa iyi, ama vücut ısısıyla canlanması, kıpır kıpır çamaşırın içinde dolanması, en olmadık yere yeni yumurtalar bırakması yok muydu... En çok da tifüsten korkuyordu Enver. Çünkü bit demek tifüs demekti. Tifüs demek salgın demekti, ölüm demekti.

— Asker dur!

Yüzbaşının sesiyle irkildi Enver. Başını çevirdi. Bir grup askerin yoldan çıkıp dağa doğru koşturduğunu gördü. İçi yandı birden, boğazına bir yumruk oturdu sanki. Trablusgarp'ta, Balkanlar'da bir el hareketiyle hareket eden askeri Sarıkamış'ta kendinden kaçıyordu işte. Haklılardı da... Savaşmaya hiçbirinin itirazı yoktu ki... Çıplak elle Rus'un boğazına sarılmaya hazırdı hepsi. Ama Rus'u bulamadan, tek bir el ateş edemeden buz gibi havada, aç açına yürümek çıldırtıyordu hepsini.

Beş el silah sesi duydu Enver, ardından beş yığılma sesi. Yere düşen bir çanta gibi, içi boşalmış birer çuval gibi yığılıverdi kara firari askerler... O kadarcık bir ses yankılandı karda, sadece o kadarcık, yere düşen bir çanta gibi... Ne bir çığlık, ne bir aman dileme, öyle sessiz, öyle tevekkülle...

Ardından yanık bir Kur'an sesi duyuldu. Askerlerin kara düşen kanı ince ince donarken dar geçitte yankılandı Yasin okuyan askerin sesi. Boğazındaki yumruk midesine inmişti Enver'in. Beyni uğulduyordu, keşkeler ardı ardına boğazına diziliyordu sanki... Keşke bekleseydi... Keşke bahar vakti girişseydi harekata... Keşke Almanları daha çok sıkıştırsaydı... Keşke eski paşaların sözlerini kulak arkası etmeseydi... Keşke...

Yasin'in bitmesiyle beş askerin az önce can veren firarilerin yanına gittiğini gördü Enver. Askerler yavruklularına dokunur gibi, bebelerini okşar gibi soydular arkadaşlarını. İkisinden kaput çıktı, üçünden çarık. Sonra silahlarını, fişeklerini eğilip aldılar. Biri karı avuçlayıp gömmeye yeltendi firarileri ama çabuk vazgeçti. Sürekli yağan kar nasıl olsa kapatırdı cansız bedenleri.

Enver'in içine sinmedi ama yine de. Bata çıka ilerledi firarilere doğru. Emri kendisi vermişti, kim kaçmaya yeltenirse diğerlerine de nam olsun diye oracıkta öldürülecekti. Öldürülecekti ama böyle bırakıp gitmek de olmazdı, kıyamazdı. Gitti karın içinde handiyse çıplak yatan beş askere baktı. Hepsinin de gözü açıktı. Kimseye değil bir tek Allahına teslim olmuş ölü gözlerle bakıyorlardı Enver'e. Hesap sorar gibi... Enver besmeleyle kapattı gözleri... Sonuncuyu kınalı kafasındaki izden tanımıştı. Wilhelm'i müslüman sanan toy delikanlıydı.

— Paşam artık gidelim. Hava kararmadan ne kadar ilerlesek kâr.

Yüzbaşı, az önce vurduğu beş askerden yana bakmamaya gayret ediyordu. Haklıydı. Enver ses vermeden kalktı, atına bindi. Ardından yüzbaşının mırıldandığını duydu.

— Ölen ölür, kalan sağlar bizimdir.

Doğruydu, silkindi Enver. Vakit keşkeleri art arda dizme vakti değildi. Hem mecburdu bu harekata. Büyük başarı için büyük risk almayı bilmek gerekirdi. O hareket etmese soğuğa alışık Ruslar Osmanlı toprağına yerleşip iyice yayılmaz mıydı?

Saatlerce ilerlediler. Askerlerin karda yankılanan ayak seslerine uzaktan kurt ulumaları karışıyordu. Aslında iyi de oluyordu bu, kurt sesini duyan askere yeni bir can geliyor, biraz daha hızlanıyordu kafile. Kimse konuşmuyordu. Kimse dertlenmiyordu.

Hava kararmaya yüz tutmuştu. Aklında tek bir düşünce vardı Enver'in. Gece çökmeden kalabilecekleri bir yer bulmak. Bir mağara girişi, terk edilmiş bir köy belki... Birden bir karaltı gördü. Heyecanla dürbününe sarıldı. Bir ahır sekisiydi galiba. Enver'in işaretiyle yüzbaşı hızlandı. Çıplak ayak askeri öncü gönderip baktırmaya vicdanı elvermemişti. Az sonra yüzbaşının kaputunu salladığını gördüler. Bu, "Gelin" demekti.

Erat birbirine sokula sokula girdi genişçe ahıra. Ateş yakma faslı bittikten sonra tahta kaşıklar ortaya çıktı yine.

Enver ahırın yanındaki tek göz odada düşünüyordu. Aklına Napolyon'un Moskova seferi geldi. Napolyon'un ordusu da 1812'deki seferde soğuğa teslim olmamış mıydı, barınacak bir yer bulamayınca

altı yüz bin Fransız asker donmamış mıydı? Napolyon'un sonunu getiren soğuk ona da mı son olacaktı? Duyduğu çığlıkla sıyrıldı düşüncelerinden. Ne oluyor diye camsız pencerenin önüne yaklaştı. Kaputunun yakalarını burnuna kadar çekerek dışarı baktı. Karın içine çömelmiş bir er karı kollarıyla kucaklamış, hayvani çığlıklar atarak hani neredeyse uluyarak karı dişleriyle kemiriyordu.

Birden açlığını hatırladı Enver. Ordusu gibi kendi de açtı. Yemek zorundaydı, kendisi ayakta kalmalıydı ki ordusu dayansın. Kendisi sağlam durmalıydı ki askeri daha da yılgınlığa kapılmasın. Gücünün son kertesiyle emir erine seslendi.

— İsmail!

Ses çıkmayınca bir daha yineledi.

— İsmail!

Az sonra bir teğmen göründü kapıda.

— İsmail gelemedi Paşam.

— Hayrola ne oldu?

— Sizin yattığınızı sanmıştık. İsmail de uyumanızı fırsat bilip bitten kurtulmak için fanilasını, iç donunu ıslatıp karın üzerine koydu. Şimdi ateşin başında. Siz çağırınca ıslak da olsa giyinip gelmeye yeltendi de ben durdurdum hastalanmasın diye. Bir isteğiniz varsa bana emredin paşam.

Enver yüzündeki acıyı gizlemeye çalışarak cevap verdi.

— Yok önemli değil, bir parça ekmek var mı diye soracaktım.

Teğmen içeri doğru bir adım attı. Kimse görmesin diye hafifçe eğilerek kaputunun iç cebinden üç kat mendile sarılı bir parça ekmek çıkarttı. Büyük bir hazine sunarmışçasına Enver'e uzattı. Utana sıkıla aldı soğuktan taşlaşmış ekmeği Enver. İkiye böldü, bir parçasını teğmene verdi.

— Sizde kalsaydı Paşam.

— Teşekkür ederim. Bu bana kafi.

Teğmen afilli bir selamla çıktıktan sonra matarasına doldurduğu kaynamış kar suyuna bana bana ekmeği yedi. Dışarıda dolunay vardı. Naciye de pencereden bakıyor muydu acaba? Dudakları titreyerek elini kaputunun cebine soktu. Islanmasın diye kat kat sardığı

fotoğrafı çıkardı, ezberlercesine baktı. Sonra boş bir kağıt çıkardı cebinden. Bacağının üzerine koyup yazmaya başladı.

"Hükümete,

Planım Ruslara, hemen iki misli üstün iki kolordu ile arkalarına düşerek çekilmeye mecbur etmek ve bu suretle XI. Kolordu ve Süvari Fırkasıyla takip olunan düşmanı karşılayıp tamamen yok etmekti. IX. ve X. Kolordu başarıyla hareketi yaptı. Düşmana taarruz edildi; fakat, mağlup edilemedi. Şimdi XI. Kolordu ve Süvari Fırkasını bekliyorum. Gelir de yetişirse, düşmanı bozacağım. Fakat gelmeden düşman zayıflamış birliklerimize saldırır ve taarruzunda başarılı olursa, o vakit ordu mahvolmuş demektir.

Şimdiye kadar asker ve subaylar hiç kusursuz savaştılar. Her manevrayı yaptılar. Eğer Allah da yardım ederse başarı kesindir. Eğer başaramazsam son neferimle birlikte öleceğim. Bu halde vasiyetim: Ben vazifemi yaptığımı sanıyorum ve öyle ölüyorum. Düşmana sonuna kadar karşı koyunuz. Her halde sonunda başaracağız. Ben hareketime pişmanlık duymadan, kalbim müsterih olarak ölüyorum. Yaşasın dinim, vatanım, Padişahım!

Eğer geride kalanlarıma yardım etmek isterseniz, eşim Sultan Efendi hazretlerinin ödeneği yeterli değildir. Kendisinin refah içerisinde yaşaması için hiç olmazsa Başkomutanlık ödeneğimin kendi ödeneğine eklenmesini ve anne-babamın refahının sağlanması ile, İlahi rahmete kavuşabilmem için birkaç hayır yapılmasını rica eder ve yükselmesine çalışmaktan başka emel beslemediğim din ve milletimin yükselmesine dua eder, tanıyanlara selam ederim.

Yaşasın Müslümanlık ve Osmanlılık ve Osmanlıların Padişahı Sultan Reşat Mehmet Han!

Enver"

İmzasını attıktan sonra durdu, son bir kez daha okudu. İçine sinmedi, eksik kalmıştı bir şey. Yeniden yazmaya hacet yoktu. Ucuna eklesem de olur diye geçirdi içinden.

"Servet namına bir şeyim yoktur.

Mamafih ne varsa eşim Sultan Efendi Hazretlerine bırakıyorum.

Enver"

On Üçüncü Bölüm

Naciye ses çıkarmamaya gayret ederek döndü yatakta. Dönerken ayağı usulca Enver'in ayağına değince birden bir ateş bastı vücudunu. Döndüğünden beri dokunmamıştı ona Enver. Sarıkamış'tan kocası değil de başka biri dönmüştü sanki. Yemek yemiyordu, uyumuyordu, Naciye'ye el sürmüyordu, hepsinden ağırı da mecbur kalmadıkça konuşmuyordu, tek tük birkaç kelime o kadar. Cenaze çıkmış gibiydi evleri. Paşa'nın hallerinden ürken çalışanlar bile sanki parmak uçlarında yürüyordu.

Bu hasretten bile kötüydü. Yanındayken hasret kalmak, aynı yataktayken özlemek canını yakıyordu Naciye'nin. Mutlaka çok kötü bir şeyler olmuştu Sarıkamış'ta. Enver'in anlatmaya dayanamayacağı kadar kötü bir şeyler... Ama ne? Naciye üzmemek için sormaya çekiniyordu. Her sabah belki bir ipucu yakalarım diye gazetelere bakıyordu ama gazetelerde de Sarıkamış ile ilgili hiçbir şey yazmıyordu ki. Meçhul bir el tarafından Sarıkamış ile ilgili konuşmak yasaklanmıştı sanki.

Gecenin sessizliği bahçede koşturan askerlerin gürültüsüyle delindi birden. Naciye yaverin koridorda yankılanan ayak seslerini duyana kadar çoktan üstüne sabahlığını geçirmiş, sessizce yatağın ayak ucundaki pufa yerleşmişti bile.

Enver, Naciye'nin endişeli yüzüne bakmamaya azami gayret ederek besmeleyle kapıyı açtı.

— Hayırdır inşallah.

— Pek hayır değil, Paşam.

— Dinliyorum.

— Hafız Hakkı Paşa şehadet makamına ulaştı, Paşam.

Enver metanetini bozmamaya geyret ederek sordu.

— Tifüsten mi?

— Evet, Paşam.

— Allah rahmet eylesin. Zevcesi Behiye Sultan'ın haberi var mı?

— Yok Paşam, önce size geldik.

— Yerinde olmuş. Haber edin, sabah ezanını beklesinler. O vakte kadar yayılmasın haber. Ezandan sonra ben haber vereceğim.

Enver kapıyı kapattı, kapalı kapının önünde omuzları düşük öylece kalakaldı bir süre. Arkası dönüktü ama, boy aynasındaki yansımasından yüzünü rahatlıkla görebiliyordu Naciye. Şimdiye kadar hiç görmediği bir ifade vardı yüzünde, küskün desen değil, yenik desen değil, teslim olmuş gibi, olmuş da kurtulmuş gibi... Boğazında düğümlenen hıçkırığı bastırmak için yumruğunu ısırdı Naciye. Gözünün önünde, kapı arkasında birkaç dakika içinde on yıl yaşlanmıştı sanki kocası.

Sonra garip bir rahatlama hissetti, acıtan bir şükran duygusu. Az sonra kuzeni Behiye Sultan kocasının öldüğünü öğrenecekti. Ama onun kocası yaşıyordu işte, yanındaydı, daha çok geceler vardı önlerinde, çok sabahlar... Atlatacaklardı elbet. Yeniden gülecekti kocası, yeniden dokunacaktı ona, hepsi unutulacaktı bir gün mutlaka, tüm bu sıkıntılardan sonra hayat kalacaktı geriye, yeter ki yaşasın, yeter ki yanında olsun...

Enver kapıyı açmaya kalktığında yaptığı gibi Naciye ile göz göze gelmemek için insanüstü bir çaba harcayarak banyoya doğru yürüdü, abdest aldı, pencerenin önüne çökerek fısıltıyla Yasin okumaya başladı.

Naciye pufun üstünde seyretti bir süre kocasının sayfaları çevirdikçe rahatlayan yüzünü. Sonra kalktı, kulağı kocasında önce kendi

üstüne bir şeyler geçirdi, ardından kocasının üniformasını çıkardı dolaptan. Son satırı da okuduğunu duyar duymaz parmak ucunda kocasının yanına gitti, ellerini uzattı ve Yasin'in son satırlarını mırıldandı.

"Fe süphanellezi bi yedıhi melekutü külli şey'iv ve ileyhi türceun."

Ardından Türkçesini söyledi.

Hepimiz O'na döneceğiz Enver...

Enver yeni uyanmış gibi şaşkın bakıyordu Naciye'ye. Olsun, günler sonra ilk kez bakıyordu ya, bu bile yetmişti içinde mutluluğun tomurcuklanmasına. Hissettiklerinden utanarak yerden kalkması için Enver'in ellerini hafifçe çekti.

— Hepimiz O'na döneceğiz, ama şimdi yaşama zamanı.

Enver yeni ağaran günün ışığında karısına baktı. Doğruydu, şimdi yaşama zamanıydı ama aklından çıkmıyordu Sarıkamış bir türlü. Yatağının sıcağından suçluluk duyuyordu, tabağındaki çorbadan, ayağındaki çoraptan, hatta aldığı soluktan...

— "Şereften başka her şey mahvoldu," demişti biliyor musun?

Naciye kocasının ağzından ne zamandır ilk kez bir cümle duyduğu için heyecanla sordu.

— Kim demişti?

— Hafız Hakkı. Doğru demişti Naciye. Orada şereften başka her şey mahvoldu. Bite yenildik Naciye, soğuktan kırıldık.

Sonra kesik kesik devam etti.

— Oysa... Oysa her şey bambaşka olabilirdi. Ama olmadı işte, olamadı...

Daha konuşacaktı da sabah ezanını duyunca sustu Enver. "Hiçbir yerde İstanbul'daki gibi okunmuyor ezan," diye geçirdi içinden. Hem kim bilir belki susmak en iyisiydi, susmak, hiç konuşmamak, unutmamak ama unutmuş gibi yapmak, yeniden başlamak...

***

Talat Paşa iri gövdesinden beklenmeyecek bir atiklikle kalktı Enver'i görünce. Ne zamandır ilk kez yalnız kalabileceklerdi, ne

zamandır ilk kez başkalarının yanında oynamak zorunda hissettikleri protokol oyunundan uzakta, yıllar önceki gibi, iki isimsiz kader ortağı gibi karşılıklı oturup iki lafın belini kırabileceklerdi.

— Hoş geldin Enver, hoş geldin.

Enver, Talat'ın teklifsizce sarılmasından şaşkın gülümsedi. Beklemiyordu bu yakınlığı.

— Hoş bulduk, bulduk da daha dün beraberdik üstad.

— Aman sen ona beraber olmak mı diyorsun? Bakanlar Kurulu'nda görüşmekle baş başa görüşmek bir olur mu hiç? Otur, otur hele... Ne zamandır konuşamadık doğru düzgün.

Enver'in oturmasını beklemeden sordu.

— Ne içersin?

— E bir acı kahveni içelim o zaman.

Enver de çabuk ayak uydurmuştu Talat'ın hallerine. Karşısında Devlet-i Ali'nin sadrazamı değil de yıllar önce tanıdığı hevesli posta memuru vardı sanki.

— Haberler nasıl?

— Cephelerden haber mi soruyorsun?

— Evet, Çanakkale nasıl mesela?

— Çanakkale sağlam merak etme. Gerçi silah eksik. İki erden birine silah düşüyormuş bazı yerlerde. Komutanların aktardığına göre erler, "Elimize silah almak için arkadaşımızın şehit olmasını beklemek ağırımıza gidiyor," diyorlarmış.

Talat sıkıntıyla sakalını sıvazlayarak cevap verdi.

— Haklılar da... Ama elde olan bu.

— Merak etme sen. Çanakkale'den eminim ben. Hem Von Sanders sağlam, hem de Mustafa Kemal var orada. Trablusgarp'tan bilirim onun tuttu mu koparan hallerini. O yüzden içim rahat. Hatta Çanakkale'ye gittiğimde onun taburunu denetlemeye bile gerek görmedim. Sonradan telgraf yolladım.

— Peki Medine?

Enver sıkıntıyla cevap verdi.

— Orada dert çok. Ciğerim yanıyor ama öyle. Çok bastırıyor İngilizler. Geçenlerde İngiliz bayrağı taşıyan bir İngiliz uçağını Mescid-i Saadet* üzerinde dolaştırmışlar. Medine surlarına sokulabilirlerse Peygambere karşı top atmaya da utanmazlar.

— Sen asıl İngiliz oyunundan kork. Namuslu savaşmayı beceremez onlar. Arapları kışkırtmasınlar da...

— Çok karıştırmışlar zaten ortalığı, onlar da kışkırtılmaya teşne zaten. Ama oraya vazifelendirdiğimiz paşa iyi dayanıyor azizim. Geçenlerde bir tamim yayınlamış.

Talat merakla sordu.

— Ne tamimi?

— E asker aç tabii, her yerdeki sorun orada dâ var. Bakmış ki askerin et ihtiyacını karşılayacak para gelmiyor İstanbul'dan. Verilen tayınlar** da gittikçe ufalıyor. O da askere et ihtiyacı için çekirge yemelerini öğütlemiş.

— Çekirge mi?

— Evet, hadiste de der ya, "İki ölü ve iki kanlı bize helal oldu" diye. Ölülerden biri balık öbürü çekirge. Orada da çekirgeden bol şey yok zaten. Hatta tamimde toplanan çekirgenin nasıl kurutulacağını, nasıl haşlanacağını bile yazmış. Askeri özendirmek için de yapılan yemekten ilk o tatmış.

— Helal olsun Paşa'ya. Biz de o çekirgelerden mi getirtsek İstanbul'a, bilmem ki?

— Hayrola, nereden çıktı bu şimdi?

Talat ayağa kalktı, bıyıklarıyla oynayarak odada dolaşmaya başladı.

— Sen de biliyorsun, durum iyi değil Enver. Ama duymak istiyorsan bir kere daha diyeyim. Devletin iktisadi gücü artık tükendi. Bitti! Kefenlik bez bile artık vesikayla satılıyor. Ve ben kendime bile itiraf etmeye çekiniyorum ama işin gerçeği ne yapacağız ben de bilmiyorum.

---

* Mescid-i Saadet: Peygamberin Medine'ye hicretinden hemen sonra ashabıyla birlikte inşa ettiği mescid. Mescid-i Resul, Mescid-i Nebevi adlarıyla da anılır.

** tayın: somundan biraz küçük olan asker ekmeği

Enver sıkıntıyla alnını kırıştırdı. Durumun vahametinin farkındaydı ama Talat'tan duymak ağır gelmişti ona. Hayatı boyu parayla pulla işi olmamıştı, hatta özel olarak uzak durmuştu akçeli her işten. Ama şimdi anlıyordu ki parasız kahramanlık da bir yere kadardı. Yarı açken, elinde silah, ayağında postal yokken ve de üstelik malaryadan tifoya, dizanteriden tifüse bin türlü hastalıktan kırılırken ne kahramanlık beklenebilirdi ki askerden...

— Yakup Cemil mevzuu ne olacak?

Talat Bey'in sorusuyla irkildi Enver. Gerçekten de ne olacaktı Yakup Cemil mevzuu? Konuyu geçiştirmek için hafifçe omuzlarını silkti ama Talat'ın vazgeçmeye niyeti yoktu.

— Bak Enver. Tamam, seni anlıyorum, Yakup Cemil eski dostun, yoldaşın. Çok desteğini gördün. Ama yoldan çıktı, destekten çok köstek artık. Farkında değil misin verdiği sana, adına, daha da önemlisi davaya verdiği zararın?

Enver sessizdi. Ne cevap vereceğini bilmediğinden değil de vereceği cevaptan korktuğundan sessizdi. Ama Talat'ın susmaya niyeti yoktu.

— Çorum'a yolladık, kendini kadı ilan etti, yargılamadan, sormadan kafasına göre adam idam ettirdi. Ermenilerin tehciri için vazife verdik, eline yüzüne bulaştırdı. Kendisi yetmezmiş gibi adamları da eşkiya kesildi başımıza. Bitlis'e gönderdik isyanları bastırsın diye, öyle sert davrandı ki isyanlar daha da arttı. Bağdat'ta senin emirlerini dinlemedi, kendi başına taarruz kararı verdi, bölüğünün yarısı boş yere şehit oldu. Sen sanıyor musun ki bunlar Yakup Cemil'e mal ediliyor? Kaç kişi bilir Yakup Cemil'i? Onun her tür fevriliği, izansızlığı, yenilgisi senin başına kalıyor, haberin olsun. Şimdi yolda, İstanbul'a geliyor ama burada da huzur vereceğe benzemiyor.

Talat birdenbire sustu. Enver bilirdi onun bu hallerini. Talat konuşmasının en fevri anında susarsa eğer asıl söylemesi gerekeni yuttu, frene bastı demekti. Kararsız kaldı Enver. Acaba üsteleyip ağzından lafı alsa mıydı, yoksa bıraksa da konu kapansa mıydı? Dayanamadı, konu Yakup Cemil ise eğer geçiştirmeye gelmezdi.

— Ne oldu, bir şey diyecektin de vazgeçtin sanki?

— Sağlam bir istihbarat geldi bana. Yakup Cemil darbe yapıp bizi devirmeyi planlıyormuş. Bizi devre dışı bıraktıktan sonra da müttefiklerimizden bağımsız olarak barış yapacakmış.

Enver sinirle gülümsedi.

— Tabii, İngiliz de kapısını sonuna kadar açmış, Yakup Cemil'i bekliyordu çünkü.

Daha konuşacaktı da yuttu. Şimdi kendisini devirmeye çalışsa da eski dostunun, silah arkadaşının arkasından konuşmayı yediremedi kendisine.

— Ömer Naci de işin içinde miymiş peki?

— Evet.

— Emin misin? Sağlam mı istihbarat gerçekten?

— İyice soruşturmadan senin mideni bulandırmam, Enver.

Enver biliyorum der gibi başını salladı. Başkası olsa hemen idamını isterdi, isterdi de söz konusu Yakup Cemil ile Ömer Naci olunca iş değişiyordu tabii. Sonra birden bire yerinden kalktı. Hızla kapıya doğru yürüdü. Kapıdan çıkmadan kendisini endişeli gözlerle takip eden Talat'a döndü.

— Beni karıştırma. Sen gereğini benden iyi bilirsin.

***

Wagner çaldığını neden sonra fark etti Naciye. Piyanonun başına oturduğunu hatırlıyordu, çalmaya niyetlendiğini de... Ama öyle dalmıştı, öyle kendine gömülmüştü ki ne çaldığının farkına vardığında neredeyse ortasına gelmişti parçanın. İçi sıkıldı birden, çok değil üç-beş sene önce Enver ona Wagner'i sevdiğini yazdığında nasıl burun kıvırdığını hatırladı. İçinden Wagner çalmak geldiğine göre ne çok değişmişti, nasıl da kararmıştı ruhu demek ki...

Hışımla kalktı tabureden, kendine değişmediğini ispat etmek için ısmarlama bir gülümseme yerleştirdi yüzüne, eskiden yaptığı gibi eteklerini toplayarak zıplaya zıplaya dolaştı odayı bir uçtan bir uca... Kararlıydı, bugün ne Enver'in dertlerine yoracaktı kafasını,

ne de Devlet-i Ali'nin. Saraylı Naciye'nindi bugün, ne zamandır sakladığı, handiyse gömdüğü biraz havai biraz hovarda en çok da gamsız saraylı Naciye'nin...

Kapının çaldığını duyunca etekleri havada yakalanmamak için heyecanla en yakınındaki koltuğa oturdu. Vartan Efendi'yi bekliyordu. Ağzı kulaklarında görünmemek için gülümsemesini sildi yüzünden ve seslendi.

— Girin.

Seher'in omzunun arkasında Vartan Efendi'nin kel kafasını görünce tahmininin doğru olduğunu anladı. Yaşına hürmeten buyur etmek için ayağa kalktı.

— Hoş gelmişsiniz, Vartan Efendi. Sıhhattesinizdir inşallah?

Ermeni kuyumcu gördüğü hürmetten mahçup yanakları kızararak cevap verdi.

— Sağlığınıza duacıyız sultanım.

Naciye pek severdi Vartan Efendi'yi. Çocukluğundan beri ayda bir kez göre göre artık düpedüz ahbap olmuşlardı. Saray geleneğine göre her şehzadenin bin altın maaşı vardı, her sultanın ise yüz altın. Ancak sultan evlenirse maaşı sekiz yüz altına çıkardı. Vartan Efendi ise sultanların favori kuyumcusuydu. Maaşların alındığı tarihe göre önceden randevusunu alır, içi kırmızı kadife kaplı bavuluyla tek tek sarayları gezerdi her ay. Naciye önceleri annesinin yanında çıkmıştı Vartan Efendi'nin yanına, ilgilendiğinden değil de sıkıcı saray günlerini biraz olsun renklendirmek için... Ama sonra iyiden iyiye düşkün olmuştu mücevhere. Her ay almasa da Vartan Efendi'nin bavulunun önünde saatler geçirmeye, her parçayı tek tek deneyip aynaya bakmaya, kuyumcunun ağzından diğer saraylarla ilgili son dedikoduları dinlemeye bayılırdı. Gerçi evlendiğinden beri artık neredeyse hiç mücevher almaz olmuştu ya neyse... Enver istemediğinden değil, memleket meselelerini dinledikçe artık içinden gelmediği, canı çekmediği için. Ama bugün hevesliydi, illa ki alacaktı bir parça, ya yakut bir yüzük almak vardı aklında ya elmas bir küpe...

Vartan Efendi de Naciye'nin iştahının farkındaydı. Gelinlik kızın duvağını kaldırması gibi naza çeke çeke açtı bavulunu. Ortadaki mermer sehpanın üstünü boşalttı önce. Ardından sehpaya kırmızı kadifeden bir örtü yaydı ve tek tek dizmeye başladı bavulundakileri.

Naciye tırnak büyüklüğündeki elmasları, bakla kadar yakutları görünce şekerci tezgahına gelmiş çocuk gibi heyecanlandı birden. Gözüne Vartan Efendi'nin sehpanın tam ortasına yerleştirdiği yakut yüzüğü kestirmişti bile. Yüzüğün dört köşe taşının rengi etrafını silme saran pırlantaların arasında daha da kızarıyordu sanki. Naciye heyecanını belli etmemeye çalışarak bir çırpıda uzandı, parmağına yüzüğü geçirdi.

— Pek yakıştı sultanım.

Vartan Efendi malını satmak için elbette yakıştı derdi de Seher kesseler doğruyu söylerdi. O yüzden soran gözlerle Seher'e çevirdi başını. Seher'in gülümsemesini görünce rahatladı. Demek ki yakışmıştı. Ayağa kalktı, bir de aynada görmek için şöminenin üzerindeki varaklı aynaya doğru ilerledi. Elinin ayası kendisine bakacak gibi tuttu aynaya, hayal ettiğinden bile güzeldi. Gözlerini aynadan ayırmadan Vartan Efendi'ye seslendi.

— Bunu alıyorum.

Kuyumcu sessizce bavulundan ipek ipliklerin sarılı olduğu makarasını çıkardı, bir iplik çekti.

— Müsaadenizle sultanım.

Naciye istemeye istemeye yüzüğü çıkarıp uzattı. Vartan Efendi işini bilen insanların elçabukluğuyla ipliği yüzüğün taşının üzerine yerleştirdi, cebinden kibrit çıkarıp ipin ucunu tutuşturdu. İp yakuta geldiğinde kendiliğinden sönüverince kuyumcunun yüzünde gururlu bir gülümseme belirdi. Sattığı taş imtihanı geçmişti. Zira ancak yakut gerçekse ipek alev almazdı.

— Aman Vartan Efendi, bunca yıllık hukukumuz var, ne senden ne sattığın maldan şüphe ederim.

Naciye yüzüğü tekrar parmağına takabilmek için sabırsızlanıyordu. Vartan Efendi'nin yüzünde o vakte kadar hiç görmediği bir

huzursuzluk hissetti. Sanki bir şey söyleyecekmiş de kararsız kalmış gibiydi. Naciye üsteledi.

— Ne oldu Vartan Efendi, bir sıkıntın mı var?

Kuyumcu kelimeleri tarta tarta girdi lafa.

— Bunca yıllık hukumuz var dediniz de ondan cesaret aldım sultanım.

— Elbette var. Ne oldu hayrola...

— Senden şüphe etmem dediniz de... Ben çok küçükken geldim İstanbul'a. Babam elim ekmek tutsun, hiç olmazsa bir sanatım olsun diye Kayseri'den daha dokuz yaşındayken beni ustamın yanına yolladı. Ustam da köylümdür, uzaktan akrabamızdır hem de. Neyse ben ekmeğimi burada sayenizde kazandım yıllardır ama köyümü de unutmadım.

Naciye dikkatini parmağında ışıldayan taştan Vartan Efendi'nin anlattıklarına vermeye zorlanarak dinliyordu. Ermeni kuyumcu ise alnında sıkıntıdan boncuk boncuk biriken terini silerek devam etti sözüne.

— Aydan aya köyüme para yolladım hep. Mektubumu hiç kesmedim. Arada gittiğim de oldu. Ta ki... Geçen seneye kadar...

— Geçen sene ne oldu ki?

Kuyumcu önce anlamamış gibi baktı Naciye'nin suratına. Naciye'nin bilmediğine değil de kendisi için bu kadar önemli olanın bir başkası için bu kadar önemsiz olduğunaydı hayreti. Doğru kelimeyi bulmak için düşündü biraz. Yaşanılanları anlatmak için doğru kelime neydi ki?

— Tehcir oldu ya sultanım.

Naciye hatırlamıştı, ya Enver bahsetmişti ya bir yerlerden duymuştu.

— Ha evet, ama İstanbul'daki Ermenilere dokunmadılar, sen iyisin değil mi?

— Yok dokunmadılar, ben iyiyim şükür ama dedim ya köyüm... Annem... Yaşlı babam... Kardeşlerim...

Daha fazla konuşamadı. Birden hıçkırığa döndü sesi. Naciye şaşkındı. Ne olduğunu anlamamıştı. Kalktı, Seher'e fırsat vermeden

kendi elleriyle sürahiden bir bardak su doldurdu, Ermeni kuyumcuya uzattı. Birkaç yudum sudan sonra biraz kendine geldi Vartan Efendi, mahçup mahçup devam etti sözlerine.

— Kusura bakmayın efendim. Çok meraktayım. Mektuplarıma cevap alamıyorum. Benim İstanbul dışına çıkmam yasak, gidemiyorum. Aldığım havadislere göre bizimkiler de sürülenler arasındaymış. Ama nereye götürüldüler, hepsi bir arada mı bilmiyorum. Babam çok yaşlıydı, kaldırabildi mi onca yolu, sağ mı merak ediyorum.

Durdu, kesme kristal bardaktan birkaç yudum daha su içti.

— Ölse öldü dersin, mezarında dua edersin. Ama böylesi çok zor.

Naciye sessizdi. Hayatında belki de ilk kez ne diyeceğini bilemiyordu. Evet, tehciri duymuştu da kafa yormamıştı hiç üstüne. Hep aklından seyahate gider gibi bavullarını toplayıp gittikleri geçmişti, fazlası değil...

— Ben ne yapabilirim?

Vartan Efendi terle, gözyaşıyla ıslanmış yüzünü kaldırdı, gözlerini gözlerinden ayırmadan Naciye'ye cevap verdi.

— Siz Enver Paşa'nın zevcesisiniz, her şeyi yapabilirsiniz, sultanım.

Naciye yumruk yemiş gibi kalakaldı. Nasıl da düşünememişti, elbette bu kararın arkasında Enver vardı. Ermeniler bir gün durduk yere toptan yurdunu yuvasını bırakıp gitmeye karar vermemişti ya... Birden elinde bir ağırlık hissetti, gözü parmağındaki yeni yüzüğüne takıldı, yakutun kızılından tiksindi aniden, nasıl da kan kırmızısıydı.

Aklındaki binbir soruyla akşamı zor etti Naciye. Acaba Vartan Efendi'nin ailesini bulabilecek miydi? Acaba yaşıyorlar mıydı? Neden sürülmüşlerdi? Nereye sürülmüşlerdi? Allah korusun, öldülerse Vartan Efendi'ye bunu nasıl söyleyecekti? Arabanın sesini duyduğunda telaşla koştu kapıya. Normalde evde iş konuşulmamasına gayret eder, eğer Enver'in evde toplantısı olacaksa da muhakkak akşam yemeğinden sonra olmasına dikkat ederdi ama kendi koyduğu bu kural bu kez umurunda bile değildi. Kapıyı açtığında Enver daha

merdivenlerdeydi. Enver'i görür görmez tüm gün boyunca beynini kemiren düşüncelerin hepsi bir anda uçtu gitti. Yüzü mermer gibiydi Enver'in, bembeyaz, soğuk...

— Ne oldu Enver?

— Hele bir içeri gireyim, konuşuruz Naciye.

Naciye sessizce takip etti Enver'i. Belliydi, kesin bir şey olmuştu, kocasını taşa kesen, derin, ağır bir şey. Çalışma odasına geçtiklerinde kapıyı kapattı, koltuğa kadar bile yürüyemeyip girişteki sandalyeye yığılan kocasına endişeyle bir bardak su doldurdu.

— Enver, ne olur söyle, ne oldu?

Dişlerinin arasından tıslayarak cevap verdi Enver.

— Bugün Yakup Cemil idam edilmiş.

— Nasıl yani, sen bilmiyor muydun? Ne demek idam edilmiş? Senin adamlarından değil miydi o?

— Öyleydi.

— Bab-ı Ali Baskınında beraber değil miydiniz?

— Öyleydik.

— Peki neden?

— Bize darbe yapmayı planlıyormuş.

Naciye derin bir nefes aldı, sakinleşmek için değil de düşünmek için. Ameliyat olurken bahçede bekleyecek, doktorunu tehdit edecek kadar Enver'e bağlı olan biri nasıl onun devrilmesi için plan yapardı ki...

— Peki sen nasıl göz yumdun idamına?

Enver omuzlarını silkerek cevap verdi.

— Yapacak bir şey yoktu Naciye. Yakup Cemil'i iyi tanırım, darbesi kansız olmazdı onun. Ben Talat Paşa'ya beni karıştırmayın dedim. O da karıştırmadı.

— Ne zaman olmuş?

— Dün ben yurtdışındayken. Ben bu sabah öğrendim.

Naciye sustu, konuşmak istiyordu ama kelimelerini kaybetmişti sanki. Ne denirdi ki böyle durumda? Başın sağ olsun dese olmazdı, Allah sabır versin dese yakışmazdı. Rahmet okumak da gelmedi içinden. Zira Enver'in dediği gibi Yakup Cemil darbe yapacak olsa önce Enver'in başını alırdı.

— Yemeği yemek odasına hazırlatmıştım ama buraya getirteyim istersen. Yoksa yatak odasına mı istersin?

Enver kafasını kaldırdı, evlendiğinden beri ilk kez kızmıştı karısına, bu haldeyken yemeği nerede yiyecekleri miydi mesele? Ama sonra genç karısının yüzündeki dağılmışlığı gördü, silah arkadaşlığından dostluğa, dostluktan idam sehpasına giden hikayeye şahit olunca kim bilir kafası nasıl karışmıştı? Haksız da değildi hani, artık kendi bile anlayamıyordu ki yaşadıklarını... Naciye'yi rahatlatmaya çalışarak gülümsedi.

— Yemek odasında yeriz.

Yemeğe geçtiklerinde bir anda aklına Vartan Efendi geldi Naciye'nin. Acaba hemen sorsa mıydı, yoksa yemek sonunu mu bekleseydi? Belki de en iyisi yarına bırakmaktı. Ama aklına babası yaşındaki kuyumcunun yaşlı gözleri gelince daha fazla dayanamadı.

— Vartan Efendi geldi bugün.

Enver yapmacık bir ilgiyle kaldırdı başını çorbadan.

— Anne babasını merak ediyormuş.

Bir çırpıda anlatıverdi duyduklarını. Sözlerini bitirdiğinde Enver'in yüzündeki kayıtsızlığı görünce telaşla sordu.

— Biz anne babasını bulmak için bir şey yapamaz mıyız peki?

Enver'in cevabı katiydi.

— Hayır.

Naciye bir anda duvara çarpmış gibi hissetti kendini.

— Anlamadım.

— Hayır dedim, yapamayız.

— Neden peki?

Enver kaşığını gürültüyle masaya bıraktı. Bu akşam aklından geçen son şey yemek masasında karısıyla Ermeni meselesini konuşmaktı. Alnını buruşturarak kestirip attı.

— Sen Ermeni olarak kuyumcu Vartan Efendi'yi biliyorsun Naciye. Ben ise Anadolu'yu karıştıran, Rus'la Fransız'la işbirliği yapan, bunca yıldır yediği Osmanlı ekmeğini unutup devletin arkasından iş çeviren, askere tuzak kuran Ermeni'yi biliyorum. Evet, hepsi aynı değil, eminim. İyisi de var, hatta belki kötüsünden daha çok...

Ama savaştan geçiyoruz, Naciye. Belki Boğaz kıyısından fark etmiyorsun ama alev alev yanıyoruz. Böyle zamanlarda kurunun yanında yaş da yanar. O yüzden hayır. O yüzden elimden bir şey gelmez.

Naciye yutkundu. Pişmandı, keşke bu akşam konuşmasaydı, keşke daha rahat bir zamana bıraksaydı Vartan Efendi'nin isteğini aktarmayı. Ama ne değişirdi ki? Devletin hayrı için en yakın arkadaşlarından birinin idamına bile göz yuman kocası hiç tanımadığı Ermeni bir aile için bir şey yapar mıydı ki?

— Afiyet olsun. Ben bu gece erken uyuyacağım. Malum dün gece geldim yoldan, yorgunum.

Naciye, Enver'in arkasından bakakaldı. Bir kez daha aynı soru takılmıştı aklına. Hangisi gerçek Enver'di acaba? Müşfik, şefkatli kocası mı? Yoksa doğru bildiği uğruna her şeyi yapan gözükara hatta acımasız asker mi?

— Sultanım iyi misiniz, ne oldu? Paşa'yı merdivenlerde yalnız görünce meraklandım.

Seher'in sorusuyla irkildi birden. Sonra hırsla ayağa kalktı, parmağındaki yüzüğü hışımla çıkarttı, merakla kendisini izleyen Seher'e uzattı.

— Seher, al bunu. Ben takamayacağım. Senin olsun. Sana benden hediye olsun.

Tam kapıdan çıkacakken döndü.

— Seher, senin ayhalin geçti mi?

Seher hem eline tutuşturulan yüzükten hem de sultanın böyle bir soruyu bu kadar teklifsizce sormasından şaşkın kekeledi.

— Dün bitti sultanım. Bu sabah abdest aldım.

— Bugün ayın kaçı?

— 27'si, neden sordunuz?

Gayriihtiyari eli karnına gitti Naciye'nin, kat kat kumaşın altından hissetmeye çalıştı karnını. Demek ki beklediği sonunda yola çıkmıştı. İsviçre saatlerine benzetirdi annesi onu, ilk ayhali gördüğünden beri bir kez olsun şaşmamıştı vakti. Önce o olurdu, hemen ardından Seher. Bunca hay huy arasında gün saymak aklına bile gelmemişti ki... Seher'inki olup bittiğine göre iki hafta gecikmişti demek ki. Hayat nasıl muzipti. Mutlulukla mutsuzluk nasıl da birbirini çeken tren katarlarına benziyordu.

On Dördüncü Bölüm

Enver'i uyandırmamak için olabildiğince sessiz yorganı üstüne çekmeye çalıştı Naciye. Ama yok nafile, beceremiyordu bir türlü. İki yol vardı; ya üşüyecekti ya Enver'i uykusundan edecekti. O da son zamanlarda pek hassastı, Naciye yatakta kolunu kıpırtadacak olsa sanki kulağının dibinde Mehter Marşı çalmış gibi fırlayıveriyordu yataktan. Boynu da handiyse tutuldu tutulacaktı. Hekim nefes alması kolay olsun diye üst üste yastıklarla uyumasını tembihlemişti ama kolay değildi ki. Ne sağa dönebiliyordu, ne sola... Üç yastığı üst üste koyup koltukta oturur gibi yerleşiyordu yatağa. E böyle olunca da Enver'i boynuna kadar örten yorgan onun karnında kalıyordu.

Birden karnında bir hareketlilik hissetti. Daha önceki tekmelere hiç benzemiyordu bu. İçindeki kapıları açmak istiyordu sanki bebek. Ama hekimin söylediği tarihten iki hafta erkendi. Daha beklemiyordu ki... Enver'e seslensem mi diye içinden geçirmişti ki sancıyla sıçradı yatakta.

— Ne oldu, vakit mi geldi yoksa?

Naciye, Enver'in telaşına mı gülsün, bebeğin erken geleceğinden mi ürksün bilemeden fısıldadı.

— Seher'i çağır, Enver. Galiba geliyor artık.

Enver üstüne röpdöşambırını giymeden fırladı yataktan. Sancı kesilmişti. Acaba erken mi davrandım diye hayıflandı Naciye.

Ellerini geceliğinden içeri soktu, tedirgin tedirgin okşadı karnını. Kız mı gelecekti acaba, yoksa erkek mi?

— Naciye iyi misin kızım?

Annesini ve Filisan Kadını görünce şaşırdı. Onlara da haber verdiğine göre iyice korkmuş olmalıydı Enver. Zaten son bir aydır Naciye'ye göz kulak olmak için onların yalısında kalıyorlardı. İlk başta göz hapsinde gibi hissetmişti Naciye ama sonradan pek hoşuna gitmişti nazlanmak. Annesi de Filisan Kadın da sürekli üstündeydi, kuş gibi ağzına beslemedikleri kalmıştı neredeyse.

— İyiyim anne. Enver nerede?

Hekime telefon açmaya indi.

— Üstüne bir şey almadı, üşümesin. Seher, sen Paşa'nın röpdöşambırını indiriver.

Bir anda kelimeler boğazına dizildi Naciye'nin. İçi yırtılıyordu sanki. Bebek elinde denizci çapasıyla mı geliyordu ne? Yoksa nasıl bu kadar sancırdı ki? Onun bağırışının ardından Enver nefes nefese odaya girdi. Her şey vardı yüzünde; korku, endişe, sevinç, merak, gurur, şükür...

—Asaf Derviş Paşa'yı* da, Süleyman Numan Paşa'yı** da aradım. İkisi de yolda. Asaf Derviş sıcak su hazırlasınlar dedi.

Dayanamayacak gibiydi Naciye. Kimseyi görmek istemiyordu yanında. Neden her acıyı kadınlar çekiyordu ki? Tek başına mı peydahlamıştı bu çocuğu? Allah neden ağrısını da pay etmemişti ki? Madem tek başına doğamıyordu şu çocuk, madem bir de babaya ihtiyaç vardı, neden doğum ağrısı sadece annenin üzerine kalıyordu ki?

Acıyla kıstığı gözkapaklarının arasından Seher'in Enver'e röpdöşambırını uzattığını gördü. Tepesi attı birden. Az önce kızcağızı tembihlediğini unutmuştu bile. Kendisi bu haldeyken paşanın üşüyüp üşümediğini nasıl umursardı? Ne girdiği belliydi, ne çıktığı, hayalet gibiydi, sinsinin tekiydi zaten.

---

* Asaf Derviş Paşa: Jinekoloji yi Türkiye'ye getiren cerrah olarak bilinir. Eski bakanlardan Kemal Derviş'in amcasıdır.

** Süleyman Numan Paşa: Osmanlı Ordusu Başhekimi

Başında dua okuyan Filisan Kadın'a da kızgındı. Ne biliyordu ki doğum sancısını, hiç doğurmamıştı ki o. Doğursa duayla muayla geçmeyeceğini bilirdi zaten. Uzanıp elini sokmak istedi içine, dirseğine kadar sokmak, onu parçalamaya çalışan canavarı içinden çekip çıkarmak. Sonra annesini gördü. Nasıl da anlayışla bakıyordu, nasıl da gerçekti gözlerindeki acı, nasıl da iyi geliyordu avuçlarını ovması. Birden sevdi annesini, hiç sevmediği, hayat boyu sevebileceğini sanmadığı kadar sevdi. O da annesini böyle acıtmış mıydı yoksa? Bir tek annesinin duyabileceği kadar usulca mırıldandı.

— Özür dilerim, anne.

Sonrası karanlık... Sonrası teslimiyet... Sanki bir temsil izliyor gibiydi. Babası yaşındaki doktorlar odaya girdi, Enver'i dışarı çıkardılar, kadınları uzaklaştırdılar. Nefes aldı, nefes verdi, aldı, verdi. Kapının dışından gelen Kur'an seslerini duydu. Terinden, ıslaklığından, çıplaklığından, ağdacıdan bile sakındığı çığlıklarından utandı. Sultanlığın da tahtın da palavranın büyüğü olduğuna iman etti. Acıydı en büyük hükümdar, karşısında herkesin secde ettiği büyük hükümdar! Sonra sabah alacasında bir ses duydu, bir ağlamayla yırtıldı gecenin karanlığı sanki, içinden çıkardıkları kızıl pembe bebekle gece güne döndü. Pencereden sızan güneş gözüne girerken bitkin seslendi telaşlı kalabalığa.

— Kız mı erkek mi?

— Kız sultanım.

— Sağlıklı mı, her şeyi tam mı?

— Nurtopu gibi maşallah.

— İsmi Mahpeyker* olsun. O benim gecemi aydınlattı. İsmi de kendi gibi nurlu olsun.

***

Garip bir huzursuzlukla uyandı Naciye. Dinçti, dinlenikti, aylardır hiç olmadığı kadar hem de. Korkuyla fırladı yataktan. Mahpeyker'in

* Mahpeyker: Yüzü ay gibi güzel, nurlu, parlak

bu saate kadar uyuması imkansızdı. Allah korusun bir şey mi olmuştu yoksa, kusup da boğulmuş muydu, yorganı yüzüne gelmiş de nefessiz mi kalmıştı? Yataktan beşiğe üç adımlık mesafeyi nasıl yürüdüğünü bilemedi. Beşikte olmadığını görünce önce bir rahatladı, sonra aklına bin türlü şey üşüşüverdi. Ya biri kaçırdıysa? Yoksa kim ondan habersiz alıp götürmeye cüret edecek?

— Seheeerrrr!

Öyle bir bağırdı ki kendi bile korktu sesinden. Yatağa çöktü, az önceki dinlenmiş halinden eser kalmamıştı. Eli ayağı uyuşmuştu, sanki boynunun arkasına biri koca bir tuğla bırakmıştı. Tansiyonu mu düşmüştü ne?

Seher kapıyı çalmadan içeri girdi. Bembeyazdı yüzü.

— Ne oldu sultanım?

— Mahpeyker nerede?

— Paşa'yla beraber...

Bir anda rahatladı Naciye, ta ki Seher cümlesini bitirinceye kadar.

— Yatla gezmeye gittiler.

Kan beynine çıktı Naciye'nin. Yerinden hızla kalkıp pencereye koştu. Görünürde yat filan yoktu. Art arda soruları sıraladı.

— Nereye gittiler? Nasıl izin verdin? Ne giydirdiniz üzerine?

Sonra pencereyi açtı, kolunu pencereden dışarı uzatıp söylenmeye başladı.

— Hava serin, bu havada el kadar çocuğun ne işi var yatta? Üşütecek!

Seher uçar adımlarla tuvalet masasında duran kolonyayı aldı, Naciye'nin bileklerine sürüp ovalamaya başladı.

— Merak etmeyin, sultanım. Avrupa'dan gelen ceketi var üzerinde. Başına da şapkasını taktık, kulaklarını da şapkanın içinden şalla sardık.

— Terler o zaman. Sırtına bez de koysaydınız.

— Ben bez koydum yanlarına.

— Enver beceremez ki sırtındaki bezi almayı. Nasıl müsaade ettin Seher? Neden beni uyandırmadın?

Seher elindeki bir bardak suyu uzatarak cevap verdi.

— Söyledim sultanım ama Paşa gece boyu uyumadığınızı söyledi. Tüm çalışanları, "Parmaklarınız ucunda yürüyün, sultan uyanmasın," diye de tembihledi.

Süngüsü bir anda düştü Naciye'nin. Seher'e söylenmek nafileydi. Kızcağız koskoca Paşa'ya karşı gelemezdi ki? Birden memelerinde zonklama hissetti, ardından geceliğinin ıslandığını fark etti. Mahçup mahçup sabahlığını geçirdi üstüne. Sütü geldiğine göre bebeğin acıkması da yakındı. "Çok değil, birazdan basar yaygarayı," diye geçirdi içinden. Enver de o zaman görürdü bebekle yat gezisini.

— Eli mahkum, az sonra koşa koşa getirir bebeği. Sen iyisi mi bana dolaptan bir elbise çıkar da, bari geldiğinde beni böyle perişan görmesin.

Seher çıkınca alelacele giyindi Naciye. Omuzlarından beline uzanan saçlarını gevşekçe toplayıverdi. Aynada gördüğü kendisi değildi sanki. Onca uykusuzluğa, onca yorgunluğa karşın eskisinden daha da güzel mi görünüyordu ne? Bakışları yumuşamıştı, gözünün delişmen mavisi durulmuştu sanki. Mutluydu, çok mutluydu, mutluluğundan korkacak kadar mutluydu. Kim bilir belki de korkudandı hep huysuzlanacak bir şey bulması. Peri büyüsünün bozulacağına, sırça köşkte yaşayan sultanın masalına cadıların canavarların karışacağına dair çocukça korkusundan...

Uzaktan bir motor sesi çalındı kulağına, emin olmak için pencereye seğirtirken tiz bir ağlama sesi duyunca emin oldu, gelmişlerdi. Koşarcasına odadan çıktı, merdivenlerden indi, kaşlarını çatarak kapıyı açtı. Enver'in alı al moru mor halini görünce daha fazla çatamadı kaşlarını, kahkahayı basıverdi.

— Eee, ordu yönetmeye benzemez Paşa bu işler.

Enver sıkıntıyla uzattı Mahpeyker'i.

— Doğru söylüyorsun, benzemiyormuş vallahi. Bir anda ağlamaya başladı. Nasıl kırdık dümeni, nasıl yetiştik yalıya hatırlamıyorum.

Naciye kucağına alınca susuverdi bebek. Burnuna gelen süt kokusuyla sarhoş, elbisenin üstünden memeyi aranmaya başladı. Nasıl da

Enver'e benziyordu? Gözü, kaşı, sakin inadı, en çok da Naciye'ye her kavuştuğunda yüzüne yansıyan huzurla kopyasıydı sanki Enver'in.

***

Günün en güzel saatiydi Naciye için. Akşam ha indi ha inecekti, Boğaz'ın mavisi henüz kızıla direniyordu. Bebek meyve püresini yemiş, keyfi yerinde, halının üstünde oyuncaklarıyla oynuyordu. Enver'in gelmesine birkaç saat kalmıştı. Yalının salonundaki tek ses Mahpeyker'in tahta küpleri üst üste koyabildiğinde çıkardığı mutluluk sesleriydi. O huzur tablosunda bir an Seher'i düşündü Naciye. Başkasının baş karakter olduğu bir romandaki sessiz, itaatkar, hamarat yardımcı Seher'i. İçi cız etti. İşte kendisi yuvasını kurmuştu, anne de olmuştu şükür artık. Seher ise hep gölgesindeydi, sadece ihtiyaç olduğunda beliriveren, sadece sorulduğunda konuşan, sadece Naciye'nin hayatını yaşayan vefalı bir dost, o kadar. Artık onun da kendi romanında başrolü almasının vakti gelmemiş miydi? Pişmanlıkla baktı Seher'e, Çerkez kızının bakanda iz bırakmayan ama rahatsız da etmeyen çehresini süzdü ona fark ettirmeden. Gözünün etrafında belli belirsiz kırışıklar mı peydahlanmıştı ne? Dayanamadı, sordu.

— Seher, mutlu musun?

Seher boş boş baktı hanımına. Daha önce kimse ona böyle bir soru sormamıştı ki... Kendisi bile hiçbir zaman mutlu muyum diye düşünmemişti ki... Hanımı mutluysa o da mutluydu, o kadar. Kendisi teferruattı.

— Bilmem, neden sordunuz sultanım?

Naciye bir an sessiz kaldı. Acaba şimdi mi söyleseydi, yoksa son dakikaya mı bıraksaydı? Ya olmazsa diye yüreğini kaldırmak istemiyordu Seher'in. Sonra dayanamadı, bir çırpıda söyleyiverdi.

— Sana münasip bir talip var.

Seher'in beyaz yüzü önce pembeye döndü, ardından kıpkırmızı oldu. Utana sıkıla sordu.

— Kimmiş sultanım?

— Vallahi ben de tanımıyorum. Ama Enver Paşa münasip bulmuş. Epeydir aklındaydı da, sana kimseleri yakıştıramıyordu. Kızkardeşi gibi titizlendi Allah seni inandırsın. Yüzbaşıymış, zevcesi geçen yıl ölmüş.

Seher'in aklına bir anda milyonlarca soru hücum etti. Nereliydi, çocuğu var mıydı, validesiyle mi oturuyordu, ev neredeydi, adı neydi, yaşı kaçtı? Naciye, Seher'in soru sormasına fırsat vermeden devam etti.

— Adının Celal olduğunu biliyorum. Antepliymiş. Ailesi de oradaymış. Karısı ölünce yalnız kalmış, çocuğu da yokmuş zaten. Dahasını ben de bilmiyorum. Paşa müsait bir akşam eve gelmesine müsaade edecek. Sen de karşılarken görürsün. Ne dersin, olmaz mı?

Seher cevap veremedi. Olmaz mıydı, olurdu tabii, neden olmasın ki, neden o da bir yuva kurmasın ki...

— Hava serinleyecek. Ben Mahpeyker'e bir yelek getireyim.

Yelek bahaneydi tabii. Odadan çıkmak, biraz yalnız kalıp hülyaya dalmak istemişti. Antep neredeydi ki? Çalışma odasındaki haritaya baksa bulabilir miydi acaba? Karısı neden ölmüştü kim bilir, ya hâlâ karısına aşıksa?

— Hayrola Seher, selam vermek yok mu?

Bir anda buz kesti Seher. Nasıl da görmemişti Abdulhalim Efendi'yi, görülmeyecek gibi de değildi ki, dağ gibi gösterişliydi. Suçüstü yakalanmış gibi mahçup cevap verdi.

— Estağfurullah efendim. Mahpeyker'e yelek için koşturuyordum, dalmışım. Buyrun Sultan Hazretleri müzik odasında, yanında Mahpeyker de var.

— Tamam sen git, ben yolu biliyorum nasıl olsa...

Kapının önüne geldiğinde açmadan önce derin bir nefes aldı Abdulhalim Efendi. Lafa nasıl girsem diye yokladı kendini, bulamadı, bazı şeyleri söylemenin kolayı olmazdı ki... Kapıyı iki kere tıklattı, Naciye'nin sesini duyunca yüzüne kondurduğu ısmarlama bir gülümsemeyle girdi içeri.

— En sevdiğim kız kardeşim burada mıymış bakalım.

Ağabeyini görünce Naciye şımarıverdi. Çocuksu bir kahkahayla karşıladı baba bir ana ayrı ağabeyini.

— Ağabeyciğim iltifat mı bu şimdi? Başka kızkardeşin yok ki senin.

Yerde oynayan Mahpeyker'i görünce unutuverdi Abdulhalim Naciye'yi. Ağabeyine cilveler yapan kızını hem gurur hem de kıskançlıkla izledi Naciye. Kız annesi olmak biraz da böyle bir şeydi galiba. Hem delice sevmek, hem de çok sevdiklerinin kızına olan ilgisini asla dillendirilemeyecek bir kıskançlıkla izlemek. Büyümüştü işte, oysa dün gibiydi buna benzer bir İran halısının üzerinde ağabeyinin onunla oynayışı.

— Hayrola ağabey, gündüz bu saatte hangi rüzgar attı seni buraya?

Ağabeyi birden ciddileşti. Mahpeyker'i kucağına aldı, odanın denizden en uzak tarafındaki kanepeye bıraktı.

— Naciye, Enver Paşa'yı bilirim, sana duyurmayacaktır, telaşlanmanı istemez. Ama bazı durumlarda telaşlanmak iyidir, o yüzden habersiz geldim.

Naciye, Mahpeyker düşmesin diye kanepenin önüne sandalye çekerken cevap verdi.

— Ne telaşlanması ağabey, hem ne diye çocuğu buraya koydun, ne güzel oynuyordu yerde?

— Naciye, Marmara'da düşman denizaltıları dolaşıyormuş. Hatta yalıyı torpillemek ihtimali bile varmış. Burayı terk etseniz iyi olur.

Naciye en yakınındaki koltuğa çöktü.

— Ne demek torpillemek ağabey? Enver Paşa'nın yalısını torpillerler mi hiç?

— Tam da Enver Paşa'nın yalısı diye torpillerler Naciye. Sen ne sanıyorsun savaşı? Romanlardaki gibi beyaz eldivenli beyler birbiriyle kılıç oyunları yapıyor diye mi düşünüyorsun?

— Ama...

Aması yok, Naciye. Biliyorum, Enver Paşa kesinlikle karşı çıkacaktır ama sen hiç olmazsa şu çocuk için diren Naciye. Gerekirse onu bekleme, sen çık, biz av köşküne geçiyoruz, oraya gelirsiniz.

Naciye'nin aklına yatmamıştı ağabeyinin dedikleri. Asla kocasını bırakıp çıkmazdı evinden. Ne yani kendisi yaşayacak, kocası ölecekti öyle mi? Elbette en iyisi beraber yaşamaktı ama öleceklerse ille o zaman beraber ölsünlerdi. Allah korusun, kendisi çıkıp gitse, yalı torpillense, Enver ölse bir daha nasıl bakardı aynaya, nasıl hesap verirdi el kadar bebeğe?

— Ben Enver ile bir konuşayım ağabey, ondan sonra bakarız vaziyete.

Ağabeyi gittikten sonra tüm yalı ahalisini seferber etti Naciye. Yatakları denize bakmayan odalara taşıdı. Akşam sofrasını arka odalardan birine kurdurdu. Antika parçaları, kıymetli tabloları, gümüşleri arka tarafa aldırdı. Gerçi torpil atılırsa yalının arkası önü kalmazdı ama yine de tedbir tedbirdir diye geçirdi içinden. Önce Enver'e haber etsem, gelse mi diye düşündü ama tanımıştı artık Enver'i. Tedirginliğini bu kadar açık etmesi kızdırırdı onu. O yüzden en iyisi beklemekti. Gözü saatte bekledi Enver'i. Sadece kendisi olsa dayanırdı da onca çalışan, onca emektar, bir de el kadar bebeğin mesuliyetini taşımak kolay değildi. Sonunda arabanın sesini duydu. Tüm ahali sıkı sıkıya tembihliydi, her zamanki gibi karşılandı Enver. Alışkanlıkla çalışma odasına yöneldiğinde kahya Naciye'nin öğrettiği gibi devreye girdi.

— Sultan Hanım sizi yukarıda bekliyorlar efendim.

Enver yatak odasına girdiğinde anladı ters giden bir şeylerin olduğunu. Bebeğin beşiği yoktu, duvarlardaki resimler kaldırılmış, yerlerinde kırık diş gibi kara izler bırakmışlardı.

— Ne oldu Naciye, ne bu hal?

Naciye Enver'i görünce boşalıverdi. Kendi kendine çalıştığı bütün taktikler uçup gitmişti aklından.

— Az önce ağabeyim buradaydı. O söyledi.

— Ne söyledi?

— Düşman denizaltıları Marmara'daymış. Yalıyı torpilleyeceklermiş. Ne olur gidelim Enver? Ne olur başka yere gidelim?

Naciye'nin artık tanıdığı ifadeye bürünüverdi Enver'in yüzü birden. Gözüpek, kararlı komutan ifadesine...

— Hiçbir şey olmaz.

— Ne demek hiçbir şey olmaz? Ya gerçekten torpillerlerse...

— İstedikleri de bu Naciye. Korku salmak. Şimdi biz gidersek ne olur biliyor musun?

— Ne olur?

— Sabaha kalmaz İstanbul boşalır. Harbiye Nazırı'nın evini boşalttığını duyan kaçar İstanbul'dan. Onların da ekmeğine yağ sürülür tabii.

Haklıydı Enver, haklıydı da öyle açık hedef gibi bekleme fikrini de içi almıyordu Naciye'nin.

— Bari arka tarafa, kapıya, balkona en yakın odalara geçsek. Çalışanlara da iki oda açarız arkada. Kadınlar birinde, erkekler diğerinde yatar.

— Naciye ben bu gece yatağın her zaman yattığım soluna değil sağına yatsam bile İstanbul'da yarın kıyamet kopar.

Daha fazla itiraz edemedi Naciye. Yapacak bir şey yoktu, Enver son sözü söylemişti artık. Odadan çıktı, kendinden emin gözükmeye çalışarak merdivenlerden aşağı indi. Hiç kimse ortalarda gözükmüyordu, ama her kapalı kapının ardında ev ahalisinden birinin onu gözlediğinden, ağzından çıkacak sözü beklediğinden emindi. Herkese duyurmak için üst perdeden kahyaya seslendi.

Her şeyi aynı yerlerine geri koyalım lütfen. Düzenimizi bozmayacağız.

— Sofrayı arka tarafa kurmuştuk, ne yapalım?

— Her zamanki gibi olsun, yemek odasına taşıyın.

Naciye hiç o akşamki kadar iştahlı görmemişti Enver'i. Her yemekten bir tabak daha istedi. Her seferinde aşçıbaşına ziyadesiyle iltifat etti. Servis yapan garsonun hatırını sordu. Hatta yalıda olan bitene dair birkaç sual sormak için kahyayı bile çağırdı sofraya... Fazlasıyla neşeliydi, fazlasıyla ilgili...

Naciye ise çocukluğunda amcası Abdulhamid'in sarayında izlediği temsillerden birini izliyor gibi izledi olan biteni. Çalışanlar Enver'in abartılı rahatlığına itaatkar bir saygıyla karşılık verse de Naciye yalıdaki bıçaksırtı gerginliğin farkındaydı. Aşçıbaşının

kızaran yanaklarının, kahyanın sürekli terlemesinin hatta her daim neredeyse bir hayalet kadar sessiz olan Seher'in sürekli oraya buraya çarpmasının... Kendisiyse yüzüne yapıştırdığı bir gülümsemeyle öyle oturdu yemek boyu. Tek bir şey vardı aklında. Bir an önce yukarı çıkmak, bir an önce bebeğini kucağına almak...

Neyse ki Mahpeyker ağladı da tatlı faslını beklemek zorunda kalmadı. Acıkmıştı zavallı, Naciye aceleyle yakasının düğmelerini açtı, uyku mahmuru bebeğin sabırsızca aranan ağzına memesini verecekti ki kapı çaldı. Aceleyle düğmelerini ilikleyip, kucağında bebekle aşağı koşturdu Naciye. Kimin geldiğini gözleriyle görmeli, ne dediğini kulaklarıyla duymalıydı. Uşağın kapıyı açtığını, "Kim geldi diyelim?" dediğini duydu.

— Polis Müdürü Azmi Bey dersiniz.

Cevabı duyar duymaz yerinde kalakaldı Naciye. Mütemadiyen ağlayan bebeği göğsüne bastırarak yemek odasından çıkıp misafiriyle beraber çalışma odasına yürüyen Enver'i seyretti. Muhakkak ki önemli bir şey olmuştu. İçeri bir vesileyle girsem mi girmesem mi diye düşünürken Azmi Bey çıkıverdi odadan. Yüzü endişeliydi.

— Ne oldu Enver, ne diye gelmişler?

Enver, Naciye'nin sinirlerini alt üst eden bir rahatlıkla cevap verdi.

— Yok bir şey, yalıyı boşaltın diyorlar.

— Sen ne dedin?

— Ne diyeceğim, katiyetle olmaz dedim, aynen sana dediğim gibi. Hem sen onu bunu bırak da Mahpeyker'e bak. Nasıl ağlıyor, duymuyor musun?

Naciye en yakındaki koltuğa çöktü. Yakasını açtı, Enver'e sırtını döndü, sevmiyordu Enver'in yanında emzirmeyi, ya onu öyle görünce bir daha beğenmezse diye korkuyordu. Uzaklaşırsa, bir daha arzulamazsa diye... Meme ucunu işaret parmağıyla orta parmağının arasına sıkıştırdı, Mahpeyker'in ağzına verdi. Önce sabırsızca, sonra parçalarcasına emmeye başladı bebek. Ardından ağlamaya başladı. O

vakte kadar hiç ağlamadığı gibi, yeri göğü inletircesine. Naciye telaşla çekti memesini Mahpeyker'in ağzından. Bir şey tersti ama ne? Ne kan oturmuş meme uçları umurundaydı artık, ne damarları derisini yırtıp fırlayacakmış gibi duran memesi... Enver'in yüzüne baktı, az önceki serinkanlılıktan eser yoktu onda da. Düşmanın torpilinin yapamadığını el kadar bebek yapmıştı işte.

— Ne oldu Naciye, niye susmuyor?

Naciye tek memesi dışarıda dişlerinin arasından cevap verdi.

— Süt yok, Enver. Süt yok!

Demek bundandı annesinin her defasında, "Kızım dikkat et, kendini sıkma, yorma, sütün kesilir, " diye tembihlemesi. Demek gene haklıydı annesi.

On Beşinci Bölüm

Naciye gözlerini hem kapamak istiyordu, hem açmak... Hem kaybolmak, yolunu yitirmek istiyordu, hem görmek... Hem dalmak, kendini kaybetmek, hem uyanık kalıp her anı hafızasına kazımak... Her yerindeydi sanki Enver. Göğsünde, karnında, dizlerinin arkasında, bileklerinde, kasıklarında... Enver mi çok hızlı hareket ediyordu, yoksa Naciye arada kendini kaybediyordu da ondan mı takip edemiyordu Enver'i bilemiyordu. Bir an önce içine almak istiyordu onu, bir an önce tek olmak. Sonra vazgeçiyordu, daha uzasın istiyordu bu esriklik hali, daha sürsün, bitmesin. Bitmesin ki Enver gitmesin, hapsolsun yanında. Zaman dursun, Enver kalsın, dışarıdaki sesler sussun, herkes gitsin, bir Enver kalsın.

İz bırakmak istiyordu Enver. Yemine işeyen hayvanlar gibi o benim dercesine iz bırakmak Naciye'nin üstünde. Onu damgalamak, mührünü basmak... Boynuna dişlerini geçirmek, göğüslerini ısırmak, yılın ilk karının ayak basılmamış beyazlığına benzeyen karnında hoyratça debelenmek. Sonra duruyordu, bir şey durduruyordu onu, kıyamıyordu altında nefes nefese yatan kendine teslim bedene. Onun karısı olduğunu hatırlıyordu, çocuğunun anası... Acıttığı her yeri yumuşacık öpüyordu, yarasını yalayan kediler gibi

sağaltmak, sızısını almak için. Sonra gene şeytanları doluşuyordu kafasına. Kızgın şişlerle gözlerini çıkarmak istiyordu Naciye'nin, başka kimseye bakamasın diye. Beyaz gerdanına kezzap dökmek istiyordu, başka kimseye salınmasın memeleri diye. Yakmak, kül etmek, yanında götürmek istiyordu. Kölesi olsun, tek onun olsun, tek ona baksın istiyordu. Kıskanıyordu, hâlâ ve daima kıskanıyordu.

Kendine geldiğinde harp meydanına benzetti yatağı. Üst üste kaybettiği harplerin meydanlarına... Darmadağınık... Islak... Kana karışmış ter kokusu geldi burnuna inceden. Birden bir korku salındı içine. Ya Naciye'yi kaybedersem korkusu, ya o da kayıp giderse elimden, ya onsuz kalırsam... Dirseklerinin üzerinde doğruldu, Naciye'ye baktı. Nasıl da muzaffer yatıyordu yatakta. Yorgun, ter içinde ama muzaffer.

— Benimle gel Naciye.

Naciye duymamış gibi yaptı Enver'i. Duysa uyanması gerekecekti çünkü. Uyansa gerçeğe uyanacaktı, savaşa, kaçışa, hasrete... Gözlerini daha da sıkı kapadı. Biraz daha böyle yatmak istiyordu, yatmak ve bu anı içine hapsetmek...

— Naciye benimle gel dedim.

. Çaresiz açtı gözlerini. Nasıl da bitap bakıyordu gözleri Enver'in. Nasıl da talepkar...

— Gelemem Enver.

— Neden gelemeyesin?

— Mahpeyker ne olacak? Nasıl bırakırım onu?

Enver doğruldu yatakta. Haritaların başında taarruz planı yapan bir komutan gibiydi yine.

— Anneme bırakırız bir süreliğine... Çok iyi bakar, gözünden ayırmaz. Güvenmiyor musun yoksa?

Naciye'nin sessizliğinden güç alıp devam etti.

— Sonra biz yerleşince, yani nerede oturacağımız belli olunca aldırırız onu da... Hem sürekli kalmayacağız ki gittiğimiz yerde. Bir gün döneceğiz elbet. Sulh gelecek elbet İstanbul'a, o zaman ben de döneceğim, devam edeceğim mücadeleye. Ama şimdi burada

kalırsam yaşatmazlar beni. Birkaç güne kalmaz kapıya işgal askerleri dikilir, nefes aldırmazlar bana. Sizi de rahat bırakmazlar ben burada olursam.

Naciye çarşafı üzerine çekti. Sanki az önce yataktaki kadın o değilmiş gibi utanmıştı çıplaklığından. Gidemezdi, biliyordu, asla ve kat'a kızını bırakıp gidemezdi. Hem de tam yeni yeni yürümeye başlamışken, tam anne demeyi öğrenmişken. Nasıl bırakırdı ki? Enver afaki konuşuyordu, aldırırız onu da yanımıza ne demekti, nasıl aldırılırdı ki bir bebek, onca yol hastalanmaz mıydı, hem kim gelecekti onunla beraber? Kim cesaret edip kaçacaktı ki işgal İstanbul'undan yanında el kadar çocukla?

Gözlerini kapadı, evet kayınvalidesine güveniyordu ama sonra hesap sormaz mıydı Mahpeyker ondan? Bir gün karşısına çıkıp da beni neden bıraktın anne demez miydi? Gözlerini açmadan cevap verdi Enver'e.

— Gelemem Enver. Mahpeyker'i bırakamam.

Gözleri kapalı olsa da görüyordu Enver'in halini. Son apoleti de sökülmüş yenik bir kumandan gibi. Son savaşını da kaybetmiş, son kalesini teslim etmiş...

Ne kadar yattılar yatakta o halde bilmiyordu Naciye. Bir bilinmezin arifesinde iki kırgın ruh... İkisi de kendisine hapsolmuş, ikisinin de anahtarı birbirinde...

Çok sonra saate bakmayı akıl etti Naciye. Enver geceyarısına kalmadan çıkacaksa eğer bu havayı dağıtması lazımdı. Ürkek, kırgın çıkmamalıydı erkeği evinin kapısından, aklı evde kalmamalıydı. Karısını düşündüğünde burukluk olmamalıydı içinde.

Çarşafın altından usulca Enver'in ayağına değdirdi ayağını. Kendisinin yaz kış buz kesmiş ayaklarına inat sıcacıktı ayakları Enver'in. Sonra ilk kez o sarıldı Enver'e, ilk kez beklemedi Enver'i, o istedi ilk kez. Hep aklında kalmasını istediği gibi dokundu Enver'e, yumuşacık... İstedi ki ne zaman sıkıntıda olsa o dokunuşlar gelsin aklına... İstedi ki her aklından geçtiğinde kuş tüyleri uçuşsun Enver'in içinde... Sonrası bir tatlı esriklik, bir haylaz uyku...

Gözlerini açtığında hava çoktan kararmıştı. İçini yakan bir suçluluk hissetti Naciye birden. Bir sürü şey vardı aklında yapılacak... Enver'in en sevdiği yemeklerle donatılmış bir sofra, uzun bir akşam yemeği, Mahpeyker'le geçirilecek birkaç saat, hatta belki piyanoyla bir kısa konser... Ama hiçbirine yetmemişti işte vakit. Enver'i uyandırmamaya çalışarak kalktı, hemen bir şeyler geçirdi üzerine, utana sıkıla çıktı odadan. Bal gibi de farkındaydı herkes gün ortasında odaya neden kapandıklarının, içeride neler yaptıklarının... Önce Seher'in odasına uğradı, Enver'in gideceğinden bir tek Seher'in haberi vardı.

— Seher sana verdiğim listeyi aşçıya verdin mi?

— Verdim sultanım, az önce baktım, her şey hazırdı. Mahpeyker de iyi, merak etmeyin.

— Tamam, uyanınca odaya getir olur mu?

Odaya döndüğünde Enver çoktan ayaklanmıştı. Küçük bavulu açmış, gardrobun önünde duruyordu.

— Neden küçük bavulu aldın Enver? Ona bir şey sığmazki...

— Ne götüreceğim Naciye? İki parça üst baş yeter de artar bile. Hem çok uzun kalmaya da niyetim yok.

Naciye sesini çıkarmadı. Varsın ikisi de inanmış görünsündü Enver'in dediklerine.

— Yemeği yersin değil mi, sana sevdiğin şeyleri hazırlattım.

Enver sıkıntıyla boynunu sıvazladı.

— Yemeğe kalmayacak mısın yoksa?

— Kalacağım, kalacağım da... Bir yere uğramam lazım.

— Nereye? Neden?

Enver saate baktı, kolayı yoktu bunu söylemenin, en iyisi lafı eğip bükmeden, olduğu gibi söylemekti.

— Para bulmam lazım Naciye.

— Niye daha önce söylemedin ki Enver? Ben de ayarlamaya çalışırdım bir şeyler. Ben böyle bir sıkıntının olduğunu bilmiyordum.

— Senin ayarlamaya çalışman dikkat çekerdi.

— Mücevherlerimi satardım.

— Dakikasına dayanırlardı kapıya. Neden sattığın hemen anlaşılırdı. Hem onlar sende dursun. Dünyanın bin türlü hali var.

Naciye sustu, verecek cevabı olmadığından değil, artık çok geç olduğunu bildiğinden. Yatağın ucuna oturdu, kocasını seyretmeye başladı. Bir sürü soru vardı kafasında. Enver gidince ne olacaktı, tek başına koca yalıyı nasıl döndürecekti? Aldığı sultan maaşı kesilecek miydi, kesilirse nasıl geçinecekti? Kapının çalınmasıyla sıyrıldı düşüncelerinden. Seher, Mahpeyker'i getirmiş olmalıydı. Kendini gülümsemeye zorlayarak karşıladı kızını.

— Ah benim güzel kuzum uyanmış mı?

Mahpeyker her şeyden habersiz gülücükler saçıyordu. Ona baktıkça ağlamak geldi içinden Naciye'nin. Kim bilir babasını bir daha ne zaman görecekti? Birden bir düğüm oturdu boğazına. Yoksa kızı da kendi gibi babasına hasret mi büyüyecekti? Kafasında dönüp duran binbir korkuyu uzaklaştırmaya çalışarak Enver'e uzattı bebeği. "Şimdi kurup dertlenme vakti değil," dedi kendi kendine. Şimdi evinin direğini, sevgilisini dimdik uğurlama vakti. Dimdik... Bir saraylı gibi mağrur, bir savaşçı gibi sağlam...

Sayılı gün çabuk geçermiş, sayılı saatler ise kuş kanadındaymış, bir var bir yok misali. Vakit gelmişti. İşte kapıdaydı Enver. Az sonra kapıdan çıkacak, yalının önünde bekleyen tekneye binecek ve kim bilir bir daha ne zaman dönecekti? Kim bilir döndüğünde ne bulacaktı?

Naciye taş kesmiş gibi duruyordu öylece. Sevdiği adamın ayakkabılarını giymesini izledi. Ceketini almasını, kızıyla vedalaşmasını, kendiyle helalleşmesini... Sanki bir saat çalışıyordu içinde, tik tak tik tak... Sürekli daha var diyordu içindeki ses, daha var gitmesine... Sonra Enver'in kapıdan çıkışını gördü, yalının karanlık bahçesinde bir gölge gibi sessizce hareket edişini, iskeleye çıkışını... O an sustu saatin tik takları. Mahpeyker'i Seher'e bıraktığı gibi koştu kocasının peşinden.

— Gitme Enver, gitme...

O çığlık attığını sanıyordu, oysa fısıltı gibi çıkmıştı sesi. Kendine verdiği tüm sözler çıkıp gitmişti aklından. Her şey yalandı artık, her şey boş. Tek gerçek vardı bildiği, az sonra Enver gidecekti ve o savaş meydanının ortasında bir başına kalacaktı, hepsi bu...

Enver sessizce Naciye'nin gözyaşlarını sildi. Son bir kez öptü onu, son bir kez kısacık... Ve sonra döndü, arkasına bakmadan tekneye bindi...

***

İttihat ve Terakki'nin neredeyse bütün kilit isimleri İhsan Namık Bey'in salonundaydı. Talat Paşa, Doktor Nazım, Kara Kemal, Bahattin Şakir, Mithat Şükrü, Cavit Bey... Teşkilat bu evin son buluşma için en müsait yer olduğuna karar vermişti. Arnavutköy'deki ev hem denize iskelesi olduğundan, hem de sahibi çok sivrilmiş bir İttihatçı olmadığından nispeten daha güvenliydi.

İhsan Namık Bey bu son buluşma için yok yok bir sofra hazırlatmıştı arkadaşlarına. Yaprak sarmasından beğendiye, balıktan çeşit çeşit mezeye memleketin tüm lezzetleriyle bezenmiş bir sofra. Sofra güzeldi güzel olmasına da... Kimsede iştah yoktu ki... Kimsenin ağzını bıçak açmıyor, arada çıkan gönülsüz birkaç çatal bıçak sesinden başka ses duyulmuyordu. Baş köşede oturan Talat Paşa önündeki barbunya pilakiden tabağına bir kaşık alırken sordu.

— Enver Paşa ile Cemal Paşa gelmedi. Nerede kaldılar ki?

— Az sonra gelirler Paşam, eli kulağındadır.

Geleceklerini biliyordu Paşa, biliyordu da sessizliği dağıtmak için daha iyi bir soru gelmemişti aklına. Sessizliği sevmezdi Paşa, ürkerdi sessizlikten. Yılların tecrübesiyle sabitti, memlekette de ne zaman sessizlik olsa ardından bir fırtına kopuverirdi. Birden kapı açıldı, gelen Cemal Paşa'ydı.

— Geciktin Paşa, hayrola?

— Sağa sola gittim biraz.

— Neden?

Cemal Paşa yutkunarak cevap verdi.

— Borç aradım biraz. Yaban ellerde ne olacağı belli olmaz.

— Bulabildin mi bari?

— Bula bula 500 lira bulabildim.

Talat Paşa acıyla gülümseyerek cüzdanını çıkardı, içindeki buruşuk banknotları masaya koydu.

— Hepiniz şahitsiniz. Bende de 300 lira var. Hepsi bu kadar!

Biraz sonra kapı tekrar açılınca masadaki suskun keder yerini meraka bıraktı. Bu kez gelen Kara Kemal'in teşkilatlandırdığı İstanbul mavnacılarının* reislerinden Salih'ti. İri yapılı, Trabzon kuşaklı adam önce eğildi, Talat Paşa'nın elini öptü, sonra sağ elini kalbinin üzerine koyarak masadakilere İttihatçi selamı verdi.

— Vakittir beyim.

Kapının yanına çekilip bekledi. Talat Paşa isteksizce bir kaşık daha aldı pilakiden. Lokmasını zorla yutkunurken sordu.

— Enver gecikti. Bir haber etsek mi?

Mavnacı Salih söylemeyi unuttuğu için mahçup cevap verdi.

— Enver Paşa Hazretlerinden size haber vardır Paşam, ben heyecandan unuttum demeyi. Rahmi Beylere gitmiş.

Sesini iyice alçaltarak devam etti.

— Rahmi Bey 500 lira borç verecekmiş de...

Talat derin bir iç çekişle yerinden kalktı. Gözleriyle helalleşir gibi tek tek süzdü dava arkadaşlarını. Önce Mithat Şükrü Bey'e döndü.

— Mithat sen burada kalıyorsun. İtiraz yoktur. İstemem. Kara Kemal'e de söyledim ben. İstanbul'da hayır yok artık. O yüzden fırsat bulan, bulabilen Anadolu'ya kaçsın. Bunun zamanını, fırsatını Kara Kemal tayin edecek. Ondan gelecek şifreler beklenilsin.

Birden sustu. Vedalaşmak için uygun kelimeleri arandı, baktı ki nafile o da kestirip attı.

— Artık Allah'ın dediği olur. Hakkınızı helal ediniz, bizden helaldir. Haydi bakalım, bismillah!

Talat Paşa topuk sesleri yankılanarak ahşap merdivenlerden aşağı indi. Bunca yıldır ölümle saklambaç oynamaya alışmış Kara Kemal

---

* mavna: gemilere ve yakın kıyılara yük taşıyan, güvertesiz büyük tekne

gözyaşları içindeydi. İhsan Namık, Mithat Şükrü de öyle... Kimse birbiriyle göz göze gelmemeye çalışıyor, bakışlarını alakasız bir noktada sabitlemek için uğraşıyorlardı.

İskelede Enver ile karşılaştılar. Demek nihayet o da yetişebilmişti.

Talat Paşa havayı yumuşatmak için istihzayla sordu.

— Hasılat nasıl?

Enver dişlerinin arasından cevap verdi.

— Sorma Paşam, düştüğümüz durumu sorma.

Az sonra motor Marmara'nın sularına doğru geride incecik bir iz bırakarak açıldı. Karanlık sularda bembeyaz incecik bir iz... O kadar...

Garip bir sessizlik vardı motorun içinde, ölüm sessizliği desen değil, ölüm mutlak çünkü. Daha bilinmez, daha muğlak bir sessizlikti bu. Motorun Boğaz'da yankılanan pat patlarıyla bile yırtılamayan derin, kesif bir sessizlik.

Talat Paşa rahatsız koltuklara sıralanmış dava arkadaşlarına baktı. Hepsi metin görünmeye çalışıyordu. Kimi camdan yansıyan aksini görüp toparlanıyor, düşmüş omuzlarını dikleştiriyor, kimi önünden geçtiği evinde hangi odada ışığın yandığını seçmeye çalışıyordu. Kimi de bakışlarını sabitlemiş bir heykel gibi kıpırtısız oturuyordu.

Nihayet Boğaz'ın Karadeniz çıkışına vardılar, kendilerini bekleyen Alman denizaltısına bindiler. İki Alman askeri ellerinde şapkalarla karşıladı onları. Feslerini çıkarıp şapkaları takarken bir garip hüzün çöktü içlerine. Yüzyıllardır Avrupa'yı titreten fesi Alman askerlerinin eline bırakıvermelerinin geç kalmış hüznü...

Denizaltı motordan daha rahattı, muhtemelen daha güvendeydiler. Ama kimsenin ağzını bıçak açmıyordu hâlâ. Böyle durumlarda konuşmak lazımdı, konuşmak, konuşup birbirinin zehrini almak. Sessizlik tehlikeli olurdu, kaybolurdu insan kendi içinde. Talat Paşa en babacan haliyle lafa girdi.

— Beyler, bir toparlanın, bir kendinize gelin, bizim hesabımız kendi vicdanımızla. Memleketin koskoca nazırları borç parayla yola çıkıyorsa eğer biz vicdanlarımızda mahkum değiliz demektir. Çünkü

biz milletimizi kurtarmak ve yurdumuzu yüceltmek istedik. Fakat talih bize yar olmadı. Böyle olunca artık vazifelerimizi başkalarına terk etmek gerekir.

Susadığından değil de sözlerinin etkisi gözlemek için önündeki şişeden bardağa su doldurdu. Herkes merakla ona bakıyor, lafının sonunu bekliyordu.

— Buraya kadarmış beyler. Artık bizim siyasi ömrümüz bitmiştir. Avrupa'ya gidip hiçbir şeye karışmayalım. Beklemek lazım biraz, beklemekte fayda vardır. İleride çok müsait fırsatlar çıkarsa ne yapacağımıza o zaman karar veririz.

Gruptaki herkes tasdik edercesine başını salladı, bir tek Enver sabitlemişti bakışlarını. Uzağa, çok uzağa sanki bir tek onun gördüğü bir noktaya bakıyordu. Talat Paşa endişeyle bıyığını sıvazladı. İyi bilirdi Enver'i, onun savaşı bitmemişti daha, kesin aklında bir plan vardı.

***

Otel odasına girer girmez perdeleri sıkı sıkıya kapattı Enver. Gerçi Kırım hâlâ Almanların elindeydi ama İngiliz'in işi belli mi olurdu ki? Kesin ajan kaynıyordu ortalık. Dikkat çekmemek için otele ikişer ikişer girmişler, aralarında Fransızca konuşmuşlardı ama belli mi olurdu işte.

Perdenin gerisinden Gözleve şehrini seyretti bir süre, balıkçıların ağ atmalarını, kıyıda gençlerin bir aşağı bir yukarı dolaşmalarını... Sonra aklına Talat Paşa'nın denizaltında söyledikleri geldi.

"Talih bize yar olmadı"

Doğruydu, kendi bildiğince en doğrusunu yapmıştı. Helalden şaşmamıştı, son ana kadar mücadeleye devam etmişti, ne kendine ne davasına inancını kaybetmişti. Ama olmamıştı işte. Talih ona yar olmamıştı.

Sonra kızdı kendine. Bir anlık da olsa nasıl da gaflete düşmüştü? Daha otuz yedi yaşındaydı. Bu kadar erken mi vazgeçecekti

kavgadan? Hem de en çok ihtiyaç olduğu anda... Hem bir iş bilmiyordu ki silahtan savaştan başka... Kesin bir yol bulurdu o, Devlet-i Ali'nin başını öne eğdirmeyecek bir yol, daha şerefli bir barış, yeni bir müslüman Türk devleti belki...

Neyse ki kardeşi Nuri Paşa Kafkas İslam Ordusu'nun başında, amcası Halil Paşa ise Bakü'deydi. Belli ki İstanbul'dan başlayamayacaktı mücadele. Kim bilir en güvendiği iki kişinin oralarda olması bir işaretti belki de?

Yatağın üzerine oturdu, Naciye'ye yazsam mı diye içinden geçirdi ama yollayamazdı ki... Kesin İngilizler yalıya gelen mektupları kontrol edecekti. Hiç gerek yoktu şimdi böyle bir iz bırakmaya. Seccadesini çıkarmak için bavulunu açtı, açar açmaz kapağın iç tarafındaki cepten kadife bir kese düştü önüne. Merakla açtı keseyi, Naciye'nin kaşla göz arasında koyduğu mücevherleri görünce gözleri doldu. İncili küpesi ne de yakışırdı karısına, ya safir kolyesi nasıl da hoş dururdu gözlerinin mavisiyle... Birden aklına geçen ay koridorda yürürken duydukları geldi.

"Babasının iki eli öbür dünyada yakamda olur mu Filisan?

Niye, nereden çıkardın bunu?

Hiç içimden atamıyorum acaba yanlış mı karar verdim sorusunu? O daha küçücüktü, aklı ermiyordu, sağolsun rahmetli Sultan Reşad da pek istedi Enver'le izdivacı, benim elim kolum bağlandı. Askerden koca mı olur Filisan?

Olursa bu kadar olur. Bir var bir yok.

Öyle deme duyacak birisi.

Kim duyarsa duysun. Çok pişmanım Filisan. Az bekleseydik keşke. Belki Mısır hanedanından bir kısmet çıkardı. Belki veliahtlardan biri isterdi. Şimdi ipin ucundalar. Ne olacak benim kızımın istikbali? Ben onu babasız büyüttüm. Torunum da mı babasız büyüyecek?"

İki kadın onun duyduğunu fark etmemişti, o da Naciye'ye açık etmemişti ama duymuştu işte. Duyduğundan beri de boğazına bir yumruk oturmuştu. Kara derili bir Mısırlı'yı Naciye'siyle hayal etmek bile midesini bulandırmıştı.

Doğruydu kayınvalidesinin dedikleri, eksiksiz doğruydu. Ne olacaktı Naciye'nin istikbali? On dokuz yaşındaydı daha! Ne olacaktı, ömrünün sonuna kadar sürgün bir askeri mi bekleyecekti?

Birden acıdı karısına. Gençliğine, toyluğuna, kendisine teslim olmuş hayallerine acıdı. Aceleyle keseyi ceketinin iç cebine soktu, bavulu kapattı, perdenin gerisinden dışarıyı bir kez daha kontrol etti, asayiş berkemal duruyordu. Kapıyı sessizce çekti, otelin kasvetli koridorundan geçip dışarıya çıktı. Asıl savaş şimdi başlıyordu.

On Altıncı Bölüm

Otelin köhne lobisine ilk inen Talat Paşa oldu. Yayları çıktı çıkacak, rahatsız meşin koltukta oturarak beklemeye başladı. Giriş kapısına arkasının dönük olduğunu fark edince huzursuzlandı. Oysa hiç yapmazdı böyle tedbirsizlikler, hele ki şimdi bambaşka topraklarda neredeyse savunmasızken hiç yapmamak lazımdı. Resepsiyonda uyuklayan kırmızı suratlı görevliyi uyandırmamaya gayret ederek koltuğu hem girişi hem de merdivenden inenleri görecek şekilde çevirdi. Hiç işine gelmezdi adamın uyanması, hiç çekemezdi şimdi gereksiz sohbet girişimlerini.

Yeleğinin cebinden saatini çıkarıp kontrol etti. Berlin'e gidecek tren yarım saate kadar kalkacaktı. Beş-on dakika içinde otelden çıkmak lazımdı. Acaba çıkıp herkesin kapısını mı çalsam diye düşündü, sonra vazgeçti, en iyisi biraz daha beklemekti. Saatini cebine yerleştirmeden başparmağıyla usulca okşadı. Pek severdi saatini, pahaca fazla ederi yoktu belki ama, karısının düğün hediyesiydi. O yüzden uğuru bilir, gözünden sakınırdı. Merdivende duyduğu ayak sesleriyle toparlandı. Gelen Cemal Paşa'ydı.

— Günaydın Paşa. Uyuyabildin mi?

Cemal Paşa soruya soruyla cevap verdi.

— Sen?

Tek soruyla her şeyi özetleyivermişti Cemal Paşa. Elbette ki ikisi de uyumamıştı. Tıpkı yukarıda kamaradan hallice odalarda kapıdan çıkmak üzere olan diğerleri gibi. Nasıl uyunurdu ki bunca bilinmezin ortasında? Hükmetmeye alışmış anlı şanlı isimler birer hiç olmayı sindirmeye çalışırken nasıl uyuyabilirdi ki?

Çok geçmeden herkes bir bir doluştu lobiye. Başlarındaki şapkalarla rahatsız rahatsız selamladılar birbirlerini. Doktor Nazım'ın eli alışkanlıkla göğsüne gidince Talat Paşa gözleriyle uyardı. Hadi bu köhne otel neyse de dışarıda çok dikkatli olmak lazımdı, dikkatli olmak ve yıllardır her hücrelerine işleyen İttihatçi alışkanlıklarını unutmaya azmetmek... Cemal Paşa cüzdanından çıkardığı parayla hesabı kapatmaya çalışırken sordu.

— Herkes tamam mı?

Talat Paşa gözleriyle tek tek kontrol etti arkadaşlarını.

— Enver eksik.

— Uyanamadı mı acaba?

— Çoktan uyanmıştır da... Namaz mı kılıyor acaba? Yoksa geç kalmazdı o. Belki çıkmadan kılayım demiştir.

— Ben bakayım odasına.

Doktor Nazım koşarak merdivenlerden çıktı. Döndüğünde yüzü kararmıştı.

— Yok. Yatağına dokunulmamış bile.

Talat Paşa'nın korktuğu başına gelmişti işte. İçten içe biliyordu Enver'in gruptan ayrılacağını, yenilgiyi böyle çabuk kabullenmeyeceğini. Bir ümit görevliye sordu. Görmediğini söyleyince homurdandı.

— Görmezsin tabii, içkiden başını kaldırdığın mı var?

Tekrar saatine baktı, vakit yoktu, trenin kalkmasına az kalmıştı.

Belki istasyondadır. Belki erken çıkmıştır.

Gelmeyeceğinden emindi de grubun moralini yüksek tutmak, bir an önce trene binmelerini sağlamak lazımdı. Kendini grubu bir arada tutmakla mükellef hissediyordu Talat. Şimdi hepsi kendini kayıp gibi

hissederken birarada olmak, birbirinden güç almak gerekti ve Talat kararlıydı, bunu başaracaktı. Bu her biri birbirinden gözüpek, yiğit adamların hiçlikte kaybolmasına müsaade etmeyecekti.

***

Gözleve'nin suları kapkara denizine bakıp içini çekti Enver. Hayat nasıl da akıyordu, nasıl da bir hiçti şu kalabalığın arasında. Kim bilebilirdi ki bu solgun yüzlü adamın çok değil birkaç gün önce koskoca Osmanlı'nın koskoca Harbiye Nazırı olduğunu? Sonra güldü kendine, Osmanlı'nın kocalığı mı kalmıştı ki koskoca Harbiye Nazırı olsun.

Onlarca resim geldi aklına. Trenden inince Hürriyet Kahramanı diye omuzlara alınışı... Trablusgarp'ta Arapların her şehitten sonra yaktığı ağıtlar... Naciye'yi ilk kez hastanede görüşü... Bab-ı Ali'de Ömer Naci'nin cezbeli dervişler gibi haykırışları... Düğünü... Kollarındaki Naciye'nin ürkek dokunuşları... Sarıkamış'ta kara, bite teslim olan askerlerinin taş kesmiş bedenleri... Çanakkale... Mahpeyker'in doğduğu o upuzun gece... İnsan onca şey yaşıyordu da nasıl da sadece anlar kalıyordu geriye. Kısacık olup da koca bir hayatı kapsayan anlar. Hayat nasıl da anlardan ibaretti.

Yoksa koskoca bir başarısızlıktan mı ibaretti hayatı? Tarihe altın harflerle yazılmış şahane bir başarısızlık! Aklına çingene falcının dedikleri geldi, hani kaşındaki beyazlığı cihangirliğine yoran falcının. Cihangir Enver! Şimdi şurada, bu dilini doğru düzgün anlayamadığı yaban memlekette önünde uzanan kapkara sulara bırakıverse kendini kimin haberi olurdu ki cihangir Enver'in öldüğünden? Kim bulurdu cesedini, bulur muydu biri?

On sene önce de Selanik Vardar kapısından böyle çıkmıştı. Ama o zaman gençti daha, hayat her hayalini almamıştı elinden. Hem orası onun vatanıydı, dili kendi dili, yemeği kendi yemeği... Demek kaderde yıllardır savaştığı Rusların ülkesine sığınmak da vardı. Gerçi Rus eski Rus değildi artık. Yüzlerce yıllık imparatorluk iskambil kağıdından bir kule gibi yıkılıvermişti. Ne çar kalmıştı ortada, ne

ordu. Bolşevik İhtilali'nden sonra kendi derdindeydi Ruslar. İmparatorluğun küllerinden yeni bir devlet yaratmanın derdinde.

Şimdi işi İngilizlerleydi Osmanlı'nın. Rusları İngilizlere tercih ederdi Enver. Ruslar daha mertti, daha savaşçı, daha erkek. Ruslardan gelecek tehlikeyi de bilirdin, dostluğu da... Oysa İngilizler... Kaypak, düzenbaz, ağzı başka der, eli başka yapar...

Hışımla kalktı oturduğu tahta banktan. Karşı kıyıda yurdu İngiliz'e teslim olmuşken böyle emekli askerler gibi kendini efkara kaptırdığından kızdı kendine. Orada İngilizleri görmektense İslama hizmet için Kafkasya'ya gitmeye azmetti bir kez daha. Gitmeye, Türk'e yeni bir yurt bulmaya...

Sahil boyunca yürümeye başladı. Az önceki adam gitmişti sanki, yeniden renk gelmişti yüzüne, gözleri yine yalazlanmıştı. Elinde tahta bavulu yürüdü, ta ki sahilin hercailiği yerini köhne binalara bırakıncaya kadar. Sonunda bir çay salonuna geldi. Tabelaya baktı, İstanbul Çay Evi yazıyordu. Besmeleyle girdi kapıdan içeri. Kim bilir belki de bu bir işaretti.

Dışarıdaki soğuğa inat çay evi sıcacıktı. Odun sobasının yanındaki masaya gidecekken vazgeçti, en ortada oturup da dikkat çekmek sakıncalı geldi gözüne. Cam kenarındaki masalardan birine yerleşti. Eliyle camdaki buğuyu silip dışarıyı seyretmeye başladı. Yapacak çok şey vardı, çok şey... Ama önce Kafkasya'ya geçmeyi başarmalıydı.

— Ne içersin?

Sigara içmekten yüzüne katran oturmuş çaycının Rusça sözleriyle irkildi. Ne soruyordu şimdi bu adam? Ne cevap vermeliydi? Kendini açık etmeden, Türk olduğunu belli etmeden nasıl savuşturmalıydı adamı. Camdaki Çay Evi yazısı tersten gözüne ilişiverdi birden. Bildiği tek tük Rusça kelimelerden biriydi çay. Başını kaldırmadan cevap verdi.

— Çay.

Çaycı öksüre öksüre uzaklaştı yanından. Biraz sonra büyücek bir cam bardakta çay getirdi. Enver başını hafifçe eğerek teşekkür etti adama. Bardağın yanında duran şekerden küçük bir ısırık aldı önce,

ardından çaydan bir yudum içti. Kıtlama şeker ağzında tatlı tatlı yayılırken hayatında ilk kez sigara çekti canı. Paketten çıkarmak, dudaklarının arasında sıkıştırmak, çakmağın silah tetiğini hatırlatan sesiyle irkilmek ve sağlam bir nefes çekmek... Gülümsedi, bu hayatın mizah duygusundan başka nasıl açıklanabilirdi ki? Adına sigara üretilen, paketinin üstüne resmi basılan Enver hayatında ilk kez canı sigara istemişken sigarasızdı.

Arkasına döndü, çaycı dudağına kıstırdığı sigarasının dumanının arasından onu izliyordu. Enver eliyle başka var mı gibisinden işaret etti. Adam yine sürüye sürüye geldi yanına, cebinden çıkardığı paketten bir tane uzattı Enver'e. Sonra hemen diğer elini açtı. Ancak Enver bozukluğu eline bıraktıktan sonra çakmağını çıkardı cebinden. Askerlerin siper çakmağı dediklerindendi çakmağı. Belki de bu katran suratlı çaycı bir zamanlar askerdi, kim bilir?

Sigaradan ilk nefesi çeker çekmez birden aklına Erzurum'daki askerin dedikleri geldi.

"Memleket dediğin aha şu sigaraya benzer. Bir kere yaktın mı ucundan sonu üç beş nefeste gelir."

İşte en çok da o asker için yeni bir yurt bulmalı, o yurdu vatan yapmalıydı. En çok da o askerlere borçluydu bunu. Büyük bir teslimiyetle savaşan, gözünü kırpmadan ölen o askerler için...

Cebindeki küçük defterini çıkardı. Trende kendi kendine çizdiği haritaya baktı. Kafkasya'ya en güvenli yol denizdendi şüphesiz. O zaman bir motor bulmak lazımdı. Fazla para harcamadan, dikkat çekmeden...

Birden kapı açıldı. Balıkçı oldukları giyimlerinden anlaşan bir düzine adam gürültüyle girdi içeri. Gruplar halinde masalara oturdular. Önce çaylar geldi, sonra ceplerden çıkan şişelerden içkiler boşaldı çay bardaklarına. Hepsinin keyfi yerindeydi, belli ki deniz gülmüştü yüzlerine.

İçlerinden biri tek oturuyordu, bir başına, kenarda... Enver sigarasından bir nefes daha çekerken onu seyretmeye başladı. Sımsıkı kapalıydı dudakları, daha önce hiç açılmamış, anasından kapalı

doğmuş gibi... Ellerine bakınca yetmiş yaşında sanırdın, kupkuruydu elleri, çatlak çatlak... Oysa gözleri genç bakıyordu, saçı da ağarmamıştı daha...

Diğerleri votkalı çaylarını içtikten sonra gittiler, geldikleri gibi gürültüyle... Sessiz olan ise kıpırdamadı bile yerinden. Az sonra çaycı geldi, ikisine de yeni çaylar getirdi. Enver gözucuyla içki koyup koymadığını kontrol etti adamın, koymayınca cesaretini topladı. İşte beklediği kişi ayağına gelmişti. Denizci... Belli ki ketum... Üstelik içki içmeyen... Çayını eline alıp adamın yanına gitti. Adam yüzünde hiçbir mimik olmadan sadece bir baş hareketiyle buyur etti onu. Enver Türk olduğu anlaşılsın istemediğinden Bulgarca girdi lafa.

— Merhaba.

Adam anlamaz gözlerle baktı. Bu kez Almanca selamladı denizciyi.

Yine aynı bakışlarla karşılaşınca kendi çizdiği haritayı uzattı, Kafkasya'yı gösterdi. Denizci kupkuru elini başına götürdü, kaşıdı biraz. Sonra Enver'den kalem istedi. İstediği parayı yazdı haritanın üzerine. Başıyla onayladı Enver. Masanın üzerine çay parasını bırakıp beraber dışarı çıktılar, limana kadar hiç konuşmadan yürüdüler. Adamın yelkenlisi eskiceydi, küçük de bir motoru vardı. Enver yelkenliyi şöyle bir inceledi, pek anlamazdı deniz işlerinden, bu paraya daha iyisi de mümkün değildi zaten. Beğendiğini belli etmek üzere elini uzattı adama. El sıkışırken adamın dudakları ilk kez kıpırdadı, galiba gülümsemişti.

Limandan ayrıldıktan sonra ilk gördüğü otele girdi. Odasına çıktı, kaç gecedir gözünü kırpmamıştı, artık biraz uyusa iyi olacaktı. Keçe battaniyeyi üzerine çekerken aklına Naciye'nin silme inci kaplı çeyiz yatak örtüsü geldi. "Nereden nereye," dedi kendi kendine... İnsan nasıl da uyum sağlıyordu her şarta. Gözlerini sımsıkı kapadı, kapadı ki Naciye dolsun içine...

Sabah erkenden limana gitti. İyi hissediyordu kendini, dinlenmişti, hepsinden önemlisi kaybettiği sandığı yolunu bulmuştu yeniden. Denizci çoktan gelmişti, dümene yerleşmişti de onu bekliyordu.

"Mevlam görelim neyler, neylerse güzel eyler," diyerek atladı yelkenliye.

***

Günlerdir gözü yoldaydı Naciye'nin. Enver'in gelmeyeceğini, gelemeyeceğini biliyordu da yine de yüzü pencereye dönük oturmaktan alamıyordu kendini. Kendi gelemezdi de kim bilir, bir haber, bir haberci belki... Sürekli endişe vardı içinde, sürekli bir şey buluyordu endişelenmek için. Bu gidiş diğer gidişlerine benzemiyordu ki bekleyişi benzesin. Koca bir soru işaretiydi bundan sonrası onlar için, koca bir bilinmez...

— Sultanım, Mahpeyker uyandı, getireyim mi yanınıza?

Seher'e cevap vermek bile içinden gelmedi Naciye'nin. Hiç sesini çıkarmadan oturduğu koltuktan kalktı, kıyafetleriyle yatağa girdi, yorganı üstüne çekip arkasını döndü. Kimseyi görmek istemiyordu. Allah biliyor ya Mahpeyker'e bile katlanamıyordu. Zaten o değil miydi Enver'den ayrı kalmasının nedeni. Mahpeyker olmasa şimdi kocasının yanında olmaz mıydı? Mahpeyker'e için için kızmaktan kendini alamıyor, sonra da el kadar bebeğe kızdığı için kendini suçluyor, ardından ona böyle suçlu hissettirdiği için bir daha kızıyordu Mahpeyker'e.

Tek istediği uyumaktı... Komada gibi günlerce uyuyup, uyandığında her şeyi eskisi gibi bulmak... Enver yanında, Mahpeyker kucağında, aşağıda müzik odasında, eskisi gibi... Oysa ne kadar uzak geliyordu eski hayatı şimdi ona. Ne kadar uzak, albüm yapraklarında sararmış eski bir fotoğraf gibi...

— Sultanım anneniz geldiler.

"İşte şimdi tam oldu," diye geçirdi içinden. En son istediği şey annesinin bakışlarıyla karşılaşmakken çıkagelmişti işte annesi. Muhtemelen laf yine dönüp dolaşıp izdivacına gelecekti, muhtemelen yine laf arasında Enver'i tenkit edecekti. İstikbal diyecekti, yalnız kadın olmaktan dem vuracaktı, gözleri dolacaktı, son vuruşu da "Senin iyiliğini istiyorum" diyerek yapacaktı.

— Nerede şimdi?

— Aşağıda.

— Uyuyor deseydin ya.

— Dedim, "Gün ortasında ne uykusuymuş bu?" dedi.

Naciye oflayarak kalktı yataktan. Maazallah yatak odasına gelir de yatağa kıyafetleriyle girdiğini görürse kesin alırdı sazı eline. O çıkmasın diye, en doğrusu bir an önce aşağı inmek olacaktı.

— Mahpeyker'i de indireyim mi efendim?

— Tabii, tabii.

Merdivenlerden indi, kapıyı açarken çenesini kaldırdı, omuzlarını dikleştirdi, gelen annesi de olsa vakarından bir şey kaybetmediğini göstermeliydi.

— Hoş gelmişsiniz anneciğim.

— Seni götürmeye geldim.

Naciye gülümsedi, bunu diyeceğini tahmin ediyordu da hal hatır sormadan hemen konuya dalması komik gelmişti ona.

— Anne hele bir otur, bir torununu sev, bir hal hatır sor, sonra dersin ne diyeceksen.

— Ben baştan söyleyeyim de sen hazırlanmaya başla.

— O zaman ben de baştan söyleyeyim de sen boşuna heveslenme. Hiçbir yere gitmiyorum.

— Kızım genç kadınsın, evde erkek yok, İstanbul işgal altında, biri kapıya dayansa, kim koruyacak seni?

Haklıydı Ayşe Tarzıter, haklıydı haklı olmasına da kocasının evini boşaltmak ağırına gidiyordu Naciye'nin. Burası Enver'in son kalesiydi. Onu da terk etmek kanına dokunuyordu.

— Anneciğim endişelerinizde haklısınız. Ama ben burayı bırakamam. Şimdilik bir tehlike görmüyorum. Kimse Enver Paşa'nın ailesine dokunamaz. Kendi gitti ama silahşörleri hâlâ burada... Biliyorum... Azıcık dara düşsem koşup gelirler.

Dediklerine inanmış görünmek için bir kaşını hafifçe kaldırdı, annesinin gözlerine gözlerini hiç ayırmadan baktı. Annesinin süngüsü düşmüş görünüyordu. Naciye tam rahatlamıştı ki Ayşe Tarzıter'den hiç beklemediği bir salvo geldi.

— Ben geleyim buraya o zaman.

Çaresiz evet dedi, evet dedi de kim bilir nasıl geçecekti zaman annesiyle, tek yapmak istediği yatıp tavanı seyretmekken nasıl katlanacaktı annesinin kuralcılığına? Sonra birden annesine dedikleri aklına geldi. Sahi neredeydi bu İttihatçılar? Neden kimse arayıp sormuyordu onu? Hepsi birden sırra kadem basmamıştı ya, neredeydi Enver'in has adamları? Birden yapayalnız hissetti Naciye, koskoca dünyada yapayalnız... Döndü, Mahpeyker ile oynayan annesine baktı. İyi ki gelmişti, iyi ki yanındaydı.

***

Gözünü toprak damlı bir evde açtı Enver. Ayakucunda yüzü derin kırışıklıklarla kaplı yaşlı bir kadın oturuyordu. Kadın elindeki rengi kaçmış bir bez parçasını yerde duran toprak kaba batırıyor, bezi sıkmaya gerek görmeden sularını damlata damlata Enver'in ayaklarına sürüyordu.

Neredeyim ben diye geçirdi içinden. Başını kaldırıp kadına neresi burası diye sormak istedi ama nafile, değil başını kaldırmak ağzını bile açamadı. Her yeri ayrı ayrı ağrıyordu, boynu ayrı, başı ayrı, göğsü ayrı... Kadının dikkatini çekmek için ayaklarını oynatmaya çalıştı, onu da beceremedi. Burada ne işi vardı? Büyücü gibi mır mır bir şeyler okuyup duran bu kadın kimdi? Dahası neden on kişi sopalarla dövmüş gibi ağrı içindeydi her yanı?

Neden sonra az ileride yatan adamı fark etti. Denizci değil miydi o? Hani Gözleve'den yelkenlisiyle yola çıktığı denizci... Bir anda hatırlamaya başladı. Günü gecesi birbirine karışmıştı yolculuğun. Karadeniz'in suları birden daha da kararmış, Enver'in o vakte kadar tasavvur dahi edemeyeceği bir fırtına patlamıştı. Yelkenler daha ilk geceden paramparça olmuş, direkler devrilmişti. Azgın Karadeniz'in sularında ceviz kabuğu gibi sallanmışlardı günlerce... Bütün ağırlıkları suya attıklarını hatırlıyordu. Ardından düşmemek için kendini teknede sağlam kalan tek direğe bağladığını... Sonra galiba Naciye'yi görmüştü bir ara, aklı nasıl bir oyun yaptıysa ona... En son aklında kalansa kumlardı, ağzına dolan, diline yapışan, ıslak, yapış yapış kumlar. Kum olduğuna göre tekne kıyıya vurmuş olmalıydı.

Evet, birilerinin gelip başında konuştuğunu hatırlıyordu galiba hayal meyal.

Tiz bir çığlıkla sıçradı yerinden. Kadın gözlerinin açıldığını görünce diğerlerini çağırmıştı galiba. Bir anda başına kırış kırış suratlı beş kadın doluşuverdi. Kemikli ellerini Enver'in alnına götürdü biri, kadının kırışıklarının arasından zar zor görünen gözlerindeki endişeden anladı, ateşi yüksekti. Demek ondandı bunca halsizliği, vücudunun her yanının zonklaması...

Beş kadın da tüm bedenine ıslak bezlerle masaj yapmaya başladı. Hepsinin ağzında garip bir ezgi vardı, şarkı desen değil, belki de dua kim bilir. Çok geçmeden daha iyi hissetti Enver. Bulgarca sordu.

— Ben neredeyim? Tekneye ne oldu?

Sesinin çıktığına sevinmişti. Kadınlardan cevap alamayınca bu kez Almanca tekrarladı.

— Neresi burası? Tekneye ne oldu?

Kadınlardan yüzü en kırışık olanı eliyle sus der gibi bir işaret yaptı. Çaresiz sustu Enver, kendini kadınların mahir ellerine teslim etti. Az sonra içeri bir erkek girdi. Kara yağız, uzunca boylu bir erkek. Kadınlar o girer girmez kalktı. Arkalarını adama dönmeden geri geri yürüyerek duvar kenarına sıralandılar. Kadınların gösterdiği hürmete bakılırsa önemli biri olmalı diye içinden geçirerek gözleriyle takip etti adamı. Elinde Enver'in tahta bavulu vardı, neyse ki içinde kim olduğunu belli edecek hiçbir evrak yok diye şükretti kendi kendine.

Bulgarca teşekkür etti. Yola çıkarken kendine seçtiği kimlikte ısrar etmeye kararlıydı. Bulgar bir tarım uzmanıydı o. Adam onu şaşırtacak kadar düzgün bir telaffuzla cevap verdi.

— Geçmiş olsun. Şimdi daha iyisiniz. Sizi bulduğumuzda yaşayacağınıza şans vermemiştim ben.

Eliyle kadınları göstererek devam eti.

— Neyse ki onlar inandılar.

— Kaç gündür buradayım ben?

— Dört gün oldu.

Enver dehşet içinde sordu.

— Peki burası neresi?

— Kırım, Gözleve yakınları...

— Yani onca gün denizde aynı noktada debelenip durmuşuz.

— Siz nereye gidecektiniz ki?

— Kafkasya'ya...

Adam acıyla gülümseyerek cevap verdi.

— Tüm bunlara rağmen şanslısınız o zaman. Kafkasya'dan gelen haberler fena çünkü.

Enver meraklı görünmemeye çalışarak sordu.

— Nasıl fena?

— Buralarda asayiş berkemal şimdilik. Ama ihtilal Kafkasya'ya kadar inmiş duyduğumuza göre. Yani Kafkasya'ya ulaşabilseydiniz muhtemelen çatışmaların ortasında kalacaktınız.

Enver sesini çıkarmadı. Her şeyde bir hayır vardır demeleri boşuna değildi demek ki.

— Peki o nasıl?

— Arkadaşınız mı?

— Pek sayılmaz. Kiraladığım yelkenlinin sahibi.

— Onun durumu sizden kötü. Sanırım başına darbe almış. Bavulunuz bende, sağlamda merak etmeyin. İçindekileri asıp kuruttuk. İç fanilanıza diktiğiniz paranız da bende. Burada herkes dürüsttür, şükür hırlımız hırsızımız yoktur ama ne olur ne olmaz diye ben aldım üstünüzden. İyileştiğiniz zaman benden alırsınız.

Adam kendi dilinde kadınlara bir şeyler söyleyerek ayrıldı yanından. Kadınlar da gitmişti. Sessizlikte garip bir şükran duygusu geldi yerleşti Enver'in içine. Ardından bir garip huzur... Ama çok sürmedi bu sıcaklık. Birden pişmanlık bastı tüm iliklerini. Ve söz verdi kendi kendine. Bir gün elbette Kafkasya'ya geçecek, o yeni yurdu bulacaktı ama böyle değil... Daha hazırlıklı, daha planlı... Şimdi yapacak tek şey vardı. Bir an önce Berlin'e gitmeliydi.

On Yedinci Bölüm

Üç gündür gözünü kırpmamıştı Naciye. İşin garibi onca uykusuzluğa rağmen aklından bile geçmemişti kıvrılıp uyumak. Demek annelik böyle bir şey diye geçirdi içinden. Kendin ateşler içindeyken bile çocuğunu düşünmek... Kendini hiçlemek...

Loş odada el yordamıyla komidinin üzerindeki dereceyi buldu. Terden sırılsıklam yatan Mahpeyker'in koltukaltına sıkıştırdı, içinden saymaya başladı, bir, iki, üç... Elliye geldiğinde bebeği uyandırmamak için azami dikkat sarf ederek dereceyi çekti, koridora çıktı, duvardaki apliklerden birine tutarak baktı. Hâlâ otuz dokuz buçuktu bebeğinin ateşi, onca ilaca, onca çabaya rağmen hâlâ ve inatla...

İlk kez bu kadar çaresiz hissediyordu kendisini. Eli kolu bağlı, bir başına... Günlerdir kapının önünde Fransız askerleri duruyordu. Yalıya arabayla giriş çıkış yasaktı, kapıda bir arabanın beklemesi yasaktı, evden bir eşyanın çıkması yasaktı, eve bir eşyanın girmesi yasaktı. Doktor için bile rica minnet izin alabilmişlerdi. O da doktorun yaya olarak gelip gitmesi şartıyla...

Koridorda çaresiz bir aşağı bir yukarı dolaşırken annesinin kapısı açıldı.

— Naciye, hadi sen de biraz dinlen artık yavrum.

Naciye gözlerindeki yaşları göstermemeye çalışarak cevap verdi.

— Yatamam anne, bırakamam Mahpeyker'i.

Elindeki dereceyi fark eden Ayşe Tarzıter sordu.

— Düştü mü ateşi?

— Yok, aynı, otuz dokuz buçuk.

— Doktorun dediğini unutma kızım, birkaç gün daha böyle seyretmesi mümkün. Çift taraflı zatürree, birden inmez ateşi. Hadi sen biraz uzan. Ben durayım biraz da başında.

Naciye tam cevap vermek için ağzını açmıştı ki annesi onu susturdu.

— Bana güvenmiyor musun kızım? O senin evladınsa sen de benim evladımsın. Sen onun için endişeleniyorsan ben ikiniz için de endişeleniyorum.

— Peki, ama aynı odada yatayım hiç olmazsa.

— Tamam, sen geç, ben geliyorum.

Mahpeyker'in yatağının yanındaki kanepeye uzanıverdi Naciye. Az sonra elinde bir bardak ballı limon şerbetiyle annesi gözüktü.

— Al iç bakalım. Kendi ellerimle yaptım vallahi. İçine zencefil de koydum. Çocukken pek severdin.

Naciye bir dikişte bitirdi limon şerbetini. İyi ki gelmişti annesi, iyi ki kalmıştı. Tatlı bir uyku çökmeye başladı üstüne yavaş yavaş... Uyusam, uyansam her şey eskisi gibi olsa diye geçirdi içinden. Uyusam uyansam Enver gelse, Mahpeyker iyileşse, işgalciler gitse...

Tam dalmıştı ki kapının önünde bağıran Fransız askerlerinin sesiyle uyandı. Ayaklanmasına kalmadan kapı çaldı.

— Hanımım, hanımım kalkın.

— Ne oldu Seher?

Fransızların sesinden çok Seher'in yüzündeki ifade korkutmuştu onu. Her zaman sakin, neredeyse gölge gibi sessiz olan Seher gitmiş, yerine korkudan eli ayağına dolaşmış sarsak bir kız gelmişti.

— Hanımım çok fena.

— Ne oldu?

— Fransızlar kapıdan içeri girdiler. Ellerinde bir kağıt var. Bir şey dediler ama ben anlamadım, "Sorti" diye bağırıp duruyorlar.

Naciye yataktan kalktı. Mahpeyker de gürültüye uyanmış, ağlamaya başlamıştı. Bebeği Seher'in kucağına verip günlerdir üzerinde duran yün sabahlığını çıkardı. Enver Paşa'nın karısı böyle perişan çıkmamalıydı Fransız'ın karşısına. Hemen üzerine siyah bir etek ceket geçirdi. Saçlarını düzeltti, başına bir de örtü aldı, Fransızlar karşılarındakinin Müslüman bir kadın olduğunu, evine öyle apar topar giremeyeceklerini belki böylelikle hatırlarlardı. Kapıdan çıkarken az önce yatakta uyumaya çalışan bitkin kadın gitmiş, bir savaşçı gelmişti sanki.

İçinden taşan nefreti dizginlemeye çalışarak merdivenlerden indi. Antrede mavi Fransız üniforması ve başlarında fesleriyle on kadar Senegalli zenci asker, bir de komutanları olduğu üniformasının gösterişinden anlaşılan genç bir subay duruyordu. Naciye Fransızca sordu.

— Bu gürültünün sebebi nedir?

Fransız subay karşısındaki genç kadının azametinden çok düzgün Fransızcasından şaşkın cevapladı.

— Yalıyı boşaltmanız lazım, emir var.

— Ne demek yalıyı boşaltmanız lazım?

Subay elindeki kağıdı göstererek tekrarladı.

— Emir var, 24 saat içinde boşaltmanız lazım.

Naciye kağıdı aldı, altındaki Fransız işgal kuvvetleri komutanının mührünü gördü. Sonunda bu da olmuştu ha. Bir Osmanlı sultanı, hem de Osmanlı'nın Harbiye Nazırı'nın zevcesi olan bir Osmanlı Sultanı altında Fransız büyükelçisinin mührü olan uyduruk bir kağıtla evini boşaltmak zorundaydı ha. İçinden kağıdı subayın gözü önünde lime lime etmek geliyordu ama yapmadı. Vakit artık didişmek değil, orta yol bulmak vaktiydi.

— 24 saat çok erken, biraz daha zaman verin.

Subay iyice şaşırmıştı. Karşısındaki kadın rica mı ediyordu yoksa emir mi veriyordu ona? Dikkatle süzdü Naciye'yi. Gözlerinde minnet aradı, bulamayınca kestirip attı.

— Şu anda saat 19.25. Yarın saat 19.25'e kadar yalıyı boşaltın.

Naciye son asker de çıkana kadar dimdik ayakta durdu. Kapı kapanıp, merdivendeki ayak sesleri kaybolunca yığılıverdi yere.

— Seher koş, doktoru ara.

Sanki iki gözünün alt ve üst kapakları birbirine yapışmış gibiydi. Açmak istiyor, var gücüyle açmaya çalışıyordu ama nafile... Birileri alkolle bileklerini ovuyor, alkolün kokusundan midesi bulanıyordu, arada Mahpeyker'in ağlamaları çalınıyordu kulağına, kalkmak istiyor ama kolunu bile kıpırdatamıyordu. Ardından doktor geldi. "Ateşi çok yüksek, kesin istirahat etmesi lazım," dediğini duydu Naciye. Sonra... Sonrası koyu bir sessizlik, ölüm gibi bir uyku...

Sabah gözünü açtığında iyi hissetti kendini, ne zamandır hiç olmadığı kadar iyi. Alışkanlıkla yatakta Enver'in ayaklarını arandı ayakları. İstedi ki ayağı değsin ayağına, sonra Enver onu çeksin kendine, sarsın, çıkmasınlar bütün sabah yataktan.

— Uyandın mı?

Annesinin sesini duyunca irkildi birden. Ne işi vardı ki annesinin yatak odalarında?

— Şükür düştü ateşin biraz. Mahpeyker de iyi, merak etme.

Birden her şeyi hatırlayınca telaşla fırladı yataktan.

— Saat kaç? Nereye gideceğiz, nasıl gideceğiz?

— Doktor istirahat şart dedi kızım.

— Elin Fransız'ı istirahattan filan anlar mı anne? Onlara bizi evden atma gururunu yaşatmadan biz çıkmalıyız.

Birden aklına amcası geldi. Reşat amcasının vefatından sonra tahta çıkan Vahideddin amcası... Belki o bir şeyler yapabilirdi. O vakte kadar düşünmemiş olduğu için kendine kızarak annesine sordu.

— Anne belki amcam...

Ayşe Tarzıter cümlesini bitirmesine fırsat vermeden cevap verdi.

— Ben haber gönderdim kızım. "Beni mazur görsün, ben bedbaht ve esir bir padişahım" diye cevap yollamış.

Doğru, esir şehrin esir padişahı...

— Peki kayınvalidenlere gitsek, olmaz mı?

— Olmaz, kayınpederimi de kayınbiraderim Nuri Paşa'yı da tevkif etmişler, bir de biz yük olmayalım onlara.

— Bize gitsek.

— Anne bütün yalıları, sarayları boşalttırıyorlar. Üç gün sonra orada da kapımıza dayanırlar.

— Senin aklında ne var peki?

— Hayriye Hanım var.

— Talat Paşa'nın zevcesi mi?

— Evet. Hem pek severim, sayarım kendisini. Hem de o kocası Sadrazam olmasına rağmen Sultanahmet'teki evinden ayrılmadı. Fransızlar onun mütevazı evine gönül indirip, boşaltın demezler. Enver'den haber gelene kadar kalabiliriz orada.

Ayşe Tarzıter itiraz etmedi.

— Peki. Hem birbirinize de destek olursunuz.

— Kalkıp tóparlanmamız lazım.

— Merak etme sen. Seher ile ben bir şeyler topladık. Çantalara bak, eksik bir şey bulursan eklersin.

Hayriye Hanım ile telefonda konuşup, memnuniyetle cevabını aldıktan birkaç saat sonra hazırlardı. Mahpeyker'i sıkıca sarıp sarmaladılar, Naciye'nin mücevherlerini içten bellerine sardıkları kuşakların içine sakladılar, üç-dört küçük çantaya eşyalarını doldurdular, yalı çalışanlarına biraz harçlık dağıtıp helalleştiler ve arabaya bindiler. Naciye, Ayşe Tarzıter, Seher ve Mahpeyker...

Yolda sıkı sıkı sarıldı bebeğine Naciye. Çok değil bir ay içinde her şeyini kaybetmişti. Kocasını, yuvasını... Bir bebeği kalmıştı elinde, hasta bebeği, kayıp kocasının emaneti...

Ne çok değişmişti İstanbul şu kısacık zamanda. Sahipleri tarafından terk edilmiş bir ev gibiydi sanki. Boğaz'ın mavisi bile düşman zırhlılarının gölgesinde kararmıştı. Her yerde işgal devletlerinin bayrakları dalgalanıyor, Boğaz kıyısındaki her yalıda işgal askerleri nöbet tutuyordu. Hüzün çökmüştü sanki şehre. Arabanın camından esir İstanbul'a bakarken tek bir yüz kazındı beynine. Ordudan yeni

terhis edildiği belli olan, kim bilir hangi cephede savaşmaktan dönen yorgun, yenik bir Osmanlı askerinin yüzü... Kocasının askerlerinden birinin yüzü... Ve o yüzdeki derin keder...

Sonunda Sultanahmet'e girdi araba. Yerebatan Sarnıcı'nın sokağına girdiklerinde garip bir rahatlama hissetti Naciye. Arabanın sesini duyan Hayriye Hanım kapıda karşıladı onları.

— Hoş geldin kardeşim.

Hayriye Hanım'ı görür görmez boşaldı Naciye. Günlerdir içinde biriktirdiği her şey karamerhem sürülmüş çıban gibi patlayıverdi birden. Bir yandan sokak ortasında ağladığı için kendine kızıyor, bir yandan da ağladıkça rahatladığını hissediyor, durduramıyordu kendini. Hayriye Hanım her zamanki şefkatiyle sarıldı ona.

— Ağla kardeşim, tutma kendini.

İçeriye geçtiler, salonda yanan mangalın sıcağından mıdır, ikram edilen sıcacık sahleplerin rayihasından mıdır birden kendini güvende hissetti Naciye. Günlerdir içini kemiren bıçak sırtı tedirginlik gitmiş, yerini bir tatlı huzur almıştı. Sanki baba ocağındaydı.

***

Berlin'in arka sokaklarından birine bakan pencereden dışarıyı izliyordu Enver. Daracık sokaklar, iç içe apartmanlara bir de geldiğinden beri dinmeyen yağmur eklenince iyice içi sıkılmıştı.

— Pencereye fazla yaklaşma.

Talat Paşa'nın sesiyle irkildi. Doğru, fazla yaklaşmamak lazımdı pencerelere. Dışarı zaten çok seyrek çıkıyorlardı. Berlin'de oldukları duyulmasın diye azami çaba harcıyorlardı ama tehlikenin nereden geleceği belli olmazdı. Ermeni komitecilerin ettiği intikam yemini kulaklarına kadar gelmişti. Hemen geriye çekilip meşin koltuklardan birine oturdu. Konuyu değiştirmek için sordu.

— İstanbul'dan yeni havadis var mı?

— Var, var da... İyi değil haberler.

— Ne olmuş ki?

— Beklediğimiz şeyler hep işte. Yabancı devletlerin büyükelçileri imkanlarını artık soygun için kullanmaya başlamışlar. İstanbul'u babalarının çiftliğine çevirmişler. Şehirde gözlerine kestirdikleri konakları boşalttırıp, Türk aileleri kovup oralara kendi vatandaşlarını yerleştiriyorlarmış.

— E karşı çıkan olmuyor muymuş?

— Oluyormuş, ama "Mağlup değil miyiz, ne isterlerse yapacaklar," diyenler de varmış. Çok kişi kendi servetini kurtarmanın derdine düşmüş. Galiplerin elçilerini, generallerini konaklarında şen şakrak ağırlıyorlarmış. Tokatlayan'da eğlence hiç bitmiyormuş.

Kapının çalmasıyla bölündü konuşmaları. Gelen Kamil'di. Enver'in Berlin'de mühendislik tahsili alan küçük kardeşi Kamil.

— Hayrola Kamil, bu saatte ne işin var? Derste olman lazım değil mi?

Derse gitmeden postaneye uğradım. Posta kutusunda Talat Paşa'nın adına mektup görünce önemlidir diye koşturdum hemen.

— Kimse seni takip etmedi değil mi?

— Yok, çok dikkat ettim ağabey.

Talat mektubu aldı, açmadan önce yakın gözlüklerini takıp zarfa baktı.

— Hayriye Hanım'dan geliyor. Ben ona yazıp bu posta kutusuna yollayabileceğini söylemiştim.

Enver de Kamil de gözlerini Talat'a dikmiş mektubu okumasını bekliyorlardı. Talat'ın yüzünün kararmasından aksi giden bir şeyler olduğunu anlamışlardı ama sormak da yakışık almazdı. Talat nihayet mektubu bitirdi, katlayıp cebine koydu. Bir şey söylemekle söylememek arasında kararsız gibiydi. Enver iyi bilirdi onun bu hallerini, kesin mühim bir şey olmuştu, sonunda dayanamayıp sordu.

— Hayırlıdır haberler inşallah?

Talat sakalını sıvazlayıp cevap verdi.

— Vallahi değil Enver. Sizinkileri de yalıdan çıkartmışlar. Fransız kumandan Mareşal Franchet d'Espere yerleşmiş sizin eve.

— Bizimkiler neredeymiş peki?

— Bize gelmişler. Merak etme, şimdilik iyilermiş. Ama...

— Aması ne? Ne diyor mektupta, doğruyu söyleyin lütfen.

— Hayriye Hanım diyor ki orada da pek rahat vermiyorlarmış. Kapının önünde sürekli asker bekliyormuş. Geleni gideni sıkıştırıyorlarmış. Özellikle Naciye Hanım pek rahatsızmış bu durumdan. Enver neredeyse ben oraya gitmek istiyorum diyormuş. Burada olduğundan haberdar mıydı?

— Yok, İstanbul'dan çıktığımdan beri haberleşemedik ki...

— Bir de...

— Evet?

— Mahpeyker zatürre geçirmiş. Fransızlar hasta olduğunu bile bile çıkarmışlar evden. Şimdi iyiymiş ama.

Enver küçük odada bir yukarı bir aşağı yürümeye başladı. Şerefsiz olduklarını biliyordu da şerefsizliğin bu kadarı hafsalasına sığmıyordu. Bir şey yapmak lazımdı, ama ne, ama nasıl? Gitmeye kalksa, İstanbul'a varmayı başarabilse bile şehre girer girmez yakalanır, öldürülürdü. Kafasını kaldırdı, bir an Kamil'le göz göze geldi. Birden dank etti kafasına. Tabii ya daha önce niye aklına gelmemişti ki...

— Kamil hazırlan, sen gidiyorsun.

Kamil şaşırmıştı.

— Nereye gidiyorum ağabey?

— İstanbul'a, yengeni ve yeğenini alıp Berlin'e getireceksin.

— Nasıl?

— Sen hele oraya bir var, yengeni bul, gerisini biz buradan hallederiz.

— Ağabeyin doğru söylüyor. Bizi tanıyorlar, ama seni kimse tanımaz bilmez. Sen hele İstanbul'a bir var, yengeni bul, sonrası kolay.

***

Uzaktan Sultanahmet Camii'ni gördüğünde inandı İstanbul'a vardığına. Kendi kendine söz verdiği gibi görür görmez eğildi,

yerden bir parça toprak alıp öpüp başına koydu. Tam elli iki gündür yoldaydı Kamil. Bulabildiğinde kızakla bulamadığındaysa yürüyerek Romanya ve Bulgaristan üzerinden elli iki günde varabilmişti İstanbul'a. Ama bulduğu İstanbul bıraktığından öyle farklıydı ki...

Bir an kararsız kaldı, önce baba evine mi gitmeliydi, yoksa yengesine mi? Uzun sürmedi kararsızlığı. Babasının evine gitmek riskli olabilirdi, kim olduğunu öğrenirlerse tutuklayıp tevkif etmeleri iş değildi. O zaman bunca yolu da boşa tepmiş olurdu. O yüzden doğrusu önce yengesine gitmek olacaktı, olacaktı da sultan yengesinin karşısına böyle çıkmak biraz utandırırdı onu. Hepi topu bir kere o da düğünde görmüştü yengesini. Çok güzel olduğunu hatırlıyordu, ağabeyinin kralı olduğu uzak bir düş ülkesinin prensesi gibi...

Biraz daha yürüyüp Çemberlitaş Hamamı'na girdi. Elli iki gündür üstünde olan kıyafetlerini çıkarınca derisi soyulmuş gibi hissetti kendini ilkin, ardından tellakın mahir ellerinde anladı derisi soyulmak neymiş! Çantasındaki temiz üst başı giyip, bir de traş olduktan sonra tamamdı, artık çalabilirdi sultan yengesinin kapısını.

Yerebatan Sarnıcı'na gelince evi bulmak hiç zor olmadı. Kapısında askerlerin beklediği tek ev vardı sokakta, Talat Paşa'nın evi o olmalıydı. Onca askeri aşıp eve nasıl girebilirim diye düşünürken imdadına köşebaşında atılan iki el silah sesi yetişti. Askerler ne oluyor diye o tarafa koşuştururken Kamil aralarından sızıp kapıyı çaldı. Seher kapıyı açar açmaz ufak bir çığlık kopardı.

— Paşam... Siz... Nasıl burada?

Kamil, Seher'in onu ağabeyi sanıp şaşırdığını anlamıştı. Seher'i susturup içeri giriverdi. Kapıyı kapattıktan sonra derin bir soluk aldı, şükür ağabeyinin yüzünü kara çıkarmadan görevini yerine getirebilmişti.

— Berlin'den geliyorum. Ben Kamil, Enver Paşa'nın kardeşiyim. Naciye Sultan ile görüşebilir miyim?

Çok geçmeden Hayriye Hanım'ın mütevazı salonundaydı Kamil. Sedirlere yayılmış rahibe işi bembeyaz örtüleri görünce önce hamama gitmeyi, yıkanıp paklanmayı akıl ettiği için kendini tebrik etti. İkram edilen gül şurubu eşliğinde yengesini beklemeye başladı.

Yengesi gelmeden kokusu geldi sanki odaya. Kamil'in o vakte kadar hiç duymadığı bir koku, hem nazlı hem davetkar... Kokuyu duyar duymaz ayağa kalktı Kamil, kalkmasıyla yengesi içeri girdi.

Naciye bir an düşecek gibi hissetti kendisini. Karşısında Enver duruyordu sanki. Belki biraz daha uzun boylu, biraz daha uçarı bakışlı, biraz daha havai, ama neredeyse aynı Enver!

Kamil de şaşkındı, çok daha görkemliydi yengesi aklında, çok daha ulaşılmaz belki. Oysa şimdi karşısına çıkan kadın, kadından çok küçük bir kız çocuğuna benziyordu. Fakültedeki Alman kız arkadaşlarından bile küçük duruyordu. Kaç yaşındaydı ki yengesi? On dokuz, belki yirmi. Kendini ait hissetmediği her halinden belli olan salonda küçük bir kız çocuğu gibiydi, ürkek, savunmasız...

— Hoş geldiniz.

Naciye kayınbiraderine endişeli gözlerle bakıyordu. Tek sormak istediği Enver'di, o nasıldı acaba, sıhhati iyi miydi, ya morali? Düğününden hayal meyal hatırladığı kayınbiraderi neyse ki anlayışlıydı da hemen girdi konuya.

— Hoş bulduk. Size ağabeyimden haberlerim var.

— Nasıl o? İyi mi? Beni ne zaman aldıracak yanına?

— İyi, sıhhati yerinde. Berlin'e yeni gelmişti ki Hayriye Hanım'ın mektubu geldi. O gelemeyeceği için beni gönderdi sizi almaya. Siz nasılsınız, Mahpeyker nasıl?

Naciye omuzlarını silkerek cevap verdi.

— Nasıl olalım? Evimizden ayrılmak zorunda bırakıldık. Burada da huzurumuz yerinde değil. Bizi her şekilde iz'aç* ediyorlar. Her gün başka bir yüz, gaye hep aynı. Bahçeye kadar geliyorlar, eve bile sokulmaya muvaffak olanlar oldu. Bin türlü şey soruyorlar. Enver nerede? Haber aldınız mı? Hatta... Hatta geçenlerde İttihatçi selamıyla beni selamlayıp Enver'den haber aldığını söyleyen bile oldu. Polis tarafından gönderildiğine şüphem yoktu elbette, getirdiği haberlerin doğruluğuna da inanmadım hiç.

— Ne haber getirdiler ki?

* iz'aç etme: bunaltma, tedirgin etme

— Enver'in Almanya'da rahat, zevk ü sefa içinde bir hayat sürdüğünü, beni terk ettiğini söylediler.

Bir anda ağlamaya başladı Naciye. Aylardır içinde tuttuğu tüm öfke, tüm keder gözlerinden boşanıverdi. Kamil ne yapacağını şaşırmıştı. Bu düpedüz şerefsizlikti, savaşsa dünyanın savaşıydı, mağlubiyetse ağabeyinin mağlubiyeti. Acısını karısından çıkarmak niyeydi ki? Ne yapacağını bilmez bir şekilde etrafına bakındı. Pencereden gözükmemeye dikkat ederek cam kenarındaki sehpada duran sürahiden bir bardak su doldurdu yengesine. Bardağı tam uzatmıştı ki Hayriye Hanım gözüktü salonun kapısında. Gözyaşları içindeki Naciye'yi teselli etmeye çalışan Kamil'in bembeyaz suratını görünce tutamadı kendisini.

— Telaşa kapılmayın. Arada böyle buhran geçirmesi normal. Sakinleşir şimdi.

Kamil'in soru işaretleriyle dolu bakışlarını görünce gülümseyerek devam etti.

— Gebeliğin üçüncü dördüncü aylarında olabilir böyle. Yaşadıkları da hiç kolay değil tabii.

Gayriihtiyari Naciye'nin karnına indi Kamil'in gözleri. Naciye'nin karnındaki belli belirsiz şişkinliği fark etti. Demek ikinci yeğenine hamileydi yengesi.

On Sekizinci Bölüm

Yine uyuyamamıştı işte. Onca ilaca, annesiyle Filisan Kadın'ın hazırlatıp midesini kaldıra kaldıra içirdiği onca oğulotu çayına rağmen yine uyuyamamıştı. Ses çıkarmamaya dikkat ederek uzandı, komodinin üzerinde duran lambayı yaktı, lambanın ışığında kızlarını seyretmeye başladı. Kapıdaki askerlerin taşkınlıklarıyla bölünen uzun, uykusuz gecelerde ona iyi gelen tek şey de buydu zaten; uyurken kızlarını seyretmek!

Türkan neredeyse on aylık olmuştu, ablasının peşinden koltuklara tutuna tutuna ayaklanmaya başlamıştı bile. Günlerce adsız kalmıştı kuzusu. Babası olmadığı için bir türlü karar verememişti adına Naciye. Enver'e danışmadan isim koymak ağırına gitmişti de kırkı çıkınca isim koymaya mecbur kalıp, Türkan'da karar kılmıştı. Enver'in pek sevdiği Ziya Gökalp'in kızının ismiydi Türkan. Mahpeyker ne kadar babasına benziyorsa Türkan da o kadar kendisine benziyordu.

Bir buçuk yıla yakındır Enver'i görmüyordu. Türkan'ın daha aklı ermiyordu ama Mahpeyker sürekli babasını soruyordu. Durduk yere bir ağlama tutturuyor, sonra neden ağladığını unutup, "Ben babamı istiyorum," diye sürdürüyordu ağlamayı.

Ne garip bir histi annelik, sürekli suçluluk, sürekli eksiklenme. Şöyle mi yapsaydım, şöyle mi deseydim, niye böyle yaptım ki, keşke

biraz daha sabretseydim... Hiç bitmiyordu keşkeler, hiç dinmiyordu onu yiyip bitiren endişe. "Acaba bütün anneler mi böyle, yoksa babaları yok diye ben fazla mı vehmediyorum?" diye geçirdi içinden. Bazen kızları kendisinin değilmiş gibi hissediyordu, emanetti onlar, Enver'in emaneti... O zamanlar daha da depreşiyordu keşkeleri, acabaları. Sonra Enver'e kızıyordu. Onu böyle bırakıp gittiği için, böyle eli kolu bağlı, iki çocukla esir, iki çocuğa esir...

Yorgundu artık, kurmaktan, kendi kendine konuşmaktan, her şeyden bir anlam çıkarmaya çalışmaktan yorgundu. Öyle az haber alıyordu ki Enver'den. Ancak güvenilir biri gelip giderse, belki bir iki satır, o kadar. O da kendi imzasıyla değil. Her defasında da gel diyordu ona, gel! Ama nasıl, onu demiyordu ki... Ne olur ne olmaz birinin eline geçerse diye Ali ismiyle imzalıyordu mektupları Enver. Gerçi böylesi önceleri hiç içine sinmemişti Naciye'nin. Biri görse, mektuplar birinin eline geçse kim bilir ne düşünür, Paşa'nın karısı başka bir erkekle yazışıyor dedikodusu çıkar diye huylanmıştı, ama başka çare yoktu ki...

Eskiden yazdığı uzun mektupları özlemişti. Ne kadar çok mektup gelirdi eskiden, okumaktan sıkılırdı artık. Yine yazdığına emindi Enver'in, her şeyi uzun uzun yazdığına, Naciye ile dertleştiğine emindi. Ama neye yarardı ki mektuplar eline geçmedikten sonra. Ah ne zordu böyle beklemek!

Neyse ki Kamil vardı, emir eri gibi her derdine koşuyordu Naciye'nin. Varlığı bile güven vermeye yetiyordu. Amca, baba yarısı diye boşuna dememişlerdi, çocuklar için de iyi oluyordu Kamil'in varlığı. Her sabah kahvaltıdan hemen sonra geliyor, akşam yemeğinden sonra gidiyordu.

Feriye'ye taşınmışlardı artık, çocukluğunun geçtiği, gelin çıktığı baba evine... Evlenmeden önceki düzen aynen devam ediyordu. Annesi, Filisan Kadın, ağabeyi Abdulhalim, kardeşi Şerafettin hepsi eskisi gibi aynı çatı altındaydı yine. Böylesi daha iyi olmuştu, kalabalık ona da çocuklara da iyi geliyordu. Bir de şu geçen bir buçuk yıla rağmen tacize hiç sektirmeden devam eden işgalciler olmasa...

Olduk olmadık saatlerde kapıları çalınmasa, destursuz bahçeye kadar girilmese, bahçede oynayan Mahpeyker'e babasıyla ilgili olduk olmadık sorular sorulmasa...

Her şeye katlanabilirdi, işgalcilere bile, ama şu hastalık olmasaydı. Sürekli kusuyordu, önce hamilelikten, sonra lohusalıktan demişlerdi. Ama hamilelik de lohusalık da geçmiş, bulantı baki kalmıştı. Ne yese çıkarıyordu, kaşık kadar kalmıştı yüzü, halsizlikten gözlerinin altı torbalanmış, yüzünün feri sönmüştü. Kaç doktora gözüktüyse hepsinden aynı cevabı almıştı, Avrupa'ya gitmesi, havası kuru bir yerde sanatoryuma yatması, orada tedavi olması şarttı! O da elbet istiyordu gitmeyi ama nasıl? Kimin yardımıyla? Hangi imkanla?

Gecenin alacasında birden aklına Meziyet geldi, Çürüksulu Mahmut Paşa'nın kızı Meziyet... Babası gibi ağzı sıkıydı Meziyet'in, güvenilirdi, laf taşımazdı. Enver zamanında Bahriye Nazırı olmasına rağmen savaştan sonrasında da iktidarda kalmıştı Çürüksulu, Vahideddin Amcası onu Ayan Meclisi'ne* atamıştı, sözü hâlâ geçiyordu yani. Eski günlerin hatırına belki yardım ederlerdi ona. Cesaretini topladı, etmeseler bile şu andaki durumdan daha fena ne yapabilirlerdi ki... Kati kararını verdi, sabah ilk iş danışacaktı Meziyet'e...

Tam yatacaktı ki birden bir hınç kapladı içini. Yalnızlığına, kaderine, Enver'e duyduğu hınç. Bunca gizlemeye, kan tükürürken kocasına kızılcık şerbeti içtim demesi nedendi ki... O değil miydi bütün bunların nedeni. Onu savaş yerinin ortasında yapayalnız bırakıp giden kocası değil miydi? Bir de gel diyordu her fırsatta. Demesi kolay, iki çocukla nasıl gelecekti ki... Hırsla yazı masasına gitti. İçinden gelenleri olduğu gibi, tartmadan yazmaya başladı.

"Bana gel diyorsun; fakat düşünmüyorsun ki yaşadığım bu muhit eski İstanbul değil, bir cehennemdir. Hor görülmüş, terk edilmiş bir kadının

* Ayan Meclisi: Üyelerinin padişah tarafından seçildiği, 40 yaşını geçmiş ve güvenilir kişilerden oluşan, Meşrutiyet Dönemi'nde kurulmuş ikinci yasama organıdır. Millet Meclisi'nde kabul edilen yasalar, bir kere de Ayan Meclisi'nde görüşülür ve gerekiyorsa değişiklik yapılırdı.

yardımcısı Allah'tan başka kimse olmaz. Zamanında bana tapan insanlar, şimdi beni gözetleyerek zehirlemekten başka işe yaramıyor. Hepsi peygamber olsalar şefaatlerini istemek zilletine düşmeyeceğim.

Of, beni bu uğursuz insanların aşağılamalarından kurtar. Bana etmiş olduğun yeminleri hatırla. Beni İstanbul'dan uzaklaştırmak için bir yol bul. Dünyada bana yardım edecek senden başka kimsem yok. Allah aşkına beni daha fazla bekletme.

Enver,

Allah aşkına beni uzun zaman yalnız bırakma. Artık sensiz yaşayamam, ölürüm. İnsanlardan nefret ediyorum, saadetlerini göstermek için gözyaşlarıma gülüyorlar. Hastayım, çok hastayım. Ama sen beni düşünme. Allah'a hemen her an senin için yalvarıyorum. Var ol Enverciğim.

Naciye'n"

İmzasını attıktan sonra garip bir rahatlama hissetti. Hani öfkeyle bağırıp çağırınca hissedilen tatmin gibi... Yazı masasından kalktı. Mahpeyker ile Türkan'ın arasına yerleşti, nasıl da hızlı hızlıydı solukları. Nefesini onlarınkine uydurmaya çalışarak gözlerini kapattı. Bir sürü şeyden pişmandı da, bir tek şeyden kati suretle emindi. İyi ki Mahpeyker'i bırakıp gitmemişti.

***

Kapının önündeki hareketliliği fark etti ama umursamadı Naciye. Nöbetçiler ya her zamanki gibi yoldan geçen birine sataşmış ya da kendi aralarında ağız dalaşına tutuşmuştur diye içinden geçirip Mahpeyker ile tahta küplerden kule yapmaya devam etti. Tam son küpü de koymuşlardı ki devriliverdi kule. Mahpeyker ağlasın mı gülsün mü bilemez halde Naciye'ye baktı. Naciye boş bulunup ay dese ağlayıverecekti belli ki. Gülümseyerek kucakladı Mahpeyker'i, burnunu ensesine gömdü, nasıl da Enver Enver kokuyordu kızı, nasıl da benziyordu babasına.

— Hadi bakalım, lapacılık yok, bir daha dizeceğiz küpleri.

Mahpeyker kırmızılardan başladı dizmeye, sonra eline mavileri aldı. "Düzenliliği de babasına benziyor," diye geçirdi içinden. Birden

kapıdaki ayak seslerini duydu. Gelen Seher'di. Artık fark eder olmuştu Seher'in girişini çıkışını. Acaba Seher mi ağırlaşmıştı yoksa o eskisi gibiydi de diken üstünde yaşamaktan Naciye'nin kulakları mı keskinleşmişti ?

— Meziyet Hanım geldi sultanım. Salona aldım, sizi bekliyor.

Naciye telaşla ayağa kalktı. Demek kapıdaki az önceki hareketliliğin sebebi de Meziyet'ti. Ev ahalisinden farklı birinin geldiğini görünce yaygara yapmıştı demek ki askerler.

— Doğru ya, nasıl da unuttum, sabah arayıp davet etmiştim.

Döndü, eline bu kez yeşil küpleri alan Mahpeyker'e baktı.

— Sen Mahpeyker ile oynarsın değil mi Seher?

Cevap beklemeden dışarı çıktı. Koridordaki aynada kendini görünce acaba yukarı çıkıp üstümü değiştirsem mi diye düşündü. Sonra kendi aksine bakarak omuzlarını silkti. Hem merdivenler gözünde büyüyordu, hem de başka türlü giyinmek içinden gelmiyordu ki. Sesine neşeli bir hava vermeye çalışarak salondan içeri girdi.

—Hoş geldin Meziyet, özledim seni.

Meziyet'in gözlerindeki samimi kaygıyı görmezden gelmeye çalışarak devam etti.

— Çok teşekkür ederim, kırmadın beni.

Aynaya bakmaya ne gerek vardı ki, gerçek Meziyet'in gözlerindeydi işte. Demek en son görüştüklerinden bu yana Meziyet'i kendisine değil de duvardaki resimlere bakmaya zorlayacak kadar çok değişmişti.

— Hoş bulduk, çocuklar nasıl?

— İyiler, ellerinden öperler.

— Sen nasılsın?

Muhtemelen adettendir diye sormuştu Meziyet. Yakışanı da "İyiyim, seni sormalı? " diye cevap vermekti ama oyunlara hali yoktu artık Naciye'nin. Madem sormuştu, o da en gerçek cevabı verdi.

— Çok kötüyüm Meziyet.

Meziyet artık rol yapmak zorunda kalmadığından rahatlamıştı, bu kez gözlerini kaçırmadan sordu.

— Neyin var? Yani hasta olduğunu duymuştum, ama bu kadar olabileceği aklıma bile gelmemişti.

— Bilmiyorum, birkaç doktor gördü, hatta sarayın başhekimi Reşat Paşa'ya bile muayene oldum, hiçbiri kesin bir şey diyemedi. Tek dedikleri Avrupa'ya gitmem gerektiği.

— Nasıl gidebilirsin ki?

— İşte bu yüzden seni görmek istedim. Belki sen...

Meziyet cümlesini tamamlamasına fırsat vermeden ayağa kalktı. Geniş salonda bir aşağı bir yukarı sert adımlarla yürümeye başladı. Naciye hiç sesini çıkarmadan gözleriyle takip etti Meziyet'i. Yerdeki İran halısının üzeri ince topuklarının bıraktığı izlerle dolmuştu. Birden durdu, en yakınındaki koltuğa oturarak konuşmaya başladı.

— Tek bir yol geliyor aklıma. İtalyanlar!

Naciye'nin hayrete düşmüş bakışlarını görünce acele acele anlatmaya devam etti.

— İtalyanlar tabii. Babam hep işgalcilerden en dürüst ve en terbiyeli olanın İtalyanlar olduğunu söyler. Ben babam kadar bilemem elbet ama tanıdığım kadarıyla Kont Caprini hem dürüst hem terbiyeli.

— O kim?

— Caprini mi? Şekerim evden dışarı adım atmadığın nasıl da belli. İtalyan işgal kuvvetlerinin başkanı.

— Hatırladım şimdi. Enver ile tanışırlarmış onlar, Enver anlatmıştı bir keresinde. Vaktiyle Avrupa'da beraber bulunmuşlar, ahbaplık etmişler. Savaş çıkmazdan çok önce tabii. Hep sitayişle bahsederdi Enver ondan. İngilizler'den, Fransızlar'dan çok daha namusludur İtalyanlar derdi.

— E iyi ya işte. Tanışıyorlarsa işimiz daha da kolay.

— Ne yapacaksın, Caprini'den mi yardım isteyeceksin?

— Evet, eminim elinden geleni yapar. Hadi bakalım, söyle de getirsinler, çocukları göreyim biraz da.

Naciye minnetle gülümsedi. Belki de kurtuluş hayal etmediği kadar yakındı.

***

Odasının penceresinden Boğaz'ı seyrediyordu Naciye. Çocukluğunun, genç kızlığının hayal penceresinden... Kim bilir kaç kere bakmıştı buradan Boğaz'a? Kaç kere kayan yıldızlardan dilek tutmuştu? Kaç kere Enver'e seslenmişti "Dön" diye? Kaç kere... Kim bilir...

Genç kızlık yatağının üzerinde nefesleri birbirine karışan kızlarına baktı. Ne garipti hayat, ne hoyrat! Onlara bakarak çocukluğunu hatırlamaya çalıştı. Enver'den başka hiçbir şey gelmedi aklına, sahi o hiç çocuk olmuş muydu? Babası ölünce mi bitmişti çocukluğu, Enver ile nişanlanınca mı? Yoksa babalar ölünce evlatlarının çocukluklarını da mı götürüyorlardı yanlarında?

Gözlerini tekrar dışarıya çevirdi. Manzarayı ezberlercesine gözlerine doldurdu... Karşı kıyıdaki yalıların arasından sivrilen beyaz minareyi... Gecenin bu saatinde alemcileri getirip götüren Boğaz'ın akıntısından yorgun sandalları... Yılın her günü, günün her saati ayrı ışıldayan menevişleri...

Sonunda tamamdı her şey. Meziyet'in dediği gibi olmuş, Caprini yardım etmeyi kabul etmiş, kaçışı organize etmeyi İtalyan mimar Denari'ye havale etmişti. Yalnız bir şartı vardı Caprini'nin. Naciye'nin gideceğinden kimsenin haberi olmayacak, Naciye kimseyle vedalaşmayacaktı. Ne zor olacaktı kim bilir ayrılmak? Yarayı sarmak yerine kolu kesmek gibi. Belki Enver'e kavuşacaktı ama sevdiği her şeyi geride bırakarak.

Ses çıkarmamaya gayret ederek kalktı. Bir sandalye çekerek gardrobun üst tarafındaki bavullardan birini aldı. Dikkat çekmeyecek kadar az eşya almalıydı yanına. Kızlar için de kendisi için de birkaç yedek o kadar. Dolabı açınca öylece bakakaldı içindekilere. İnsan çok uzun zaman geri dönemeyeceğini bildiği zaman ne alırdı ki yanına? Kıyafet kolaydı, o her yerden alınırdı da aslolan diğerleriydi... Diğerleri... Yani başucunda duran babasının resmi... Annesinin Kur'an-ı Kerim'i... Filisan Kadın'ın madalyonu... Enver'in sayısız mektubu... Mücevherleri... Kitapları... Notaları...

Kulağına belli belirsiz bir ayak sesi geldi birden. Yakalanmamak için gardrobun kapısını kapayıp yatağa girmeye yeltendi ama yetişemedi.

— Hanımım, ayakta olduğunuzu duydum, iyi misiniz?

Seher'i görünce kalakaldı. Doğru ya onu nasıl da unutmuştu.

— Bunlar ne? Neden bavul çıkardınız ki?

Naciye, Seher'i elinden tutarak odadan çıkardı, şimdi bir de kızların uyanmasıyla uğraşamazdı. Onları kimsenin görmediğine emin olmak için koridoru kolaçan etti. Kimse yoktu ama yine de içine sinmedi. Söyleyecekleri duyulmasın diye Seher'i yan odaya götürdü.

— Seher sana söylemeyi unuttum, iyi ki geldin de hatırladım. Hazırlan, yanına birkaç parça eşyanı, kıymetlilerini al.

— Niye sultanım?

— Yarın gidiyoruz. Ama sessiz hallet, kimsenin bilmemesi lazım.

Sesini daha da alçaltarak devam etti.

— Kaçıyoruz. Her şey tamam. İtalyanlar yardım ediyor.

Nereye?

— Berlin'e... Enver'in yanına...

— Dönmeyecek miyiz?

— İnşallah döneceğiz de ne zaman bilmem.

Seher donuklaştı birden. Belli bir şey diyecekti de nasıl desin bilmiyordu.

— Hanımım size bir şey söyleyeceğim.

— Ne oldu Seher?

— Ben gelmesem bana darılır mısınız?

Naciye'nin nefesi kesildi. Seher'in gelmek istemeyeceği ihtimali aklına bile gelmemişti.

— Neden?

Seher gözlerini kaçırarak cevap verdi.

— Hani Paşamın bahsettiği yüzbaşı vardı ya... Celal...

— Kim? Ha evet hatırladım.

— İşte o haber yollatmış bana. Diyor ki... Artık beklemeyelim diyor. Memleketine dönecekmiş. Nikahı kıyıp beni de götürmek istiyormuş.

Naciye karanlık odada el yordamıyla bulduğu sandalyeye çökerek sordu.

— Sen istiyor musun peki?

— Darılmazsanız istiyorum sultanım.

Midesine taş oturmuş gibiydi Naciye'nin. Her şeyden, herkesten hatta annesinden bile ayrılmaya hazırlamıştı da kendini Sehersiz kalmayı hiç hesap etmemişti. Sehersiz olmak yarım olmak demekti, kolsuz bacaksız, yarım... Gözlerine biriken yaşları Seher'e belli etmemeye çalışarak kalktı, sımsıkı sarıldı.

— Ne demek darılmak. Sadece üzülürüm o kadar. Seni gelinlikle göremediğim için, kocanla tanışamadığım için... Bekle beni, geliyorum.

Parmak uçlarında koridora çıkıp odasına girdi, bavula koyduğu mücevher kutusundan elmas bir gerdanlık alıp döndü.

— Bu senin Seher. Bu, ben ve Enver'den sana düğün hediyesi.

Seher'in cevabını beklemeden aceleyle döndü arkasını.

— Ben artık yatmaya gidiyorum. Sabah görüşürüz.

Biliyordu kalsaydı ağlayacaktı, kalsaydı kırılacaktı cesareti, zar zor topladığı, kendini yeni bir kader yazmaya zorlayan cesareti tuzla buz olacaktı. Odasına geldi, kızlarına baktı bir kez daha ve söz verdi kendisine. Ne olursa olsun evlatları vaktinden erken büyümeye mecbur kalmayacaktı.

Ezan sesiyle açtı gözlerini. Bavulu neredeyse hazır sayılırdı. Kızlar uyanmadan yazmaya başladı.

"Sevgili Anneciğim,

Gitmeye mecburum, çocuklarımın babalarını tanımaları için, onun bir kahraman olduğunu anlamaları için mecburum gitmeye... Şimdilik fazla teferruat veremem ama inanın ki buradan daha emniyetli bir yerde olacağım. Daha sonra size daha teferruatlı yazar, vaziyetten haberdar ederim.

Ağabeyim, kardeşim, ciciannem ve sizi Allah'a emanet ediyorum.

Daha güzel günlerde birarada olmayı temenni eder, ellerinizden öperim.

Naciye"

Mektubu yazı masasının üzerine bıraktı. Tam kızları uyandırmaya yeltenmişti ki kapı çaldı, gelen Seher'di. Şişmiş gözlerini görmezden gelerek yardım istedi.

— Hadi yardım et de, kimse ayaklanmadan uyandırıp giydirelim kızları.

— Hemen mi çıkacaksınız?

— Evet, sabah ezanından sonra İtalyanlar kapıya araba gönderecekler. Nöbetçileri de ayarlamışlar.

— Sonra nereye gideceksiniz?

— Mimar Denari'nin evine. Oradan da gemiye bineceğiz inşallah.

İkisinin konuşmasına kızlar uyanınca Naciye koltuğa oturdu. Türkan'ın altını değiştirirken, Mahpeyker'i giydirirken Seher'i seyretti. Nasıl da yumuşacık dokunuyordu kızlarına Seher, nasıl da şefkatli... Ah kim bilir Sehersiz hayat nasıl zor olacaktı?

— Tamam sultanım, her şey tamam.

Sahte bir gülüşle cevap verdi Naciye.

— Hadi bakalım, gitme zamanı.

Son bir kez daha baktı odasına, manzarayı son kez içine doldurdu, Türkan'ı kucağına alıp koridora çıktı. Mahpeyker de Seher'in kucağındaydı. Parmakuçlarında ama koşar adımlarla geçtiler koridordan, ses çıkarmasınlar diye kızların yüzünü göğüslerine bastırarak indiler merdivenden, sonunda kapıya ulaştıklarında ikisi de gizlemeye çalışmadı gözyaşlarını. Hanımla yardımcısı gibi değil de iki kız kardeş gibi sarıldılar birbirlerine, iki sırdaş, iki yoldaş gibi gibi... Sonunda Naciye ayrılıp kapıyı açacak gücü buldu kendinde. Kapıyı açar açmaz yüzüne sabah serinliği vurdu, tam adım atmıştı ki dışarıya, döndü...

— Seher...

— Buyrun hanımım.

— Hakkını helal et.

Cevabı beklemeden bindi onları bekleyen arabaya. Kendisine merakla bakan kızlarına gülümsedi.

— Hadi gülün artık, babanıza gidiyoruz.

Sahipleri tarafından terk edilmiş bir eve benziyordu İstanbul. Bir hayalet gibi geçtiler dar sokaklardan. Şehrin uyku mahmuru

sokaklarında kimsecikler yoktu. Böylesi daha iyi geldi Naciye'ye, daha az gerçek... Sanki her şey bir rüyaymış gibi... Sanki sultanı olduğu ülkeden kaçmıyormuş gibi...

Sonunda Pera'ya geldiler, araba Sen Antuan Kilisesi civarında yavaşladı, kapısında İtalyan bayrağı asılı olan bir evin kapısında durdu. Naciye kızları kucağına alıp evin kapısından içeri aceleyle girdi. Kırık Türkçesiyle Denari ve refikası onları karşıladı.

— Hoş geldiniz.

Naciye bakakaldı onlara, cevap vermek, teşekkür etmek istiyor ama bir türlü uygun kelimeleri bulamıyordu. Hayatında ilk kez gördüğü kişilere hayatını teslim etmişti işte, daha ötesi neydi ki bunun? Denari'nin refikasının* kolunda salona geçti, çocukları ise işbilirliği her hallerinden belli iki dadı aldılar. Onların arkasından baktığını gören Denari anlayışlı bir gülümsemeyle Naciye'ye seslendi.

— Merak etmeyin, hep beraber salona geçiyoruz.

Salonda mükellef bir kahvaltı sofrası bekliyordu onları. Mahpeyker'in önündeki çilek reçelleriyle keyfi yerinde görünüyordu, Türkan ise dadının kucağında etrafa gülücükler saçıyordu. Naciye her şey yoluna girecek diye düşündü, zoru bitti, bundan sonra her şey daha iyi olacak.

— Fazla vaktimiz yok. Geminin kalkmasına az kaldı.

Denari'nin uyarısıyla kendine geldi, bir lokma bir şeyler yemeye zorladı kendisini, neyse ki çay vardı sofrada, Osmanlı'ya gelen her yabancının sevdaya tutulduğu Türk usulü çay, canım çay, her derde deva çay... Kim bilir bir daha ne zaman böyle tavşan kanı bir çay içebilecekti ki?

Kahvaltıdan sonra yukarı çıktılar. Denari duvarları muhteşem tablolarla kaplı odada bir aşağı bir yukarı dolaşarak planı anlatmaya başladı.

— Sakın endişe etmeyiniz Naciye Hanımefendi. Her şeyi planladık biz. Kızlarınız benim kızım olacak, siz de kızların dadısı kılığına gireceksiniz. Gemiye hep beraber bineceğiz, siz ayrı bir kamarada

* refika: karı, eş

kızlarla kalacaksınız, Çanakkale'den geçene kadar katiyetle kamaradan çıkmayacaksınız. Kimseyle ama kimseyle tek kelime konuşmayacaksınız. Bu çok mühim.

Durdu, dediklerinin etkisini ölçmek için gözucuyla Naciye'ye baktı. Korkmuş görünüyordu genç kadın, mavi gözleri kocaman kocaman açılmıştı.

— Hele bir Çanakkale'yi geçelim gerisi kolay. Sonra gemi sizi Brindizi'ye bırakacak, Brindizi'de ise Enver'in kızkardeşi Hasene Hanım ile zevci Nazım Bey sizi karşılayacak. Ama önce dadı kılığına girmeniz lazım.

Gözleriyle yaptığı belli belirsiz işaretin ardından zevcesi odadan çıktı. Naciye odada yalnız kaldıkları için huzursuzlanmıştı. Neyse ki çok sürmedi yalnızlıkları, İtalyan kadın az sonra elinde eski yüzlü bir yağmurluk ve şapkayla göründü.

— İşte bunlar, yolculuk kostümünüz. Size pek uygun değil ama...

Naciye bir anda heyecanlandı. Her şey aklından uçup gitmişti, ne yolculuk, ne onca gün kamarada kalmanın zorluğu, ne ne yaparım korkusu... Tek şey vardı aklında. Demek örtüsüz ilk kez sokağa çıkacaktı ha...

Denari'nin odadan çıkmasıyla önce yağmurluğu üstüne geçirdi. Tam olmuştu. Sonra çekine çekine başındaki örtüyü çıkardı. Nasıl olsa örtü var diye sabah karanlığında doğru düzgün taramamıştı saçlarını, eliyle yatıştırıp arkadan şöyle bir toplayıvermişti o kadar. Denari'nin karısına baktı, nasıl da şık duruyordu topuzu, başının iki yanına iliştirdiği taşlı tarakla ne kadar da zarifti. Oysa kendisi ne kadar yorgun görünüyordu aynada, ne kadar bakımsız, ne kadar bitmiş... Örtüsü çıkınca zırhı delinmişti sanki.

— Ben bir berber istiyorum.

Öyle ya madem ki ilk kez başını açabilecekti, öyleyse bir sultana yakışır şekilde olmalıydı bu. İtalyan kadın itiraz edecek oldu.

— Ama nasıl? Hem geç kaldık.

Naciye'nin kararlı gözlerini görünce sözünü tamamlayamadı. İşte şimdi karşısındaki kadının bir sultan olduğuna inanmıştı, çaresizce odadan çıktı. Az sonra kapı çalındı. Gelen bu kez Denari'ydi. Denari

yüzünde huysuz bir ifadeyle şapkayı deneyen Naciye'ye baktı ve bir kahkaha patlattı.

— Demek berber istettiniz ha! Bunu bu anda düşünebilmek, dahası dile getirebilmek için ancak kadın olmalı.

Naciye mimarın teklifsizliğine şaşırmıştı. Dilinin ucuna kadar gelen bir cevapla adamın ağzının payını vermeyi düşündü ama aynada kendini görünce vazgeçti. Haklıydı Denari, bunu ancak bir kadın düşünebilirdi. Bir an utandı kendinden, böyle birkaçışın arifesinde bu şımarıkça heyecanı kendine yakıştıramadı. Ne olmuştu sanki ilk kez başı açık sokağa çıkacaksa... Hele bir Avrupa'ya varsın, bütün sokaklar onun değil miydi sanki? Eğreti duran şapkayı sert bir hareketle kafasına iyice oturttu, omuzlarını dikleştirdi, ayağa kalktı. Mahcubiyetini gizlemeye çalışarak Denari'ye döndü.

— Ben hazırım.

On Dokuzuncu Bölüm

Küçük salonun çıplak duvarlarını seyrediyordu Enver. Bu oda da onun hapishanesiydi işte. Sabahtan akşama kadar kafasında planlar yapıyor, bir an önce Moskova'ya gitmenin yollarını arıyordu. Bolşeviklerle hedefleri müşterekti: İngilizlerin gözü dönmüş emperyalist kapitalizmi. O zaman bir Sovyet - Müslüman ittifakı kurmak için bir an önce harekete geçmeliydi. Almanya'nın da Osmanlı'nın da geleceği Sovyetlerle işbirliğindeydi, gitmeli, bu işbirliğine önayak olmalıydı.

Ama işte aynen bu odada yürümeye çalışmak gibiydi vaziyeti. Üç adım atıyor, dördüncü de hızını alıyor, beşinci de duvara tosluyordu. İngilizler peşindeydi, Enver'i hâlâ bir tehdit olarak gördüklerinden bir sürü ajan takmışlardı peşine. Bir yandan da Ermeni çeteciler vardı, 1915'te yaşananların intikamını almak isteyen Ermeniler. Farkındaydı Enver, çember gittikçe daralıyordu, bir an önce Moskova'ya gitmesi lazımdı. Ama nasıl?

Her şeye rağmen denemişti. Alman Gizli Askeri Teşkilatı'nın yardımlarıyla eskice bir Junkers uçak bulup, Bahattin Şakir ile birlikte yola çıkmışlardı. Bahattin Şakir Rusya'daki Türk esirlerini

memleketlerine götürmeye memur bir doktor, Enver de onun yanındaki sıhhiye neferiydi güya. Ama yine talih onlara yar olmamıştı. Hava iyice bozunca İngiltere'nin elindeki Litvanya'nın Kovno şehrine iniş yapmak zorunda kalmışlardı. Yani düşmanının kucağına düşmüştü Enver. İngilizler durumdan şüphelenip bunları hapse atınca Almanlar yetişmişti imdadına.

Kapı çalındı. Gelen Talat Paşa'ydı. Enver'i yüzünde muzip bir gülümsemeyle bulunca şaşırdı. O kadar uzun zamandır aralarından hiçbiri gülmüyordu ki...

— Hayrola Paşa. Ne o kendi kendine gülüyorsun?

— Aklıma Kovno'dan Almanlar'ın beni kaçırışı geldi de...

— Ya defalarca anlattın, anlattın da her defasında ben de gülüyorum. Hele bir kere daha anlat da günümüz şenlensin.

Enver dünden razı anlatmaya başladı.

— Gece yarısı Bahattin ile birlikte sesler duyduk. Biz hapishanedeyiz tabii. Sesler dışarıdan geliyor... Önce iki-üç ayyaş içip çıkmış sokağa diye düşündük, umursamadık. Sonra bir baktım Almanca konuşuyorlar. Kulak kesildik tabii. Adamlar nara atar gibi yapıp bize bizi kaçırmak için yaptıkları planı anlatıyorlarmış meğer. Ranzaya tırmandık, yukarıda ancak bir köpeğin geçebileceği kadar bir pencere var, o da parmaklıklı... Kulağımızı dayadık, denilenleri iyice anladık.

— Sonra...

— E biliyorsun sonrasını. Ertesi sabah havalanmaya çıktığımızda hapishanenin bahçesine bir Alman tayyaresi indi. Ben bekliyordum tabii. Şaşkın bakakalan nöbetçinin elinden silahını aldım. Ne oluyor demeye kalmadan tayyareye atladım.

Talat'ın gülmekten gözleri çizgi haline gelmişti.

— Vallahi Abdulhamid'in o çok sevdiği adventür romanlarındaki gibi.

— Adventür romanı gibi ama Abdulhamid adventür değil cinayet romanları severdi.

— Öyle miydi?

— Öyle...

Abdulhamid'in adı anılınca ikisi de birden ciddileşmişti. Az önceki çocuksu neşeden eser kalmamıştı. Kısa bir sessizlikten sonra ilk konuşan Talat Paşa oldu.

— Yahu Enver, ne zamandır kendi kendime soruyorum da vereceğim cevaptan kendim korkuyorum.

— Ne soruyorsun ki?

— Sence biz Abdulhamid'e haksızlık mı ettik? Abdulhamid tahtta olsa farklı mı olurdu vaziyet?

Enver dalgın bakışlarını Talat Paşa'dan kaçırarak cevap verdi.

— Ben de çok sordum bu soruyu. Vahideddin'den çok daha dirayetli olacağı mutlak ama...

— Ama?

— Aması geçmiş geçmiştir. Şimdi ileriye bakma zamanı...

Kestirip attı Enver. Yorgundu çünkü geçmişle hesaplaşmaktan. Sarıkamış'ın, Ermeni tehcirinin, Babıali Baskını'nın ağırlığını taşımaktan, her gece hayaletlerle savaşmaktan yorgundu artık. Konuyu değiştirmek için sordu.

— Ankara'dan yeni haber var mı?

— Meclis açıldı işte...

— O haber eskidi artık. Yeni haber diyorum.

— Bizle ilgili bir şey, bize bir mesaj filan diyorsan yok... Yok henüz...

— Hiç aklına gelir miydi Mustafa Kemal'in böyle bir iş başarabileceği?

Talat Paşa emin bir sesle cevap verdi.

— Gelirdi. Şimdiye kadar verilen her sorumluluğu hakkıyla yerine getirdi Paşa. Buna sen Trablusgarp'tan, Çanakkale'den şahitsin. Önü açılmadı, yükselişi kolay olmadı, çünkü...

— Beni mi suçlayacaksın yoksa?

— Öyle demiyorum ama...

— Mustafa Kemal'in beni suçladığı kulağıma gelmişti de birkaç kez...

— Ben de duymuştum. Senin onun önünü kapadığın lakırdıları bana kadar gelmişti.

Talat Paşa yutkundu, Enver'i kırmamaya gayret ederek sordu.

— İşin aslı öyle değildi tabii değil mi?

Enver gözlerini Talat'a dikerek cevap verdi.

— Değildi tabii. Sadece fazla hırslıydı, biraz demlenmesi gerekiyordu olması için, o kadar. En önemlisi teşkilata da inanmıyordu, sürekli muhalifti bize. Tehlikeliydi.

Talat Paşa ikna olmamıştı ama konuşmak neyi değiştirirdi ki şimdi? Enver'in dediği gibi geçmiş geçmişti. Şimdi ileriye bakma zamanıydı.

— Peki bir daha deneyecek misin?

— Neyi?

— Rusya'ya gitmeyi.

Enver sıkıntıyla koltuktan kalktı. Pencereye fazla yakın durmamaya özen göstererek camdan dışarı baktı.

— Elbette. Gelecek, hepimizin geleceği orada.

***

Bomboş bir arazide duran uçağa baktı Enver. Hangisi daha haraptı acaba, savaşta ateşe verilmiş arazi mi yoksa yılkı atı gibi çürümeye terk edilmiş uçak mı? Sonra şükretti, iyi kötü sonunda onu Moskova'ya götürebilecek bir uçak bulmuştu ya. Belli etmeden Almanların ayarladığı Rus pilotu süzdü, kemikli yüzünde hiç endişe yoktu adamın, eski bir dosta bakar gibi bakıyordu uçağa. Çok geçmeden pilotun rahatlığı Enver'e de geçmişti. Başına uçuş başlığını geçirirken kendi kendine mırıldandı.

— Mevlam bakalım neyler, neylerse güzel eyler.

Bu kez bir Alman Musevi komünisti kimliğindeydi. Almanlar bu kimliğin daha az dikkat çekeceğini düşünmüştü demek ki. O vakte kadar büründüğü kimlikleri düşündü Enver. Balkanlar'da dağa çıkarken dağ köylüsü, Trablusgarp'ta Suriyeli dilsiz tüccar, Letonya'da sıhhiye neferi, şimdi de Musevi komünist... Oysa onun tek kimliği vardı, tek gerçek kimlik: Naciye'nin aşığı... Birden bir bıçak saplandı sanki kalbine...Acaba Naciye nasıldı? Ne çok haksızlık etmişti ona.

Ne çok bekletmişti onu, ne çok şeyi ertelemişti ona dair. Yarım kalan ne çok şey vardı, ne kadar eksiktiler. O hep gitmişti, Naciye hep beklemişti. Daha ne kadar beklerdi ki? Hep giden birini daha ne kadar sevebilirdi ki? Sonra aklına Mahpeyker'in kokusu geldi, ensesinin sımsıcak süt kokusu. Türkan nasıldı acaba? Hiç görmediği evladı... Adını kulağına başkalarının okuduğu evladı...

Uçak alçaktan gidiyordu, zaten fazla yükselmeye nefesi yetmezdi de. Anlaşılan pilot ne olur ne olmaz diye fazla yükselmemeyi tercih etmişti. Altlarında savaşın yakıp yıktığı köyler uzanıyordu. Birden gözünün önüne Anadolu'nun bağrıyanık köyleri geldi. Bu savaş denen yangının milliyeti yoktu azizim, nereden geçse bıraktığı hep aynı kokuydu.

Epey yol almışlardı ki uçaktan sesler gelmeye başladı. Tecrübeli pilot olan gücüyle asıldı kumanda koluna, ne kadar alçalabilirlerse o kadar iyiydi. Alçaldıkça sesler arttı, uçak kendi etrafında dönmeye başladı. Enver kaderine teslim gülmeye başladı. Kırım'da teknesini alabora eden, Kovno'da uçağını düşüren adı konulmamış lanet demek gene iş başındaydı. Gözlerini kapadı. Kulaklarını deşen o korkunç gürültüye rağmen gözlerinin önüne Naciye'yi getirmeye çalıştı. İşte Naciye yanındaydı. Boğaz'a bakan pencerenin önünde, delişmen mavi gözleriyle, saten sabahlığının içinde heyecandan inip kalkan göğüsleriyle Naciye...

Birden kuvvetle sarsıldı Enver, ardından sesler kesildi. Gözlerini açtığında uçaktan dumanlar yükseldiğini gördü. Neden sonra pilotun var gücüyle "Uçaktan in" dediğini fark etti. Kemeri açtı, kendini uçaktan dışarı attı, pilotla beraber koşmaya başladı. Nefesleri kesilene kadar koştular, koştular... Ardından bir patlama sesi duyuldu, az önce içinden çıktıkları uçak yanıyordu.

***

Hapishaneye bu kez çabuk alışmıştı Enver, Litvanya'dan antrenmanlıydı nasıl olsa... Hem alışmasa da yapacak ne vardı ki. Emindi Alman Hükümeti onu orada bırakmazdı, onların da işine gelmezdi

Enver'in bir hiçlikte çürüyüp gitmesi, en azından şimdilik... Yeter ki haberleri olsun, yeter ki duysunlar, mutlaka bir planla onu kurtarırlardı. İşte o ama önemliydi? Nasıl duyuracaktı Almanlara, nasıl haber edecekti mahpusluğunu?

Allah'tan açık etmemişti kim olduğunu. Saatlerce sorgulamışlardı da ağzından tek laf alamamışlardı. Kurulu makina gibi hep aynı cevabı verip durmuştu.

— Kimsin?

— Adım Malessa.

— Nerelisin?

— Almanım.

— Rusya'da ne işin var?

— Komünistim, yoldaşlarla buluşmak için yola çıktım.

İnanmışlar mıydı, yoksa bırakalım da ne hali varsa görsün mü demişlerdi bilinmez ama ne zamandır ilişmiyorlardı ona. Köhne hücresinde içini çekti. Ne kesif bir yalnızlıktı bu, burada dünyanın bir ucunda, dilini bilmediği insanların arasında hapisti. Ama bir şekilde iyi geliyordu hapislik ona. Kendine veremediği cezayı başkalarının vermesi arındırıyordu sanki günahlarından. Daha az kabus görür olmuştu, daha derindi uykuları. Sanki bırakmıştı kendisini, teslim olmuş ve rahatlamıştı. Elbet vardı bunların bir hikmeti, elbet nedensiz değildi her şey.

Hapishane günde bir kere yemek veriyordu, karnı doyuyordu da yedek çamaşırsızlık zor gelmişti ilk başlarda. Neyse ki onun da yolunu bulmuştu. Darlandığında yaptığı resimlerin bir gün kazanç kapısı olacağı kimin aklına gelirdi ki... Kendi kendine çiziktirdiği bir resim bir gün gardiyanlardan birinin dikkatini çekmişti. Para karşılığı onun resmini çizince diğer gardiyanlar da beğenip sıraya girmişti. Gardiyanlardan sonra da diğer mahkumlar...

Resimlerinin şöhreti ta hapishane müdürüne kadar uzanmıştı işte. Bu geceyse ailesinin topluca resmini yaptırmak için müdür onu evine götürecekti. Garip bir heyecan vardı içinde, başkasının anlayamayacağı, kendisinin bile anlamakta zorluk çektiği bir heyecan...

Okulda leyli* öğrenciyken aylar sonra bir haftasonunda yakın bir arkadaşın evine evci çıkmak gibi sanki... Perde asılı olan bir pencereyi, yere serilen halıyı, masada duran bir tabağı, ocak üstünde tüten tencereyi, bir evi yuva yapan ne varsa onu özlemek gibi...

Ayağa kalktı, hücresindeki pencereden bakarak zamanı tahmin etmeye çalıştı. Akşamüstüne geliyordu galiba. Namaz kılmak istedi, ama ya kapı açılır da yakalanırsam diye cesaret edemedi. Yatağına uzandı, dizlerini karnına çekti, gözlerini kapadı.

Tam uykunun iyileştiren kollarına kendini teslim etmişti ki hücrenin demir kapısı gürültüyle açıldı.

— Hadi bakalım, müdür seni odasında bekliyor.

Heyecanla yataktan çıktı Enver. Üstünü başını silkeledi, lavabonun kırık aynasında saçlarını düzeltti, kendi heyecanına kendi de şaşırarak yürümeye başladı. Müdürle buluştular, avludan geçip öbür ucundaki lojmana vardılar.

Birkaç adımda başka bir dünyaya gelmişti sanki. Bahçede çiçekler, birkaç meyve ağacı vardı. Küçük bir erkek çocuğu bir köpeğin peşinde nefes nefese koşturuyordu. Birden onları gördü, köpeği bırakıp bahçe kapısına doğru koşmaya başladı. O an gözleri doldu Enver'in. Kendi kızları onu görünce böyle koşturacak mıydı acaba, yoksa bir yabancı görüp ürkmüş gibi annelerinin bacaklarının arasına mı saklanacaklardı?

Hep beraber eve girdiler, asık suratlı müdür eve girer girmez bir başkasına dönüşmüştü adeta. O gitmiş yerine şefkatli bir baba, ilgili bir eş gelmişti. Önce karısını öptü, ardından üç çocuğunu. Enver ise girişte duruyordu hâlâ, unutulmuş bir çanta gibiydi sanki, bir köşede öylece kalakalmıştı.

Neyse ki çok sürmedi bekleyişi. Müdür onu aşağı kata indirdi ve bozuk Almancasıyla mutfakta beklemesini söyledi. Kapıda durup mutfağı şöyle bir süzdü Enver. Kocaman bir kuzine vardı, üstünde dört büyük tencere... Ortada büyücek bir ahşap masa, etrafında

* leyli öğrenci: yatılı öğrenci

sandalyeler. İri yapılı bir kadınsa tezgahta irilikte kendisiyle yarışan bir lahanayı mütemadiyen doğrayıp duruyordu. Belli ki kadın onun geldiğini duymamıştı, duysa bu kadar ilgisiz olmazdı muhtemelen.

Enver bir süre kapıda ayakta bekledi, sonra çekine çekine sandalyelerden birine ilişti, zaman geçirmek için dosyasından bir kağıt çıkarıp masanın üzerinde duran meyve kasesinin resmini çizmeye başladı. Tam kaseyi bitirip elmalara geçmişti ki kadın onu gördü ve görür görmez bir çığlık attı.

— Ne işiniz var burada?

— Beni müdür getirdi resim çizmem için, burada beklememi söyledi.

— Hapishaneden mi geliyorsunuz?

— Evet.

Cevap verdikten sonra kadının Almanca konuştuğunu fark etti Enver. Aksanına bakılırsa Bavyeralıydı. Birden bir şimşek çaktı zihninde. Kadın Almansa onun kurtuluşu olabilirdi belki. Heyecanla sordu.

— Alman mısınız?

— Evet, siz de mi?

— Evet, evet. Adım Malessa, Alman Musevisiyim. Uçağım düşünce beni hapse attılar.

Bir an durdu, merdivenlerde kimse var mı diye etrafı dinledi, sonra fısıldayarak devam etti.

— Sizden bir ricam var. Alman Hükümeti burada olduğumu öğrenirse beni kurtarmak için mutlaka elinden geleni yapar. Lütfen Büyükelçi Wangenhaim'a Malessa adında birinin Riga Hapishanesi'nde olduğunu söyleyin.

Alman aşçının etkilenmiş gözlerle ona baktığını fark edince tekrar etti.

— Lütfen, adım Malessa, lütfen. Alman Hükümeti size müteşekkir olacaktır. Unutmayın, bu devlet sırrı, kimseye söylemeyin.

***

Hastane yatağında Enver'i hayal etmeye çalıştı Naciye. Anlar vardı hatırladığı, hepsi hayalinde çok netti de anları birleştirmeye

çalışınca kopuveriyordular sanki. Fotoğraf gibiydi hatırladıkları, her biri ayrı ve tek tek. Ama birleştiremiyordu onları bir türlü. Ne zaman birleştirmeye çalışsa Enver'in yüzü gidiyor yerine Kamil'inki geliyordu.

Acaba çok zaman geçtiğinden mi diye düşündü. Az değil dolu dolu bir buçuk yıl olmuştu Enver gideli. O vakitten beri de Enver'in olamadığını olmak, yapamadığını yapmak için Kamil yanlarındaydı işte.

Garip bir huzursuzluk hissetti içinde. Bir buçuk yılda ne çok şey değişmişti. Giderken bir sultan bırakmıştı Enver ardında, oysa şimdi yabancısı olduğu bir ülkenin dağ başındaki bir sanatoryumunda üzerinde hastane geceliğiyle yatan hasta bir kadındı. Doktorlara kalırsa hava değişimi iyi gelmişti, pek yakında ayağa kalkacak, sağlığı eskisinden de iyi olacaktı.

Ama peki ya bu bir buçuk yılda yaşadıkları? Her gece kötü bir rüya gibi üzerine çöken Fransızlar gözlerini kırartıp eve girerse korkusu? Çocuklarımı benden alırlarsa endişesi? Enver'e ulaşabilmek için beni hapse atarlarsa kabusu? Onca yalnız bırakılmışlık duygusu, onca kimsesizlik... Peki ya bu bir buçuk yılda yaşayamadıkları? Unuttuğu kadınlığı...

İşte sonunda Enver geliyordu. Talat Paşa'ya çektiği telgrafa göre bunca zaman Riga'da hapisti, sonunda kurtulmuştu ve geliyordu. Onların kaçabildiğinden henüz haberdar değildi ama öğrenir öğrenmez ilk iş sanatoryuma koşacağından adı gibi emindi Naciye. Hatta Talat Paşa'nın dediğine göre gelmesi de artık an meselesiydi, ha bugün ha yarın.

Ama işte huzursuzdu Naciye. Önceleri bunu heyecana vermiş, sonra hastalıktandır deyip geçiştirmişti fakat kendine yalan söylemenin manası yoktu. Düpedüz huzursuzdu. Enver'i beklemeye öyle odaklanmıştı ki Enver'in kim olduğunu unutmuştu sanki. Ne severdi Enver? Ne konuşurdu Enver? Nasıl dokunurdu Enver?

Kendine güveni de kalmamıştı artık. Bir buçuk yıl boyunca aynaya sadece bir kez alıcı gözle baktığını hatırlıyordu, o da Denari'nin evinde, şapka denerken. Yabancı hissediyordu kendini, sadece Enver'e değil, bir zamanlar olduğu Naciye Sultan'a da yabancı...

Yattığı yerden sanatoryum bahçesinde amcasının peşinde koşturan Mahpeyker'e baktı. O ne yapacaktı acaba babasını görünce? Sonra bakışları minnetle Kamil'e kaydı. Sağ olsun onları Berlin'de de yalnız bırakmamış, peşlerinden gelmişti. Dediğine göre emanetleri ağabeyine teslim edene kadar vazifesi bitmiş sayılmazdı.

Gözlerini kapattı, uyumak istiyordu, uyumak, unutmak... Uyandığında her derdi hallolmuş bulmak... Tam geçiyordu ki uykuya bahçeden Kamil'in sesini duydu.

— Ağabey!

Ne yapacağını bilemedi, işte ne zamandır beklediği, bekleye bekleye neyi beklediğini unuttuğu o an gelmişti demek! Kararsız kaldı birden. Bir yanı ayaklanıp bahçeye koşmak istiyordu, bir yanı ise örtüyü üstüne çekip uyuyormuş gibi yapmak. Başını azıcık doğrultsa Enver'i belki görebilirdi camdan. Ama ona bile cesareti yoktu. Öylece kalakaldı, uyumakla kalkmak arasında, arafta...

Bahçedeyse telaşlı bir sevinç vardı. Kamil peşinde koşturan küçük Mahpeyker'i unutmuş, onlara doğru ilerleyen Enver'e şaşkın şaşkın bakıyordu.

— Ağabey sensin, değil mi?

— Benim ya...

— Hoş geldin ağabey, hoş geldin.

Kamil elini öperken Enver'in gözüyse büyük bir çınar ağacının altında korkmuş gözlerle ona bakan Mahpeyker'deydi. Haklıydı küçük kız korkusunda, karşısındaki adam üzerinde Litvanya'dan beri değiştirmediği hırpani kıyafetleriyle, tanınmamak için uzattığı sakalıyla resimlerinden tanıdığı babasından o kadar farklı duruyordu ki... Enver'e baktı, baktı ve sonunda koşarak binadan içeri girdi. Gelenin babası olduğuna inanabilmek için daha sağlam bir şeye ihtiyacı vardı, amcasının ağabey diye seslenmesinden daha inandırıcı bir şeye...

— Anne...

Mahpeyker'in seslenişini duyduktan sonra artık kaçamayacağını anlamıştı Naciye. Mahpeyker odaya girdiğine göre Enver'in de eli

kulağındaydı. Ani bir kararla yataktan kalktı. Mahpeyker'in saçlarını okşayarak odanın içindeki lavaboya yöneldi. Alelacele yüzünü yıkadı, saçlarını ıslatarak yatıştırmaya çalıştı. Hastane geceliğinin üzerine saten sabahlığını geçirmişti ki içeri gelen iki kişinin adımlarını duydu, döndü, karşılamak için kapıya doğru ilerlemeye başladı ve karşısında Enver'i gördü.

O an, sessiz kaldıkları o kısacık an bir buçuk yılın Enver için de ne zor geçtiğini anladı Naciye. Eski püskü kıyafetlerinin, uzun sakalının makul bir izahı vardı elbette ama ya gözlerini çevreleyen halkalar, sakallarına düşen kırlar... Nasıl görüneceğini düşünmekten ne göreceğine kafa yormadığı için kendine kızdı. Karşısındaydı işte Enver. Kocası, çocuklarının babası işte karşısındaydı.

Sessizliği bozan Mahpeyker'in haykırışı oldu. Belli ki annesinin gözlerinde gördüğü ışık onu gelenin babasına olduğuna ikna etmişti.

— Baba, babacığım...

Yirminci Bölüm

Bir rüyada gibiydi Naciye. Vakti gelince uyanacağını, uyanmak zorunda kalacağını bildiği sımsıcak bir rüyada gibi... Sonunda yeniden aile olmuşlardı. Kapısında düşman askerlerinin nöbet tutmadığı bir evleri, her akşam babalarıyla oturdukları bir sofraları vardı artık.

Her şey yoluna girmişti, içine yeniden güneş doğmuştu sanki. İyiydi artık, Enver'in gelişiyle hızla iyileşmiş, sanatoryumdan taburcu olmuştu. Berlin'de kiraladıkları evlerinden sabahtan akşama kadar çocuk sesleri duyuluyordu. Enver çocuklarla oynamaya, Naciye onları seyretmeye doyamıyordu. Türkan daha yeni yeni yürümeye başlamıştı, pek takip edemiyordu ama Mahpeyker bir saniye olsun babasının dizinin dibinden ayrılmıyordu.

Pencereden bahçede çocuklarıyla oynayan kocasını seyrederken gözlerini sımsıkı kapadı. Bu anı zihninde hapsetmek istiyordu, hapsetmek ve sonsuza dek saklamak. Çünkü hayat ona mutluluğun sonradan hatırlanan bir şey olduğunu öğretmişti. Yaşarken farkına varılmayan, sonrasında iç burukluğuyla hatırlanan bir şeydi mutluluk... O yüzden sürekli fotoğraflar çekiyordu zihniyle. Mutlu

olduğu anları içinde dondurmaya çalışıyordu mütemadiyen. O anları zihninin çekmecelerine kaldırıp saklamak istiyordu. Çünkü biliyordu tıpkı eski mektupları tekrar okur gibi o çekmeceleri de açacaktı bir gün. Bir gün, muhtemelen çok yakında bir gün...

— Naciye hayrola ne oldu?

İrkilerek sese döndü. Ne ara Enver bahçeden onun yanına gelmişti ki..

— Yok bir şey...

— İyi misin, başın filan dönmüyor ya?

— İyiyim Enver, gerçekten...

Döndüğünden beri Enver üzerine titriyordu onun. Gözü sürekli üstündeydi. Sofrada bile ne yedi, ne kadar yedi gözucuyla kontrol ediyordu. Naciye'nin önce pek hoşuna gitmişti böyle nazlanmak. Ama birkaç gündür ne zaman Enver böyle bir şey yapacak olsa aklına hep aynı soru düşer olmuştu. Madem bu kadar mühimdi onun için, bir başına nasıl bırakıp gidebiliyordu ki... O zaman gerçek değildi tüm bunlar. Bu alaka, hatta bu sevgi gerçek değildi. Tamam, İstanbul'dan kaçışı zaruriydi, ona bir lafı yoktu da, yine gitmeye çalışmasına ne demeliydi peki. Söylememişti ama anlamıştı Naciye. Yine haritalar ortaya çıkmıştı, yine Talat Paşa ile fısır fısır konuşmalar başlamıştı, yine o odaya girince ortalık sessizleşir, apar topar konu değiştirilir olmuştu. Birden zehir gibi bir öfke kapladı içini.

— Yapma böyle Enver.

Enver, Naciye'ye anlamaz gözlerle bakınca daha da keskinleşti öfkesi.

— Yapma işte böyle.

— Ne yapmayayım?

— Şu anda ne yapıyorsan onu. Bu kadar alakadar olma benimle. Bu kadar nazlama beni. Çocuklarla da bu kadar oynama.

— Ne diyorsun sen Naciye?

— Diyorum ki alıştırma bizi kendine. Biliyorum gideceksin yine. Söylemiyorsun ama ben biliyorum. Ama sen bilmiyorsun sonrası ne kadar zor oluyor. Bir gün sana bu kadar aşık biri var yanında,

ertesi gün yok. Bir gün dünyanın tepesindesin, ertesin gün kanatların kırılıp o tepeden aşağı bırakılmışsın. Hadi ben neyse de çocuklara yapma bunu.

— Nereden çıkardın gideceğimi?

Naciye bağırarak cevap verdi.

— Nereden mi çıkardım? Aptal haritalarından... Gizli konuşmalarından...

Kalakaldı Enver. Ne diyecekti ki Naciye'ye? Nasıl anlatacaktı ki en çok onun için gittiğini. Ne dese boştu artık. Sağ elini hafifçe kaldırdı. Teşkilattakiler kadar Naciye de iyi bilirdi bu hareketini. Eğer Enver elini kaldırdıysa söylenecek söz söylenmiş demekti. Arkasını döndü, odadan çıktı, üst kattaki yatak odasına girip kapıyı kapattı.

Kutu gibiydi oda.Yatağın iki yanında bir kişinin geçebileceği kadar boşluk vardı, ayakucuyla duvar arasındaysa Naciye'nin kıyafetlerinin sıkış tıkış durduğu bir küçük dolap ancak sığabilmişti. Yatağa uzandı, gözlerini tavana dikti.

Altta bir salonu, üst katta üç odası vardı evin. Bir oda çocukların, bir oda Kamil'in, bir oda da onlarındı. Salon ise her işi görüyordu. Yemek için de, Enver'in görüşmeleri için de, akşam oturmaları için de salon kullanılıyordu. Neyse ki küçük de olsa çocukların koşturup oynayabileceği korunaklı bir bahçesi vardı evin. Korunaklı olması mühimdi, zira aldıkları istihbarata göre Ermeni çeteciler Berlin'in her yerinde onları arıyordu.

Farkında değildi Naciye. Ne kadar yaşayabilirlerdi ki böyle? Ne kadar dayanabilirlerdi? Kavuşmanın tutkusu yatışınca özgürlük sandığının gurbetlik olduğunu anlaması ne kadar sürecekti ki? Sıkıntıyla doğruldu yatakta, gözlerini çıplak duvarlarda gezdirdi. Naciye şimdilik farkında değildi belki ama elbet uzun sürmeyecekti çıktığı sarayla düştüğü üç oda bir salon Alman evinin mukayesesine girişmesi...

Hadi her ülküsünden vazgeçti, kendisini geri çekti, erken emekliliği kabul etti diyelim nasıl geçineceklerdi ki? Ne elde vardı, ne avuçta. Sıfıra sıfır elde var sıfır. Naciye alışabilecek miydi böyle Alman köylüsü gibi yaşamaya, öğrenebilecek miydi idare etmeyi bu yaştan sonra? Onun gibi memur çocuğu değildi ki o, doğuştan sultandı, doğuştan asil. Bir süre sonra içten içe Enver'i suçlamaya başlamayacak mıydı? Evlendiğine pişman olmayacak mıydı? İşte o zaman Mısır prenslerinden biriyle evlenseydin diyen annesine hak vermeyecek miydi?

Birden kalbine bir bıçak saplanır gibi oldu Enver'in. Yok yok, mutlaka bir çıkış yolu bulmalıydı. İdealleri için olduğu kadar kendi için de, Naciye için de, yuvası için de şarttı bu. Naciye görmese de o görüyordu gerçeği çünkü. Naciye bir kahramanla evlenmişti, ona bir destan lazımdı, uykudan önce okunacak bir masal değil!

Kapının çalındığını duydu, alışkanlıkla seslendi.

— Gir oğlum.

Kapının arkasında Naciye gülsün mü ağlasın mı bilemedi. Askerlik böyle bir şeydi demek, bir kere kanına girdi mi can bedenden ayrılmadan çıkmıyordu. Üniformayı bırakalı nereden baksan bir buçuk yıl olmasına rağmen hâlâ kapı çalınca emir eri sanması bundandı. Neye mücadele ediyorum ki diye düşündü Naciye. Askerdi Enver, ölene kadar da asker kalacaktı. Tutamazdı ki evde onu. Enver'i evde tutmak bir balığı elde tutmaya benzerdi, başka bir şey değil.

Derin bir nefes aldı, kapıyı açtı. Belli ki Enver farkında değildi nasıl seslendiğinin, o da yüzüne vurmadı.

— Benim.

Naciye'yi görünce hafifçe doğruldu yatakta Enver. Naciye ne desin bilemedi. Mahçuptu, daha önce de bin kez içinden geçirmiş ama ilk kez dillendirmişti öfkesini. Ne diyeceğini bilemeyerek Enver'e baktı bir süre.

— Ben, ben çok müteessirim.

— Ne için?

— Öyle dediğim için.

— Hangisi için?

— Aptal haritalar için. Bağırdığım için.

Bir anda yumuşadı Enver.

— Kızmadım sana...

Yatağa iki kere vurarak devam etti.

— Gel buraya...

Naciye mavi gözlü bir kedi gibi geldi yatağa, hem ürkek hem sokulgan... Tırnaklarını kendi etine gömmüş bir kedi gibi... Bahçede oynayan çocukların sesi kulaklarında seviştiler. Bir ara Kamil'i duydu sanki Naciye. Onlara duyurmak ister gibi kızlara yüksek perdeden sesleniyordu. Sanki Naciye duysun istiyordu onun orada olduğunu... Ya da belki Naciye'ye öyle gelmişti, kim bilir...

Gün akşama dönene, küçük odaya bahçedeki ağaçların gölgeleri vurana kadar seviştiler, bir daha, bir daha...

***

Moskova'daydı Enver. Odasının penceresini açtı, temiz havayı içine çekti. Her şeyine alışabilirdi de şu ayazı, kemik titreten soğuğu yok muydu Moskova'nın. Oysa Mart'ın ortasına varmışlardı çoktan. İhtimal Boğaz'ın suları griden yeşile dönmüş, kıyısındaki yalılarda hayat ufaktan bahçeye akmaya başlamıştı. Titreyerek pencereyi kapatmaya çalışırken kapı çaldı. Enver saatine baktı, bu saatte kimseyi beklemiyordu ki. Belindeki tabancasını eline aldı, kurşunu namluya sürdü, kapıyı açtı.

Gelenin Moskova'daki sürgün İttihatçılardan olduğunu görünce rahatladı.

— Hayrola bu saatte?

— Pek hayırlı değil Paşam.

— Ne oldu, Berlin'dekilerden mi kötü haber var yoksa?

— Öyle.

Yüreği ağzına geldi birden.

— Ne oldu? Naciye Sultan'a mı bir şey oldu yoksa?

— Yok Paşam.

— Çocuklar mı?

— Yok Paşam.

— E delirtme söyle, ne oldu?

— Talat Paşa...

— Ne oldu Talat Paşa'ya?

— Öldürülmüş Paşam.

Enver'in soluğu kesildi birden. Bir el boğazına yapışmış, sıkıyor da sıkıyordu sanki. En yakındaki koltuğa yığıldı, nefes nefese sordu.

— Nasıl?

— Erken kalkmış, evde ona kadar çalışmış. Sonra yürüyüşe çıkmak istemiş. Hatta Hayriye Hanım'a, "Sen de gel, beraber yürüyelim," demiş. Ama o, "Ben çıkmayayım, ocakta yemek var," diye cevap vermiş. Paşa da tek başına çıkmış. Daha birkaç adım atmadan arkadan birinin adını seslendiğini duymuş.

— O kadar tembihledik birbirimizi, tek çıkmamak, çıksak da sese dönüp bakmamak için...

— Dönmesiyle kurşunun alnına saplanması ve kaldırıma yığılması bir olmuş.

— Öldüren kimmiş peki?

— İran doğumlu Ermeni bir komitacı.

Enver derin bir nefes aldı, yerinden kalktı. Az önce kapattığı pencereye gitti yeniden. Açtı, bu kez burnuna dolan Moskova ayazı değil de Boğaz havasıydı sanki. Yoksa o da mı hasret gidecekti toprağına Talat Paşa gibi? O da mı kör bir kurşunla vatanından çok uzakta yığılacaktı gurbet toprağına?

— Bir keresinde anlatmıştı. Selanik'teyken ikide bir sürgün cezasına çarptırılan komitacılarla karşılaşırmış rahmetli. Onlar vatanlarından ayrılmadan evvel, jandarma nezaretinde oldukları

halde, merasimle rıhtımın üzerinde toplanır ve içlerinden birinin verdiği işaretle hep birden eğilip toprağı öperlermiş. Bu onlar için vatana dönüş umudunun ifadesiymiş. Öptüğümüz toprak bizimdir, buraya yeniden geleceğiz demekmiş. Bana bunu anlattıktan sonra ona dedim ki, "Herhalde sen de vatana dönünce eğilip toprağı öpeceksin." Ne cevap verdi biliyor musun?

— Ne?

— Bana gözyaşları içinde dedi ki: "Ben öpmekle doyamam o toprağa, yiyeceğim, yiyeceğim."

Gözünde biriken yaşlar belli olmasın diye pencereden dışarı bakıyormuş gibi yaparak devam etti konuşmaya.

— Neyse, sen çık şimdi. Arkadaşlara da duyur. Ben biraz yalnız kalmak istiyorum.

Kapının kapandığını duyduktan sonra yatağa uzandı. Hey gidi koca Talat ha, demek kaldırım taşına yığılıp kalmıştı ha! Öldüğüne kendini inandırabilmek için o halini gözünün önüne getirmeye çalıştı, beceremedi, yakıştıramadı ona ölümü. Hoş koskoca Talat Paşa'ya kim yakıştırırdı ki yaşadıklarını? Çektiği yokluğu, karnını doyurabilmek için Hayriye Hanım'ın hediyesi saatine kadar satmak zorunda kaldığını, ama teşkilattakilerin umudu kırılmasın diye bunları kimseye anlatmadığını, hatta sürgündeki İttihatçılardan zorda olanlarla kıyafetlerini paylaştığını kim bilirdi ki? Talat Paşa'ydı o! Bildiği en eski dostu!

Yapayalnızdı sanki dünyada. İnandığı her değer bir bir ufalanıyor, güvendiği her dal elinde kalıyordu sanki. Tüm gayesi Anadolu'da süren harekete yardım etmekti. Hatta Sovyetlere Azerbaycan, Kazakistan, Türkmenistan gibi Türklük bölgelerinden seçilmek suretiyle bir ordu kurulmasını bile teklif etmişti. O orduyla Anadolu'ya geçip, hiç beklemediği anda Yunanlılara saldırmayı hedeflemişti ama Sovyetler yokuşa sürmüşlerdi işi. Zaten son zamanlarda her işi yokuşa sürüyorlardı. Ne evet diyorlardı ne hayır. Ne güldürüyorlardı, ne küstürüyorlardı. Yavaş yavaş sinsi bir kurt kemirmeye başlamıştı içini. Bu adamlarla mı Müslümanları Avrupa'nın emperyalizmine

karşı koruyacaktı? Bu adamlar mı İslam alemini tek kuvvet yapabilmek için mücadelesine yardım edecekti?

Bir de Anadolu'nun tutumu vardı tabii. En çok da o batıyordu içine. Amcası Halil Paşa'nın Rusya'dan Trabzon'a sokulmak istenmemesi, kardeşi Nuri Paşa'nın Erzurum'da tutuklanması bıçak gibi saplanmıştı içine. Teşkilatın içinden bile Anadolu'da görünmesinin orada yeni palazlanan hareket için uygunsuz olacağı tenkitleri yapılmıştı. Demek ki Anadolu'da giderek palazlanan hareket onu tehlike olarak görüyordu.

Oysa onun gözü Osmanlı postunda değildi ki artık. Sadece kendisini mesul hissediyor ve Anadolu alevler içindeyken kaçmak zorunda kalmasını yediremiyordu kendisine o kadar. Öfkeyle doğruldu yataktan, çalışma masasına geçip bir kağıt aldı önüne ve Mustafa Kemal'e yazmaya başladı.

"Muhterem Paşam,

Sizden bir ricam var. Vehim ve hislere kapılmayınız. Sizden, cidden sizi seven bir kardeş gibi rica ediyorum. Şimdi başarılarınıza bakarak sizi iğva edenlere uyup memlekette bir şahsın veya yalnız bir kesimin tahakkümüne doğru gitmeyiniz. Bugün emin olunuz ki, vatanı seven herkes, olup biten her şeye rağmen sizin başarınız için çalışıyor.*

Bak, şimdi bütün arkadaşlarım adına temin ederim. Bizim hiçbir mevkiide ve memuriyette gözümüz yok. Bana gelince, ben yalnız bir ideal takip edeceğim. O da İslamı ezen Avrupa canavarları ile pençeleşmek için Müslümanları harekete geçirmek. Şimdi sen, ben başta olmak üzere arkadaşların memlekete gelmesini istemiyorsun değil mi? Sebebi de güya bizim gelmemizle memlekette bir ikilik çıkacak diyorsun; öyle mi? Halbuki, ben ve arkadaşlarım o kanaatteyiz ki, eğer memlekette bulunsaydık, belki de bugün devam eden gereksiz baskılara hiç hacet kalmayacaktı. Çünkü herkes görecekti ki daha kolay birlikte yürütecektik. Mamafih şimdi Moskova'da bulunarak hariçten yine memlekete yardım edebilmeye devam edebildiğimizden gelmiyoruz. Fakat bunu da itiraf etmemiz

* iğva etmek: yolu şaşırtmak

lazım gelir ki, her ne sebepten kanunsuz olarak memleket haricine sürgün şeklindeki arzunuza, ilelebed tahammül hakikaten pek ağır gelir.

Mamafih, vatan için buna da şimdilik katlanıyoruz. Binaenaleyh dışarıda kalmanın, umumi maksadımız olan, başta Türkiye olmak üzere, kurtarmaya çalıştığımız İslam alemi için durumun çaresiz, belki de tehlikeli olduğunu hisettiğimiz anda, memlekete geleceğiz.

İşte size açıkça vaziyeti anlattım. Benim açık sözlü olduğumu bilirsin.

Yine kemal-i hürmetle gözlerinden öper, Cenab-ı Hakk'a senin için yücelikler ve İslam ve vatana faydalı büyük mevkiiler dilerim; kardeşim efendim.

Enver"

Bitirdikten sonra biraz daha rahatlamış hissetti kendini. Asıl kızgınlığının kendisine olduğunu fark etti. Almanya'ya giden bir denizaltı yerine, Anadolu'ya giden bir trene binse belki daha farklı olabilirdi her şey. Ama çok geçti artık. Şimdi yapacak iki şey vardı. Bir Anadolu'daki gelişmeleri takip etmek, iki Moskova'dan Batum'a gitmenin yolunu aramak.

Ama önce Talat'a son vazifesini yapmalıydı. Kalktı, sobanın üzerinde duran çaydanlıktan sıcak su dökerek suyu ılıttı, abdest aldı, tam Yasin okumaya başlamıştı ki ihtilal olduğundan beri Rusya'da çan sesi duymadığını fark etti. Birden bir soru düğümlendi beyninde, kendi dinini yasaklayan kızıllar İslam alemi için ona ne diye yardım edecekti ki?

***

Aynanın karşısında kendi kendine söyleniyordu Naciye. İstanbul'da sokağa çıkıp rahat rahat dolaşmak hayal bile edilemezdi de, Berlin'de de böyle olacağı hiç aklına gelmemişti. Bu kez de Ermeni komitacılar yüzünden çok dikkatli olmak zorundaydı. Dil bilmediğinden yalnız çıkması zaten mümkün değildi, sağ olsun Kamil de hiç yalnız bırakmıyordu onu.

Giyindikten sonra son bir kez aynaya baktı. İstanbul'da hep örtüsüz çıkmayı isterdi, ama bu kez de örtüsüz bir tuhaf hissediyordu kendisini, bir tuhaf işte, eksik gibi, önemli bir şeyi evde unutmuş gibi...

— Hazır mısınız? Araba geldi.

Aralık kapıdan seslenen Kamil'e döndü. Fark etmeden en iyi arkadaşı Kamil olmuştu galiba. Başka kimse yoktu ki etrafında dertleşip konuşabilecek... Berlin'de hepi topu üç-beş aileydiler. Emniyet nedeniyle pek görüşmemeye gayret ediyorlardı. Enver de her zaman olduğu gibi uzaklardaydı. Neyse ki Kamil vardı. Her ihtiyaçlarına yetişen, neşeli, konuşkan, sadık Kamil... Ama mesafeyi hep koruyan, aynı evde yaşamalarına rağmen ona hep bir sultan gibi davranan Kamil...

— Hazırım da... Acaba çıkmasak mı?

Kamil endişeyle sordu.

— Ne oldu? Hasta mısınız yoksa?

— Yok, yok değilim de... İçime sinmiyor dışarı çıkmak.

— Neden? Çocuklar emniyette. Enise'ye mi güvenmiyorsunuz yoksa?

Enise yeni yardımcılarıydı. Sağ olsun annesinin eli Berlin'e kadar uzanmış, yanındaki kızlardan birini İttihatçı silahşorlardan birinin peşine takarak ona yardım için yollamıştı. İlk başta Seher'den başkasını istememiş, yadırgamıştı ama alışmıştı artık. Seher kadar olmasa da eline çabuktu Enise. Hem saray adabını biliyor, yemekten çamaşıra kadar her şeye koşuyordu.

— Yok canım, olur mu öyle şey.

— E neden o zaman?

— İçime sinmiyor işte. Enversiz dışarı çıkmak içime sinmiyor.

— Kaç hafta oldu evden dışarı çıkmayalı?

— Bilmiyorum, oldu epey.

Kamil kapısında durduğu odadan içeri girdi ve gözlerini Naciye'nin gözlerinden kaçırmamak için azami çaba sarf ederek konuşmaya devam etti.

— Doktorun dediklerini ne olur aklınızdan çıkarmayın. Ne demişti, bol gıda, temiz hava ama en önemlisi yüksek moral. Tamam, haklısınız, keşke ağabeyim de burada olsaydı ama yok. Ne yapalım işte yok! O yok diye siz hiç yaşamayacak mısınız? Hayatın tadını hiç çıkarmayacak mısınız?

Daha konuşacaktı, hatta daha çok uzun konuşacaktı da sustu Kamil. İki buçuk yıla yakındır susmuştu. Yetmez miydi bu suskunluk? Artık avaz avaz bağırmak geliyordu içinden.

Susmak göğsünü yakıyordu artık, ama yine sustu. Naciye'nin endişeli bakışlarını üzerinde hissedince odadan çıkmak istedi. Göz göze gelmek istemiyordu onunla. Gözü gözüne değerse kalbindekiler açık olur diye korkuyordu. Tam kapıdan çıkmıştı ki Naciye arkasından seslendi.

— Durun, bekleyin, haklısınız.

Kamil'in durakladığını gören Naciye yetişmek için adımlarını hızlandırdı.

— Biraz hava almak, birkaç farklı insan görmek iyi gelecek. Hadi çıkalım.

Kamil'in kullandığı otomobille ağaçların arasından geçip anayola çıktılar. Aralarındaki rahatsız sessizliği bozan Naciye oldu.

— Sen neden asker olmadın?

Kamil şaşkındı. Sorudan çok, Naciye'nin sen diye hitap etmesine... Nasıl cevap versin bilemedi, cevabı soru gibi teklifsiz mi olmalıydı, yoksa her zamanki mesafeli üslubundan şaşmamalı mıydı?

— Bir aileye bir kahraman yetmez mi?

— Niye? Kahraman olmak kötü mü ki?

— Değil, değil de... Kahramansan kahraman oluyorsun. Ulaşılmaz, uzak, hep yeni bir zafer peşinde... Öyle alışıyorsun ki kahraman olmaya bir süre sonra gerçekte kim olduğunu unutuyorsun. Ben yaşamayı seçtim, insan olmayı...

Naciye ne cevap vereceğini bilemedi. Kim bilir belki de haklıydı Kamil. Hiç bu yanından bakmamıştı işe. Ama bugün, hiç değilse bugün düşünmemeye kararlıydı. Madem ki dışarı çıkmıştı, dertler de düşünceler de evde kalmalıydı.

Yaklaşık yarım saat sonra şehir merkezindeydiler. Güneş de onların hatırına yüzünü esirgememişti bugün. Ortalık günlük güneşlikti. Kış ortasında güneşi gören Berlinliler parkları, açık hava kahvehanelerini doldurmuşlardı.

— Ne yapalım?

— Bilmem, acaba şu kahvehanedeki masalardan birine otursak mı?

— Hay, hay... Yalnız ben önce köşedeki dükkandan sigara alıp geleyim.

Kendini uzun zamandır olmadığı kadar hafif hissediyordu Naciye. İyi ki çıkmıştı dışarı. Evde sürekli hakim olan gözümüz yolda, kulağımız kapıda havasından iyi ki uzaklaşmıştı... Kahvesini yudumlarken etrafı süzmeye başladı. Havanın güzelliğini gören üniversite öğrencileri de parklara, kahvelere yayılmıştı. Ne çok kız vardı aralarında. Kıskandı onları. Rahat, modayı umursamaz kıyafetlerini, pervasız tavırlarını, erkek arkadaşlarıyla rahatça dolaşabilmelerini...

Birden bir dağ kadar yaşlı hissetti kendini, yorgun, halsiz, umutsuz... Oysa hepi topu onlar kadardı yaşı, hatta belki daha küçük... Daha yeni başlaması gerekmez miydi hayata? Kıpır kıpır olması lazım değil miydi içinin? Evdeki iki çocuğu geldi aklına, gurbetteki annesi, kardeşi, memleketi...

Kızlardan biri çimenlere uzanmış elindeki kitabı okuyordu. Bir diğeri yanındaki erkekle fısıldaşıyordu, kahkahalarına bakılırsa erkeğin dedikleri çok komik olmalıydı. Bir başkası da onu hayranlıkla seyreden erkek öğrenci kalabalığına bilmiş bilmiş bir şeyler anlatıyordu. Kıskançlığı öfkeye döndü birden. Kızlara değil, hayata kızdı, kadere...

Kendine acıdığı için utandı kendinden. Hiç yakışıyor muydu bu densiz kıskançlıklar, bu tuhaf özenmeler. Oturduğu yerde doğruldu, omuzlarını dikleştirdi. Kendi kendine fısıldadı.

— Ben Osmanlı sultanıyım. Benim babam Süleyman Efendi eğer ölmeseydi şimdi tahtta o oturacaktı.

Sonra aklına gencecik yaşında başardıkları geldi. Sarıkamış Harbi sırasında kurduğu Asker Ailelerine Yardım Cemiyeti, o cemiyetin bir yılda altı binden fazla kişiye yemek dağıtması... Himayesinde işleyen Kadınları Çalıştırma Cemiyeti'nin muvaffak olduğu onca şey... Aferin dedi kendi kendine. Verdiği sözü tutmuş, diğer saraylı kadınlar gibi olmamıştı işte.

Birden bir garip huzursuzluk hissetti. Kamil nerede kalmıştı ki... Enversizliğe alışmıştı, mecburdu alışmaya. Ama Kamil'in etrafında olmaması tedirgin etti onu. O da olmazsa ne yaparlardı kim bilir... Maazallah ya başına bir şey geldiyse diye etrafına bakındı. Göremeyince yüreği ağzına geldi, bir anda kafasına binlerce soru üşüştü... Ya sıkılıp gittiyse, ya otomobil çarptıysa, ya Ermeni komitacılar ona da bir şey yaptıysa...

Tam kalkıp aranmaya niyetlenmişti ki Kamil'in elinde sigara paketiyle köşeden döndüğünü gördü. Farkında olmadan gülümsedi, iyi ki Kamil vardı.

Yirmi Birinci Bölüm

Sabah bildik bir mide bulantısıyla uyandı Naciye. İçi kazınıyordu sanki. Duvardaki saate baktı ilkin. İstanbul'da ezan vakti diye iç geçirdi özlemle. Sonra aklına Enver düştü. Muhtemelen o da şimdi ayaktadır, abdest alıyordur diye düşündü. Bir şeyler yese belki geçer diye mutfağa gitmeye yeltendi ama ayağa kalkar kalkmaz bulantısı şiddetlendi. Korkuyla seslendi yan odaya.

— Enise!

Enise uyku sersemi fırladı yatağından. Çocuklar uyanmasın diye fısıldayarak hanımına koşturdu.

— Efendim sultanım, hayırdır inşallah?

— Yetiş Enise, yetiş.

— Ne oldu? Kamil Bey'e haber vereyim mi?

— Yok, yok, yardım et, tekrar uzanayım.

— Neyiniz var?

— Çok midem bulanıyor.

Enise'nin yüzünde beliren gülümseme ile aklı başına geldi Naciye'nin. Başucunda duran önceki günün gazetesinden tarihe baktı. Parmaklarıyla hesap etti. Enver gideli iki aya yakın olmuştu, yani olabilirdi, olduysa da bulantıların başlamasının vaktiydi. Yüzü kızararak fısıldadı.

— Bana mutfaktan bir parça ekmek getirsen, ya da tuzlu bir çörek filan. İşte ne varsa...

Enise çıktıktan sonra şu takvim hesabını yapmayı hiçbir zaman beceremediği için kızdı kendine. Ama uzun sürmedi kızgınlığı, ne yapsındı, evlendiği günden bu yana kocası kaç ay üst üste evinde kalmıştı ki hesap yapsın, gün saysın?

Enise'nin getirdiği çöreği yedikten sonra biraz kendine gelir gibi oldu, yatakta doğruldu, haberi aldığından bu yana sürekli gülümseyen kadını sıkı sıkıya tembihledi. Ne de olsa daha emin değillerdi, emin olmadan ortalığı velveleye vermek gereksizdi. Hele biraz zaman geçsin, bir doktora gözüksün, sonra duyururlardı nasıl olsa...

Saate baktı, daha çocukların uyanmasına vardı, acaba biraz daha uyusam mı diye düşündü, ama vazgeçti. Perdeyi açıp yeni doğan günü seyretti uzun uzun... Eli karnında hayaller kurdu. Belki de bu kez erkek olurdu. Enver'e benzer mini mini bir erkek bebek. Belki babası doğumuna kadar dönerdi, babası koyardı oğlunun ismini, babası okurdu kulağına ezanı...

Sonra aklına Berlin'de olduğu geldi. Gurbette, yapayalnız... Annesiz, Filisan Kadınsız, Sehersiz ve yine Enversiz... Oysa Boğaz'ı ne çok özlemişti. Güneşte ayrı, yağmurda ayrı güzel Boğaz'ı... Canım Boğaz'ı... Canı Berlin'e geldiğinden beri ilk kez çay istedi. Almanlarınki gibi değil ama, halis Türk çayı, demli ve iki şekerli...

Nasıl da üstünden geçmişti hayat. Baharda yeni boy veren dikbaşlı papatyalara hoyratça basar gibi eze eze geçmişti işte üzerinden. Ah kocası yanında olsaydı, ah gitmeyeceğini bilseydi, ah keşke hiç gitmeseydi. Böyle mi olurdu şimdi, sabahın köründe, bir başına, karnında yeni bir çocukla, gülmekle ağlamak arasında...

***

Karanlık vagonun içinde el yordamıyla oturacak bir yer bulmaya çalışırken sabrının, dirayetinin son kertesine geldiğini hissetti Enver. Koskoca Osmanlı dağılırken toprağı da onun üstüne atılmıştı sanki. Her silkelenmeye çalıştığında daha da gömülüyordu toprağa.

Ölümün kıyısında olmaya alışıktı da bu kadarı fazla geliyordu artık ona. Sanki dünya ona öl artık der gibiydi. Öl artık, sana yer yok, öl artık!

— Paşam oturdun mu?

— Sese çevirdi başını. Doktor Nazım'a gülerek cevap verdi.

— Paşalık mı kaldı Nazım?

— Öyle deme Paşam. Geçici bugünler... Az kaldı...

Enver sesini çıkarmadan başını salladı Nazım'a. Onu ayrı yere koyar, ayrı sayardı. Çünkü kendisinin bildiği tek iş vardı, asker olmak. Oysa Nazım öyle miydi ya? Doktordu o, hem de Sorbonne mezunu bir doktor. İstese şimdi teşkilattan elini eteğini çekip, dünyanın herhangi bir köşesinde doktorluk yaparak pekala yaşayabilirdi. Ama o teşkilatı tercih etmiş, en zor zamanlarında bile teşkilattan vazgeçmemiş, iki kere ipin ucundan dönmüştü.

Yine kimliklerini saklayarak yaptıkları bir seyahatin ardından Moskova'dan Batum'a geçmişlerdi sonunda. Hoş, kimlik saklamasalar bile kimsenin aklına gelmezdi ki onları burada aramak... Ceplerinde çok az para, peşlerinde çok adam olunca çareyi istasyondaki boş vagonlardan birine sığınmakta bulmuşlardı. Enver karanlıkta Nazım'ı seçmeye çalışarak seslendi.

— Neyse ki kış değil, buranın soğuğu da Moskova'dan eksik kalmaz hani.

— E, buna da şükür Paşam.

— Acıktın mı?

— Acıktım da, çıkmak için geceyi beklemek münasip olur. Hatta gece yarısını. El ayak iyice çekilsin ondan sonra...

En iyisi konuyu değiştirmek diye geçirdi aklından Nazım. Mühim olan vagonun karanlığı değildi, göz alışır, gün aydınlanırdı nasıl olsa. Önemli olan içlerindeki karanlıktı, giderek benliklerini saran o kesif karanlık. Ne konuşsam da Enver'in kafasını dağıtsam diye düşündü. Aklına tek yol geldi.

— E adını ne koyacaksın?

Kelimeler ağzından çıktıktan sonra kendi teklifsizliğine kendi de şaştı. Bunca yıl omuz omuza mücadele etmişlerdi de bir kere bile sen dememişlerdi birbirlerine. Ama şimdi vagonun kör karanlığında fare leşleri arasında başka türlüsü gelmemişti ki içinden. Hani az daha salsa dizginlerini kardeşim diye seslenecekti, o kadar! Kardeşim, kader, baht, mücadele kardeşim...

— Kimin?

— Oğlunun tabii ki...

Enver hayretle baktı bir an Nazım'a. Oğlu doğalı on beş günü geçmişti. Ama ismi hiç düşünmemişti ki daha. Hep döneceğim demişti kendi kendine, döneceğim, oğlumun ismini kendim okuyacağım kulağına. Ama doğdu doğacak, döndüm döneceğim derken vakit tamamdı artık. Koyacaksa ismi de koymalı, dönecekse yola çıkmalıydı.

Nazım, Enver'in bakışlarını görünce kızdı kendine. Konuyu değiştireyim derken yarasına mı parmak basmıştı ne!

— Bilmiyorum, hele döneyim de isim nasıl olsa konulur.

Dediklerine kendi de inanmaz gibi konuşmuştu.

— Madem yemeğe çıkmamıza var, en iyisi biraz kestirmek...

Oysa niyeti uyumak değildi, uyuyamayacağını biliyordu. Tek istediği biraz yalnız kalmaktı, biraz hayal kurmak belki. Gözlerini kapadı, kaputunun yakalarını kaldırdı, karnına çektiği dizlerinin üzerine kapandı. Evini hayal etti. Naciye yataktaydı kesin, oğlu yanıbaşında, kızlar ayakucunda mızmızlanıyordu. Bahçedeki ağaçların gölgesi vurmuştur duvarlara. "Yemekte ne vardır acaba?" diye sordu kendi kendine. Sonra beğendiyi yakıştırdı akşam yemeğine. Ardından keşkül gelmeliydi, Naciye'ye süt yapsın diye.

O resimde kendini görmeye çalıştı. Önce Naciye'nin yanında hayal etti kendini, eğreti durdu. Sonra kızların yanında görmeye çalıştı kendisini, kızlar dönüp ona bakmadı. Oğlunu kucağına almak istedi, bir türlü uzanmadı kolları. İşte o vakit son umudunu yitirdiğini hissetti, içi buz kesti birden. Kendi bile inanmıyorsa döneceğine Naciye onu niye beklesindi?

Ne kadar öyle kaldı bilmiyordu. Öyle, uykunun sıcaklığıyla gerçeğin soğukluğu arasında, arafta... Başını kaldırıp Nazım'ı arandı, bulamayınca endişelendi. Nasıl duymamıştı ki gittiğini... Acaba başına bir şey mi geldi diye vagonun kapısını açmaya yeltenmişti ki Nazım ondan önce davranarak girdi içeri.

— Nazım neredesin, merak ettim seni?

— Uyuyordun Paşam, dinlen diye ses etmedim.

— Sen neredeydin?

— Sen dolaşamazsın, tanıyan olur diye ben önden çıktım. Etrafta lokanta, çorbacı arandım. Buldum da... Buradan düz gidip, ilk sağdan dönünce dar bir yola çıkıyor. O yolun sonunda işkembeci var.

— Sen de içmişsin, kokudan belli.

Nazım çocuk gibi gülümsedi birden.

— Valla içtim, tam ayarındaydı tadı. Sen de birazdan çık. Beş dakika sonra tren kalkıyormuş, istasyon kalabalık şimdi, boşalınca çıkarsın.

Karnı doyan Nazım'ın neşesi Enver'e de geçmişti. Az önceki umutsuz adam o değildi sanki. Çekine çekine Nazım'a sordu.

— Lokantada bir mektup yazsam, yarın benim için postaya verir misin?

— Veririm tabii Paşam. Ama gözünü seveyim mektuba dalıp da tedbiri elden bırakma.

— Merak etme sen.

Vagondan dışarı çıktığında kömür kokan havayı içine çekti Enver. İşte bu koku dünyanın her yerinde aynıdır diye düşündü, bu kokunun vatanı yoktu. Giden her tren hep aynı kokuyu bırakıyordu ardında.

Çabuk adımlarla Nazım'ın tarif ettiği yoldan gitti, çorbacıyı eliyle koymuş gibi buldu.

Örtü serilmemiş üç masa vardı çorbacıda. Birinde gençten biri çorba içiyordu. Elindeki kitaplardan öğrenci olduğunu düşündü. Tezgahın arkasında bir aşçı bir de bir ayağı sakat bir garson vardı. Öğrenciden işkillendi ama Nazım emniyetli bulduysa iyidir deyip besmeleyle girdi içeri.

Mis gibi işkembe kokuyordu içerisi, aç karnını kazındıracak kadar nefisti koku. Vakit kazanmak için aceleyle, dilini yaka yaka içti çorbasını. Biter bitmez cebinden kağıt kalemi çıkardı ve zihninde zaten hazır olan mektubu kağıda dökmeye başladı.

"Ah Naciyeciğim,

Hani şöyle ikimiz baş başa verip de ciddi düşüncelerimizi birbirine katarak yaşarsak, öyle geliyor ki şimdikinden bin kat daha doğru kararlar vereceğim. Yok, yok, hadi gel Naciye'm, beraber bulunalım. Evet, şimdiye kadar gelmeni istemiyordum ama şimdi en güzel varlığım olan seni sıkıntıya sokmaya çalışıyorum. Evet, ben eskisinden daha hodbin oldum. Ama yalnız ikimizin arasındaki hodbinlik olsa, gene üstesinden gelirim. Fakat şimdi kurtarılacak koca bir İslam aleminin, işe daha kuvvetli, daha canlı sarılmama yardım edeceğini düşünmemden doğan hodbinlik, beni bu kadar ileri vardırıyor.*

İki gözüm,

*Fakat acaba minimini arslancığımız sana gelmem için izin verecek mi? Yok; bak, ondan izin almadan hiçbir kararımız olmaz. O, biliyorsun ya; o, biz ihtiyarladığımız zaman, başladığımız işi ileri götürecek! Bütün doğuyu, batıyı kurtaracak. O İngilizlerin, Fransızların laşeleri** üzerinden, İslam bayrağını ileri götürecek! İşte o büyük adamın sözünü sen de ben de hürmetle dinlemeye mecburuz. Her yerde onun sözü yürüyecek; o saygı görecek, ün alacak! O değil yalnız bizim, ailemizin, belki bugün ben hiçbir iş yapmaya muvaffak olamadığım halde, beni yine kurtarıcı gibi seven dörtyüzmilyon Müslümanın gözbebeği olacak...*

İşte Naciye, o büyük adam eğer izin verirse gel!... Bana can ver, kuvvet ver, hepsinden önemlisi ümit ver. Gene seni üzdüm. Fakat beni affet. Sana derdimi dökmezsem kime dökebilirim...

Enver'in"

Bitirir bitirmez mektubu aceleyle katlayıp, kaputunun iç cebine soktu. Aksak garsonu beklemeden ayağa kalktı, tezgaha doğru giderek

---

* hodbin: bencil

** laşe: leş

parayı uzattı. Garsonun verdiği para üstünden alışkanlıkla bahşiş bırakmaya yeltendi ama neyse ki son anda aklı başına geldi. Hızlı hızlı istasyona doğru yürürken kendi kendine gülümsedi. Kuruşun hesabını yaparken garsona bahşiş bırakmak tam da Osmanlı işiydi.

İstasyona gelince bir anda telaşlandı. Çok kalabalıktı etraf. Giden treni hesap etmişlerdi de geleni akıl etmemişlerdi işte. Kaputunun yakalarını iyice kaldırdı, şapkasını kaşlarına kadar indirdi, adımlarını iyice hızlandırdı. Neyse ki yolunu yarılamadan tren tekrar hareket etti, azaldı kalabalık. Gene aynı koku geldi Enver'in burnuna, yine kömür kokusu, bu kez giden değil gelen trenin kömür kokusu...

İyi hissediyordu artık kendisini. Naciye'ye yazdığı doğruydu. Ona yazmak iyi geliyordu Enver'e. Zihni berraklaşıyor, özlemi azalıyordu sanki. Hem kararı kesindi. Mutlaka gelmeliydi Naciye yanına. Hemen değilse sonra ama mutlaka. Gelmeli ve Enver'in yeni bir yurt kurmasına yardım etmeliydi.

Vagonun kapısını açarken düşünmeyi hep ertelediği soru geldi aklına. Ne koyacaktı oğlunun adını? Dahası ne zaman koyacaktı?

***

Kendini ip cambazı gibi hissediyordu Kamil. Ağabeyi her mektubunda hep aynı şeyi söylüyordu: Paranızı dikkatli harcayın. Kilometrelerce öteden talimat vermek kolaydı da, becermek o kadar kolay değildi ki. Ev kiraydı, üçü çocuk altı boğazdılar, düzenli gelirat yoktu, teşkilattan arada gelen üç-beş ile Naciye'nin annesinin yollayabildikleri, o kadar. Hepsinden mühimi Naciye sultandı, alışık değildi ki tasarrufa...

Bazen iyice sıkıştığı, nefes alamayacak kadar daraldığı oluyordu Kamil'in. Ağabeyini üzmemek için ona para sıkıntısından söz etmemeye gayret ediyordu ama beceremiyordu işte. Bir yanda Naciye'nin alıştığı düzeni elinden geldiğince sürdürmeye gayret ediyor, bir yandan da açılmamaya çalışıyordu ama olmuyordu işte. İlla bir yerden açık veriyordu.

Bir de Naciye'ye mahçup olmamak vardı işin ucunda. Ne de olsa evin erkeği oydu artık. Ev iyi ısınmazsa, mutfakta nevale azalırsa

düpedüz eksikleniyordu, Naciye'ye yok demeyi yediremiyordu kendine. İstiyordu ki Naciye hep gülsün.

Bahçe kapısını heyecanla açtı. Çocuklar ortada gözükmüyordu. İyi diye geçirdi içinden, demek ki herkes evde, demek ki sürprizi görmeleri için çocukları eve sokmak için uğraşmaya gerek yok.

Saatine baktı, hamalların söz verdiği saate daha on dakika vardı. İçeri girmemeye karar verdi, en iyisi bahçede biraz oyalanıp, hamallarla beraber salona girmekti ki sürpriz tam olsun. Hamalları beklerken doğru mu yaptım diye düşünmeye başladı. Ağabeyi duysa kızar mıydı acaba, parayı boşa harcadığını mı düşünürdü yoksa? Omuzlarını silkti, ona neydi ki, para onun parasıydı ne de olsa. Babasının üniversite hediyesi altın saatiyle eski okul kitaplarını satmış, parayı birleştirmişti, daha kime hesap verecekti ki...

Üşümüştü artık, tam içeri girsem mi diye düşünmeye başlamıştı ki kamyonet yolda göründü. Kamyonetin gürültüsüyle önde kızlar, arkalarında Naciye ile Enise merakla pencereye sıralandılar. Onları öyle görünce içi ısındı Kamil'in. Kim bilir biraz sonra ne sevineceklerdi?

Kamyonet Kamil'in açık bıraktığı bahçe kapısından içeri girdi, evin tam önüne park etti. Hamalların kasanın üstüne serdikleri örtüyü açmasıyla Naciye'nin çığlığı bahçeden bile duyuldu.

— Piyano mu yoksa?

Naciye nasıl indi merdivenlerden hatırlamıyordu. Enise'nin "Üşüteceksiniz" diye seslenmesine aldırmadan bahçeye çıktı. Eski bir dostun elini tutar gibi dokundu piyanonun tuşlarına. Çizilmesin diye sardıkları keçenin altından okşadı usul usul.

— Pek iyi bir şey değil, yeni de değil, kullanılmış ama baktırdım sağlammış.

— Daha ne olsun Kamil, daha ne olsun.

Rüyada gibi izledi hamalların piyanoyu salona taşımalarını, beraberlerinde gelen ustanın ayarlarını yapmasını. Kamil ona çocukluğunu getirmişti sanki, vazgeçtiği İstanbul'u, ardında bıraktığı sarayını taşımıştı mütevazı salona.

— E artık, küçük bir konseri hak ettik, değil mi?

Minnetle gülümsedi Kamil'e. Aferin bekleyen çalışkan öğrencilere benzetti onu. Sonra şaşkınlıkla bir piyanoya bir kendisine bakan kızlarını gördü. Ardından daha ismini koymadığı oğluna kaydı gözleri. Sepetinde nasıl da bihaber yatıyordu babasızlığından. Bir iskemle çekti, gözlerini kapadı ve çalmaya başladı. Gözlerinin önünde Boğaz vardı, sarayının güverteye benzettiği müzik odasındaydı sanki, biraz sonra annesi girecekti kapıdan, sol kaşını kaldırıp süzecekti onu, ardından Filisan Kadın girecekti odaya, o girince keyfi yerine gelecekti, başını kaldırdığında Seher'i görecekti, Seher ona kesme kristal gülabdanlıktan gül şerbeti dolduracaktı ve muhtemel tek derdi alışmaya çalıştığı uzun etekliği olacaktı.

Kızlarının şımarık alkışlarıyla fark etti parçanın bitip, parmaklarının durduğunu. İstemeye istemeye gözlerini açtı, Kamil'e baktı.

— Daha önce hiç duymamıştım bu parçayı.

— Ben de yıllardır çalmamıştım. Musiki hocam bestelemişti benim için. Yeni nişanlanmıştım o zaman.

— Adı ne?

Naciye cevap verirken başını çevirdi. Gözyaşlarını kimse görsün istemiyordu.

— Neden böyle mahzunsun?

Yirmi İkinci Bölüm

Naciye olmasaydı ne olurdu? İşte bu soru zihninde dolanıp duruyordu Enver'in. Gerçekten ne olurdu Naciye olmasaydı? Naciye ile evlenmemiş olsaydı ne yapıyor olurdu şimdi? Yani mesela bir komşu kızıyla evlense ne kadar farklı olurdu hayatı, farklı olur muydu? Muhtemel bu kadar çabuk çıkamazdı basamakları, peki er geç çıkar mıydı? İyi mi gelmişti ona Naciye, yoksa içindeki bitmek bilmeyen ihtirası daha da mı körüklemişti?

Tren camından bakarken neredeyim ben diye geçirdi içinden. Öyle ya ne işi vardı burada? Onu istemeyen dünyanın üstüne üstüne gitmek niyeydi ki? Her şeyden eteğini çekse, ilk istasyonda inse, hiç bilmediği bir dağ köyüne gitse, pekala da yaşayabilirdi. Kim tanırdı ki kendisini, o açık etmedikten sonra? Ekse, biçse, kendine yetse, sıradan bir köylü olsa ve kim olduğunu unutsa ihtimal mutlu da olurdu. Hem belki nereye gitse peşinden gelen hayaletler de düşerdi yakasından. Sarıkamış'ı da unuturdu, Babıali'yi de, Ermeniler'i de belki...

Ama heyhat Naciye vardı. Naciye'nin yetimliği vardı, tahta geçmesi muhtemel babasını aniden kaybetmenin yenikliği vardı,

kocasının kaybettiği savaş yüzünden vatanına hasretliği vardı. Hepsinden mühimi ona duyduğu aşk vardı. Hem artık Mahpeyker vardı, Türkan vardı, adını koymadığı oğlu vardı.

Söylese, gel dese gelir miydi ki Naciye? Hadi gel, yok olalım, hiç olalım, biz bile kendimizi unutalım dese vazgeçer miydi kanındaki sultanlıktan? Basit bir hayatı becerebilir miydi? Yoksa pişman olur muydu? O da annesi gibi keşkeler geçirir miydi içinden? Mısırlı bir prensle evlenmediğine yanar mıydı mesela? Zaten pişman olmuş muydu yoksa?

Sonra kızdı kendisine. Naciye'nin ne suçu vardı ki? Yerin dibine de girse dünyanın çatısına da çıksa insan gölgesinden ne kadar kaçabilirdi ki? Bu hayatı o seçmişti. Kendinden bir kahraman yaratmıştı. Seçtiği hayatın, yarattığı kahramanın kölesi olmuştu git gide. Ve şimdi, vazgeçmek için çok geçti.

Tren Buhara'ya girerken silkindi. Geçmişi arkasındaydı artık, Buhara ise medreseleriyle, camileriyle, yüksek kubbelerinde parlayan hilalleriyle ve olanca mukaddesliğiyle önünde uzanıyordu.

Nasıl da pişmandı. Bunca yıl Osmanlı'ya düşmanlık eden Rus'tan nasıl da medet ummuş, hangi akla hizmet büyük Türk İslam yurdu için yardım edeceklerine kendini inandırmıştı. Denize düşen yılana sarılır misali nasıl da tutmaya çalışmıştı Rus'un elinden. Ne çok vakit israf etmiş, bir kez daha ne büyük yenilmişti.

Trenin içinden seyre daldı Buhara'yı. Kızılordu gözünü Buhara'ya dikmişti, işgal an meselesiydi. Buhara emiri ise karısını, çoluğunu, çocuğunu alıp şarka doğru firar etmişti. İffetini korumayan çalışan bir kadına benziyordu şehir, mağrur ama yorgun...

Tren sonunda durdu. Enver kompartımandan inmeden Hacı Sami'yi arandı gözleriyle. Uzaktan bile seçilen iri cüssesiyle işte oradaydı. Fazla atılgan, fazla bilmiş, fazla dediğim dedik hallerine rağmen pek severdi Hacı Sami'yi. Hem gözünü budaktan sakınmayan bir askerdi, hem bu bölgeyi avucunun içi gibi bilirdi, hepsinden mühimi candostu Kuşçubaşı Eşref'in kardeşiydi.

Trenden inerken Enver'in aklına yıllar önce Berlin'den İstanbul'a gelişi geldi. Kuşçubaşı Eşref'in onu karşılaması, hükümetin istememesine rağmen Trablusgarp'a gidişleri, orada yoktan bir ordu yaratmaları... Hacı Sami ona doğru koşarken neden olmasın diye sordu kendine. Neden olmasın, aynı ruh neden burada yakalanmasın?

— Hoş geldin Paşam.

— Hoş bulduk.

— Daha kalabalık gelecektik de...

— Yok iyi ki gelmemişsiniz, takipteler biliyorum.

O kadar kalabalıktı ki gar. Kırmızı, beyaz, yeşil sarıklı Özbeklerin, beyaz kaftanlı Afganların, iç kaldıran baharat kokuları bir metre öteden hissedilen Hinduların arasından geçtiler. Çanlarını çala çala şehre giren kervanların seslerinin, sesten ürken beygirlerin kişnemelerine karıştığı sokaklarda hiç konuşmadan yürüdüler. Sonunda bir eve geldiler. Hacı Sami yeşil kapıyı anahtarıyla açmadan evvel tedbiren etrafına baktı. Ne hikmetse sokağın iki ucunda da iki ayrı seyyar kalaycı vardı.

— Her gün değişir bunlar. Dün hallaç vardı mesela. Ondan önceki gün şıracı durdu. Ama bugün iki tarafı da tutmuşlar.

— Demek ki çift taraflı takip var.

Hacı Sami endişeyle cevap verdi.

— Öyle. Ruslar burada ne işin var diye takip ediyor. Buharalı milliyetçiler ise Rus ajanı olabileceğini düşünüyor.

Enver'in yüreği burkuldu birden. Demek İslama hizmet için vakfettiği bunca yılın ardından alnına böyle bir kara çalınmıştı ha! Demek adı Rus ajanına çıkmıştı!

Hacı Sami ise dediklerinden pişman olmuştu bile. Her zaman böyle don don konuşur, sonra da pişman olurdu zaten.

— Buyur Paşam, kusura bakma günlerdir bekliyoruz, heyecanlanıp kapı ağzında konuşmaya başladım. Sen benim densizliğime ver. Hadi içeri geçelim, sen dinlen, sonra nasıl olsa konuşuruz.

Enver sesini çıkarmadan Sami'nin gösterdiği kapıdan içeri girdi. Odanın her tarafı, duvarları bile ipek halılarla kaplıydı. Renk ve desen cümbüşünün arasında yatağı aradı gözleri, önce seçemedi, sonra yatağın üzerine de halı serilmiş olduğunu hayretle fark etti.

Sami çıktıktan sonra yatağa uzandı. Tek istediği bir an önce uyumaktı, günlerdir yoldaydılar ne de olsa... Ama yapamadı. Rahat yatak battı sanki ona. Kalktı, dizlerini karnına çekerek oturdu, böyle daha mı iyi çalışıyordu kafası ne... Kendi kendine gülümsedi.

— Bundan sonra sana dünyada rahat yok Paşam.

Ne söylediğini duyduktan sonra fark edebildi. Ağzından çıkanı kulağının duyması buydu demek ki... Sonunda kendine itiraf edebilmişti işte. Doğruydu, bundan sonra ona rahat yoktu.

Birden fısıltılar ilişti kulağına. Ayaklarını sürüyerek yataktan kalktı, gelen seslere kulak kesildi. "Ne ara daldım da kapının çaldığını duymadım ki?" diye geçirdi içinden. Yoksa zaten evde birileri var mıydı? Yatmakla yatmamak arasında önce tereddüt etti. Ama fazla sürmedi kararsızlığı. Nasıl olsa uyuyamıyordu. En iyisi çıkıp olup bitene bakmaktı.

Koridora çıktı, sesleri takip ederek odayı buldu, kapı kapalıydı. Toparlansınlar diye önce bir öksürdü, iki kere tıklattıktan sonra kapıyı açtı. Odadakiler karşılarında Enver'i görünce telaşla ayaklandı.

— Paşam neden istirahat etmediniz? Çok mu ses ettik?

Enver, Hacı Sami'ye gülümseyerek cevap verdi.

— Yok, ben unutmuşum, yatakta uyumanın ne menem bir şey olduğunu. Uyuyamadım.

Bu oda da diğeri gibi yerden tavana, duvardan duvara halıyla kaplıydı. Enver allı güllü desenler arasından yüzleri seçmeye çalışarak tek tek selamlaştı kendini bekleyenlerle. Gözler çekik olunca herkes birbirine mi benziyordu ne? Sonra divanlardan birine bağdaş kurdu, diğerlerine de oturmaları için işaret etti. Herkes oturduktan sonra buyurgan bir sesle Sami'ye sordu.

— Evet, Hacı Sami. Anlat bakalım, nedir vaziyet?

Sami boğazını temizledikten sonra dersini ezber etmiş öğrenci edasıyla anlatmaya başladı.

Paşam, Ruslar kapıda, gözleri Buhara'da. Çok yakındır Buhara'nın teslim olması. Buhara emiri yanına çocuğunu çoluğunu alıp kaçtı. Bir de tabii taa Timurlenk zamanından kalan paha biçilemez hazineyi de aldı.

— Nereye gitmiş, bilen var mı?

— Şarki Buhara'ya.

— Peki burası için bir şey yapılabilir mi?

Hacı Sami odadaki Buharalı gençleri tek tek süzdükten sonra cevap verdi. Sanki az sonra söyleyecekleri için onlardan izin almak ister gibiydi.

— İş işten geçmiştir Paşam. Çok geç kaldık. Yapılacak her şey nafiledir artık.

Oda birden sessizleşmişti, kimsenin ağzını bıçak açmıyordu. Medet umduğun kahramandan hayır cevabını almak kolay değildi tabii. Aklına Talat Paşa geldi. Böyle durumlarda konuşmak gerektiğine inanırdı o. Konuşmak, konuşup birbirinin zehrini almak... O da öyle yaptı.

— Azizim bizim Buhara'da fazla kalmamız doğru olmayacak. Ama ne yapmak, nereye gitmek, nereden başlamak lazım, işte onu tartışarak bulacağız.

Odadakilerden esmer bir genç lafa girdi.

— Şarki Buhara'ya gidip, emirle mi buluşmalı acaba?

Sami hiddetle kesti sözlerini.

— Şarki Buhara'da hiçbir şey yok Paşam. Buradaki arkadaşlara da kaç kere söyledim. Emir desen o da korkağın teki. Halbuki ben yıllardır Türkistan'da mücadele ediyorum. Oraları karış karış bilirim. İnsanlarını teker teker tanırım. Sizin gibi bir kumandan, bir kahraman başımızda olduğu sürece Türkistan'ı hürriyete kavuşturmak işten bile sayılmaz.

Enver birdenbire heyecanlanmıştı. Karşısında yıllar önce Arabistan'dan tutkuyla bahseden Kuşçubaşı Eşref'i görmüştü sanki. Orada nasıl Eşref ile omuz omuza Arapları teşkilatlandırdılarsa aynını Türkistan'da Sami ile de yapabilirlerdi. Neden yapamasınlardı ki? Sonra... Sonrası Allah Kerim. Belki yeni bir devlet, belki yeni bir post, yeni umutlar... Gözleri parlayarak ayağa kalktı, onun kalktığını gören diğerleri de ayağa fırladı hemen.

— Allah'ın izniyle bu işe başlayacağız. Eğer Türkistan için iyi bir iş yapabilir ve muvaffak olabilirsek evvela bir İslam yurdunu kurtarmış olmak, sonra da büyük ecdadımızın yurdunu yabancıların çizmesinden halas* etmek benim için en büyük zevk olur. Müslümanlar arasında tam bir birlik yapmaya ve Türkistan'da bir Müslüman devleti ihya etmeye mecburuz.

Birden sustu. Gözlerini onu dinleyen Buharalı gençlerin gözlerinde gezdirdi tek tek. Aslında amacı kendini dinlemekti. Çok zamandır unuttuğu ateş yine canlanmıştı içinde. Yine iyi hissediyordu kendisini, yine güçlü, yine hazır... Sağ elini yukarı kaldırarak bağırdı.

— Bugün yapılacak şudur. Ya hürriyet... Ya ölüm!

***

Uyandığında ayakları Enver'in ayaklarını arandı yatakta. Bulamadı. Yeni açtığı gözlerini tekrar kapadı, sımsıkı, hiçbir gerçeğin giremeyeceği kadar. Çok az vakti vardı. Az sonra ya bebek ağlardı ya kızlardan biri mızmızlanarak odaya dalardı. İşte o zaman hayat başlardı. Ama şu an, şu kısacık an onundu şimdi.

Hayal zamanı diyordu Naciye sabahın bu saatinde. Uyansa da gözlerini kapatıyor, Enver yanındaymış gibi yapıyordu. Onu kendine çekecekmiş gibi, çekip içine girecekmiş gibi, kadın olmayı hatırlamış gibi, kadınmış gibi...

* halas: kurtulma, kurtuluş

Gerçekse soğuktu... Öyle değilmiş gibi yapsa da biliyordu Naciye, bir daha hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağını. Zaten eskisi gibi olmaktan da vazgeçmişti çoktan. Artık tek isteği kocasının dönmesiydi. Yeter ki dönsün, yeter ki başlarında dursun, yeter ki akşam sofraya otursun, yeter ki gece yatakta olsun, gerisi teferruattı, yaşarlardı nasıl olsa...

Birden gözlerini açtı, hırsla yastığı yumruklamaya başladı. Dayanamıyordu artık beklemeye. İyice azalmıştı mektuplar. Takip edemiyordu Enver'i. Bir bakıyordu Moskova'dan yazmış, bir bakıyordu Batum'dan. İşte en son gelen mektup da Buhara'dandı. Buhara neresiydi ki, neresiydi sahi Buhara?

— Hanımım iyi misiniz?

Enise'nin sesiyle kendine geldi. Onun yüzündeki telaştan anladı ne halde olduğunu. Sakinleşmeye çalışarak küçük odada kah yatağa kah dolaba çarpa çarpa yürümeye başladı. Enise çocukları uyandırmamak için fısıltıyla konuşuyordu.

— Hanımım, ne oldu sabah sabah?

Naciye hırsla döndü.

— Sabah sabahı mı kaldı artık Enise. Sabah sabahı mı kaldı?

Birden koridordan endişeyle bakan Kamil ile kesişti gözleri. Onu öyle görünce ağlamaya başladı. Ne kadar da Enver'e benziyordu. O an bir şey oldu sanki, sihirli bir değnek değmişçesine büyüdü Kamil. Her adımı tedirgin, her lafı çekingen Kamil gitti, yerine bir erkek geldi.

— Hemen hazırla Naciye Sultan'ı, kalın giyinsin, çıkıyoruz.

Kamil'in sesi öyle buyurgan, öyle üst perdedendi ki iki kadın da sorgusuz sualsiz itaat etti. Çok geçmeden hazırdı Naciye. Aynada kendini görünce gülmek geldi içinden. Uzun yola çıkacak paketlere benziyordu, Enise sabah serinliğinde üşürse diye ölçüyü biraz fazla mı kaçırmıştı ne... Sessizce merdivenlerden aşağı indi, salonda kendisini bekleyen Kamil'in yanına gitti.

— Hazırsan çıkalım.

Nasıl oluyordu bu, Kamil'in sesi de mi büyümüştü? Yoksa büyümek kendinden büyük olmadığında mecbur kalınan bir şey miydi? Neyse ne diye içinden geçirdi Naciye, daha fazla düşünmeye takati yoktu, şakakları zonkluyordu artık düşünmekten. Belli belirsiz omuzlarını silkerek kapıya doğru ilerledi.

Yol boyu hiç konuşmadılar. Bir ara Naciye "Nereye gidiyoruz?" diyecek gibi oldu. Ama Kamil'e dönüp de şakağında atıp duran damarı görünce vazgeçti sormaktan. Ne önemi vardı ki nereye gittiklerinin, yeter ki biraz uzaklaşsın kendinden.

Sonunda arabayı durdurdu Kamil. Naciye'nin daha önce hiç görmediği bir yerdi burası. Hoş, sanki neresini görmüştü ki Berlin'in, kaç kere evden dışarı çıkmıştı ki... Nehir kıyısındaki kahvelerden birine oturdular. Nehrin boz bulanık sularına baktı Naciye. Aklına yine Boğaz geldi, Boğaz'ın sihirli suları şimdi ne renkti kim bilir... Sonra Kamil'e çevirdi gözlerini. Ölçüp biçmekten yorulmuştu artık, bu kez hiç eğip bükmeden sordu.

— Ben bir imkansızı mı bekliyorum?

Kamil, Naciye'ye baktı. Soğuktan ovuşturduğu ellerine, pembeye dönmüş burnuna. Sonra fısıldadı.

— Hayır Naciye. Ben imkansızı bekliyorum, sen değil.

Ne diyeceğini bilemedi Naciye. Belli ki doğruydu şüpheleri. Yoksa Kamil ne diye yıllardır bir an bile yanından ayrılmasındı ki. Ağabeyinin emanet etmesine yormuştu hep, ama sürekli onlarla olması, kendini hiçlemesi, onlar dışında her şeyi boş vermesi sadece emanete sadakat ile açıklanamazdı ki.

Ne zamandır açılmasın diye dua ettiği o kapı aralanmıştı işte. Biliyordu Naciye. Bundan sonra hiçbir şey eskisi gibi olamazdı. En iyisi susmaktı, susmak, duymamış, denmemiş gibi yapmak. Ve ertelemek gerçekle yüzleşmeyi.

Kamil kafasını çevirdi. Cevap vermeyeceğini biliyordu. Cevap da beklemiyordu zaten. Hatta belki Naciye'nin cevabından korkuyordu da.

Naciye esse gürlese, yılların ardından ancak bu kadar aralanan kapıyı hoyratça yüzüne kapatsa ne yapardı, hiç bilmiyordu. Ne yapılırdı ki zaten. Ya ölmek gerekirdi ya çekip gitmek.

Peki ya o kapıyı açsa, Kamil'i içeri buyur etse. Olmaz ya, hadi olsa. İşte asıl o zaman ne yapardı Kamil? Bir yanda imkansızca sevdiği kadın, bir yanda kendi kanı, canı, ağabeyi. O yüzden en iyisini yapmıştı Naciye. En iyisi susmaktı, en doğrusu.

Tekrar Naciye'ye baktı. Tahta sandalyenin üzerine tünemiş bir kedi yavrusuna benzetti onu. Yolunu kaybetmiş, soğukta biçare kalmış, sahipsiz bir kedi yavrusuna. Uzanıp öpmek istedi. Yok, öpmek değildi istediği. Sadece dudakları birbirine değsin istedi. Kısacık bir an dokunsun dudakları birbirine, o kadar. Anlaştıkları sessizliği mühürlesinler diye...

Yapmadı. Onun yerine kalktı, yerden yosun tutmuş bir taş aldı ve nehre attı. Taş hiç sekmeden girdi nehrin kahverengi sularına. Yapacak bir şey yoktu artık. Kalktı, arabanın motorunu çalıştırdı.

Geldikleri gibi sessizdiler yol boyu. Evi gördüğü an rahatladı Naciye. Aklı çocuklardaydı. Kapıda başka bir araba görünce telaşlandı. Enver'den haber mi vardı yoksa?

Koşa koşa merdivenlerden çıktı, kapıyı çaldı. Kapıyı açan Enise'nin arkasında Eşref Bey'i görünce bir el boğazını sıkıyor gibi hissetti. Kuşçubaşı ne zaman Almanya'ya gelmişti ki, böyle teklifsiz, haber vermeden uğramazdı ki o... Kuşçubaşı'nın kardeşi Sami, Enver ile birlikte değil miydi, belki onun sayesinde taze haber almıştı. En son mektubun üzerinden haftalar geçmişti, Enver'e bir hal mi olmuştu yoksa?

Hal hatır sormaya fırsat bulamadan Eşref kapı aralığındaki Kamil'e uzandı, yakasından tutarak yanına çekti ve bir tokat patlattı.

Bir anda kalakaldı Naciye. Tüm sesler susmuş, zaman durmuştu sanki. Sonra Eşref'in Kamil'e bağıran sesini duydu.

— Ayağını denk al Kamil, ayağını denk al.

Kamil şaşkın cevap verdi.

— Ne oldu ki? Anlamadım.

— Emanete hıyanet etme, o kadar diyorum!

Önce afalladı, ne demek istiyordu ki Kuşçubaşı. Tokatla yere yığılan Kamil'in suçlu gözlerini görünce anladı. Bir anda sultan damarı kabardı. Kamil'i elinden tuttu, kalkmasına yardım etti. Sonra Eşref'e döndü.

— Haddinizi bilin Eşref Bey. Kendinize vazife çıkarmayın.

Enise hayretler içindeydi. Sabah çaresizce yastıkları yumruklayan kadından ne kadar farklıydı şimdi hanımı. Ne kadar güçlü görünüyordu, ne kadar sağlam.

— Enise, Eşref Bey'e kapıyı göster, ben yukarı çıkıyorum.

Vakur adımlarla merdivenlerden tırmandı Naciye. Odasına girdi, kapıyı içerden kilitledi. Ve dudaklarından tek bir cümle döküldü.

— Bana bunu da mı yapacaktın Enver?

Birden ağlamaya başladı. Doğruydu ya, tek suçlusu vardı bu işin; Enver! Eğer o yanında olsaydı, eğer o bunca sahipsiz bırakmasaydı onu, bunlar gelir miydi başına? O zaman kim evine kadar gelip durumdan vazife çıkarmaya cüret edebilirdi ki? Eğer Enver olsaydı... Eğer gitmeseydi... Eğer onu üç çocukla bir başına bırakmasaydı...

Sonra aklına bir soru takıldı. "Bir aileye bir kahraman yeter," demişti Kamil. Sahi şimdi kim kahramandı? Gidip kendine savaş arayan Enver mi, kalıp kendiyle savaşan Kamil mi? Kim?

Bahçeden gelen seslerle kendine geldi. Nefesini tutarak pencereye koştu, acaba Kuşçubaşı mıydı yine gelen? Kim bilir belki de hadsizliği için özür dileyecekti. Gözükmemeye çalışarak perdeyi araladı. Gelenin postacı olduğunu görünce koşarak indi merdiven-

lerden. Postacının elinden kaparcasına zarfı aldı. Üstünde Kamil'in adı yazılıydı ama el yazısı Enver'indi. Açsın mı açmasın mı bilemedi ilkin. Sonra bir nefeste yırttı zarfı.

"Kamil,

Hâlâ sizden haber alamadım. Çok üzgünüm. Fakat, zaman da dar; burada daha çok bekleyemeyeceğim. Sultanım ve yavrularım sana emanettir. Onların dünyada benim için her şey olduğunu düşünerek vazifeni, kardaşlığını ona göre yerine getir. Senin mertliğine güvenirim. Hakkın yardımının bizimle olduğuna eminim. Merkez-i Umumi'nin şahıslara alet olmasına bakma ve maksadımız uğrunda yalnız olsak da devama gayret et. Hepinizi Allah'a emanet ederim. Sultanımın iffet ve namusunun her türlü şart altında muhafazasına çalış; yoksa benim için her şeyin, hatta öldükten sonra da mahvolduğu gündür.

Ali"

Yirmi Üçüncü Bölüm

Bir dere boyundaydı. Berrak suyun altında taşlar şıkır şıkır parlıyordu. Gri, siyah, beyaz taşlar... Suyu takip ede ede ta kaynağa kadar gitti. Kaynağın başında yemyeşil çimenler uzanıyordu. Çimenlerin ortasında da bir saray. Sarayın ortasında bir havuz vardı. Nasıl oluyorsa fiskiyeden çıkan su kaynağın suyuydu. Elini suya daldırdı. Serinlediğini hissetti, içindeki ateşin dindiğini.

Gözlerini açmak istedi, açıp yataktan fırlamak... Rüya olduğunu biliyordu, biliyordu da uyanamıyordu bir türlü. Zorla açtı gözlerini. Hızlı hızlı atan kalbinden ürkerek başucunda duran bir bardak suyu kafasına dikti. Sakinleşince kendi kendine güldü. Kabuslara öyle alışmıştı ki rüyasında bile huzur bulduğunda ardına bakmadan kaçmaya çalışmıştı.

Bir yandan da merak ediyordu sonunu. Neresiydi o dere boyu? O saray kimin sarayıydı? Yemyeşil çimenlerin sonunda ne vardı? Çocukken sabah namazına kalktığı günler geldi aklına. Namazdan sonra tekrar yatar, gözlerini sımsıkı kapar, yarım kalan rüyasının devamını görmek için uyumaya çalışırdı. Acaba hiç gördüğü olmuş muydu ki? Acaba şimdi uyusa yine o dereyi bulur muydu ki?

Sakalını sıvazlayarak kalktı. Türkistan'a geldiğinden beri kesmemişti sakalını. Sürekli at üstünde olduklarından hem her gün tıraş

olmak zahmetliydi, hem de halkın hoşuna gidiyordu halifenin damadını sakallı görmek. Saatine baktı. Sabah ezanına daha vardı. Sırtını altında yattığı karaağacın gövdesine yasladı. Kim bilir kaç yaşındaydı bu ağaç, kim bilir kaç sırta yastık olmuştu böyle?

Ağacın dalları arasından gökteki yıldızları görünce aklına Bahattin Şakir geldi. Onunla Kovno'da daracık bir hücrede geçirdikleri günler, geceler... Hücrenin daracık penceresinden yıldızları seyretmeleri... Hapishaneden adventur romanlarına taş çıkaracak bir şekilde kaçmaları...

Bahattin'in Ermeni komitacılarca şehit edildiğini geçen hafta öğrenmişti. Oysa dört ay geçmişti üzerinden. Nedense gelmemişti haberi. Ya da çok sevdiğini bildiklerinden ondan gizlemişlerdi. Kim bilir. Geçen günse Cemal Paşa'nın şehit edildiğini duymuştu. Bu sefer tez gelmişti kara haber. Biliyordu, eğer Berlin'de kalsaydı Ermeni komitacıların listesinin başında o vardı.

İçini çekerek kalktı, elini göğsüne götürdü. Bir beze sarmaladığı resimleri çıkardı göğsünden. Naciye'nin, çocuklarının resimlerine baktı uzun uzun... Sonra Kamil'den gelen son mektubu açtı, ilk satırları hızla geçti. Yeni bir eve taşınmışlardı, daha ferah, daha büyük bir eve. Evden çok memnunlardı, artık yanlarında daha çok kişi çalışıyordu, ilk günlere göre çok daha rahattılar ama yine para sıkıntıları vardı, yine yettiremiyorladı paralarını. Mektubun ikinci sayfasına geçince yavaşladı. Neredeyse ezberlediği satırları bir kez daha okudu.

"Mahpeyker koca kız oldu. Herkes güzelliğine, zekasına hayran oluyor. Her gün muntazam birer saat ders alıyor. Size mektup yazdı. Mürebbiyesi masallar okuyor, o da dinliyor ve anlıyor. İcabında da gayet temiz Almancasıyla anlatıyor.

Türkan bir melektir. Sakin, halim, kimseyi incitmek istemez, gezdiğini yürüdüğünü kimseler hissetmez. Çehrece ablasından daha güzel oldu. En ziyade sevdiği şey küçük kardeşiyle oynamaktır. O da ablasını pek sever. Beraber saatlerce oynaşırlar. Üç gün sonra Türkan'ın doğumgünüdür, üç yaşını tamamlıyor.

Küçük Ali beyimize gelince; her şeyden önce sizden güzel bir isim bekliyor. Bu kadar güzel, bu kadar sevimli, şirin bir çocuk sanırım

dünyada bir daha bulunmaz. Önden mini mini iki inci dişi çıktı. Isırmadığı, koparmadığı şey bırakmıyor. Odalarımız yan yanadır. Her sabah beni altıda uyandırır. O cihetten biraz başımız hoş değildir. Doktorun dediği gibi birinci sınıf çocuklardandır. Sıhhati pek mükemmeldir.

Sultan Efendi hazretleri, çocuklar hep iyidirler. Sultan Efendi'nin şeytan kulağına kurşun eski ağrılarından eser yoktur. Hayatları oldukça muntazam bir şekilde devam ediyor. Almanca derslerine devam ediyorlar. Sair vakitlerde de evlatlarıyla, misafirleriyle meşgul oluyorlar. Bilhassa mini mini oğlunu pek seviyor. Alicik hepimize kendisini sevdirdi."

Mektubu ve resimleri tekrar beze sarıp göğsüne yerleştirdi. Demek sonunda Ali demeye karar vermişlerdi bebeğe ha. E tabii bir bebek daha ne kadar isimsiz kalabilirdi ki? Bir anne evladına isim koymak için daha ne kadar babasını beklerdi ki? Dişleri çıktığına göre emeklemesi yakındı. Sonra yürüyecek, ardından konuşacaktı. Acaba ilk baba deyişine yetişebilecek miydi?

İçini çekti. Kendi kendine üç kez tekrarladı. Ali... Ali... Ali... Tekrarladıkça daha güzel geldi kulağına. Ali; kendi şifre ismi. İstanbul'dan ayrıldığından beri her gizli işte imdadına yetişen isim. Ne zamandır Naciye'ye yazdığı mektupları imzaladığı isim. Ali... Yüce... Ulu...

Oysa o küçücük hissediyordu artık. Her şey onun aleyhineydi sanki. O çabaladıkça daha da kötüye gidiyordu her şey. Talat ölmüştü, Cemal ölmüştü. Geride kalanlar dağılmıştı, baş olmayınca çoğu davasından caymıştı. Ankara sırtını dönmüştü. Afganlar yardımı kesmişti. Onlar yardımı kesince para da bitmişti. Dahası ikircikliydi buraların insanı. Bingazi'deki Araplar gibi değildi. Çekik gözlerinden kim dost, kim değil anlaşılmıyordu. Dün en büyük destekçisi olandan ertesi gün en büyük kazığı yemek işten değildi. Başına gelmedik kalmamıştı neredeyse. Bölgedeki işgüzar beylerden biri sırf kendi iktidarı sarsılmasın diye onun Enver olduğuna inanmazmış gibi yapıp onu hapsetmeye bile cüret etmişti. Atı çalınmış, bavulundaki üç-beş kıymetlisi yağmalanmıştı. Burada en çok güvenmemeyi öğrenmişti Enver. Uğruna savaştığı, bir vatan vermeye çalıştığı insanlara güvenmemeyi...

Kalktı, Naciye'ye yazmak için kağıt arandı, bulamadı. Göndermese de sürekli yazdığı için elindeki kağıtları çoktan tüketmiş, sigara paketinden kibrit kutusuna kadar bulabildiği her kağıt parçasını kullanmıştı. Onun için yemekten içmekten daha önemliydi Naciye'ye yazmak. Bilmediği, tanımadığı bu yaban toprakta nefes almak gibiydi yazmak. Her gün ibadet eder gibi yazıyordu Naciye'ye. Kağıtların içine bazen kopardığı bir çiçeği koyuyordu, bazen şeklini beğendiği bir taş parçasını. İstiyordu ki Naciye de onu hissetsin, hep onu düşündüğünü bilsin, ondan vazgeçmesin.

Sıkıntıyla kağıt aranırken aklına dün Afgan bir askerden aldığı yarısı yazılmış defter geldi. Oradan bir sayfa koparıp yazmaya başladı.

"Naciyem, iki gözüm,

Düşmanda hareket yok. Henüz sabah. Afgan emirine, askerlerin ve yardımların çekilmesinin iyi olmadığını ve Bolşeviklere güvenilmeyeceğini bildirdim. Hiç olmazsa sağlık ve diğer malzemelerin geri verilmesini istedim. Bakalım sonu ne olacak?

Dua et! Artık, ancak tam bir başarıdan sonra dönerim. Allah bu büyük işte de utandırmasın. Sen bu biçare Türklük ve İslam alemi için dua et Naciyem!

İşte efendiciğim, şu son satırlarımı yazarak mektubumu kapıyorum. İçine, buranın her gün sana yolladığım yabani çiçeklerinden başka, kaç gecedir altında yattığım karaağaçtan kopardığım ufak bir dalı da gönderiyorum. Seni Hüda'nın birliğine yavrularımla beraber emanet ederim; ruhum, efendiciğim...

Karaağaca çakımla ismini yazdım.

Ali"

Mektubu bitirdiğinde neredeyse gün ağarmıştı. Sırtını dayadığı karaağacın gövdesini okşadı usul usul. Saat şimdi Berlin'de kaçtı kim bilir? Naciye yatakta mıydı, yoksa çoktan uyanıp Ali'yi beslemeye mi gitmişti? Sahi hâlâ meme emiyor muydu ki Ali? Ne kadar uzaklardı ona... Ve ne kadar yakın...

— Günaydın Paşam?

Hacı Sami'nin sesine çevirdi başını. İşte yine gün başlamıştı.

— Günaydın Hacı.

— Konuştuğumuz gibi değil mi Paşam?

— Konuştuğumuz gibi Hacı. Sen herkesi ayaklandır, gidelim.

Dizlerini ovuşturarak ayağa kalktı. Göğsünden hiç ayırmadığı Naciye'nin hediyesi dürbünü düzeltti. Abdest aldıktan sonra atına bakındı, göremeyince askerlerden birine sordu.

— Atım nerede?

— Az ötede, hemen getiriyorum Paşam.

Atına atlarken beraberindekilere baktı Enver. Günlerdir Ruslarla çarpışıyorlardı. Günlerdir doğru düzgün yatak, sıcak bir tas yemek görmemişlerdi. Köye gitmek iyi gelecekti onlara. Hacı Sami'ye seslendi.

— Her şeyi ayarladın değil mi?

— Her şey tamam Paşam.

Yarın Kurban Bayramı'ydı. Rusların bayram namazında baskın yapacakları istihbaratını alınca Rusları şaşırtmak için namazı bir gün önceden kılmayı akıl etmişlerdi. "Olur mu olmaz mı?" diye kendi aralarında konuşup işin içinden çıkamayınca çareyi müftüye danışmakta bulmuşlardı. "Olur" demişti müftü. Demişti ama yine de tedirgindi Enver.

— Hele bir daha söyle bakayım, ne dedi müftü?

— "Cihat eden Müslümanlar seferi sayılır. Oruçlarını kaza ve namazlarını kısaltabilirler. Bu cihetten vacip olan Kurban ve Ramazan Bayramlarının namazlarını da düşman saldırısından korunmak maksadıyla Bayramın arefesinde yahut ikinci, üçüncü günlerinde dahi eda edebilirler," dedi.

Enver rahatlamıştı ama sormadan edemedi.

— Sen araştırdın mı müftüyü? İlmi tam mı?

— Öyle dediler Paşam. Halk çok sayıyor.

— Tamam, kimsenin günahına vesile olmayalım da...

Hacı Sami gülümseyerek Enver'e baktı.

— Paşam köye gidince şu kalpağı da yenisiyle değiştirelim.

Enver bir eliyle atının dizginlerini tutarken diğer eliyle de kalpağını yokladı. Geçen gün girdikleri çatışmada bir kurşun tam da kalpağından sıyırıp geçmişti. Azrailin kim bilir kaçıncı yoklamasıydı bu. Karakul* derisinden yapılma kalpağı tekrar başına yerleştirirken cevap verdi.

---

* karakul: yünüyle ünlü bir koyun türü

— Boş ver be Hacı. Yenisi de ziyan olmasın.

Hacı ne diyeceğini bilemedi. Ne demekti ki bu şimdi? Zaten ne zamandır pek sessizdi Paşa, pek içine kapanık... Bu ziyan olmasın lafı da nereden çıkmıştı ki şimdi? Kalpağın ziyanı mı olurdu?

Çok geçmeden köy göründü. Yüzlerce kişi karşıladı onları. Çevre köylerden de gelen çoluk çocuk, kadın erkek yüzlerce kişi... Enver köyün girişinde ona hediye edilen altın işlemeli çalamı giyerek durdu bayram namazına. Namazın ardından tebrikleri kabul etti uzun uzun. Herkesle sohbet etti, gelen kimseyi geri çevirmedi.

Hacı Sami ise tedirgindi. Yüzü güler, kulağı dinler gibi dursa da orada değildi sanki Paşa. Bir hal vardı Enver'de, bir tuhaf hal... Ama yine de ses etmedi, bekledi ki kalabalık azalsın, bekledi ki el ayak çekilsin. Gün geceye dönüp de köylüler bir bir evlerine döndüğünde sessizce Enver'e yanaştı. Uzun uzun ölçüp biçmeden sordu.

— Paşam, neyin var?

Enver başını çevirdi, Hacı'ya baktı, sanki bir şey söyleyecekmiş de söylemesi uygun düşmezmiş gibiydi bakışları.

— Yok bir şeyim Hacı. Bizimkileri topla da gelsinler yanıma, söyleyeceklerim var.

Hacı üstelemedi. Belli ki konuşmak istemiyordu Paşa. Zaten ne zamandır doğru düzgün konuşmaz olmuştu. Her boş kaldığında kağıda kaleme sarılıyordu, sanki yazdıkları ulaşacakmış gibi...

İşte hep beraberdiler şimdi. Türkistan'ın bir dağ köyünde, yüzyıllık ağaçların altında, serin bir yaz gecesinde, doğdukları topraklardan binlerce kilometre uzakta çocuklarına vatan arayan bir avuç sürgün asker... Enver tek tek baktı hepsine. Hiçbiri dertlenmese de hepsinin derdi aynıydı biliyordu. Kolay değildi hasretlik, hiç dinmiyordu sızısı.

Aklına bir kez daha Talat geldi. Onun böyle durumlarda yaptığı gibi konuşmak lazımdı, konuşmak, zehri akıtmak... Ama ne denirdi ki bir bayram günü içi hasretle yanan sürgün askerlere. Talat olsa bulurdu. En iyisi içinden geçeni olduğu gibi söylemekti.

— Size verecek bir bayram hediyesi bulamadım. Arkadaşlığımızı belirten birkaç satır yazarsanız, mühürlerim. Günün birinde size beni hatırlatacak olan bu yazıların Milli Mücadele arkadaşlığımızın da birer hatırası olacağını düşündüm.

Hacı Sami sıkıntıyla kıpırdandı yerinde. Sabah ettiği ziyan lafının üstüne bir de bu hatıram olsun sözleri canını sıkmıştı. Paşa dindar adamdı, temiz kalpliydi, bir şey mi malum olmuştu ne? Telaşla mühürletmek için kağıt arayan askerlere baktı. En iyisi ses etmemekti. En iyisi fazla deşip de kimseyi ürkütmemekti.

Gece boyu uyumadı Hacı. Enver'in odasını gözledi hep. Liderliği, komutanlığı, dostluğu bir yana emanetti Enver onun için. Ağabeyi Kuşçubaşı'nın emaneti... Sabaha doğru odasının ışığının söndüğünü görünce rahatladı. Artık o da biraz uyuyabilirdi.

Sabah ezanıyla kalktı Enver. Namazını kıldıktan sonra en yakınındaki askere seslendi.

— Söyle toplansınlar.

Müftünün fetvasıyla namazı önceden kılmışlardı ama esas bugün bayramdı. Zaten doğru düzgün hediye verememişti askerlerine, hiç olmazsa harçlıklarını bugün dağıtmalıydı. Askerlerin toplandığını görünce küçük tahta bavulunu açtı. İlkin Naciye'ye vermek üzere ayırdığı birkaç parça kürkü çıkardı bavuldan, sonra ona yazdığı bir deste mektubu... Ardından askerlerin meraklı bakışları arasında kadife bir keseyi aldı eline. Kesenin içinde Afganistan'dan son gelen yardımdan kalan altın paralar vardı. Sırayla askerleri çağırarak dağıtmaya başlamıştı ki ileri karakoldan tek bir silah sesi duyuldu. Bu, baskın var demekti.

Askerler telaşla atlarına koşarken Enver çoktan atına atlamıştı bile. Demek ki aldıkları istihbarat doğruydu. Demek ki bir zamanlar dost bildiği Ruslar bayram namazında onu öldürmeyi hesap etmişti.

Dürbünüyle etrafı kolaçan etti önce. Ruslar tepeden iki makinalı tüfekle vadiyi çapraz ateşe almıştı. Belli ki hazırlıklıydılar, belli ki sayıca çoktular. Enver her zaman yaptığını yaptı. Kılıcını çekti, haykırarak ateşin üzerine en önde yürüdü.

— Basın, basın!

Tepede mevzilenmiş Rus askerleri şaşkındı. Atlıların ateşin üzerine kılıçla yürümesini hiç hesaba katmamışlardı. Enver mermilere hedef olmamak için sürekli hareket ederek mitralyözlerden* birine doğru yöneldi. Öndeki Ruslardan iki tanesine savurdu

* mitralyöz: makineli tüfek

kılıcını. Demek namaza baskın düzenleyecek kadar alçalmışlardı ha! Demek onu arkasından vuracaklardı ha!

Çok geçmeden teslim aldı mitralyözü. Mevzilerdeki Rus askerler tüfeklerini başaşağı yaparak, topçular ellerini kaldırarak teslim oldular. Sıra karşıdaki makinalıya gelmişti. Atını hızla karşıya döndürdü. Döndürmesiyle keskin bir ağrı hissetti kalbinde. Bir anda uzaklaştı o vadiden. Ne mitralyözün ölüm saçan sesi kaldı kulağında, ne kılıçların şıkırtısı...

O dere boyuna gitti yeniden. O şıkır şıkır taşları gördü. Suyu takip ede ede ta kaynağa kadar geldi. Kaynağın başında yemyeşil çimenler uzanıyordu. Çimenlerin ortasında da bir saray. Sarayın ortasında bir havuz vardı. Nasıl oluyorsa fıskiyeden çıkan su kaynağın suyuydu. Elini suya daldırdı. Serinlediğini hissetti, içindeki ateşin dindiğini.

***

Mutluydu Naciye. Belki de günler, hatta aylar sonra ilk kez mutluydu. Nasıl olmasındı ki... Enver'den mektup gelmişti. Mektupta İsviçre'ye geçmek istediğini yazıyordu Enver. Fakat bunu yapabilmek için kendisinin ölmüş olduğuna herkesi inandırmalıydı. Mektubun sonunda sıkı sıkı tembihliyordu Naciye'yi. Eğer öldüğümü duyarsan inanmış gibi yap, ama inanma!

Naciye gülümseyerek beşikte yatan oğluna baktı.

— Ali uyan hadi, baban geliyor.

Yazdığına göre pek yakında İsviçre'de buluşabileceklerdi. Başka bir kimlikle, başka bir yerde yeniden başlayacaklardı hayata. Berlin'den kaç adımlık yerdi ki İsviçre. Berlin'e alıştıysa oraya da pekala alışırdı. Yeter ki kocası dönsün, yeter ki yeniden bir aile olsunlar, yeter ki yaşasınlar. İnsan nelere alışmıyordu ki...

Ali'nin üstünü örttükten sonra yeni taşındıkları evin geniş koridoruna çıktı. Alt kata inmeye karar vermişti ki döndü, Kamil'in kapısının önünde durdu. Kararsızdı. Bir yanı bu haberi Kamil'le hemen paylaşmak istiyor, bir yanı da sabah sabah kapıyı çalmaktan çekiniyordu. Zaten o günden beri adı konulmamış bir mesafe vardı aralarında. Kelimelere itimadı kalmamış insanların tedirginliğiyle akşam yemekleri ve mecburi sohbetler dışında neredeyse konuşmaz

olmuşlardı birbirleriyle. Kamil de eskisi gibi çocuklarla ilgilenmiyor, genelde odasından çıkmıyor, gerekmedikçe salona bile inmiyordu. "Sanki kendini cezalandırıyor gibi," diye içinden geçirdi Naciye. Öyleydi de...

Tam kapıyı çalmak için elini kaldırmıştı ki kapı açıldı. Tıraşsız yüzüyle Kamil'i görünce birden afalladı. Kapı önünde Naciye'yle karşılaşan Kamil de şaşkındı.

— Hayrola?

Naciye fısıldayarak cevap verdi.

— Seninle konuşmam lazım.

Kamil bir an tereddüt etti. Odası hem dağınıktı, hem de odada yalnız kalmak uygunsuz kaçardı. Eliyle aşağıyı işaret etti.

— Salona geçelim.

— Yok, salon uygun olmaz, çalışma odasına gidelim.

Naciye'nin tedirgin adımlarını görünce iyice meraklandı Kamil. Sabah erken saatte gelen mektuplardan ağabeyinin kendine yazdığını ayırdıktan sonra Naciye'ninkini Enise'yle beraber yollamıştı. Anlaşılan önemli bir şey vardı mektupta. Yoksa ne diye Naciye bu kadar heyecanlı olsundu ki...

Çalışma odasının kapısını kapatır kapatmaz Naciye elindeki mektubu uzatıverdi Kamil'e. Kamil üst üste iki kez okudu ağabeyinin yazdıklarını. Okudu da tutarsız bir şeyler vardı mektupta. Bir kere onun bildiği ağabeyi ölürdü de bir kez daha yenik, bir kez daha başı eğik dönmezdi evine. Hem İsviçre de nereden çıkmıştı? Cemal Paşa'yı Tiflis'te, Talat Paşa'yı Berlin'de şehit eden Ermeni komitacılar Enver'i İsviçre'de eliyle koymuş gibi bulmaz mıydı? Ağabeyi bunu bilmiyor muydu? Naciye'ye döndü. Nasıl da sorularla doluydu gözleri, nasıl da inanmak istiyorlardı. Naciye'nin tutunacak bir dala nasıl da ihtiyacı vardı.

— Ağabeyim öyle yazmışsa, bir bildiği vardır.

Yalan da değildi hani. Ağabeyi dediyse illa ki bir hesabı vardı. O sırada dışarıdan gelen seslere kulak kesildi. Bahçedeki iki kurt köpeği böyle havladığına göre kesin bir yabancı vardı kapıda. Naciye'ye eliyle odada kalmasını işaret ederek kapıya gitti. Gelen Berlin'deki İttihatçılardan biriydi. Kamil misafirin elini kalbine götürerek verdiği

selamını buruk aldı. Hem Kuşçubaşı ile yaşadığı hadiseden hem de başsız kalınca birbirlerine düştüklerinden kırgındı İttihatçılara. Salona buyur ettikten sonra hal hatır sormadan girdi lafa.

— Buyrun, habersiz geldiğinize göre vaziyet mühim olmalı.

— Mühim Kamil Bey, ama nasıl denilir bilmiyorum.

Kamil koltuğa oturdu, sırtını yasladı ve güç almak için koltuğun kollarını sıkı sıkı tutarak sordu.

— Ağabeyimle mi ilgili yoksa...

— Evet. Enver Bey... Ruslarla girdiği bir çatışmada şehit düşmüş.

Kamil koltuğun kollarını daha da sıktı. Neye inanmalıydı şimdi?

— Ağabeyinden gelen mektuba mı, yoksa karşısında oturan kişinin ağlayan gözlerine mi? Ne demeliydi? Nasıl karşılamalıydı?

Karşısındaki ise Kamil'in tereddütlerinden bihaber çatışmayı bütün teferruatlarıyla anlatıyordu. Oysa duymuyordu Kamil anlatılanları. Mitralyöz, ağır makinalı, kılıç, Rus... Hepsi bir anlam bırakmadan değip geçiyordu kulağına...

Birden bir ses duydu. Çalışma odasının açılan kapısının sesini... Korkuyla döndü arkasına, acaba Naciye ne yapacak, neye inanacaktı? Naciye'yi görünce ayağa kalktı İttihatçı. Başını öne eğdi.

Adamın gözyaşlarından, Kamil'in sessizliğinden haberi anladı Naciye. Demek yıllardır aklına getirmekten bile korktuğu haber gelmişti sonunda ha... Kim bilir kaç gece kabus olup uykusundan etmişti onu bu sahne. Kim bilir kaç kez 'Ya olursa ne yaparım' diye düşünmüş, kim bilir kaç kez 'Enver'e bir şey olmaz, o efsunlu' diye kendisini avutmuştu. Efsunluydu ya kocası, kaç kez ölümün kıyısına kadar yürümüş de bir şey olmadan sapasağlam dönmüştü ya geriye.

O an aklına kocasından gelen mektup geldi. İnanmış gibi yap diye tembihlemişti kocası, inanmış gibi yap ki herkes inansın.

Birden ağlamaya başladı. Kendi bile şaştı o kadar ağlamasına. Demek ne çok hazırlanmış, ne çok korkmuştu bir gün kara haberin geleceğinden. Demek ne çok gözyaşı biriktirmişti, ne çok acı...

***

Üç ay geçmişti Enver'in şehadet haberinin gelişinin üzerinden. Üç aydır büyük bir sabırla taziye için gelenleri kabul ediyordu Naciye.

Her sabah en ağırbaşlı kıyafetlerini giyiyor, en acılı haliyle misafirlerini ağırlıyordu. Her denilenden, her konuşulandan bir anlam çıkarmaya çalışıyordu bir yandan. Biliyordu Enver ona yakında bir şifre gönderecek, yerini söyleyecekti. Ama kiminle? Ama ne zaman?

Enver'in mektubundan kimseye bahsetmemişti. Hatta Kamil'le bile bir daha konuşmamışlardı. Yerin kulağı vardı, ya duyan olursa, ya uğruna bunca yalan söylediği şey yalan olursa diye susmuştu hep. Susmak en iyisiydi. Susmak ve beklemek. Hep yaptığı gibi...

Ama geceler onundu. Herkes gittikten, odasına çekildikten sonra onundu geceler. Üç aydır her gece yatağına yatıyor, gün ağarana kadar hayal kuruyordu. Acaba İsviçre'de nerede yaşayacaklardı? İsimlerini de değiştirecekler miydi? Enver bundan sonra ne iş yapacaktı? Kalan mücevherlerini satsa ellerine geçen büyük bir çiftlik almaya yeter miydi? Nasıl olacaktı bundan sonra hayatları? Hiç savaşsız, hasretsiz kalmamışlardı ki...

Allah'tan yeni ev büyüktü de çocuklar farkında değildi olanların. Naciye bakıcılarına çocukların sabahtan üst kattaki geniş oyun odalarına çekilmelerini, öğleden sonra da arka bahçede güneşlenmelerini söylemişti. Böylelikle ne gelen gidenden haberi oluyordu çocukların, ne de babalarıyla ilgili konuşulanlardan. Ali ile Türkan daha küçüktü, duysalar da daha anlamazlardı. Ama Mahpeyker... İşte onun duymasından çok korkuyordu Naciye. Çocuk gibi değildi Mahpeyker. Kocaman kocaman bakıyordu gözleri. Bakıp da görüyor, görüp de anlıyor, anlayıp biliyor gibi...

Aynada kendisine bakarken 'Yoruldum' diye geçirdi içinden. Çok uzun sürmüştü bu fasıl. Artık bir yalanı oynamak ayıp geliyordu ona. Enver için üzülen onca kişinin karşısında rol yapmak ağırına gidiyordu. Hem sıkılmıştı da siyah kıyafetlerden, ağırbaşlı topuzlardan, evdeki kasvetten... Bir an önce gelsindi artık Enver. Ne olacaksa olsun, nereye gideceklerse bir an önce gitsinlerdi.

Sıkıntıyla odasından çıktı. Önce çocukları yokladı. Odalarında keyifleri yerinde gibiydi. Merdivenlerden inerken Enise ile karşılaştı.

— İsmet Bey sizi bekliyorlar sultanım.

— Hangi İsmet Bey?

— Rahmetli Cemal Paşa'nın yaveri olan.

— Peki, sen çalışma odasına al, ben hemen geliyorum.

Belli ki İsmet Bey de taziyeye gelmişti. Bir an güçsüz hissetti kendisini. Bir şeye ihtiyacı vardı, kendisine güç verecek bir şeye... Merdivenlerden döndü. Odasına girdi. Başucundaki çekmecenin en altına gizlediği son mektubu çıkardı. Bir kez daha okudu. Tamamdı, artık gidebilir, Enver'in tembihlediğini bir kez daha yapabilirdi.

İsmet Bey ayakta bekliyordu onu. Elinde de küçük bir paket vardı. Eliyle koltuğu göstererek buyur etti yaveri.

— Oturmayayım sultanım. Size Enver Paşa'nın emanetlerini getirdim.

Birden hop etti yüreği Naciye'nin. Demek üç aydır sabırla beklediği an gelmiş, demek Enver beklediği şifreyi göndermişti. Yaverin elinden paketi kaparcasına aldı. Önce resimler çıktı paketten, kendisinin, Mahpeyker'in, Türkan'ın ve Ali'nin resimleri. Neden sonra resimlerin üzerindeki kurumuş kan lekelerini fark etti. O an duydu yaverin dediklerini.

— Çatışmadan sonra üzerinden çıkan resimler bunlar. Sizin resimlerinizi göğsünde taşırmış rahmetli. Cenazesini yıkarken oradaki arkadaşlarımız bulmuşlar. Size teslim etmemiz için bana yollamışlar. Ancak elime geçti benim.

Ne yapacağını şaşırdı Naciye. Bu da mı Enver'in oyununun bir parçasıydı, yoksa bu kan gerçekten Enver'in kanı mıydı? Sonra çok iyi bildiği o Kur'an-ı Kerim'i gördü pakette. Enver'e annesinin hediyesi olan, yanından hiç ayırmadığı, sürekli kolunda taşıdığı küçük Kur'an-ı Kerim'i. İşte o zaman anladı gerçeği. Enver asıl oyunu ona yapmıştı. Demek içinden çıkamayacağı bir savaşa girdiğini hissetmiş, Naciye'yi hazırlamak, hatta belki şehadetine alıştırmak için yazmıştı o mektubu.

Resimlerdeki kurumuş kan lekelerine dokunurken bir kez daha kendisine şaşırdı Naciye. Bir el boğazını bu kadar sıkıyorken nasıl hâlâ nefes alabildiğine... İçinde fırtınalar kopuyorken ve tek istediği her şeyi yıkıp dökmekken nasıl bu kadar sakin kalabildiğine... Nasıl hâlâ yaşayabildiğine...

Sonra paketin en altında bir defter kağıdı buldu. İkiye katlanmış kağıdı açınca kurumuş bir ağaç dalı düştü üzerine. Dalı eline aldı. Ne ağacıydı ki bu? Mektubu okumaya başladı.

"Naciyem, iki gözüm,

Düşmanda hareket yok. Henüz sabah. Afgan emirine, askerlerin ve yardımların çekilmesinin iyi olmadığını ve Bolşeviklere güvenilmeyeceğini bildirdim. Hiç olmazsa sağlık ve diğer malzemelerin geri verilmesini istedim. Bakalım sonu ne olacak?

Dua et! Artık, ancak tam bir başarıdan sonra dönerim. Allah bu büyük işte de utandırmasın. Sen bu biçare Türklük ve İslam alemi için dua et Naciyem!

İşte efendiciğim, şu son satırlarımı yazarak mektubumu kapıyorum. İçine, buranın her gün sana yolladığım yabani çiçeklerinden başka, kaç gecedir altında yattığım karaağaçtan kopardığım ufak bir dalı da göndriyorum. Seni Hüda'nın birliğine yavrularımla beraber emanet ederim; ruhum, efendiciğim...

Karaağaca çakımla ismini yazdım."

Bitirince, "Ah be Enver," dedi kendi kendine. Yirmi üç yaşındaydı, üç çocuğu vardı, gurbette bir başınaydı ve yıllardır beklediği, beklemekten bıkmadığı şehit kocasına hâlâ aşıktı.

"Ah be Enver, sen o çakıyı benim kalbime sapladın."

Naciye Sultan

Enver Paşa'nın ölümünden sonra Kamil Bey ile evlendi. Nikahı son halife Abdulmecit Efendi kıydı. Evlendikten sonra çocuklarıyla beraber İstanbul'a döndü. Kuruçeşme'deki evinde yeni eşi ve çocuklarıyla sakin, huzurlu bir hayat umarken bütün Osmanlı Hanedanı'nı yurt dışında yaşamaya mecbur eden kanun yürürlüğe girdi. Naciye Sultan çocuklarıyla beraber Türkiye'den ayrılmak, Paris'e yerleşmek zorunda kaldı. Evliliğinden üç yıl kadar sonra dördüncü çocuğu Rana Hanım Sultan doğdu. 1939 yılında çocukları babalarının soyadıyla Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olup Türkiye'ye dönebildiler. Naciye Sultan ise tam yirmisekiz yıl sonra 1952 yılında Türkiye'ye tekrar gelebildi. Dönüşünden beş yıl sonra 1957 yılında ise yakalandığı kanser hastalığından kurtulamayarak vefat etti. Son nefesine kadar Kamil Bey onu yalnız bırakmadı.

Enver Paşa

Enver Paşa şehit olduğunda henüz 41 yaşındaydı. Şehadetinden sonra bugün Tacikistan sınırları içinde yer alan Abıderya Köyü'ne defnedildi. Paşa'nın mezarı zamanla evliya türbesi haline geldi. Kemikleri, şehit düşmesinin 74. yıldönümünde Türkiye'ye getirildi, 5 Ağustos 1996'da yapılan devlet töreniyle İstanbul'daki Hüriyyet-i Ebediyye Tepesi'ndeki anıt mezara, diğer İttihatçı kader arkadaşlarının yanına defnedildi.

Mahpeyker Hanım Sultan

Babası Enver Paşa şehit olduğunda henüz 5 yaşındaydı. 1939 yılına kadar eğitim hayatına Fransa'da devam etti. 1939 yılında Türkiye anneleri sultan, babaları asker olan beş çocuğa dönme izni verince Türkiye'ye geldi. Tıp eğitimini tamamlayıp psikiyatri uzmanı oldu. Doktor, edebiyatçı ve ressam Fikret Ürgüp ile evlendi. Çift daha

sonra boşandı. Oğulları fotoğraf sanatçısı Hasan Ürgüp ise 1989'da Caddebostan'da Mahpeyker Sultan'ın evinde intihar etti. Mahpeyker Sultan 5 yaşında yitirdiği babasına 80 yaşında kavuştu. 1996 yazında babasının naaşının yeniden vatan toprağına döndüğünü görebildi. 2000 yılında vefat etti.

Türkan Hanım Sultan

1939'da Türkiye'ye döndükten sonra İstanbul Üniversitesi Kimya bölümünden mezun oldu. Ünlü hariciyeci Tahsin Mayatepek'in oğlu Hüveyda Mayatepek ile evlendi. Çiftin evliliğinden oğulları Osman Mayatepek dünyaya geldi. Hüveyda Mayatepek büyükelçilik yaptığı Viyana'da kalp krizi nedeniyle hayatını kaybedince Türkan Sultan Ankara'ya döndü ve yıllarca öğretmenlik yaptı. 1989 yılında vefat etti.

Beyzade Ali Enver

Enver Paşa'nın Naciye Sultan'a mektubunda "Bizim başladığımız işleri o ileri götürecek, bütün batıyı doğuyu kurtaracak" dediği Ali Enver 1939'da Türkiye'ye geldiğinde 18 yaşındaydı. Harp Okulu'na girdi, havacı oldu. İkinci Dünya Savaşı sırasında Türk ordusunun diğer pilotları ile İngiltere'de eğitim gördü. Eğitim sırasında dönemin İngiltere başbakanı Churchill'le karşılaştılar. Churchill karşısındaki gencin Enver Paşa'nın oğlu olduğunu öğrenince Çanakkale Zaferi'ni kastederek "Senin baban benim siyasi kariyerimi 20 yıl geriye attı" dedi. Ali Enver dönemin en meşhur gazetecilerinden Abidin Daver'in kızı Perizat Hanım ile evlendi. Bu evlilikten kızları Arzu Enver dünyaya geldi. Ali Enver, Enver Paşa'nın oğlu olduğu gerekçesiyle terfi alamadığına inanarak ordudan istifa etti. Eşinden ayrıldı, Türkiye'yi terk etti ve Avustralya'da yaşamaya başladı, burada bir evlilik daha yaptı. Aralık 1971'de Avustralya'da bir ırmak kenarında yürüyüş yaparken düştü, başını taşa çarparak vefat etti.

Nuri Paşa

Enver Paşa'nın kardeşi Nuri Paşa yedinci dedesi olan Abdullah Killi'nin ismini kendisine soyadı olarak seçerek Killigil soyadını aldı.

Türkiye'nin ilk silah ve patlayıcı imal eden fabrikasını Sütlüce'de kurdu. 2 Mart 1949'da fabrikadan ardarda patlama sesleri geldi. Aralarında Nuri Killigil'in de bulunduğu 27 kişi bu patlamalarda hayatını kaybetti. Nuri Killigil'in cesedi bulunamadı ve boş tabutla defnedildi.

Halil Paşa

Cumhuriyet'in ilanından sonra kendisine verilen özel izinle Türkiye'ye döndü. Irak Cephesi'nde Kut'ül Amare kasabasında General Townsend de dahil olmak üzere onüçbin İngiliz askerini esir aldığı zafere atıfta bulunarak kendisine Kut soyadını seçti. 1957 yılında öldü. Anıları ölümünden çok sonra 1972 yılında Bitmeyen Savaş adıyla yayınlandı. Kendi adının konduğu torunu Halil Paşakay'ın da Yeşilköy'deki Çınar Oteli'nin çatısından atlayarak intihar ettiği rivayet edildi. Bir diğer torunu olan ünlü mason Kaya Paşakay'ın kızı Türkiye güzeli Ahu Paşakay da 2002 yılında Halil Paşa yalısında intihar etti. 2004 'te Halil Paşa Yalısı çıkan yangınla kül oldu.

Mediha Hanım

Enver Paşa'nın kızkardeşi Mediha Hanım, Genelkurmay eski Başkanı Kazım Orbay'ın eşiydi. Orbay ailesi 1945'de bir skandalla sarsıldı. Çocukları Haşmet, Ankara'da bir doktoru öldürmekten mahkum edildi. Olayı örtbas etmeye çalışmakla suçlanan 18 yıllık Ankara Valisi Nevzat Tandoğan mahkemeye çıkarıldıktan sonra evinde kendini vurarak intihar etti.

Ertuğrul Bey

Enver Paşa'nın küçük kardeşi Ertuğrul Bey de henüz 24 yaşında iken İstanbul'da veremden hayatını kaybetti.

Kaynakça

Enver Paşa Şevket Süreyya Aydemir

Şehit Enver Paşa Nevzat Kösoğlu

Hoşnut Olamamış Adam Masayuki Yamauchi

İttihat ve Terakki Feroz Ahmet

Enver Paşa'nın Anıları Hazırlayan: Halil Erdoğan Cengiz

Abdulhamid'in Hatıra Defteri

Bir Onbaşının Doğu Cephesi Günlüğü Ali Rıza Eti

Kendi Mektuplarında Enver Paşa Şükrü Hanioğlu

Enver Paşa'nın Son Günleri Yaver Suphi Bey

Şu İngilizler Çok Canımı Sıkıyor Gürkan Hacır - Murat Çulcu – Orhan Koloğlu – Taylan Sorgun – Barış Doster – Bingür Sönmez

Enver Paşa'nın Özel Mektupları Arı İnan

Türklüğe İhtida Hans Lukas Kieser

Son Osmanlılar Murat Bardakçı

Dersaadet Münevver Ayaşlı

Vatan Gazetesi Aralık 1952 Naciye Hanım'ın Anıları Yazı Dizisi Rezzan Yalman

Osmanlı'da Saray ve Haremin İçyüzü Süleyman Kani İrtem

Ateşe Dönen Dünya Bingür Sönmez – Reyhan Yıldız

Enver Paşa ve Sarıkamış Harekatı Ziya Nur Aksum

Türklerin İşkencede Bir yılı Taylan Sorgun

Ana Ben Ölmedim Cemalettin Taşkıran

Sarıkamış Dramı A. Müderrisoğlu

Rusların Gözünden Osmanlı Rus Savaşları A.B. Şirokorad

Rusya'daÜç Esaret Yılı Ergun Göze

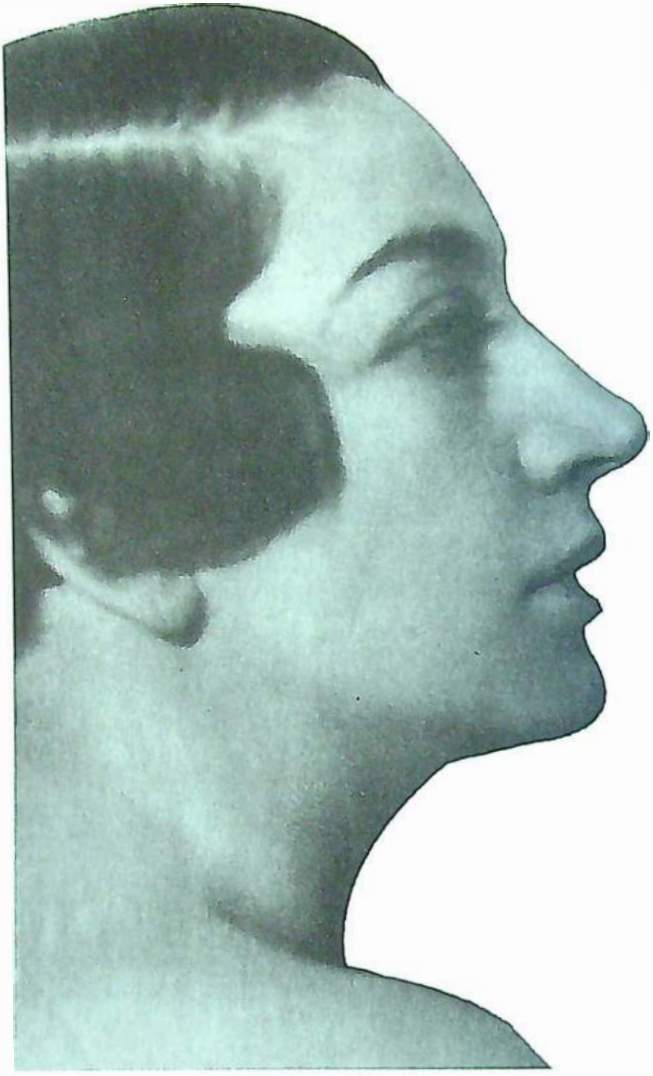
Türkiye'deki Rus Savaşı Esirleri Nebahat Oran Arslan

İstanbul Hayatı Bahçeşehir Üniversitesi
Birinci Dünya Savaşı'nda Türk Askeri Kıyafetleri Tunca Örses
Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını Şefika Kurnaz
Enver Paşa Efsanesi Suat Yalaz
İstanbul Masalı Mine Soysal
İstanbul 190 0 Diana Barillari Ezio Godolli
Naciye Sultan Hayrünnisa Alp
Yüzellilikler Kamil Erdeha
Teşkilat-ı Mahsusa'nın Siyasi Misyonu Atilla Çeliktepe
Hürriyet Gazetesi 3-4-5-6 Temmuz 2005 Murat Bardakçı
Hürriyet Gazetesi 11 Temmuz 2004 Murat Bardakçı
Belleten Dergi 1949 Cilt 13
L'ıllustration Dergi Şubat 1913
La Moniteur Oriental 24 Ocak 1913
Türk Edebiyatı Dergisi Ahmet Kabaklı Sayı 291 302
Resimli Tarih Mecmuası 1950 Cilt 1
Belgelerle Türk Tarihi Dergisi 1974
Farklı Tarih Dergisi Sayı 4
Popüler Tarih Ekim 2000
Atlas Tarih Şubat 2011
Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt- Sayı:10-1 2008
sehitenverpasa.com
Yeni Şafak 19. Mart 2006
Hürriyet Gazetesi 4 Ağustos 1996
Milliyet Gazetesi 4 Ağustos 1996
Habertürk Gazetesi 09 Ocak 2010
Osmanlıca Türkçe Sözlük Mustafa Nihat Özön

ALBÜM

Naciye Sultan ile Enver Paşa'nın düğün törenleri 5 Mart 1914'te, Nişantaşı'nda şimdiki Işık Lisesi binasında yapıldı.

Naciye Sultan

Enver Paşa

Naciye Sultan ile Enver Paşa Nişantaşı'ndaki evlerinin bahçesinde

Naciye Sultan

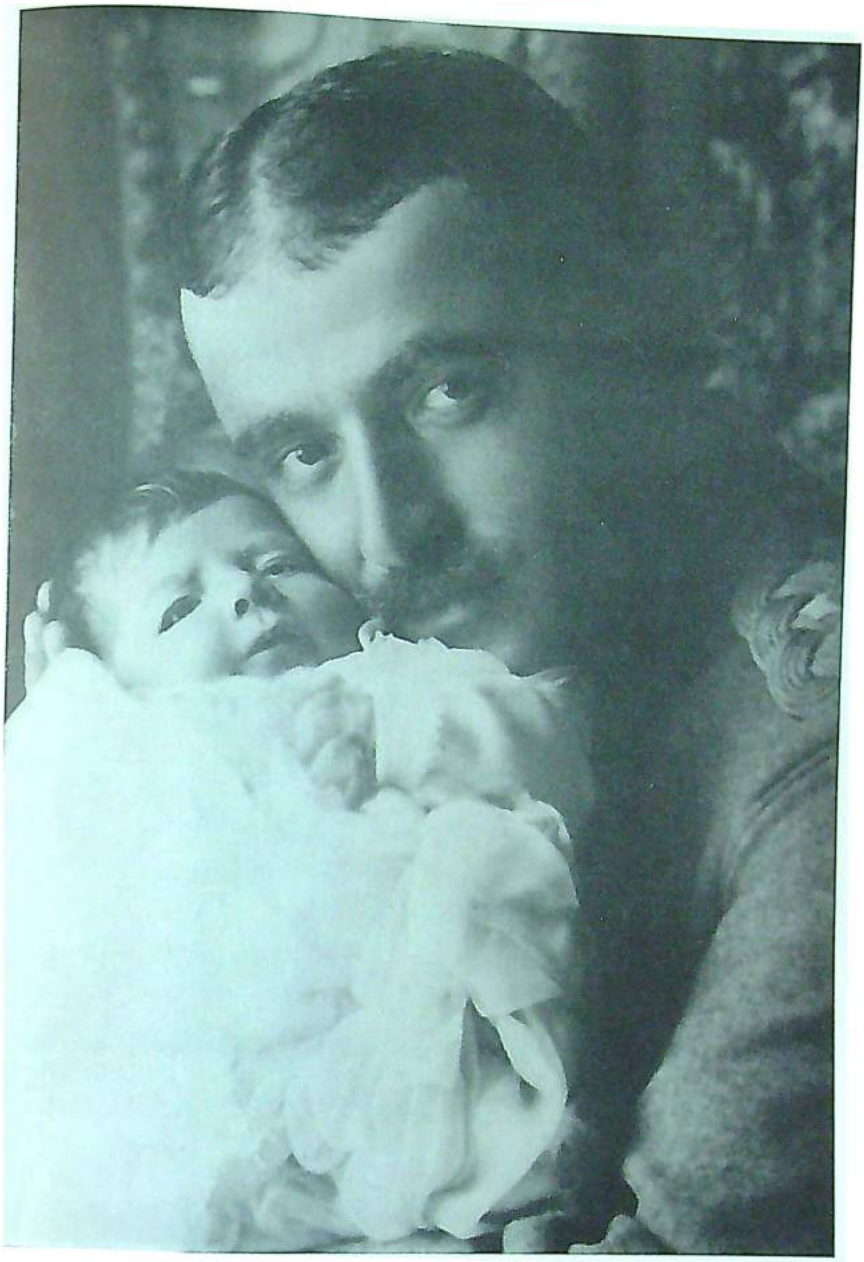
Enver Paşa Kuruçeşme'deki yalılarının bahçesinde

Naciye Sultan (1915)

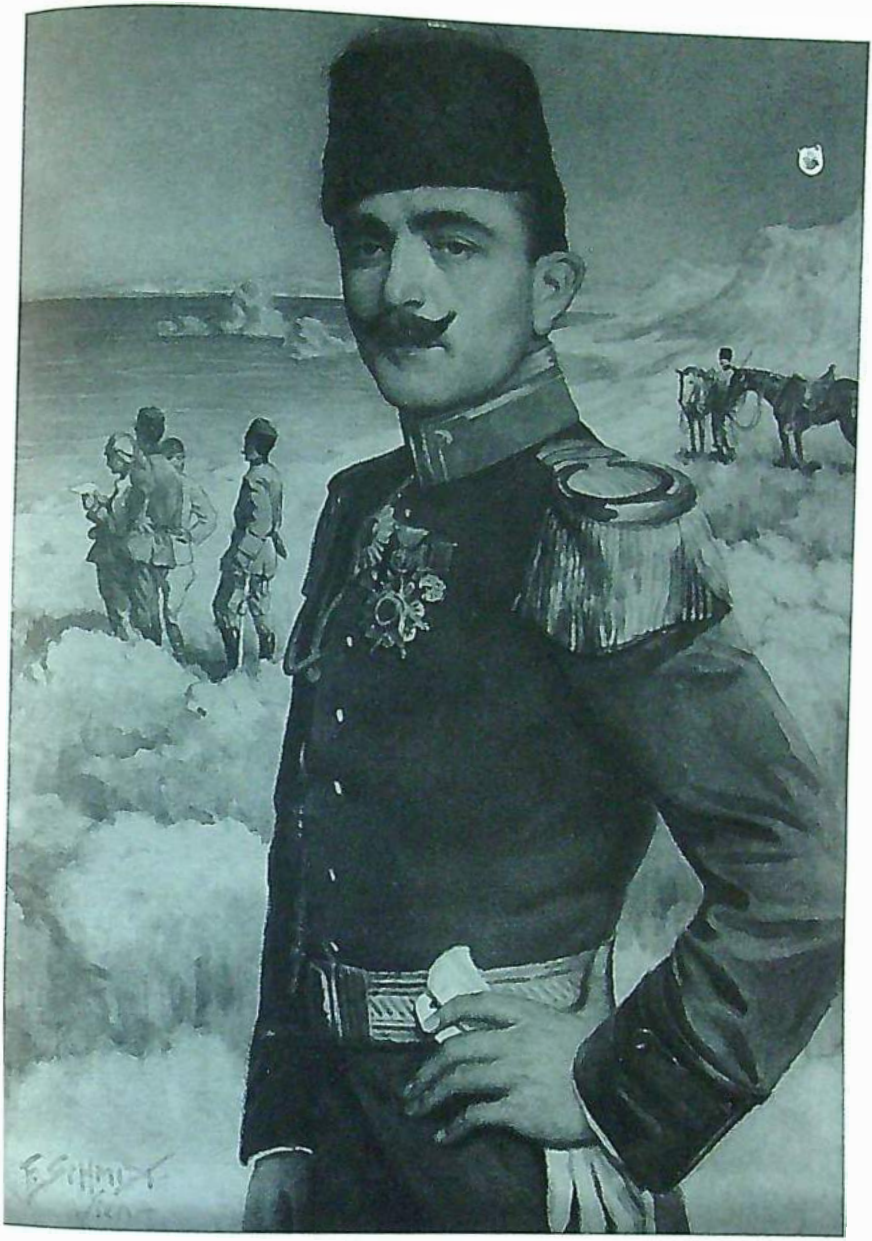
Enver Paşa kucağında ilk çocuğu
Mahpeyker Hanım Sultan ile (1917)

Enver Paşa Mahpeyker Hanım Sultan (1917)

Mahpeyker Hanım Sultan Kuruçeşme'deki yalıda

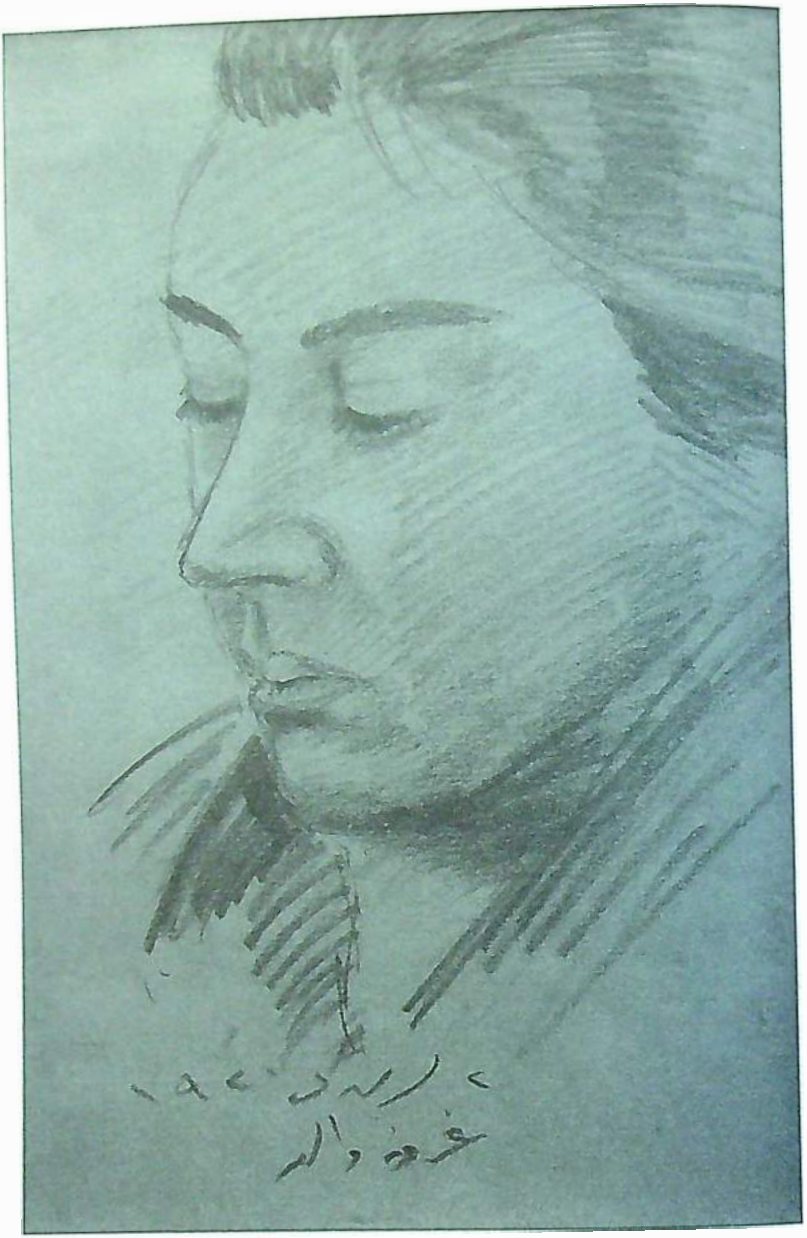
Enver Paşa'nın Alman bir ressam tarafından çizilmiş portresi

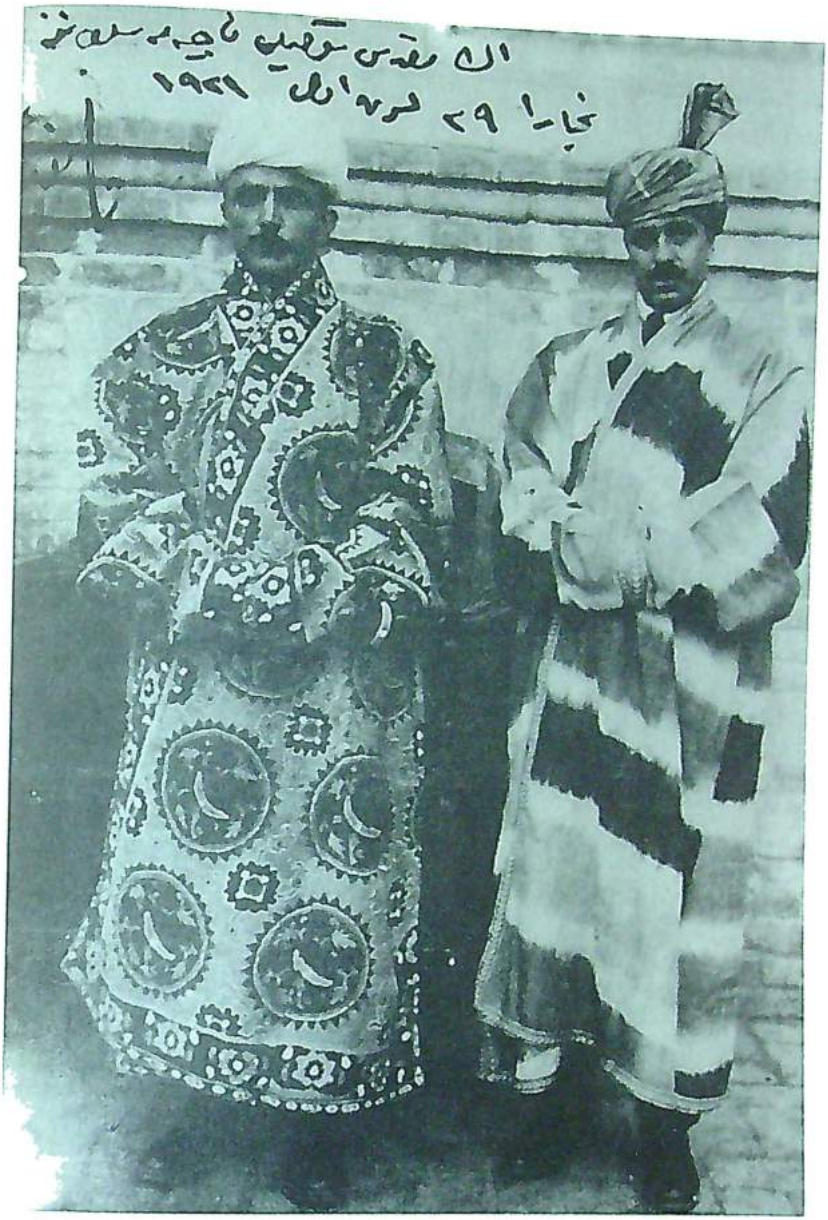
Enver Paşa ve Naciye Sultan'ın
ikinci çocukları Türkan Hanım Sultan

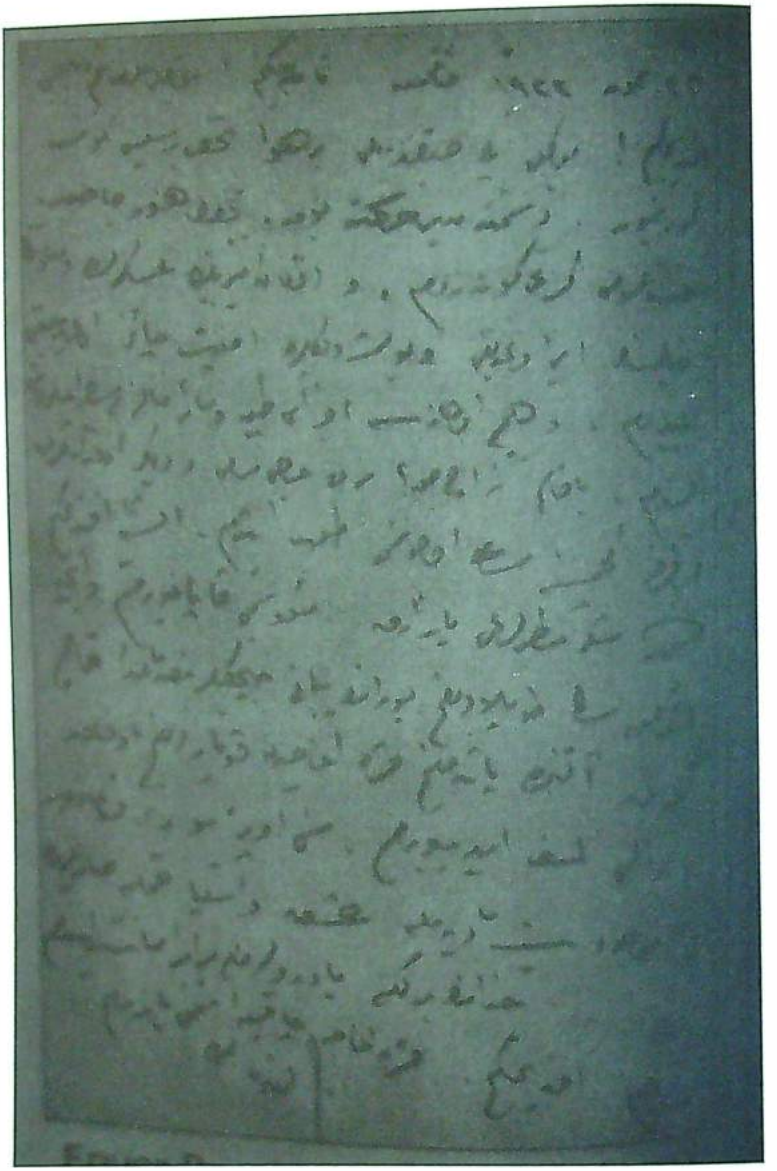
Enver Paşa'nın kaleminden Naciye Sultan

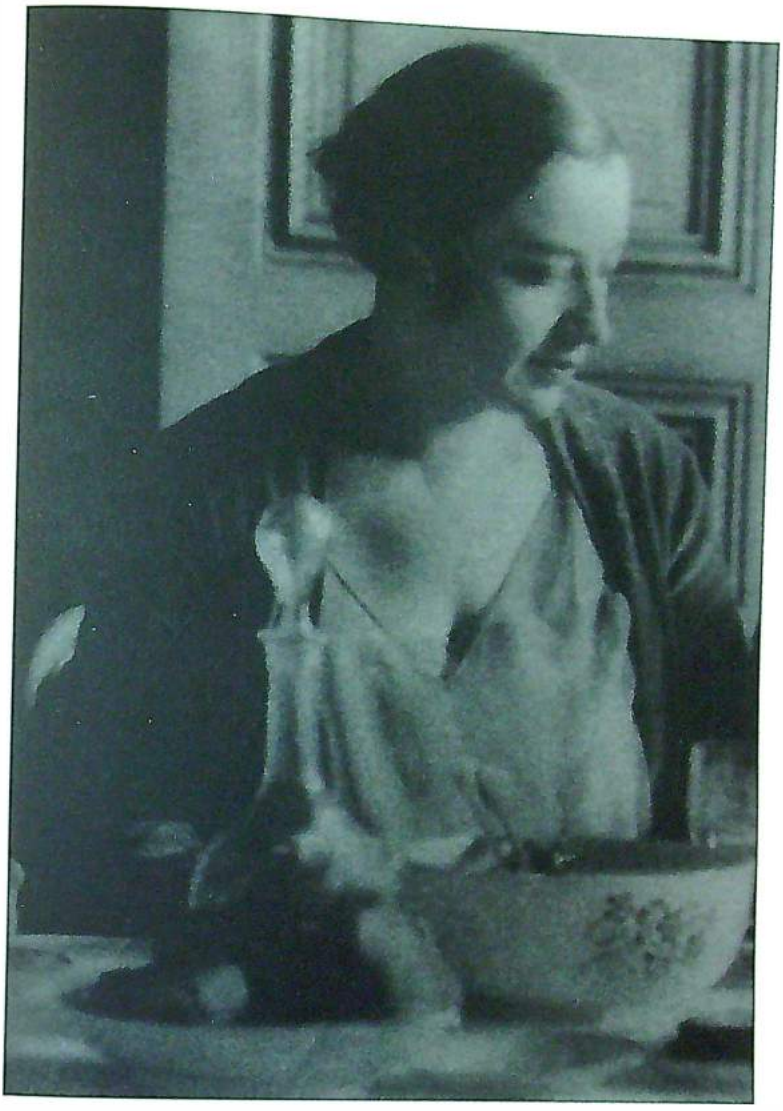
Enver Paşa'nın kaleminden Naciye Sultan

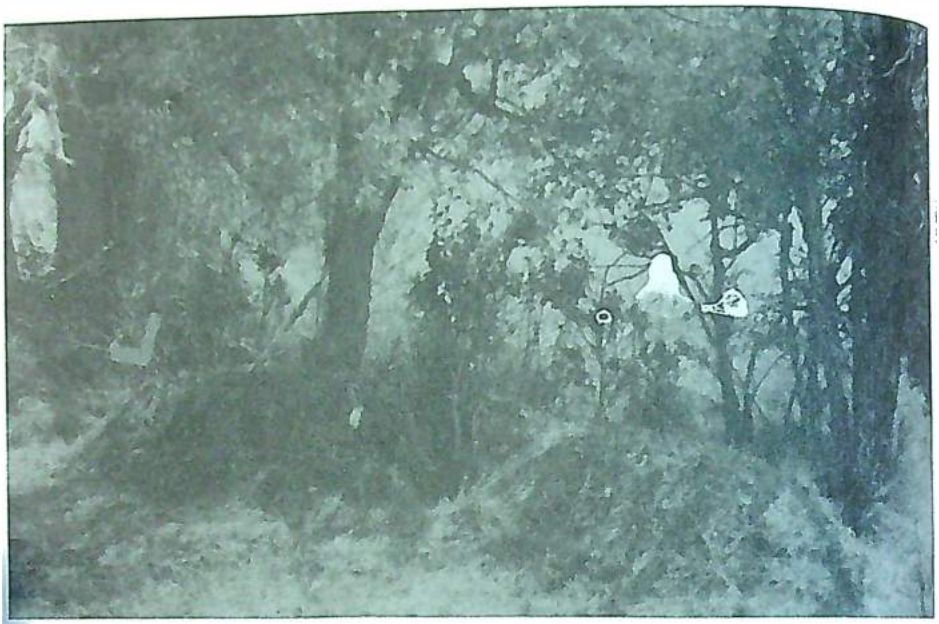
Enver Paşa Buhara'da (1921)

Enver Paşa'nın Naciye Sultan'a yazdığı son mektuptan bir sayfa

Naciye Sultan

Enver Paşa'nın Tacikistan Pamir Dağları'nda Çegan Tepesi'ndeki mezarı. Enver Paşa'nın cenazesi vefatından 75 sene sonra Türkiye'ye getirildi ve devlet töreniyle İstanbul'da, Hürriyet Tepesi'nde toprağa verildi.

Enver Paşa boynunda Naciye Sultan'nın hediyesi olan dürbün ile

Naciye Sultan büyük kızı Mahpeyker Hanım Sultan ile Paris'te.

Naciye Sultan ve Kamil Killigil

Naciye Sultan ve Kamil Killigil

Kamil Beyi'in çizdiği Enver Paşa portresi (1935)

Mahpeyker Hanım Sultan, Türkan Hanım, Beyzade Ali Enver
(İstanbul)

Türkan Hanım Sultan düğününde Nuri Paşa ile

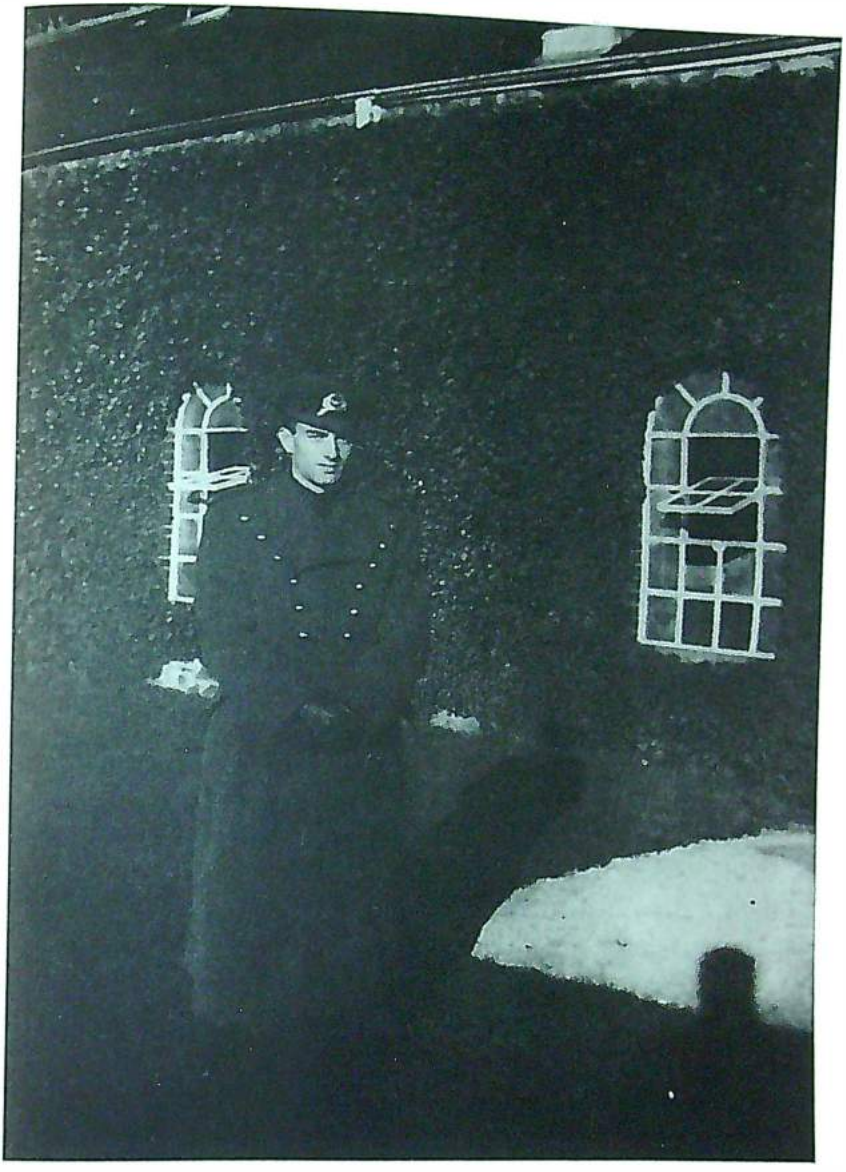

Babasını hiç göremeyen Ali Enver'in fotoğrafçıya özel olarak yaptırdığı babasıyla birarada tek fotoğrafı. Ali Enver fotoğrafı "Biricik anneciğime" diye imzalamış. (1941)

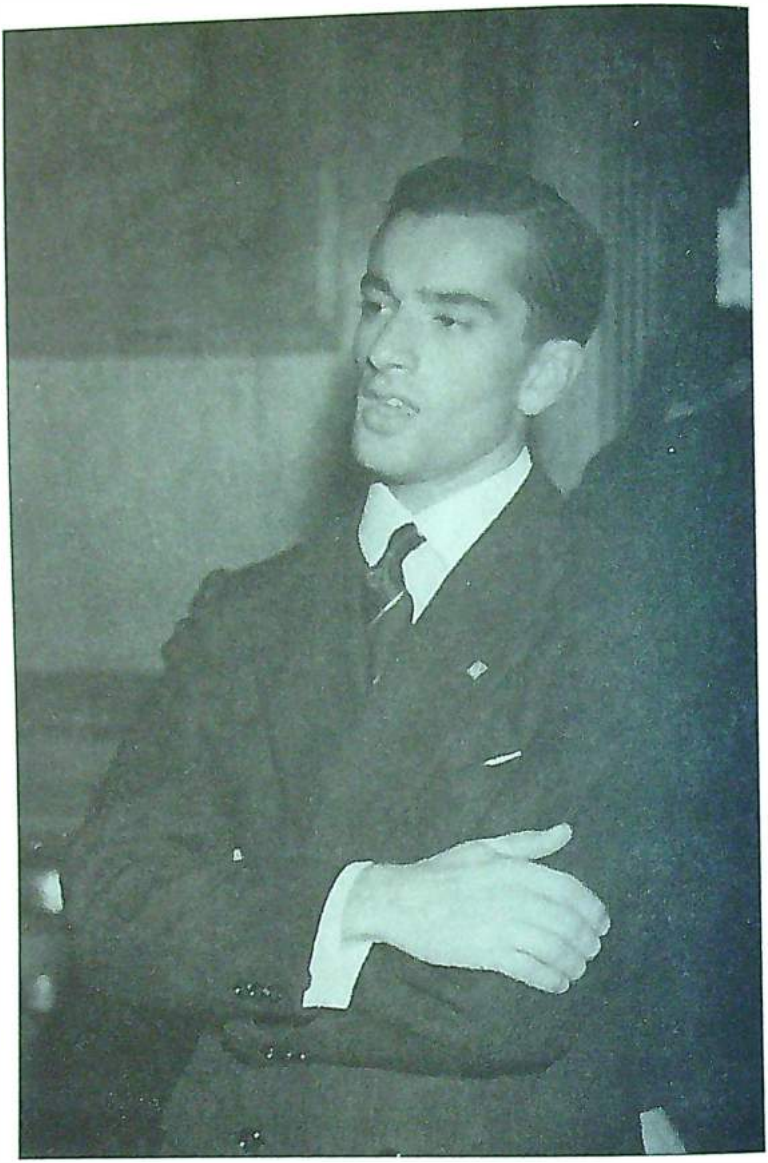
Beyzade Ali Enver İngiltere'de (1941)

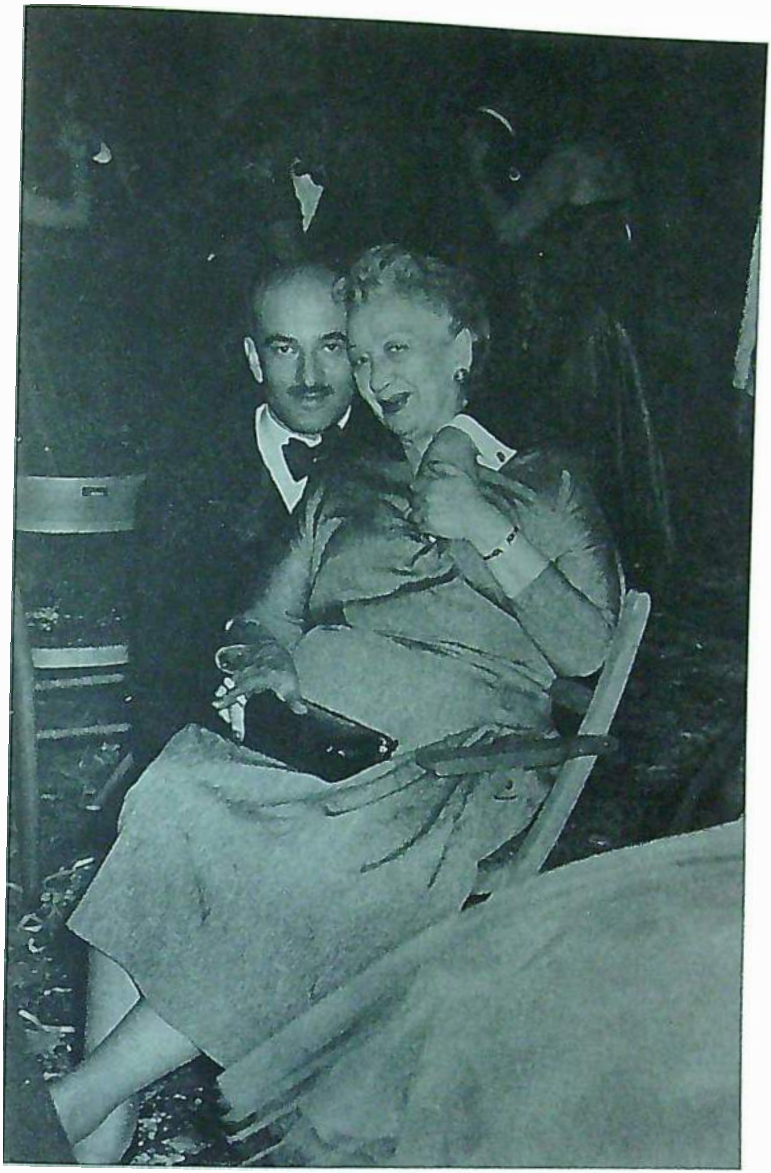
Naciye Sultan (Paris)

Beyzade Ali Enver İngiltere'de dönemin İngiltere Başbakanı Churchill ile tanıştığı günlerde. Churchill Ali Enver'e Çanakkale Savaşı'nda uğradığı yenilgiyi kastederek, "Senin baban benim siyasi kariyerimi 20 yıl geriye attı" demişti.

Beyzade Ali Enver İngiltere'de

Naciye Sultan oğlu Ali Enver ile Paris'te

Naciye Sultan torunu Arzu Enver Eroğan ile Napoli'de

Hayatım
NACİYE ENVER PAŞANIN HATIRALARI
Anlatan: NACİYE ENVER PAŞA
Yazan: REZZAN A. E. YALMAN
Hürriyet kahramanı Enver Bey de beni istemişti
Hayatım
NACİYE ENVER PAŞANIN HATIRALARI
Anlatan: NACİYE ENVER PAŞA
Yazan: REZZAN A. E. YALMAN
Taliplerimin arasından Enver Beyi seçmiştim
Hayatım
NACİYE ENVER PAŞANIN HATIRALARI
Anlatan: NACİYE ENVER PAŞA
Yazan: REZZAN A. E. YALMAN
Mes'ut ve heyecanlı günlerimiz
Hayatım
NACİYE ENVER PAŞANIN HATIRALARI
Anlatan: NACİYE ENVER PAŞA
Yazan: REZZAN A. E. YALMAN
BU HASRET HİÇ BİTMİYECEK SANIYORDUM!

Türkiye'ye dönüşünden sonra Naciye Sultan'ın anıları Vatan Gazetesi'nde yazı dizisi olarak yayınlandı (1952)

Hayatım

NACİYE ENVER PAŞANIN HATIRALARI

Anlatan: NACİYE ENVER PAŞA Yazan: REZZAN A. E. YALMAN

Kızım Mahpeyker Kuruçeşme yalısında dünyaya geldi

Hayatım

NACİYE ENVER PAŞANIN HATIRALARI

Anlatan: NACİYE ENVER PAŞA Yazan: REZZAN A. E. YALMAN

Yalıyı terketmeğe mecbur oluyoruz

Hayatım

NACİYE ENVER PAŞANIN HATIRALARI

Anlatan: NACİYE ENVER PAŞA Yazan: REZZAN A. E. YALMAN

Memlekete dönmek en büyük saadetim olmuştu...

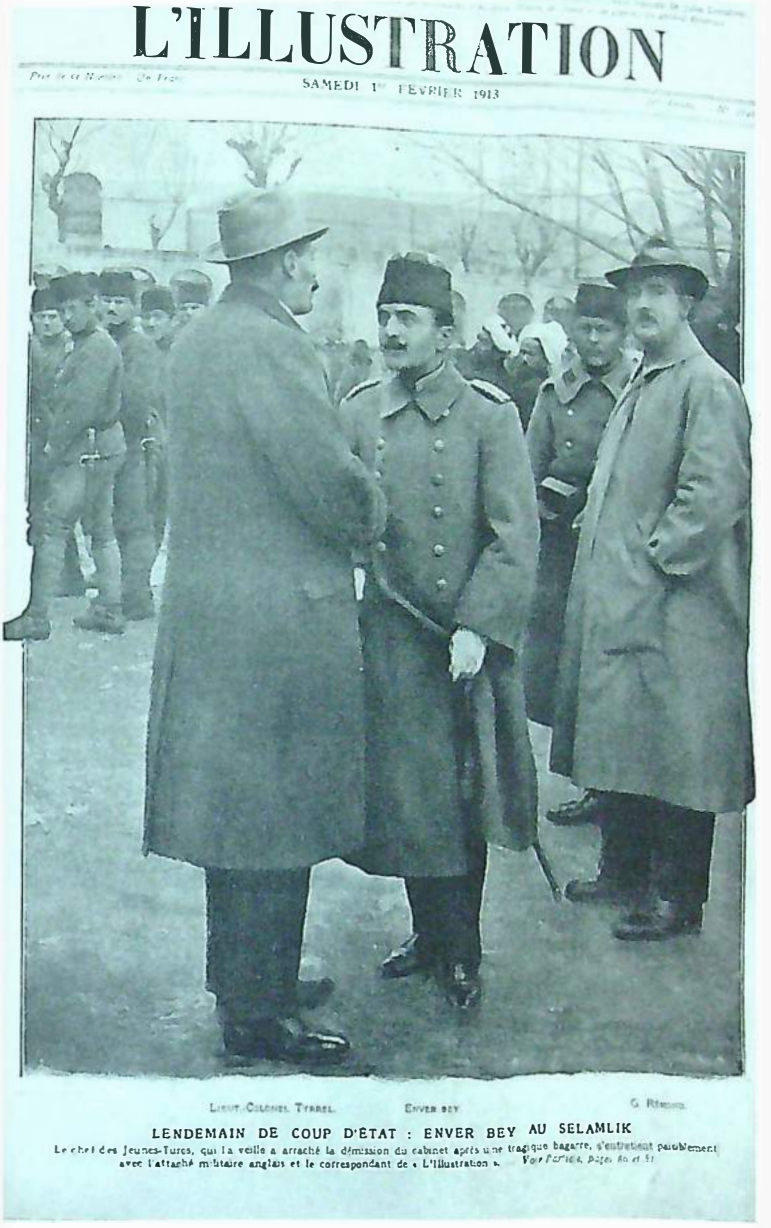

Hayatım

NACİYE ENVER PAŞANIN HATIRALARI

Anlatan: NACİYE ENVER PAŞA Yazan: REZZAN A. E. YALMAN

Enver Paşa, Almanyadan Rusyaya gitmişti

Türkiye'ye dönüşünden sonra Naciye Sultan'ın anıları Vatan Gazetesi'nde yazı dizisi olarak yayınlandı (1952)

L'ILLUSTRATION

SAMEDI 1er FÉVRIER 1913

LIEUT.-COLONEL TYRRELL ENVER BEY G. Rémon.

LENDEMAIN DE COUP D'ÉTAT : ENVER BEY AU SELAMLIK

Le chef des Jeunes-Turcs, qui la veille a arraché la démission du cabinet après une tragique bagarre, s'entretient paisiblement avec l'attaché militaire anglais et le correspondant de « L'Illustration ». Voir Parties, pages 80 et 81.

Bab-ı Ali Baskını'ndan bir hafta sonra ünlü Fransız dergisi Lillustration'da çıkan haber (1 Şubat 1913)

(THE ORIENTAL ADVERTISER)

LE MONITEUR ORIENTAL

Politique, Economique, Financier, Commercial

La chute de Kiamil pacha

Mahmoud Chevket pacha

grand-vézir

La manifestation d'hier

Vive la guerre!

Enver bey

L'ex-ministre de Mahmoud Chevket pacha

Le Hatt-Humayoun

Chez Mahmoud Chevket pacha

Le nouveau Cabinet

Les pourparlers de paix

L'indemnité de guerre

Les conséquences financières de la guerre

Grèce et Turquie

La question albanaise

Bab-ı Ali Baskını Avrupa gazetelerinde manşetten haber olmuştu.
(24 Ocak 1913)

Osmanlı Padişahı Sultan Abdülmecit'in torunu Naciye Sultan'la 'Hürriyet Kahramanı' İttihatçı Enver Paşa'nın dillere destan aşk öyküsü...

Vatanına duyduğu aşkla Naciye'sine duyduğu aşk arasında kalan Enver Paşa'nın dramı...

Sarayın yaşamına alışkınken küçük yaşta evlenip üç çocuk doğurarak onları tek başına büyüten Naciye Sultan'ın zor yaşamı...

Üç yıl boyunca birbirlerinin yüzünü görmeden aşk yaşadılar.

Birbirlerine yazdıkları mektuplarla bu aşkın ateşini canlı tuttular.

Savaş, siyasi gelişmeler ve ölüm tehditleri yüzünden birbirlerine hasret kaldılar.

İki aşığın hasret, acılar ve ayrılıklarla dolu hayatlarını okurken Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşüne ve cumhuriyetin kuruluş yıllarına da tanık olacaksınız.

ALFA Basım Yayım Dağıtım Ltd.
Ticarethane Sokak No:53
34110 Cağaloğlu-İstanbul
Tel : +90 (212) 511 53 03
+90 (212) 513 87 51
Fax : +90 (212) 519 33 00
www.alfakitap.com
e-mail: info@alfakitap.com

ALFA

ISBN: 978-605-106-352-2